

Златко Теодосиевски

ЗАПИСИ ОД ПОДЗЕМЈЕТО

2

НОВА ЛИНИЈА

На корицата:

ИЛИЈА КОЧОВСКИ, *Предел*, 1987
туш / пастел, 20x13 см.

Златко Теодосиевски

ЗАПИСИ ОД ПОДЗЕМЈЕТО

2

(Teodosievski.blog.mk / 2013)

Скопје, 2015

Наместо предговор

Не сум сигурен дека воопшто се потребни некакви мудрувања, освен дека ова е втора книга со истиот наслов, произлезена (со релативно големо задоцнување) од текстовите на мојот блог во 2013 година.

Веќе и самиот наслов, а особено содржината на текстовите упатува на жалниот факт дека македонските состојби биле буквално непроменети. Или, ако сакате, од жални станувале уште пожални.

Можеби некој очекуваше нешто подобро?

Уште една благодарност до Илија Кочовски за прекрасниот цртеж отстапен за насловната страница.

Златко Теодосиевски

ДИЛЕМИ
- или за Ск 2014, по којзнае кој пат -

1.

Не знам колку е паметно да се почнува новата година со ваква тема, ама ... подолго време ме мачи една „сериозна“ мисла или дилема: ако нашиов „проект“ Ск 2014 е навистина толку конзистентен, сеопфатен, длабок ... - како што тврдат некои наши „стручњаџи“ - плус ако зад тоа стои врвот на македонската политичка, филозофска и творечка мисла, односно тој проект се нарекува државен проект, тогаш зошто не се спроведува доследно во сите државни / национални сегменти? Некој можеби ќе рече: ај сега не давај такви идеи! Ама, ако тоа навистина е државна филозофија, државна естетика (како што вели мојот омилен стриповски лик Ацо „Рембрант“ звани Сарајлија), државен проект ... како е можно истиот да не се почитува токму од министерствата во таа иста држава? И тоа оние клучните – Министерство за култура, Министерство за транспорт и врски ... но и други?

2.

Поточно, еве неколку примери. Ако оваа „естетика“ (барокна и неокласицистичка) навистина е разбрана како врв на македонското естетско достигнување во 21-от век, и ако веќе сме се нафатиле да ги префасадираме сите најмаркантни модернистички и слични објекти во Скопје, тогаш зошто ова не се спроведува во целата држава? Или битно е Скопје како центар, такозвана „метропола“, а другите градови нека останат во сивилото на модернизмот или што и да е' друго? Недоследно!

Или, ако ова е веќе врвот на нашите уметничко – творечки апетити, како е можно на сите меѓународни културни и уметнички претставувања во странство да одиме со современи проекти, современи естетики, современи творечки искази ... а тотално ја занемаруваме владеачката државна естетика? Како е можно на Биеналето во Венеција, на пример, да ги испраќаме Башевски, Наневски, „Зеро“ на Сарајлија (па дури и Гиш сосе него!) ... а тие всушност таму ни пропагираат нешто туѓо, несоодветно, не-наше? Зошто воопшто се дозволува вакво нешто? Има ли надлежни што мислат на овој проблем или тоа е оставено, онака, без надзор?

Но, што ќе речат странците на таквата наша дволичност – една „естетика“ за дома, друга за надвор? И што воопшто за тоа мислат надлежните чувари на на чистотата на нашиот уметнички исказ? И овде не мислам баш на А.„Р“ – Сарајлија кој очигледно е платен само да лае зашто нема со што да мисли, овде апелирам на оние што *навистина* треба да дадат појаснување за ваквите пропусти!

3.

Или, ако сакате, како е можно денес во Аеродром да се потпишува договор за градба на некаков спортски центар во современ архитектонски стил, или оние три кули, или уште редица други од државата поддржани објекти, а ваму, во центарот на Скопје бараме исклучиво барок и неокласицизам? Нема ли со тоа да го збуниме народот, не праќаме ли двосмислени пораки дека една „естетика“ важи за еден дел од градот, за одделни луѓе, а некои други естетики за други делови, за други луѓе, и слично?

Најавените облакодери во Аеродром

4.

Или, конечно, како што умно забележува колегата Лисичков, зошто ги оставаме црквите – оние де, средновековните, во Нерези, Курбиново, Охрид ... – во нивните глупави и симплифицирани средновековни облици, наместо да ги разиграме со барокни или можеби готички елементи, да ги направиме поубави однадвор?! А потоа можеме да фатиме и внатре, врз тоа фреските коишто и така почнаа да бледнеат и исчезнуваат. Да им викнеме сликаришта од Русија и Украина да ни ги барокизираат и готизираат!? Впрочем тие и така се преполни со словенски елементи – ред светци, ред пророци, ред монаси - а ние со тоа, со словенството де, немаме историски врски. Наместо такви непожелни содржини добро може да легне и Аце и неговите походи, со кој сме, нели, нераскинливо сврзани!!!

Фрески во Св. Горѓи, Курбиново

Во секој случај, недозволиво е и особено е неконзистентно една сериозна државна политика да се спроведува само на мали парчиња, со кафени лажички, а на располагање ни стои цела држава!

(05 јануари 2013)

И СЕГА – ШТО?

1.

И сега – што? Сите почнаа да креват раце од фамозниот ни „проект“ Скопје 2014! Ај што одамна се кријат оние кои највеќе финансиски се офајдија од овој „наш“ градителски „потфат“, ај што од него се тргнаа безмалу сите кои на почетокот највулгарно или ти најсрамно се лигавеа и додворуваа вознесувајќи го до ѕвездите (од Д. Коцевски, преку С. Влахов Мицов, па до редица други самонаречени интелектуалци во борба за фотелја), па некои од оние наши (велат) филозофи кои тук-таму, во некое интервју ќе не’ искараат дека не (го) разбираме ... туку, еве, сега од „проектот“ се оградува и (некој си) негов идеен творец, или еден од нив, по име Ѓоко Муратовски.

Си дозволувам пежоративно да констатирам „некој си“ зашто ако е вистина што се’ говори тој човек, во што и како учествувал, е па тогаш и го заслужил ова што го гледа! Зашто, пазете, човекот учествувал во стратегијата за брендирање на Скопје. Ни мање ни више! После Кензо Танге, тој одново ќе го брендира Скопје!?!

И сега човекот се срами, па се вади дека не знаел дека тоа на дело така ќе изгледа, па дека тоа било политички проект, па ... А што ли мислеше оваа паметна глава? Дека тоа ќе биде научен проект? Нашиот народ има многу поговорки за ваквото посипување со пепел, ама мисли ли овој дека некој навистина му верува? И сега Скопје - Дизниленд, Скопје - Лас Вегас, ама – дали го вратил хонорарот за неговото (очигледно неуспешно) учество во оваа папазјанија?

Изгледа дека одушевен од неа ни останува само омилиениот ни стрип-лик А„Р“ – Сарајлија, опстојувајќи на браникот на глупоста!

2.

А всушност, целата оваа работа на „пу,пу не важи“ е типично наша, македонска. Ќе се чудевме да станеше збор за некој странец кој учествувал во нешто што не го разбира, или не го знеа, или пак го изиграле како нашиов „експерт“. Се’ почество гледаме / слушаеме / читаме како одделни наши „стручњаци“ – особено од културата и уметноста – се посипуваат со пепел, се обидуваат да не’ мачкаат со сите бои со цел да ги заборавиме *нивните* претходни бои, се’ со цел повторно да профитираат, а во името на некакви „творечки“ или независни интереси! Држ’ ме мајко ...!!!

Се изнагледаваме токму такви бивши новинари и уредници а сега мегафони-полтрони, бивши уметници а сега минхаузени, бивши глумци а сега дежурни протестанти, бивши режисери а сега политички концерт-мајстори ...!

Последен во низата е бившиот црвен шнајдер – театарски режисер - пајташ на другар му некрунисан „оскаровец“, кој исто така преку ноќ стана „независен“ за да добие филм. Е па и овој посакал да се опроба на филм, а парите веќе не се таму каде што беше тој! Со душа и со срце!!! И сега, еве, сака да не’ убеди дека тој не дозволува(л) да биде манипулиран! Аман бееее!? И потенцира, онака цврсто ударнички: „Нема да бидам слуга на една политизираност на животот“. Па, па, пааа! И понатаму: „... не сум подготвен да служам на ниту една политика за нејзината гласност“. Бравоооо! Ама можеби е подготвен политиките да му служат – нему? Како што му служеа, во минатото и денес?! И тоја да зема или да отфрла како што ќе стигне? Денес една боја, утре друга! Плус неколку милиони, порано за сериичка, сега за филмче (кое што, најблаго речено, испадна смешно!). И тој демек бега од животот, ама од парите – не.

3.

Овие и вакви типчиња, кои што за жал се токму наш патент – производ и се множат како зајци, упорно настојуваат да не' убедат дека уметноста постои заради нив и тие можат да ја тркалаат како што ќе посакаат. Угоре – удолу, лево – десно. И тие се секогаш во право! Се разбира, тоа им го дозволуваа(т) нашите партиско-политички состојби последниве дваесетина години, ама – до кога? Или, како ли си изгледаат себе си наутро, кога ќе се погледнат во огледало? Навистина независни?

Во тој контекст, токму за крај, изјавата на Пикасо: *Каква е вашата претстава за еден уметник? Имбецил којшто има само очи ако е сликар, уши ако е музичар, лира во срцето ако е поет или пак мускули ако е боксер? Напротив, тој истовремено е и политичко суштество, постојано жив за срцепарателни огнени или срешни настани, на кои што тој одговара на сите можни начини. Како е можно да немаш интерес за други луѓе и, како резултат на ситна индиферентност, да се одвоиш од животот којшто тие луѓе го носат? Не, сликарството не служи за украсување на станови. Тоа е воено оружје со кое напаѓаме и се браниме од непријателот.*

Е нашиве навистина започнуваат да заличуваат на имбецили!

(08 јануари 2013)

Св. САРАЈЛИЈА МАЧЕНИК

1.

Не знам зошто никој – МПЦ-ОА, СПЦ, ГПЦ или можеби некоја холандска протестантска црква (зашто нашиов лик, нели, таму живеел) – не покрене иницијатива за прогласување на Ацо звани „Рембрант“ или на Сарајлија за маченик?! Не знам што се чека? Или, тоа може да го направи и „Утрински весник“, каде што му ги објавуваат „проповодите“! Зашто, луѓе божји, овој модерен (пардон, современ, зашто тој вади пиштол на зборот модерен!) кандидат за светец маченик се бори, ни мање ни више, со опозициските сили на злото претставени преку некаков баталјон „хејтери“ (еве го неговиот западен исход), кој што му плука по неговиот животен сон наречен Ск 2014 и безмалу секојдневно му го расипува уживањето во него.

Тие „хејтери“, од којзнае кој круг на Адот, преку „пеколните јазици“ на Оној чие што име не смее да се спомне и кому му ја продале душата за век и веков (изгледа ќе да е Б.Ц.?), намислиле да критикуваат и омаловажуваат нешто така возвишено, нешто во кое што овој наш современ маченик со минхаузенски црти секојдневно се крсти.

Тие „самопромовирани елитисти – неколку стотини на број, чии креативни изблици се топат во заборавот на ирелевантноста ...“ – се навртеле на овој „проект“, а посебно на „ликот и делото“ на нашиов шутрак, со цел да ги плукаат, да создаваат смут кај народот (кој, нели, ужива во овие градби-крадби) и, кога-тогаш, сакаат да ја превзедат власта

(море, зошто ни се тогаш избори, кога власт се превземала и на ваков начин?). И нашиов маченик му ги откри на народецов сите тие луѓе-нелуѓе како болшевички комесари, нацистички штурмфирери или талибански востаници! Е сега, не знам како нашиов Санчо од Кичеа (ќе) ги крсти сите оние странци – од архитекти, преку урбанисти до сериозни списанија – кои јасно и гласно кажаа за што овде се работи. Или оној Ѓоко Муратовски? Или и тие се поданици на Оној чие што име не смее да се изговори, и тие се платеници на силите на злото, создадени само да го нервираат нашиов лик од Земјата на големите лаги?!

2.

Втор силен аргумент во прилог на барањето за канонизација на оваа наша современа шупелка со триста лажни звуци, е фактот што тој, еве, ни се прикажува и како видовито мажиште кое гледа далеку во иднината. Па така, овој маченик-кандидат точно знае дека целата таа опозициска неписмена „булумента“ повторно би реагирала „жесток и непомирливо“ дури и во случај Ск 2014 да бил „... дизајниран според одредени модернистички постулати ...“. (Трт, да ве видам сега, може ли вакво нешто да предвиди дури и еден г.г. Стефан, или некој друг великодостојник од нашево православно опкружување?). Но не кажува зошто тоа би било така. Можеби само за да му пркоси нему, единствениот и неповторливиот на браникот на македонштината? Да го нервира? Или – од нив подобро не може да се очекува кога се определиле за страната на злото?

3.

А всушност, не' потсетува мачеников, дека аргументацијата на сите тие „елитисти-критичари на проектот“ е никаква „... бидејќи нивното практикување на власта ... беше повеќе од мизерно“ (sic!). И овој Минхаузен од навистина голем формат заборава дека токму во тие „мизерни“ години редеше изложба до изложба, филм до филм, учествуваше на сите изложби на таа „мизерна власт“ во странство, дрпаше се' што можеше да дрпне ... Ама сега тие биле мизерни, а тој – маченик!?

4.

Но, шега на страна, навистина ли овој клипан мисли дека некој има нешто против него или само му е потребен таков имиџ и кандидатура за маченик, мисли ли дека некој го сфаќа сериозно во неговите лупинзи низ естетската и уметничката теорија и пракса? Зарем не му е јасно дека и она малку достоинство што можеби му останало, а сериозно се сомневам, докрај го ништи со споредбите на кубизмот, рускиот конструктивизам и Баухаус со овие наши монструозни (квази)неокласични градби-крадби? Зарем навистина ги смета за уметност оние шарлатански сподоби наредени низ центарот на Скопје? И онаа риба со нозе кај „Бристол“, и оној вол кај „Пеко“, и оној чистач на чевли ...? Па има ли барем некој близок малку да го сопре во сопственото разголнување?

Зарем сме можеле тоооолку да се излажеме во минатото и овој шутрак да го сметаме за интересна појава во македонската уметност? Изгледа да, ние сме шутраците а тој е веле-Минхаузенот на нашата уметност и култура. И плус член на Советот на МК. (Според кои ли заслуги, кога беше пајташ со сите кои сега ги плука и ги нарекува булумента?). И без задршка можам тоа да (си) го признам пред себе, па и пред јавноста. И не само јас, туку вкупната македонска ликовна сцена која, очигледно, со години беше замајувана од фолирант и незнајко, од блефер и молер (sic!), од (квази)естета и уличен забавувач!

Луѓе божји, ќе не' спаси ли некој од овој Минхаузен?

(09 јануари 2013)

ШТО ЌЕ ГЛЕДАМЕ ГОДИНАВА

1.

Е па, ако и остана(л) некој кој сеуште има(л) некакво сериозно мислење за некои нашата современа култура, но и за некои наши стрип-ликови, нека ја погледне Годишната програма на Министерството за култура за 2013 година, делот за Ликовна и галериска дејност. Или, ако некој сеуште мисли дека кај нас постои ликовна сцена наместо „лик и дело“ на некои наши полтрончиња, или пак дека јас сум претерал во нешто во моите повремени занимации и цртки за одделни наши состојби или ти за некои минхаузени од нашево опкружување, пак нека ја погледне оваа Програма.

Зашто токму нашата (не)култура, нашите (не)состојби и некои наши ликови се нејзините креатори, институции и поединци директно одговорни за она што ќе го гледате низ нашите музеи и галерии оваа година. И оваа Програма е токму „ликот и делото“ на овие наши самоумислени стручњаци за уметност. И иако Министерството за култура со години ги крие (од којзнае кои причини?) членовите на комисиите, тие секогаш се знаат. Поточно – Скопје сеуште е паланка за некои работи!

Па така, за оваа година, упатените велат дека тие „стручњаци“ биле: неизбежниот ни Ацо „Рембрант“ – Сарајлија, Димитар Малиданов (сме го „гледале“ на дело и порано) и уште еден (слабо познат) член од албанска националност. (Да бидам искрен, човеков најсовесно си ја завршил работата!).

И сега, ако тие го скроиле тоа што го објавува оваа Програма, ако тие ставиле потпис под сите тие будалаштини што носат префикс „проекти од национален интерес“, тогаш мерите им го и умот и знаењето за уметноста, па и за се’ друго! (Останува отворена дилемата тоа да се некои други „стручњаци“, но зошто се кријат? Или пак сите тие се само маска на Министерството за култура?).

2.

Па така, овие или некој други „стручњаци“ за ликовна уметност сметале дека, на пример, еден Музеј на современа уметност може цела година да работи со само 2 (и со букви две) изложби, додека на Националната галерија и’ доделиле дваесетина изложби, од кои што не можете буквално да издвоите ниту една што ќе ви го привлече вниманието!? И ако во овие две институции е таква ситуацијата, како е во другите? Бетер: изложби на пионерчиња и непознати имиња, едно чудо ликовни колонии (кои се множат од година во година!), изложба на икони (sic), превземања на едни исти бледи изложби во центрите за култура итн., итн.

Згора на ова, шлаг на тортата се „проектите“ на т.н. здруженија на граѓани и асоцијации каде што – или подобро речено заедно се националните установи – се јавуваат фирми од типот „Атакарнет“, „ЈМЦ Инвестмент“, Дирекција за култура и уметност и слични. И повторно ликовните колонии, како „прича за себе“: од „Михајлово Арт“, преку „Дрен“ до некакви детски колонии! Потоа доаѓаат некакви самостојни проекти, меѓу кои: „Авторски низ пројавното“ по којзнае кој пат, „Македонска скулптура од филигран и дрво“ (?), „Трансформација на витражот во графичкиот израз“ (?), па „... со, низ, над, преку црвената линија“ (аман бе!), па ... боли глава! И сето ова го избрале наши, македонски „стручњаци“, како најдобро и најактуелно на македонската ликовна сцена во 2013 година! Машала!!!

Е, ама ако посакате да видите некоја странска изложба во македонските галерии – нема. Нашиве „стручњаци“ сметаат дека такво нешто не ни треба, дека нашиве уметници

(односно оние кои што *тие* ги сметаат за уметници) се сосема доволни да го задоволат вашиот интерес за уметност!

И сега, ајде да претпоставиме дека муабетите на чаршијата се точни и веќе посочените имиња на почетокот се токму креаторите на овој резил што ни се нуди како Годишна програма во ликовната и галериската дејност за 2013 година. Некој ќе рече: Сарајлија и не е за чудење, тој не' изненадувал и со поголеми идиотштини. Ама оној Малиданов? Па барем тој важеше за сериозен човек?!

(П.С. Бидејќи веќе го спомнав неизбежниот ни лик А.,Р“ – Сарајлија, го видовте ли полтрончево како се упикува кај Груевски во „Миленко шоу“? Му се дала шанса нешто да праша а тој сака кутриот да пофали, да се допадне, да се упика ... трчка како кутре околу нога! На што се' може човек да спадне! Ама не заборава да ги спомне пак своите „лик и дело“ и – колку да се знае – „одиумите“ на кои што е изложен од црната опозиција! Морееее мизерија!!!)

3.

Конечно, мислам дека дефинитивно мора на некој начин да се разбие фамата што со години е актуелна во тоа Министерство за култура, односно дека ликовните уметници се компетентни селектори на проекти за годишните програми. Не само што и оваа година се уверивме токму во спротивното (и тоа на најлош начин), туку тоа беше јасни и во изминатите години. Не знам кој и зошто ги форсира и дали тие се подобро тесто за месење и манипулирање. Но, дефинитивно, тие ниту се ниту можат да бидат компетентни за ваква сериозна работа. Фактот што завршиле Академија за ликовна уметност *не ги прави компетентни* оценувачи на туѓи проекти. Уште помалку се компетентни да оценат што и' е потребно на публиката и македонската сцена во една година!

Нивното образование, знаење, умеење и компетенции завршуваат во нивното ателје, и – толку.

Па не е ова 1945 година, до бога! Па зошто луѓето завршуваат соодветни факултети ако сликарите / скулпторите / графичарите се надлежни за се'? И до кога ќе молчат историчарите на уметноста, критичарите, АИКА ...? До кога ќе спие оној Буѓевац и блиската му компанија во тоа македонско здружение, додека молери и анафалбети им ја кројат програмата???

4.

На крајот, повторно за почетокот: кој ни го ова направи? Не ли е чесно, и машки, злосторниците да излезат на местото на злосторството и да признаат: „*да, јели смо говна*“ (чувена реплика на Данило Бата Стојковиќ, ако некој не знае!). Или нека кажат: не, не бевме ние, беа – тие и тие! Или, во најмала рака, нека имат м... и нека си го образложат изборот! Ако можат!!!

(20 јануари 2013)

МАКЕДОНСКИ (АНТИ)ТЕЗИ

1.

Вчера слушнав една интересна теза за нашето секојдневие односно за најдобриот начин како човек да се справи со ова наше време-невреме. Тезата вели дека во вакви времиња е најдобро никому да не му требаш и никој да не ти треба, никого да не бараш и никој да не те бара! Survival на македонски начин!? Можеби, и ако човек погледне подобро, најголемиот број луѓе кај нас тоа и го практикуваат.

Некој ќе рече - типично македонска теза, (пре)многу слична на нашине народни поговорки од типот „наведната глава сабја не ја сече“, „не се замерувај со никого“ и слични будалаштини. Добра илустрација за тезата е и - главата во песок! Нејсе. Но кај нас ваквото однесување особено добро функционира(ло). Посебно денес! И пет века наназад!!! Тезите и паролите од овој тип ви даваат некаков личен конфор, некакво самочувство дека вие сте настрана од сите актуелни случувања, дека тие всушност не ве тангираат, дека си имате свој живот и не се плеткате во туѓите. И тоа (понекогаш) знае да прозвучи прекрасно! Како да сте на пуст остров, сам во рајот!!!

Но тоа едновременно значи и дека надвор може *другите* да бидат малтретирани, мачени, убивани, може некој да им прави што сака и како сака, ама тоа нас, нели, не би не' интересирало зашто никој не ни треба и ние никому не му требаеме!? Ние сме си себедоволни и заради тоа нема зошто да се грижиме за случувањата *надвор* од нашиот затворен свет. Кој им ебе матер на другите. Нека му ја мислат самите. И повторно, за некого - не звучи лошо, а?!

Но, битното прашање е - до кога? До кога ќе трае таа наша / ваша / нивна херметизирана свест, тоа одбивање човек да се погледне во огледало односно да сирне што тоа се случува надвор, да се обиде да биде *активен* субјект во секојдневната стварност? До кога ќе живеат карикатурално ноншалантно, бесрамно безгрижно, мизерно „среќно“?

2.

Втора интересна теза, прилично блиска до првата, е дека - молчењето е злато! И неа ја гледаме на дело секој ден, од се' поголем број луѓе. Едноставно, се претвориле во - кутолози! Не гледат ништо, не слушат ништо, не говорат ништо. Како трите мајмуни. (Па добро, нели ни се некакви предци?).

А и тогаш кога некако ќе ги натераат да гукнат, не смеат ништо да кажат. Најсвеж пример беше Вангел Божиновски и неговите изјави за новото ни чудо - желбата / сонот (бре, бре, бреее) на Субрата Рој - во Скопје да направи некаков си грандиозен споменик на Мајка Тереза. Повторно. И го гледаш Вангела, се мачи и се стиска што да каже а да не биде против, како да се извади од работата а да не биде критичен дека такво (второ) чудо не ни треба. Веќе едно имаме! Неговото! И како тоа сега некој сака да прави уште едно. Па се' нешто „па јас не знам“, „не сум сигурен“ ... Па ако не знае и не е сигурен што излегува да збори?

И пусто, душа не дава да каже нешто лошичко. Не смее да се проговори отворено, не смее да се (по)каже вистинското мислење. Можеби пак нешто ќе капне, утре, задутре, некогаш! Зошто да се затворат лукративните врати низ говорот на вистината? Молчењето секогаш е злато, пардон - злато!

3.

И третата интересна теза, која што ја слушаме веќе неколку години, а повторно ја изнесе и премиерот во „Миленко шоу“, е следната: сите забелешки, дилеми, негодувања, сите критики и негирања на проектот Скопје 2014 се политички и доаѓаат исклучиво од

опозицијата! А кога ќе се слегнела прашината околу овој проект, некаде после десетина години, се' ќе било многу појасно и поприфатливо.

Се разбира, секој има право на свое мислење, особено еден премиер. Но, некако ми изгледа дека и тој, како и многумина други, предолго и премногу слушале едни те исти луѓе - полустручни, дури полуписмени, подлизурковци и митомани - кои си најдоа животна преокупација со главниот ни град. Зашто - вистината е сосема друга, и поинаква. Најголемиот дел од негодувањата, забелешките, критиките ... не доаѓаа(т) од политичките опозициски фактори. Најголемиот дел од негодувањата, забелешките, критиките ... не се однесуваа(т) на политичките аспекти на Ск 2014. Најголемиот дел од негодувањата, забелешките, критиките ... се однесуваа(т) на *естетските* параметри и аспекти на овој т.н. проект! И на стручните, и на професионалните, и на цивилизациските ...! И тоа нема врска со никаква политика и поинаквото толкување значи извртување на основната теза, наметнато од неколкумина полуписмени поединци. Тоа што некои величковци, хаџипуљевци, грчевци ... и нашион Сарајлија кој мисли дека Мухамед доаѓа од муха и мед, заради простачки лукративни мотиви, климаат со главите, е тоа е веќе политика. Онаа најгласната!

А основната теза е дека најголемиот дел од поставените скулптури и споменици се чисто естетско промашување, еден дел се безобразни плагијати, а тоа нешто што тук-таму изгледа пристojно е поставено на лоши локации. И тука нема никаква политика! Или, кога некои велат дека македонската современа архитектура едноставно *не смее* да се сведе на имитации на барок и неокласицизам, тоа не е никаква политика туку професионална, стручна вистина. Или кога некои велат дека е *самоубиствено* важни државни институции од типот на архив и музеи да се поставуваат на самиот брег на непредвидливиот Вардар не е политика туку архитектонско - урбанистички закон!

Но, друга работа е ако некој тоа не сака *така* да го чуе и види! Тогаш - нема помош!

(22 јануари 2013)

Малку ни беше ова „чудо“?

ДРАМАТУРГ - СКУЛПТУРИСТ

1.

Еве, конечно, се појави уште еден лик од машабот на нашиот А.„Р“- Сарајлија, кој што знае се', разбира се' и, фала му на Бога, е волен сите работи да ни ги објасни. Тој лик, карактерен секако, се одзива на Бато „Кофа“, или ти Томе од бензинската пумпа, и тој, како и Сарајлија, живеел во странство, има лик и дело, заработува за живот криво печалејки на македонскиот културен пазар ... И тој бил цел живот неосвестен Македонец, а целосно се освестил преку пораките на Ск 2014. Брееее! Проект што му го подигнал либидото. Нему и на македонците! Бре, бре, брееее!

И да не беше овој лик и неговата животна ролја на 24 ТВ, ќе останевме непросветлени и неуки за многу нешта. „Ако една опозиција, и политичка и граѓанска и здружение, така фронтално, така жестоко се борат против една власт ... нека е и најфашистичка ... тоа е една иста форма на тоталитарна свест“*, треска овој и останува жив! И гледаш дека не е ни свесен што истресол, дека историски изедначил и црно и бело, и фашизам и отпор, и окупација и борба за слобода, и јаболки и круши ... за него се' е рамно. Браво бе историчар-либидист, драматургопазарист. Уште ова не го бевме чуле од „плејадата“ ацовисти спаднати на две букви во букварот. Баш онака, просветителски!

Арно ама, не застапа таму. Барем да застанеше кај тоталитаризмот, кој што очигледно му лежи зашто, повторно онака „мудро“ не' искара дека сме имале премногу слобода. Ама не, фаволот ни ора ни копа, па овој ацовист посака да одржи предавање и за уметноста. Зашто, нели, неговиот сој се разбира од се'. И тоа ни го докажа - на дело, онака мушки, либидистички. Па вели: „Секој е естет, секој е стручњак за скулптура ... Таму има еве еден пријател кој не го кажувам, кој е еден од тројца врвни светски скулптури во она што се вика хиперреализам. Дали сте чуле вие за тоа?“*.

*(Е сега, прво, морам да појаснам дека ѕвездичките кај цитатите се мои и значат дека буквално сум го цитирал ликов. Тоа што речениците му имаат малку смисла и чувство за јазик и правопис, некогаш без подмет или слично, тоа се неговите драматуршки стручни познавања. Инаку, уште малку да појаснам, тоа „таму“ за овој наш „писател“ значи Ск 2014, втората употреба на поимот „скулптури“ веројатно значи скулптори - ама тој изгледа не прави таква разлика - а поимот хиперреализам во скулптурата не може ни Господ да го разбере!).

И само десетина минути после ова негово скулпторско шоу, овој лик најноншалантно вели: „Не се разбирам ја во скулптура“. Е па ајде сега вие проценете еден ваков ерудита, просветител, стручњак ...

Има ли некој на овие ликови да им кажа: абе доста, не не' бранете повеќе!

2.

Е сега, бидејќи веќе го спомнав омилиот ми А.„Р“ - Сарајлија, не можам, по којзнае кој пат, а да не се восхитам на неговиот енциклопедизам, на неговото просветителство. Овој пат човекот се надмина и себе си - не' поучи каде треба да ни биде Собранието и не' искара колку малку знаеме (и водиме сметка) за тероризмот. Сполај му! (Изгледа само драматургон може да се носи со него!).

А бидејќи никој не ги услишува моите молби да не заштити од неговото „знаење“, еве уште еден прилог. Еве што велат читателите на Утрински токму за неговиот последен текст:

EU, 22.01.2013 00:27:22

Cita li covekov sto pisuva. Dokolku nemu mu e jasno sto saka da kaze, belkim i nie ke razbervme. Slobodata na mediumite podrazbira nesto poveke od bescelno trosenje hartija.

Mihail Gavrilov, 22.01.2013 04:05:50

Tolku megalomanski tekst so mnogu materijal, no bez soдрzina. Mnogu depresivno. Ne znam zosto vakvi tekstovi se potrebni, eden vid na polu-intelektualna masturbacija. Komu? i za kogo?

Itar Pejo, 22.01.2013 06:44:07

дислокацијата на собраниската зграда на некое друго место, на еден, што би се рекло, бришан простор, каде што ќе биде тешко да се нападне од страна на можните терористи !!! Vakvite biseri treba de se disloricaraat ili ednostavno da bidat so masni crveni bukvi za da se izdojat od ostanatiot tekst za da mozat da gi zabelezat site sto sega prestanuvaat da go citaat tekstot после првите две recenici.

Negova prikazna, 22.01.2013 07:38:00

Vidite kako Hitler ja svacal strukturiranosta na vlasta: Edna zemja eden narod eden vodac. Kolku ova potseca na mislenjeto i svacanjeto na Slobo i na nasiot vozd. A ona so Parlamentot i izgradba na nov ti e pametna rabota.. Ubavo ni objasni vo minato nedelniot tekst deka ni e podmetnat od minatite rezimi so onaj iskrsen pantagram i somnitelna pozicioniranost, koja bila odlika na demonski i satanski sili. Dobro e da go zapalime onaka in kviziciski i izgradime nov. I na kraj kade ja najde odna kovanica za istorijata(His- stori- negova prikazna) Kolku znam istorija ima starogrcki koren(historia) i oznacuva prikazna, slucuvanje .

Подгор, 22.01.2013 08:21:07

На симултанката на Груевски човекот сугерираше да не се престане со правење споменици,дека сме имале место каде да се стават а и сме имале и личности на кои мозело да се прави споменици.Што да се каже за ваков човек?

Buntovnik, 22.01.2013 08:26:40

PREDLOG DO CITATELITE NA UTRINSKI VESNIK Dragi citатели od sega sekogas koga Utrinski ke objavi kolumna od ovoj (bez) um etnik, koj stvarno nema vrska sto pisuva, da go BOJKOTIRAME Utrinski i toj den da ne go citame. Dosta bese. Od kogo e, previse e, za kogo e ni dosadi do povrakanje.

petre, 22.01.2013 09:09:50

Pocituvan avtoru, Se poveke stanuvash konfuzen, ispomesa se, nemoze da te razberat i tie sto sakaat so najdobra misla i дума da te raberat.Dali e toa Aco umetnikot ili frontmenot na laznata kultura, istorija i filosofija...

НИКОЈ, 22.01.2013 10:51:12

Ацо.. а да се занимаваш со уметност, наместо со пишување?

jovan, 22.01.2013 11:08:05

Idejata so dislociranje na Parlamentot na neкое drugo *posigurno* mesto e *odlicna*. Zaboravil samo da dade ideja i za zgolemen broj telohraniteli koj bi go cuvale. Ovie ili pocnaa da treskaat gluposti od sto i si se prirodno glupi, ili pa gi faka panika pa pocnuvaat nesvesno da bladaat za begstvo, sigurno mesto, telohraniteli....mozebi naskoro i azil ke baraat.

xxx, 22.01.2013 11:52:27

Aco majstore izdrzi samo uste malku... Eve Donev i Shacule se veke na pat za Madrid i London, ti si sleden da zamines nekade. U meguvreme dodeka cekas fokusiraj se i koncentriraj se na kolumnive za boga miloga, posto ova ne e nisto poveke od prazno cetivo. Pozdrav umetnice...

vlado, 22.01.2013 11:54:58

Дечково предлага колку што читам кај нас да се воведат Претседателски систем, демек овој не чинел. Изгледа валста ни го спрема и тој закон, премиерот да стане СЕ!!! Браво!!! Смешно и многу наивен предлог од еден уметник кој сака да се занимава со политика... А за Собранието не треба коментар... само уште да најдеме „бришан простор,, и да му

удрине темелите... (смешно и наивно не навлекуваш ама народот добро ги чита сите глупости)

Ајван Доктор®, 22.01.2013 12:31:56

Ацо продолжува да удира како „Максим“ по дивизија! Сличноста на неговите „мудрости“ со ефектот на куршумите од славниот митралез е неверојатна! Очекував како уметник да се јави за уништеното ремекдело—муралот на Борко Лазески, кој претставуваше непроценливо богатство за македонската уметност и култура, особено за македонскиот народ и за неговата историја, далеку повредно од фрлените милијарди евра за лудиот проект на пореметениот и болен ум наречен „Скопје 2014 д.п.н.е.“! Наместо тоа, добивме продолжение на апологетски шкрабаници пишувани за воспевање на глупоста! Уште да ни предложеше Собранието на тој бришан простор да биде оградено со бодликава жица низ која ќе тече струја под висок напон, за да се спречи нападот од наводните терористи! Некој си влегол во виртуелен свет сличен на оној на неговиот пастир, кој чекори изгубен низ вселената барајќи заштита од организираните „криминалци“ против кои „војувал“! Итно болницата во Бардовци да се претвори во барокен бункер за прием на новоантичките пациенти!

* * *

Коментарите ги пренесувам од страницата на „Утрински весник“, без интервенции, иако знам дека Сарајлија одма ќе реагира дека тоа повторно опозицијата се удружила против неговите лик и дело!

3.

Уште еден битен момент: очекувам „стручњаците“ за Ск 2014 - драматургот и сликарот - да ни објаснат како тоа му дозволуваат на оној Субрата Рој во Охрид да гради такви современи зданија. Смее ли тој така ноншалантно да се однесува, не почитувајќи ги нивните тези за нашиот проект и неговото значење за македонците? Во крајна линија, води ли некој сметка за либидото на охридани?

(24 јануари 2013)

„ИДЕОЛОГИИ“ И „СТРАТЕГИЈА“ НА ДЕЛО

1.

И покрај јавниот повик до „Комисијата“ за ликовна уметност, на двапати повторен, за јавно образложение на критериумите при селекцијата и начелата според кои ја стокмиле националната програма во делот за ликовната уметност, немаше никаков одглас. Додуша, од полуписменион Малиданов тоа тешко можеше да се очекува. Ама нашион сезнајко А.„Р“ - Сарајлија, и тој да остане сокриен како стаорче во дупче? Или не му одговара темата?

Секако не, но затоа, повторно, по којзнае кој пат не' почести со неговите веќе историски дијареични бљувотини, но сега така „мајсторски“ завиткани во невиден говор на омраза што тешко се заборава. А другите ги нарекува - „хејтери“!? (И патем, прашање за „Утрински“: има ли уредништвото некаква мерка до кога ќе објавува вака интонирани писанија?).

Што ли му згрешиле комунистите на овој шапшал па вака да ги пцуе и черечи? И тоа на национално ниво, во национален дневен весник. Ама заборава, на пример, дека голем дел од неговите нови пајташи беа токму носители на комунизмот! На пример, оној „голем“ историчар Зоран Тодоровски беше партиски секретар во некогашниот Републички комитет за култура. Ама сега, како носечки кадар, сече вени за вемерото, заедно со Сарајлија. Да не' збориме за другине човечиња од Фронтот му, оние самонаречени идеолози режисерчиња, драмтурзи, колеги уметници ... кои едно време гордо шетаа со петокраката на чело!

2.

А со посебен кеиф може да се следат нови примери за вакви превртливци / трансформери, кои денес јавно се резилат по весници. На пример Паско Кузман и оној мрморко-марксист Димитар Димитров. Едно време обајцата удобно и лукративно беа залегнати во „омрзената“ им стара идеологија, па подоцна заедно прдеа и смрдеа во партиската лејка на Љупчета, а сега се плукаат каде ќе стигнат. Ама на научна основа! А двајцата „поминале“ покрај науката. Паско сега, после гробот на Ацета, го откри и Тројанскиот коњ. Ама не знае што му се случува со културното наследство. Ниту пак со Борко Лазески!!! А оној циникон Д.Д. сега се качил да ја брани Македонија! Чувај Боже! Како што вели Кузман - дијалог на „двајца глуви Македонци“. Да не згрешил некоја буква во придавкана „глуви“?

А и Цветан Грозданов, како претседател на Совет во Министерството, исто не знае што му се случува со културното наследство! Не пушта глас за ништо, како да е на Марс. А можеби е'?

3.

Но, неколку збора и за актуелната ни Стратегија за развојот на културата, која што деновиве, без опозицијата, на брзина „ја поминаа“ во Собранието, за да нема спротивставено мислење. Инаку, се' ќе одеше курбан, зашто тие што го подготвувале тој „документ“ се вистински шампиони. А бе една работа да не се погоди? Се' да се испреврти, од дефиниција за културата па до крај, баш онака „како мали Ѓокица замишља ...“!?

Е, за тоа треба мајсторство.

4.

Но, немам намера да го коментирам текстот - зашто всушност нема што да се коментира - туку сакав збор-два за стратегијата преточена во практиката. Зашто хартија, велат, трпи се'. Ама вистината е во практиката, во секојдневието.

Сосема солиден пример за тоа е токму Националната галерија на Македонија, како една од носечките национални институции (ееееј, тоа го признава и Сарајлија, ама не кажува каква беше, а каква ја направија неговите соборци Крстевска и компанија!). Елем, прво беше Крстевска. И таа спроведуваше „стратегија“ на дело (иако, всушност, таа и не знае што значи тој збор). Распрчка се' што можеше, ја упропасти и завлече институцијата во долгови, „Мала станица“ ја претвори во дупка за размножување стаорци. И тоа е некаква стратегија! Потоп!

По неа дојде - земјотрес / катаклизма ... во ликот и делото на Палоши. Инаку биолог, што веројатно се поклопува со стратегиските цели на Министерството за култура. И таа, како „стручњак“, за година дена, вели, видела и научила се' (ееееј богати). Односно, онака стратегиски преведено, тоа значи: дека на уметниците од проектите треба да им се задржуваат 15% проценти од добиените средства, дека со нив (со уметниците) не смее да се разговара за ништо околу проектот, дека кустосите не смеат да го напуштаат работното место туку ќе прават програма од канцеларија, дека нема што уметниците да се молат за изложби ... итн., итн. Човек да гледа, да слуша и - да плаче. И цела Национална галерија молчи, Министерството за култура уште повеќе, нашион комунистомразец кој седи во Советот на Министерството као нема појма ... И тоа ли е дел од стратегијата преточена во пракса?

Или, на пример, МСУ? Една жена - „стручњак“ држи цела институција во заложништво! Со две-три изложби годишно и „гоооолеми“ странски изложби, ама на офсет.?!? Од приватни колекции!??

Е па, ако само во две национални институции - велат носечки - вака се разбира и спроведува стратегијата за развој на културата, како ли е во цела држава? Каква полза од толку хартија и процедури кога преточена во дело, во пракса, таа стратегија јасно и јавно си го покажува вистинското лице?

5.

А еве, меѓу другото, што *на хартија* вели фамозната Стратегија за ова:

- „Од стратешка важност за развојот на македонската култура е таа да се заснова врз врвни уметнички, професионални и стручни критериуми ...“ (стр. 4)

- „Промовирањето на европските стандарди во културата претпоставува соодветна измена и на начинот на управување со културата“ (стр. 11)

- „Значаен сегмент во работењето на културните установи е кадровскиот менаџмент односно раководењето со човечките ресурси ...“ (стр. 11), итн., итн.

И - коментар?

(31 јануари 2013)

**МИНИСТРИ И „НОВИНАРИ“
или
ОТВОРЕНО ДО ЛИЛЈАНА ГРЏО ДАМОВСКА**

1.

Отсекогаш сум мислел дека проблемот, безмалу никогаш, не е во власта. Секогаш е во опозицијата и во јавноста.

Ако опозицијата не може / не знае како да се справи со (лоша) власт, тогаш тоа е нејзин проблем. Или - нека праша кој знае! Ако пак не сака да праша - повторно нејзин проблем. Ќе си живее со тоа. Можеби - вечно!?

Од друга страна, вториот коректив на власта е, по сите правила, јавноста. А во тој контекст, не само во наши услови, тоа се - медиумите. Е сега, ние можеме да плачеме до утре зошто и како власта ги купила медиумите, па следствено тие работат во нејзина полза. Тоа веќе е работа на морал, етика, професионализам ... образ ... чест ...

2.

Втора работа е какви се тие медиуми што работат во ползата на својата штета, односно во полза на власта, која и да е'. (Патем, медиум кој што работи директно за која и да е' власт, кога-тогаш ќе капитулира, ќе се самоуништи или ќе го уништат). Но, за тоа ќе си мислат газдите на тие медиуми!

Третата работа кај нас е, се чини, најпроблематична - новинарите! Ама, сепак, да бидеме коректни, не сите. Но, повеќето, еве деновиве, како да се ситат што Македонија паднала на не-знам-кое место по слободата на медиумите во светот. Како тоа да не се однесува (и со збор и со слика) и на нив?

3.

Е сега, зошто ваков вовед? Па читав деновиве едно чудо написи од „долгогодишни“ (тие себе си така сакаат да се крстат, а мислат на - врвни!) новинари, со стаж од два-триесет години во т.н. културно новинарство. А по повод Годишната програма за култура.

Без оглед што тој нивни стаж се сведува на кобајаги колумни или ти уводници за пролетта во културата, за книгата во рајските градини, за мирисот на липите, за нашите културни „шампиони“ (иако никој не знае кои и какви) ... Преведено - се' се сведува на турли-тава од зборови и реченици без конкретно значење и контекст. И кога треба нешто да се пофали, особено последниве 5-6 години, тие се тука - да укажат, да сугерираат, да „коментираат“ ... не баре ја исцицале целата македонска мудрост во културата. А сето тоа, всушност, е празно како издуван балон!

4.

И токму во таков („славен“) контекст се покажува „фамозното“ интервју на „journalist“-от ни Грџо-Дамовска со министерката ни за култура Канческа - Милевска.

Кој, и што може да и' забележи на министерката (освен дали одбрала добра - а добра е' - фотографија за во интервјуте)? Никој, и - ништо! Таа си ја одработи(ла) својата агенда, а нашава т.н. новинарка (па уште и, чувај Боже, уредничка) за култура констатира дека таа „жесток, со аргументи ја брани Годишната програма за поддршка на проекти од национален интерес“!

А како и не би? Па погледнете си ги „прашањата“ г-ѓо „уредничке“! Да го правеше интервјуте некој од Кабинетот на министерката, истиот ќе беше барем малку постегнат, понеутрален, помалку ... упикувачки!

Дали г-ѓо „уредничке“ сте ја прочитале таа Програма за која што прашувате / говорите? Знаете ли што се' има во неа? Дали таа се сведува само на тие имиња што ги „правда“ министерката: Унковски, Поповски, Славенски (аман беее, еден фактор), Бузалкова, Ана и Игор Дурловски ...? Имате ли претстава колку вкупно проекти се финансираат со таа Програма и колкав процент од истата се овие неколку имиња? 0,003%? И тоа ви е алиби да не прашувате повеќе?

А што правиме со Калиопи, со Гиш, со модни реви, со едно чудо приватни фирми кои со години цицаат од културниот буџет, со стотици други комплетни анонимуси кои „ја носат“ (пљачкосуваат) таа Програма? Не знаевте ли за тоа нешто да прашате?

И како делот од Програмата за ликовна уметност (ќе) финансира изложби во Галеријата „ОКО“ која што се затвори пред цели 5 месеци? Па тие слепци од Комисијата, па и од целото Министерство, имаат ли поим што се случува во градов? И државата? А имате ли вие?

Дали барем го прочитавте по втор пат „интервјуто“ што сте го потпишале? Дали видовте дека Ројал Алберт Фестивал Хол сте го напишале „Ромал-фестивал хол“? Знаете ли всушност за што станува збор или само пљампате глупости, како и обично? Онака, за плата!?

И каде е, не ви текна да прашате, општествената оправданост за (дури) меѓународен фестивал за Тоше Проевски? И не ви текна ли некое конкретено име / назив од независната културна сцена? Или - толку знаете, па верувате на збор? И повторно не се сетивте да прашате кои се тие фамозни „еминентни имиња“ во комисиите, кои со години се држат во тајност? Или - вие ги знаете ама не смеете да прашате?

И не ви текна да прашате зошто немаме барем два-три сериозни меѓународни проекти, ама се сетивте да прашате за нашите „претставувања“ во странство? Пак ли планирате, по којзнае кој пат, да одите (платено од Министерството) во Марсеј, Брисел, Стокхолм, Амстердам ...? Ама не ви текна да прашате зошто секоја година одиме во исти земји - лани во Утрехт, годинава во Амстердам; лани блиску Брисел, годинава во Брисел ... итн?

И што воопшто ви текнува, или - дали воопшто нешто *навистина* знаете за македонската култура?

5.

Наместо крај, една турска анегдота од блогот на Рамадан Рамадани за работници, наемници, во далечната Анадолија. Таму младите момчиња ги испраќале од планински села во град за да работат. Едниот, малку приглуп, дознал дека таму се спие во колективни спални, и исплашен, се консултира со мајка му: што ќе правам ако се изгубам кога ќе се разбудам. Како ќе знам дека јас сум јас?! Мајката, заради ефикасноста на економскиот-политички поход, исто како албанските партии кои понекогаш нудат брзи и еднократни решенија, му врзува една врвца на прстот на ногата на својот син и така го испраќа за во град, на печалба. Кога ќе се разбудиш ќе ја видиш врвцата и ќе знаеш дека ти си ти! Арно ама при првото ноќевање еден од групата ја забележал врвцата и решил да си поигра. Кога нашиот јунак заспал, овој му ја одврзал врвцата од неговиот прст и си ја врзал себеси си на ножниот прст. Кога јунакот станал, прво на што погледнал откако ги отворил очите, секако, била врвцата. Видно вознемирен, погледнал наоколу и ја забележал кај другиот. Отишол кај него, го разбудил и најучтиво му се обратил: јас знам кој си ти, те молам кажи ми кој сум сега јас?

Знате ли вие г-ѓо Дамовска која сте? Или да ви врземе врвца или ти конче, за одредени ситуации, со министри ...?

6.

Знам дека после овој текст, повторно, по којзнае кој пат, ќе ме „бришат“ од Министерството за култура. Онака – со гумичка! И ќе ми праќаат решенија дека проектите ми биле одбиени заради „непотполни документи“. Класика! Ним повеќе им требаат вакви како Дамовска, да им го потхрануваат егото.

Арно ама, и тоа веројатно ќе помине. А после – што?

(2 февруари 2013)

БЕЗ МЕРКА, АМА И БЕЗ УМ!

1.

Навистина би било тешко да се истрпи нашево културно сивило да ги нема оние неколку стрип-ликови што ни го разубавуваат денот. Па луѓе Божји, тие знаат да ти се згадат до бесвест, да не можеш да поверуваш во тоа што го читаш или слушаш, да мислиш дека сето тоа е некаков лош кошмар ... ама сепак на крајот не можеш да не се насмееш! Но добро е што барем се тука, што никако не пропуштаат прилика нешто да кажат, негде да се сликаат, што им одземаат барем малку медиумски простор на политичарите.

И овде не мислам на оние познатите ни офуцани мегафони што киднапирале неколку телевизии и весници, па мелат ли мелат. Не, мислам дека нив веќе никој и не ги слуша / гледа. Ама, за разлика од овие, никогаш не ги пропуштам оние неколку мали човечиња или ти фигуринки од културата ни и уметноста, оние „гоолеми“ уметници без кои е незамислива македонската култура денес и наназад неколку години. Е тие се вистинските наши бисери. Зашто тие кога ќе тропнат нешто – тропнато е, кога ќе се излигават – Господ не ги брише. Ама, мислат, дека уште има некој кој им верува.

2.

Еви ни го последното „дијамантче“ од нашиот Милчо национале: „...и покрај успесите на филмовите што ги работам, јас во Македонија останав аутсајдер. И среќен сум поради тоа, затоа што не се чувствувам дел од никаков културен естаблишмент. Не припаѓам на ниту една банда. Денес ми е исто толку тешко да најдам финансии за мојот следен филм колку што ми беше тешко пред 30 години, кога дојдов тазе дипломиран од САД и кога на клоци ме избркаа од Македонија“.

Аман бе, ќе не' расплаче човечево!

Значи, после толку пари (барем по два-три милиони евра од филм), после „титулата“ почесен амбасадор, после „титулата“ национален уметник – и сето тоа во последниве неколку години – (с)т(р)ипчево без срам се гледа себе си како независен? И уште – аутсајдер? Прашање дали воопшто знае што значи тој збор, ама, кај него ли доаѓаше Груевски, во својство на премиер, на сет? Нему ли Владата, онака од раков, му доделуваше вреќи пари – онака, да се почести детето – или тоа беше некој друг? Сепак – тој беше. И тогаш, тој ли се лигавеше дека „оние претходните“ му правеле не знам што?

Повторно – тој беше! И тој ли добиваше пари за секоја будалаштина што си ја нарекуваше фотографија, да ги шета „изложбите“ по бел свет? Колку сериозни македонски фотографи можат да се пофалат со такво аутсајдерство?

Па имај барем малку усул бре, мочко. И – срам!

3.

Не можам да кажам дека вториот „карактерен“ лик од нашава култура не ми е омилен. Би лажел. Повеќе го сакам од првиот.

Он бре брате тропа ко Максим по дивизији! И тоа кај стигне и како стигне. Но, станува заморен. Не (ќе) можам повеќе да го следам. Не дека немам воља, ама неговите забегувања веќе задираат во поинакви сфери!

Најновото откритие на „омилениот“ ми Ацо „Рембрант“ - Сарајлија е дека Хитлер и Гебелс (тој милува да го нарекува д-р Јозеф Гебелс, не знам зошто, можеби е импресиониран од ликот и делото) биле, ни мање ни више, туку – интелектуалци! Е јеби га! Ако е и од Ацо – многу е!!! Не знам како Џабир издржа да остане смирен, онака објаснувајќи му (како на мало дете) дека интелегенција и интелектуалец не е исто. И дека тука станува збор за болни луѓе.

Ама нашиов шапшал никако да разбере. Направи попара од се': од Аљенде (пази богати, неговиот социјализам бил прогресивен, ама југословенскиот омразен и никаков?), од интелектуалците со параноични мисловни процеси (е за тоа можеби е стручњак!), Третиот Рајх и Србија (виѓи будале!) итн. А на Џабир му се восхитувал заради неговиот „идеализам на длабок хуманизам“!? *Mama mia, cretino fluorescentico!*

4.

А всушност, за такви морони заквачени за власта како најдосадни крлежи, најпродуктивно е постојано да им се става микрофон пред уста. Да ги слушаат луѓето какви се' будалаштини „цутат“ во нивните главни. Па еден ден, ако не порано, некој ќе каже: аман доста ни е од вакви!

(04 февруари 2013)

ОТПОР? МОЖЕБИ!

1.

Знам дека тема со ваков наслов задолжително добива чувствителна конотација заради актуелната ситуација. Ама, впрочем, тоа е и намерата на овој текст. Поточно: за каков отпор говориме во нашава стварност, можеше ли да не се копира српската варијанта (онака буквално, во секој поглед), кој „отпорира“ а кој мудрува, ... итн, итн.

Се разбира, ниту можам ниту пак сакам да навлегувам премногу детално во оваа тема. Ама некои нешта „бодат“ очи!

2.

Ќе почнам од крајот, од „мудрите“ од типот на еден армоникаш кој во слободно време глуми професор, или една исто така професорка, (ама по Уставно право) од Југот која, изгледа, решила да станува амбасадор, па повторно професорка, инаку редовен („независен“) колумнист, која што исто така нешто очекува. А впрочем - ги има многу, и сите се „независни“, „експерти“, „стручњаци“ ... само заради местата (главно по универзитетите) што ги држат.

Главна, впрочем, како и сите други „интелектуалци“ од типот на Сарајлија (па и Гебелс, Хитлер и остала боранија), па оној драматургон, па режисерот-публицист, или оној „национале“ (и пази случајност, сите минијатурни во природа, ама егото - гоооолемо, па знаење пак мало, ама самобендисаноста пак - огроомна!).

Нејсе, госпоѓана професор - колумнист вели: „Да, власта го стега обрачот околу сè што може да зграби или и' се нуди во медиумскиот простор. Провладините медиуми сериозен човек ги игнорира, ако веќе не може да ги смени, а во нив интелектуалец / експерт и не влегува ако воопшто држи до своите принципи“.

Одлично, професорке Ванковска! Ама, нели вие пишувате во „Нова Македонија“, заедно со Зоран (Жоро) Димитровски (оној што не знае кои се „Репортери без граници“), Мирка Велиновска (веројатно не треба подетално да ви ја опишувам?), Дарко Јаневски (исто

како Мирка, член на холдингот „Миленко шоу“) итд.!? Е па, за што говорите вие, госпожа? Знаете ли воопшто КАДЕ пишувате, да не говориме за тоа ШТО пишувате?

Но, веројатно, главен „мудрец“ е оној пустион Мирчев кој, ни мање ни више, предлага бојкотот на Парламентот уставно да се забрани. Мореее ум, онака професорски, забеган! И не ја пропушта секоја прилика да го спомне и оцрни Оној чие име е забрането да се изговори. За се' му е тој виновен. А го паметам кутриот во далечните деведесетти кога како амбасадор подготвуваше посета на Оној во Ватикан. Не' угњави, не утепа со денови тресејќи се дека, ете, Шефот доаѓа и се' мора да биде цакум-пакум! Беше од смешен - посмешен.

Еее „професоре“, каде стигна!

3.

Арно ама, сите овие смешно-трагични страни на оваа приказна не не' перат од подеднакво интересното прашање: кој е ОТПОР? Или, поточно, кој тоа „отпорира“? (Морам да признаам дека веројатно можеше да се побара македонски збор за акцијата што се води - иако немам конкретен предлог - исто како и за „Готов е“, стегнатата тупаница и слични транспаренти, што повторно е „веќ виѓено“ односно српска варијанта).

ОТПОР!

Но, од друга страна, веројатно побитно е: кого гледаме на тие „отпори“, на протестите против ифрлувањето на пратениците на опозицијата од Парламентот? Е па, ги гледаме главно сегашните пратеници, некои советници на СДСМ од град Скопје (но главно Софија Куновска) - народ! Што во принцип е ОК! Ама, нели би требало да видиме и едно чудо *други* луѓе за кои тој и таков СДСМ нешто направил? На пример бивши пратеници (а ги има барем два-триста), па бивши функционери (освен Фрчковски, Ѓунер и неколкумина други), па едно чудо некогашни директори ...? Да ги набројувам, или не би било коректно? Ама беше коректно кога си ги греаа г'зовите во СДСМ-овските фотелји?

Во секој случај, тоа пак можеби значи дека таа партија успеала да се „прочисти“ од такви крлежи и вошки. Ама, нема ли повторно да се појават, некогаш, во некои други услови и кога работите ќе бидат поинакви?

(06 февруари 2013)

ОД КАЛ ДА СИ, УМЕТНИК ДА СИ (ама - во Македонија!)

1.

Времево и настаниве деновиве просто „ми бегаат“ од раце. Каде да се завртиш - бисер до бисер, не може човек да стаса! Но, ми се допадна една реченица на Олга Костовска, која вели: „доаѓаат моменти кога треба да си се извините сами на себе ... за сета илузија која сте си ја створиле и сето изгубено време на нејзе ...“. Звучи депресивно, звучи разочарувачки, ама има вистина во тоа. Иако, јас не би се откажал од некои илузии, иако сум под голем притисок на целово наше секојдневије! Кое што е дефинитивно депресивно и разочарувачко. Ама, можеби, наместо човек да си се извинува сам себе си, поарно тоа да го гледа од ведрата страна!?

2.

Значи, ако почнам да си се извинувам за сите илузии, цел ден би требало да го правам тоа. Листата е навистина долга.

На пример: сум имал илузии дека живееме во социјална држава, ама гледај ја сета онаа сиромаштија наоколу; сум мислел дека живееме во богата држава (барем со природни богатства), ама, повторно, од каде оваа сиромаштија на секој чекор; сум имал илузии дека изминативе пет-шеесет години се создала некаква интелигенција, ама земете весник или гледајте ТВ и ќе се запрепастите од глупоста и простотијата; сум имал илузии дека конечно сме создале вредносни критериуми во општеството, ама повторно погледнете што ни се нуди како култура во државава; последна илузија ми беше дека, барем, создадовме некаква претстава *што* е тоа Уметност, ама погледнете ни го градот ...!

И сите овие илузии траат ли траат. Во и со сите влади и партии, во и со сите политичари. Но сепак, во различен опфат и интензитет, што и не е баш (пре)многу утешително.

3.

Но, можеби најкриво ми е што ми ја расипаа, и тоа дефинитивно, илузијата дека Македонија сепак умее(ше) / може(ше) / мора(ше) ... да препознае - Уметност! Тоа ни е (всушност - ни беше) некаков залог од минатото, ако сакате уште од Неолитот, од Стоби, од Курбиново и Нерези, преку Мартиноски ... па Мазев, Перчинков, Луловски, Чемерски ... до денес. Сето она што денес целосно го заборавивме!

И верувам дека таа илузија не беше само моја. Некако ја имаше насекаде - во институциите (културни, но и други), во медиумите, на улица ... Некако функционираа општоприфатени, универзални, глобални ... стандарди за тоа што и како може да се подведе под поимот / дефиницијата Уметност и Уметник.

За жал, тиквата пукна уште пред пет-шестнаесет години, со Законот за култура, кога полуписмени правници ни ја воведоа дефиницијата дека „ Уметник, во смисла на овој закон, е секое физичко лице што создава авторско дело од областа на уметничкото творештво или изведува авторско дело, односно дело од народното творештво, независно од образованието, правниот статус, регистрацијата, државјанството, друг вид припадност итн.“. И така сите станавме - уметници!

4.

Залудни беа и тогаш, а особено денес, убедувањата дека тоа не е баш така, дека *не баш секој* кој „создава“ нешто (па нека е тоа и авторско дело, што повторно е проблематична дефиниција!) е уметник. Зашто авторско дело може да биде секоја будалаштина

напишана на хартија, секоја шкрабаница врз платното, секој звук произведен од некаков инструмент ... ама сето тоа никако не може по автоматизам да биде - Уметност!

Затоа умните, на пример оние од УНЕСКО, објавиле „своја“ (и општоприфатена) дефиниција, која што вели: „уметник е поединец кој создава или дава креативна експресија или пресоздава уметничко дело, кој смета дека уметничката креација е битен дел од неговиот живот, кој придонесува на овој начин во развојот на уметноста и културата и кој е или сака да биде признат како уметник ...“! Значи, горе-долу формулациите се слични, освен онаа *најбитната* - дека уметникот треба да биде признаен за уметник! Што ќе рече дека воопшто не е битно што јас мислам за себе - дали сум космонаут или писател - туку е важно *некој друг* (а се подразбира компетентен!) тоа да го каже за мене.

Е тоа нашиве „стручњаци“ никако да го разберат, или просто - не сакаат да го разберат. Односно, сакаат ние да бидеме уметничка земја, со паролата „сите сме уметници“! Да, тоа убаво звучи, ама не е така!

5.

Оттука, сите оние будалаштини што ги гледаме низ центарот на Скопје можат да бидат авторски дела, ама не и Уметност. И тоа, за среќа, не зависи ниту од правниците во Министерството за култура, ниту од други приучени поединци (од типот на хаџипуљевци), ниту од политичките партии ... тоа единствено (ќе) зависи од навистина *стручни и компетентни* поединци и асоцијации / организации.

Во таква светлина, како впрочем и најголемиот дел од она што стои во центарот, треба да се гледа и последнава во низата фарси со декорациите во старо-новиот театар. На пример, на „скулпторине“ што ги редеа оние глупости низ Скопје во почетокот им даваа по 500-600 евра хонорар (прашање е дали и тоа го заслужија); потоа апетитите (и „критериумите“) пораснаа па дојдоа до стотитици илјади (некои велат и цел милион!) евра за одделни „уметници“; сега пак се спуштија на помали износи. Итн, итн. Еден Перчинков или Луловски за целиот живот не заработија ни половина од тие пари!

И никој не знае според кои мерила и критериуми се делат тие хонорари, според кои мерила и критериуми се бираат тие уметници. Односно - сите знаат, ама молчат. Од кал да си, ама уметник да си во денешна (сиромашна) Македонија!

И што ли, до Бога, во театарот ќе сработи еден Чулаковски - „Ѓото“, инаку (одличен) графичар? Ќе печати акватинти по сидовите?!?

(08 февруари 2013)

БИСЕРИ

1.

„Се најдовме во ситуација дека основни нешта не функционираше со години. Тоа е страшно ...“, ни мање ни више тврди „стручњакот“ - директорка на Музејот на современата уметност во Скопје!

Значи цела држава чекала таа да го остави плетилото дома, да се нафати да биде директор и - да почне да ги решава проблемите. Машала!

А после неа, уште еден „стручњак“ (Захаринка Алексоска - Бачева) од истата институција вели дека во иднина треба да се најде начин музејот да се ограда зашто „во светот не постои отворен музеј како МСУ“. Уште еднаш - машала! Можеби подобро е да се ЗАГРАДИ, да не можат луѓето ниту да влезат внатре?!

И сите оние шутраци во МСУ - молчат. Ни траг ни глас од нивната „стручност“, не дај боже да искажат некаков став!

2.

„Сите сметки на индискиот милијардер и најавен инвеститор во Македонија, Субрата Рој денес се замрзнати на барање на индискиот регулатор СЕБИ.

Фирмите од Сахара груп се задолжени да вратат три милијарди евра со 15 проценти камата на милиони измамени граѓани во рок од три месеци, откако го загубија спорот што се води меѓу нив и регулаторното тело“.

Нов Тајван или само останавме без новиот „споменик“ на мајка (му) Тереза?!

3.

„Со начинот на своето дејствување, со творечките идеи и со интелектуалните промислувања и акции, Друштвото на писателите на Македонија се јави како изразит знак и еден од главните презентии на македонскиот национален и културен идентитет“, вели Веле Смилевски.

Навистина е нејасно на кое „дејствување“, на кои и какви „идеи“ и „акции“ мисли Смилевски, зашто од ДПМ одаааамна не сме чуле (сериозен) глас. Друштвото веќе со децении е само предворје на геријатрискиот оддел на МАНУ. Ако пак мисли на бројот на издадените книги - ок. Ама, тоа е квантитет, не квалитет!

4.

„Археоастрономската опсерваторија Кокино кај Куманово е еден од малкуте локалитети во земјава прогласен за културно наследство од исклучително значење. Тоа не значи дека во Македонија нема други споменици со највисока вредност. Напротив, има многу, но ниту еден од нив не е официјално прогласен. Од Националниот конзерваторски центар велат дека оваа состојба ја отежнува нивната работа. Тие се надлежни за заштита на овој вид врвно културно наследство. Бидејќи спомениците не се прогласени за исклучителни, тие практично немаат работа“, пишува „Дневник“.

Е па, јасно ли е зошто состојбата со културното наследство ни е на такво дереце, со такви „стручњаци“?! Тие всушност немале што да работат!!!

5.

„Како што сега стојат работите, претставувањето во Брисел ни е такво какво што сме и дома - затворено, исклучиво, многу на хартија, малку во реалност ... и се' се сведува на Скопје“, вели Малинка Ристевска - Јорданова од Институтот за европска политика.

Па понатаму, „за отворање претставништво во Брисел не размислуваат ни стопанските комори. Според Мирче Чекреџи од Сојузот на стопански комори, за отворање претставништво во Брисел нема пари и тие не можат ниту да планираат да потрошат неколку стотици илјади евра годишно за тоа“, пишува „Дневник.

„За нас тоа е илузија и затоа и не се обидуваме. Треба целиот буџет на комората да го трошиме на тоа претставништво - вели Чекреџи и додава дека не разговарале со друга комора за заеднички проект“.

А кому всушност му треба Брисел? Подобро прв во село отколку втор во град!

6.

„Беспринципиелноста на Сталин го достигна дното кога, по долгогодишно навредување на социјалдемократите и анархистите, дека се социјалфашисти и анархофашисти, потпиша пакт со Адолф Хитлер и ги натера комунистите ширум светот да станат комунистофашисти“, пишува (според блогот L'amie du peuple) доцент д-р Здравко Савески во неговата книга „Отаде едноумието“ (Култура, 2006, стр. 78).

Значи, уште еден од типот на „научници“ како (д-р) З. Тодоровски и (д-р) В. Ачковска, кој нема појма што е што, и зошто некои нешта се случувале. Ама важно е доцент д-р!

7.

И конечно, кога во една земја од профилот на нашава, „новинари“ ќе почнат да ве убедуваат дека поимите *демократија, реформи, човекови права и слободи, компромис, толеранција* и слично се „препознатливи и веќе здодевени општи места“, нешто навистина засмрдува опасно.

Та ние не сме дошле ни до буквата „Б“ во овие нешта, а веќе ни станале - банални, смешни, надминати, можеби глупи ...?!

(14 февруари 2013)

ПРОМАШЕНИ „ИНВЕСТИЦИИ“ или ЗА НАЈСТАРИОТ ЗНАЕТ

1.

Ние сме можеби најнефективниот пример на промашени инвестиции во регионот, ако не и во цела Европа. И тоа на сите полиња, од (особено) економски до човечки! И не знаеш кои се пострашни и попромашени. Оние економските „јадат“ претежно пари и по некоја политичка курбан жртва. Оние пак човечките шират смредеа на сите страни, праваат пустош на сите можни планови - од економски до етички, морални, професионални ...

2.

Тоа што сега му се случува на СДСМ е само потврда на правилото вкоренето во таа партија со години наназад: немаат „њух“ за солидни човечки ресурси. Од оној „Ченеди“ со една и пол прочитана книга до Панчо Минов, од Боцевски до Еленовски, од Стоилковиќ до Амди Бајрам, од Нано Ружин до Стевчо ... сите беа нивни политички „инвестиции“ и галеничиња. Ги побудалија од власт и пари и - видовме каде и како завршија! А сега као им е срам од нив. (Додуша, и треба да им биде!). Што чудо пратеници, министри, заменици министри, советници, директори, „интелектуалци“ ... провлечкаа со себе во изминативе две децении, просто на човек да му се смачи. И од нив не остана ни траг ни глас. Лош човечки материјал! Распрдени и усмрдени промашени „инвестиции“.

Е сега, не дека мислам дека Стевчо и компанија можат да се сметаат за некаква сериозна (па макар и партиска) инвестиција. Или пак оној Цановски! Ама имаа таков третман. А сега - браќај ги од Партија. Ама мислеше ли некој нешто кога го ставаа тој ист Стевчо градоначалник, па за шеф на Градската организација? А сега - од Подржи коња до тројански коњ!?! А впрочем, додека се' беше (навидум) арно, никој не се праша како функционира таа општина кај Стевчо? Со негови кадри од бившата му ЛДП од „форматот“ на Мијалче кој не разбира „К“ од култура, па преку некаква градска Комисија (повторно за култура) составена од аналфабети, и сл. И што е тоа што овој човек навистина го направи за „Карпош“? Па еве, јас живеам во Карпош веќе 50 години. И? „Карпошово лето“? Абе ајде! И друго? Ветер и магла!

Ама, тогаш, никој немаше забелешки?

3.

За живо чудо, ниту Партијата на власт не научи ништо од персоналните „инвестициски“ грешки на СДСМ. Како умеат да се закачат токму за „отпадоците“ од СДСМ? Почнувајќи од Еленовски, преку Боцевски, па Мирка и „новинарската“ боранија ... до „врвине“

културни издртоци од калиброт на „Рембрант“ - Сарајлија, Крстевска, Бејби, „Александар“, Лилиќ, „Аристотел“ Јолевски, Жугиќка и кој ти не!? Или оние „барокнине“ (квази)уметници? Е па ако тоа се вика кадровска политика ...

4.

Од друга страна, ако најточна дефиниција за политиката е онаа споредба со најстариот занает, не значи ли дека токму политичарите треба тоа да го знаат и да ги „намирисаат“ токму таквите елементи во своите редови? И да ги избегнуваат? Зошто мислат дека п..... која еднаш играла за една страна, ќе биде дама кај другата страна?

Во такви случаи нели е почесно и вратарот да ви биде кадровско решение, или курирот, зашто сепак можеби се луѓе со интегритет, со морал, со усул ...? Која ли е фајдата од оние политички п..... кои, ако не веќе утре, тогаш за месец-два или година, пак ќе пројават симптоми на најстариот занает?

Еднаш внатре, тешко се излегува од Red Light District.

(18 февруари 2013)

Амстердам, т.н. Red Light District

**СИТЕ НАШИ „културњаци“
или
А БЕ, КАДЕ Е АЦО?**

1.

Знам, сите мислите на А.„Р“ – Сарајлија, ама јас не мислам на него. Тој е веќе прочитан лист хартија. И тоа бедна! Не верувам дека наскоро пак ќе ме инспирира.

Но, во случајов мислам на Ацо (Александар) Поповски, уште еден од оние наши „независни“ културни дејци, оние што ја задолжиле нашава култура (со милиони евра даночни пари). Мислам на човекот зашто сум загрижен. Неговиот партнер во двоецот (без политички комесар, пардон кормилар) Д.М. илити фамозниот (несуден) оскаровец Дарко Митревски го гледаме, слушаеме, читаеме ... а овој се загуби.

Ене го Даркота, пак доби даночна „инфузија“, овој пат за Мис Стон. (Убава национална тема. Од каде ли сега ќе препишува? Србите немаат таков филм!). Без оглед на претходното класично промашување, без оглед на аркот за онаа фина статуетка од Холивуд, еве сега пак наши пари во негов џеб. Секој нормален ќе праша – зошто? Ако пред само шест месеци, са простите, се покака, пак ли ќе го храниме за да го добиеме истиот резултат? Или не смееме да му правиме „дупки“ во („независната“) кариера?

А човекот се распишал место да мисли на новиот му филм. И не’ просветлува со Америка. А бе шутрак, и јас да добиев толку пари ќе „вестував“ од Америка! Напиши нешто „за по дома“.

2.

Впрочем, тоа е веќе видена измислица од „доајенот“ Столе Попов, кој трескаше капути и столици од патос кај Гунер (кога овој беше министер за култура) врескајќи дека, еве, државата ја кочи неговата режисерска кариера. Како да државата има само една и единствена функција - да му дава пари на Столета (и само на Столета) за тој да прави филмови!? Но тоа што не го направија „комуњарите“, сега го прават „демократите“ – го побудалеа од пари! За филм стар 20 години! Sic!!!

Но, Стевчо наш Јакимовски, со њух на вистински политичар, одеднаш издигна споменик на Јосифовски - Питу во Карпош, токму на местото каде што херојот бил застрелан (со сите сомнежи на „стручњакот“ Д.Ј.). И, нормално, што кај нас поминало без соодветна реакција од другата страна: споменикот на Стевчо (демек, не е на Кузман Јосифовски - Питу!) бил мал. Односно - помал. Од оној што Владата намислила да го направи за некој месец! Значи, сега почнаа и да си ги мерат. Спомениците. Чиј е поголем! Оној на Стевчо-маж бил (само) 3.5 метри, а оној на преродбениците ќе биде ... којзнае колку метри голем. Пардон - висок!

(За жал, и овој споменик, од естетски аспект, како и се' друго што направивме изминативе години, личи како од времето на соцреализмот. Но тоа е друга тема.)

3.

Но, впрочем, и тоа е нуспроизвод на „националниот“ ни „бисер“ од проект наречен „Скопје 2014“. Односно, поточно, за она „стручњацине“ инволвирани на „теориско“ ниво во истиот, оние од типот на А.„Р“ - Сарајлија, човечено Аљоша и Бато „Кофа“ (како двоец со кормилар) и целата друга компанија, чие либидо директно зависи од овој „проект“. Никако не разбраа дека големината на личноста не е правопропорционална со големината на неговиот споменик. Ни приближно! Или, поинаку, големината на споменикот не ја прави личноста - поголема. Многу често ситуацијата е обратнопропорционална. Односно проекцијата е следна: колку поголем споменик, толку помал (илити посмешен) ефект. Во таквата „грандиозност“ голема е само - глупоста! Тоа што ние ги качивме Ацета и татко му

на 30-тина метарски столбови само говори за нашата простотија, неукоост и немање грам естетски критериуми.

Или, можеби нашиве „стручњаци“ вовеле некаков (скриен) стандард, па значењето и придонесот на луѓето го мерат со големината на споменикот?

4.

Само за илустрација, во центарот на Осло се наоѓа споменик на Черчил. Во природна големина, што ќе рече 1,80 метри, сосе постамент! Грците пак, на потегот што ја поврзува „Омониа“ со Акропол му поставиле споменик на Перикле, исто така во природна големина (не поголем од 1.60 метри) но врз постамент од 50-тина сантиметри. И такви примери во светот има буквално безброј.

И сега, според нашата нова преродбеничка „логика“, дали овие историски личности се минорни заради нивните „мали“ споменици? Или нашите се навистина тооооолку поголеми и позначајни и од Черчил, Перикле и редица други со „поскромни“ споменици?

Но, од друга страна, дека навистина немаме критериум, говори и сосема обратната слика: спомениците на Блаже Конески пред МАНУ и оној на Мисирков на плоштадот „Пела“. Ако во она човече качено врз една коцка пред нашата најзначајна научна и уметничка институција некој го препознае основоположникот на современиот македонски јазик, секоја му чест! Нека му се јави на Томета (оној академикот, Серафимовски) и нека му честита на ремек-делото.

Или Мисирков на (повторно) академик Митриќески, кој изгледа како да излегол од центрифуга, смален и стуткан до непрепознатливост, до големина на дете од основно училиште!?

Или пак, преку ова, на дело некој ја спроведува токму таа логика: преку спомениците - овие денешниве - ќе им го определеме значењето и придонесот на одделни личности од историјата? Па Аце и Филип ќе бидата на врвот на пирамидата како најзаслужни Македонци, па надолу постепено ќе опаѓа значењето ... до најмалите и најбезначајните, како Конески?

Оттука, ако, како што вели Гоце Смилевски, лудилото е избегнување да се однесуваме како луѓе, тогаш ние навистина сме во прилично напредната фаза. Којзнае каде ни е крајот!

5.

За крај, малку вон темата: Јанко Илкоски (за жал, не можам да го наречам г-дин), како Колумбо конечно ја откри Америка. Виде дека нашите медиуми за ист настан говорат – различно. Паралелно ги чита(ше) „Вечер“ и „Sky.net“ и – се чуди. Оттука, предлагам, наместо оној (сепак) погрден прекар „Јади бурек“, да го викаат Јанко „Колумбо“. Му личат двата, што е право, ама малку да се поднови!!!

(01 март 2013)

КАКОВ ГРУПЊАК или САРАЈЛИЈА, ДАЛ ЈЕ ОВО МОГУЌЕ?

1.

Знам дека никој нема да реагира на оваа работа. Знам дека и никому не му е грижа за тоа. Сите ќе речат: па добро, што е тоа толку битно, што се' не видовме годиниве ...

Ма ајде, немој ми реки, што би рекле во бивша ЈУ! Како тоа само за некои шутраци - оние неколкумина режимски подлизурковски и (веќе усмрдени) упикувачи - се' е дозволено, а за најголемиот број сериозни луѓе во оваа држава, особено културните работници, тоа е невозможно?

2.

Да, знам дека многумина ќе се чудат што е работата, ама работата е следна: пред само неколку дена, ни мање ни више туку во Музејот на современата уметност, се отвори *ретроспективна* изложба на нашиот непрежален Ацика, илито А.„Р“ - Сарајлија. Сосе монографија. Со автор, кој друг ако не - Владимир Величковски! И Ацика himself!

Па добро бре Сарајлија, знаеш ли како му се потсмеваше на тој „стручњак“ В.В.? Се сеќаваш ли што се' говореше за него? И како пак тој ти го „оценуваше“ сликарството визави сопствените мачканици?

А сега - целото „творештво“ ти зависи од неговиот „квалификуван“ збор?

Згора на тоа: монографијата напишана од В.В. ја *промовираше*, ни мање ни више, туку Конча Пиркоска!? Па добро бре Величковски, паметиш ли што си говорел за таа персона? И како се' си ја нарекувал? И сега таа ти промовира монографија?

Ваков перверзен „стручен“ групњак одамна не сме виделе на овие простори. И сето тоа во Музејот на современата уметност, каде со децении оние двајца шутраци немаа пристап.

Илустрација на групњак во Кама Сутра (извор: Wikipedia)

Згора на се', „стручњакот“ Конча Пиркоска, во делириумот што е дел од едно такво шоу, вели дека монографијата на нашиов Сарајлија е „најдобар потфат на македонската издавачка дејност од областа на ликовните уметности“?!? А само пред една година таа иста Пиркоска имаше чест да ја работи монографијата на веројатно најзначајниот македонски ликовен уметник на 20от век Петар Хаџи Бошков. Ама овој Ацо бил - позначаен!? Каква бљувотина!

Ама, пара и политика врти ...

3.

И, кога сме веќе кај парите, како тоа само кај нас се случува сите простосмртни во македонската култура да мораат да конкурираат за проекти во Министерството за култура, освен *некои* – особени миленици на Министерството и на власта? И меѓу тие малкумина, токму А„Р“ – Сарајлија, како посебно галениче, милениче, пет ...?! Со што ли ова шутраче толку ја задолжи државата па може, онака преку ред, да дрпа пари и да прави изложби каде и кога ќе му текне?

Зашто, имено, ниту таа негова ретроспективна изложба, ниту пак фамозната монографија (која што наводно била започната уште во 2011) ги нема во Годишната програма на Министерството за култура. Монографијата пак, ја нема ниту 3 години наназад во програмата за Издавачка дејност!

Оттука, има само две можни варијанти. Едната е дека нашиов стрип-јунак што се нарекува Ацо „Рембрант“ или Сарајлија сам си ги финансирал монографијата и изложбата! Што, ќе дозволите, е вон умот зашто он го користи момнетов да *заработи*, а не да троши свои пари!

Заради тоа, сосема оправдан е сомнежот дека сето ова е финансирано од *наши* пари, што пак ги наметнува следните суштински прашања:

- дали изложбата воопшто го поминала комисијскиот филтер во Министерството, за 2013 година? Ако пак било така, зошто ја нема во Програмата за 2013 година? И дали А„Р“ - Сарајлија, кој беше член на Комисијата за ликовна дејност, самиот одлучуваше за својата изложба?

- дали монографијата го поминала комисијскиот филтер, и кога? И зошто ја нема во Програмата?

- со оглед на претходните два факти, дали за некои луѓе од типот на Сарајлија, не важат никакви правила и критериуми и тие добиваат се' што сакаат и кога сакаат, без претходни процедури кои што важат за другите?

Ќе одговори ли некој: кој, кога, каде и зошто, без претходни законски процедури, ги одобри парите за оваа изложба и монографија?

4.

Но, проблемите со овој „наш“ уметник-мегафон, за жал, не завршуваат тука. Никој како да не го зема предвид фактот дека „стручњакот“ е и член на Советот на министерството за култура. Што ќе рече дека во времетраење на неговиот мандат *не смее* да користи средства од тоа исто Министерство за сопствени проекти! Зашто тоа претставува судир на интереси, неморално е, неетички ... итн. А всушност, античкиов морализатор дрпа ли дрпа, а згора и сам си ги одобрува проектите! А, вели, комуњарите биле такви и такви!

И нема ли тука работа за Антикорупциска комисија, за народен правобранител, за Јавно обвинителство ...?

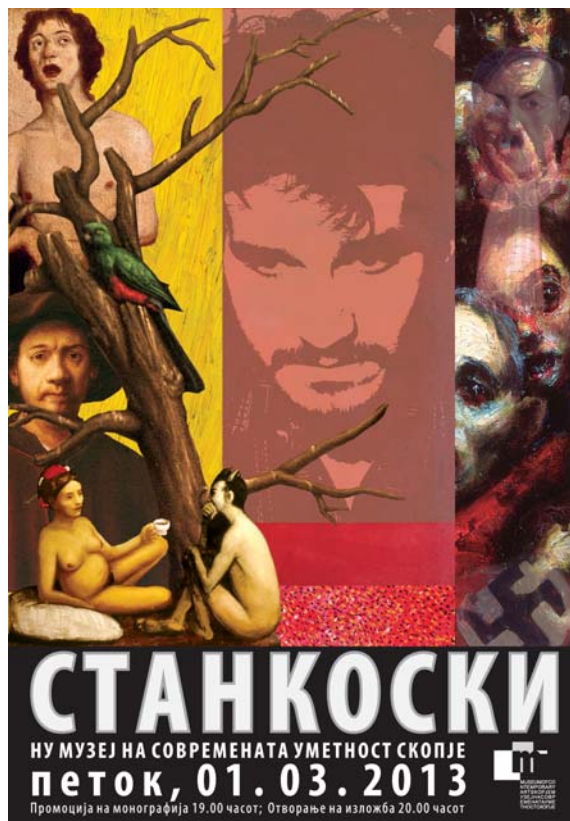
5.

Ако пак некој посака на ова да гледа како на барање влакно во јајце - ОК. Но тоа се вика слеп при очи. А истото тоа Министерство одби проект на Националната галерија во кој беше вклучен и Решат Ахмети, со образложение дека човекот бил член на Управен одбор во таа институција и тоа претставувало конфликт на интереси! А кај Ацика тоа - го нема!? Но, за барателите на такви влакна, еве список што се' овој типус искористи од Министерството за култура за време на мандатот како член на нивниот Совет:

- Самостојна изложба „Разгледници од транзицијата“, КИЦ Њујорк , 2008
- Самостојна изложба „Забава“; Ретроспективна изложба на ЗЕРО, 2009
- Самостојна изложба („Мала станица“); Изложба на група ЗЕРО (КИЦ Њујорк); изложба на група ЗЕРО (Биенале во Венеција), сите во 2011
- Ретроспективна изложба и монографија, 2013.

Значи, секоја година по една изложба, некогаш три во една година (машала!), итн. И тоа, повторно, не е конфликт на интереси за Министерството!? Па дајте тогаш нека му купат и еден стан, или нека му уплатат и одмор на Малдиви, или Малпитоми, зашто човечево премале од активности.

(05 март 2013)

О, КАКО ЈЕ ЛЕПО БИТИ ГЛУП!

1.

Знам дека нашиов Сарајлија ќе го прогласи и Бора Чорба за комуњара зашто пред неколку децении како да ја напишал песната токму за него, ама нејсе. Впрочем, сите што му противречат, во што и да е', се класични комуњари, опозиционери, хејтери, и тако то.

Арно ама, оваа будала више не се трпи. Наместо да замолчи, да си тера работа, да дрпа додека може ... нашиов Минхаузен од 2 милијарди евра запнал сите да не' прави будали!

Баш те боли шта ти раде
Ко те лаже, ко те краде

Во „историското“ му интервју за „Нова Македонија“ (како ли не му пречи што тоа е првиот комунистички весник кај нас?) овој „гуру“ (аман бе!) прави такви лупинзи и манупалации, такви замени на тези и покажува такво ординарно незнаење што просто фрапира и, Впрочем, одговара на неговата логика дека Мухамед прозлегува од „муха“ и „мед“! Со што, всушност, и ја доби наградата (и прекарот) - Сарајлија.

Мани главу, паси траву
Глупи ниси ти у праву

Па така, нашиов Минхаузен од 2 милијарди евра „подучува“:

2.

„Тезата дека сум се продал на власта е тотално идиотска, злонамерна и лансирана токму од оние структури што се продаваат за пари на која било власт и на кој било финансиер на невладиниот сектор“, вели Сарајлија. Туф, туф, тууууф.

Арно ама, податоците говорат нешто друго. И во минатиот запис наведов само неколку негови профитерски активности кои што тој ги нарекува „проекти“ или „изложби“, како на пример:

- Самостојна изложба „Разгледници од транзицијата“, КИЦ Њујорк , 2008
- Самостојна изложба „Забава“; Ретроспективна изложба на ЗЕРО, 2009
- Самостојна изложба („Мала станица“); Изложба на група ЗЕРО (КИЦ Њујорк); изложба на група ЗЕРО (Биенале во Венеција), сите во 2011
- Ретроспективна изложба и монографија, 2013, итн.

Згора на ова, овој „патриот“ во Минхаузенски чизми бил и член на Одборот за наградата „23 Октомври“ во 2011 година!

Па вакви привилегии немале ни Мариноски или Личеноски, Мазев или Чемерски, Хаџи Бошков или ... во нивните најдобри денови односно во она, според Аџика, „најцрно“ комунистичко време. Е па тогаш, за какво непродавање говориме ако Министерството за култура директно некому (во случајов на А.„Р“-Сарајлија) овозможува ваков профит. И како би го нарекле тој „уметник“, ако не профитер? Или можеби - воен профитер зашто, нели, Македонија е во војна (власт-опозиција, институции-улица, комуњари-конзервативци ... МК-ЕУ и цел свет ... итн.)?

(П.С. Јавен предлог до Министерството за култура, или која и да е' друга надлежна институција - а богами, за ова ги има мноооогу: зошто Аџо Станковски (алијас Сарајлија) не присуствуваше на неговата изложба во Њујорк, и што се случи со средствата дадени за него? Каде завршија тие пари односно што направи Сарајлија со нив? И како ги наштимаа сметките т.е. финансискиот извештај?).

Коса гори испод шлема
Ваѓамо се у прашини

3.

„Дали се уште се гледате себеси како андерграунд-уметник“, прашува (со сиот полу-ум) новинарката? И, нормално, Сарајлија одговара потврдно, одвај чекајќи такви ступидни прашања.

А всушност, за каков андерграунд во Македонија говориме, за какви „подземни“ иницијативи и активности кај нас може да стане збор, особено во контекстот на вакви типчиња како Сарајлија? Па сите негови изложби, вклучувајќи ги и оние со „Зеро“, биле и се' финансирани од државата! А најголемиот дел од истите, па и неговите „филмови“ (какво дегутантно бламирање на дефиницијата за филм!), беа финансирани токму од онаа комуњарска македонска власт која што ова шутраче сега толку ја плука.

Впрочем, одличен коментар за сето ова дава и една читателка (со Интернет прекар Lady), констатирајќи: „За каков андерграунд говориме кога на отворањето дојдоа претседателот на државата, министерката за култура и градоначалникот на Скопје?“.

Некогашната група „Зеро“

И мислам дека е време конечно да се разбие таа фама за Сарајлија како некаков „гуру“ или „андерграунд“, особено кога е во прашање групата „Зеро“. Поточно, дали сте го виделе Ацика во присуство на Пепси (Перица Георгиевски)? Мањи од маковог зрна, што би рекле Србите! Зашто вистинскиот гуру и лидер на „Зеро“ и креатор на нивното уметничко кредо е токму Пепси! Или, го заборавивте ли и Игор Тошевски? Е сега, на Сарајлија му се погоди што Пепси одамна не е во Македонија, Игор е таков тип што не сака многу да се расправа, и ... Сарајлија стана – лидер. Јеботееее!

Се' се мислам: да не е овој „underground“ тип всушност „unterciger“ човече? А и добро би му стоело – Ацо „унтерцигер“, виа Кичеа!

Перица Георгиев - Пепси, *Пејзаж*, 2006-2008

4.

Но, врвот на неговата простотија и незнаење секако е омилиот му Скопје 2014, каде типчево мисли дека плива како риба во вода. А всушност е во г.... до уши! Елем, „Скопје 2014 е сериозен проект во кој учествуваа повеќе од 450 уметници и архитекти. Тој внесе егзистенционален живот во празните дисаѓи на веќе со децении маргинализираните уметници“.

Е па луѓе божји, како што - за да се упика што потопло и повнатре - ги надува 2те милијарди за Музејот на современа уметност во Загреб, така сега множејќи со 10 го дуе и ова чудо, мислејќи дека ќе му додаде значење. Каков Минхаузен - море два минхаузена!!! И негована кикиритка во главата не сфаќа дека може да ги надуе и до 4.500 „уметници“, па од тоа пак да нема фајда. Зашто бројките не прават дела. Де факто, во Скопје 2014 нема повеќе од 20тина „уметници“ кои, за жал, никој ни ги знае ниту пак ги познава. И повторно, да беа дури и 4.500 на број, не ќе вредеа како еден Хаџи Бошков, на пример, како еден Митриќески (од добрите денови), Борис Николовски, дури и Карадаре ... Или можеби ќе говоревме за мозаичари од маштабот на Чемерски, или сликари од форматот на Пенушлиски, Кал'чев, Перчинков ... Целиот оној анонимен „творечки“ одред (кој што Сарајлија сака да ни го претстави како војска) само потврдува за што всушност таму станува збор! Зашто, кој сериозен уметник би си дозволил таква јавна бламажа?

И, се разбира, за крај оваа шушумига со „лик и дело“ сака да не' убеди дека Скопје 2014 е всушност – прашање на вкус. Демек како чоколадо или бурек, зависи со што е и како е, па ти се допаѓа или не!

„Од друга страна, за вкусовите не се дискутира, особено три декади по колапсот на модернистичката догма“, треска Сарајлија ко Максим по дивизији. Ма немој, а каде тоа, во Кичеа? Или некој сето тоа си го направи дома, во дневна соба или во двор, со свои пари, па сега нам може да ни се допаѓа или не?

Ало, Сарајлија, има ли некој дома?

Таква замена на тези, таква простачка симплификација и безочно лажење одамна не се видени на овие простори. Па најцрниот комунизам изгледа како мало дете за вакви типови чии носови навистина стануваат „слоновски сурли“!

5.

Конечно, има едно прашање за милион долари: зошто на нашиов стрип-лик Сарајлија му требаше оваа политикантска авантура?

Има многу приказни, и вистини – од чисто лукративни до „кризни“ и слично. Но има *само една* вистинита, која што ја кажува самиот Ацика, а која што дефинитивно нема врска ни со идеологија, ни со партии, ни со Скопје 2014, а најмалку со некаква љубов за партијата на власт, за барокот како таков ... Сарајлија пука на највисоко, развил гоолеми амбиции, а ова е начин како да ги реализира. Да наплати!!!

Набргу се' ќе биде појасно!

(08 март 2013)

ГРОЗЈЕТО, ДЕМЕК, БИЛО КИСЕЛО!

1.

Ма што збориш?! Ама, за грозјето, малку подолу.

2.

Пред извесно време напишав дека најдобар начин да се види „длабочината“ на умот на некои од новопечениве „идеолози“ е постојано да им се поттурнува микрофон пред фаца. И тие – почнуваат ко’ навиеени кленови. И тресат ли тресат, а народ ужива.

Последниот бисер на локалниот ни „Рембрант“ или Сарајлија е дека неговиот придонес во Советот на Министерството за култура е, ни мање ни повеќе, во Стратегијата да влезе - откупот на ликовни дела! Мама mia, па човеков е поголем Колумбо од Јанко (кој, нели, неодамна откри дека медиумите различно пишуваат за исти настани!). Тој, имено, во целиот свој провинцијален „сјај“, на „24 ТВ“, после 70 години ни „открива“ дека државата треба да откупува уметнички дела! Па вакво откритие треба да се награди и веројатно заради тоа овој „стратег“ има секоја година по една изложба (а некогаш и три). Соодветна награда, зашто кој знае дали некој од нас ќе се сетеше на таква форма на стимулирање на уметноста и творештвото.

Само не знам од каде толку дела по македонските музеи и галерии насобрани токму во оној „црн комунизам“? Тоа комуњарите да не ги краделе? А ние сме живееле во заблуда дека постоеле некакви градски и републички комисии за откуп, дека тие редовно – од секоја изложба – откупувале дела токму за музеите, но и за државните институции, итн. Сме биле излажани и дека уште во 1947/8 година, една група македонски уметници, со полн куфер (државни односно комунистички))пари откупувала дела од најдобрите во тоа време југословенски уметници. Па така е и создадена онаа бесценета *југословенска збирка* на ремек дела, која денес веќе никој не ја спомнува!

Но, еве, барем да знаеме кому во иднина му го должиме поттикот за збогатувањето на нашите збирки. И, мислам, Министерството за култура треба да му подигне споменик. На Сарајлија. Што ги подучил што треба да работат. (Се надевам дека некој нема сериозно да ја сфати оваа реченица!).

А сепак, се мислам, Сарајлија сигурно не мисли дека државата треба баш од секого да откупува дела. Се кладам дека мислел само на оние од неговата банда. Зашто, впрочем, од нив никој нормален и не би купил ништо!

3.

А кога сме кај бандите, овие луѓе како да се договараат кој што ќе вергла, или одбираат неколку поенти па ги верглаат сите, каде ќе стигнат. Зашто, слушам неодамна, кај една дотична „дама“ која знае се’ (од Аце Велики, до Хунзи и пошироко) и себеси се гледа како „мајка Македонија“, како таа и уште еден новопечен „уметнички идеолог“ упорно верглаат една иста приказна: важно е да се гради!

Ма немој, важно е да се гради, па макар и глупости? Ама, така се вртел капиталот, така сите добивале работа. Па градете нешто добро, нешто умно ... градете бре патишта и училишта, градете болници и базени, градете што било ... ама не будалаштини од споменици и (квази)барокни објекти и фасади! Или („уметнички“) огради. И, тука доаѓаме до грозјето.

4.

Па така, колегите на Сарајлија – инаку сите до еден со бланко творечки биографии – измислиле дека опозицијата се буни за проектот Скопје 2014 зашто „грозјето било кисело“, што ќе рече дека тие не биле вклучени во тој проект. Ауууу, теза! А „дамата Македонија“ надополнува: „на комшијата козата“! (Добро, можеби беше обратно, ама нејсе).

И сега, испаѓа дека, на пример, еден Чемерски, Пенушлиски, Перчинков, Хаџи Бошков, Митриќески, Карадаре, Дада ... или помладите Саздовски, Јанешлиева, Ботев, Чауш ... им љубоморат на оние грст дилетанти што „го посраа“ Скопје со нивни дела!? Аман бре луѓе, зарем некој стварно верува во оваа предучилишна конструкција?

А да не е, можеби, обратно? Да не е, случајно, дека оваа новооснована „компанија“ (во која што Сарајлија случајно упаднал, ама цврсто изигрува лидер) љубоморна на сето претходно, па сега начека миг да се натопори на македонската уметничка сцена? Не беше ли токму за нив „кисело грозјето“ зашто заради својата неукост и неспособност ги немаше до вчера во македонската уметност? Или тоа, сега, ќе го припишат на грозниот комунистички режим?

Кога веќе љубат поговорки, треба да знаат дека „во лагата се кратки нозете“. Поточно, можат комунизмот да го обвинат за се' и сешто, ама: дали, можеби, Хаџи Бошков го сметаат за комунист, па сепак во изминативе дваесеттина години тој беше елитен скулптор кај нас; дали, можеби, за црн комунист го сметаат и Родолјуб Анастасов, кој исто така беше меѓу најценетите македонски сликари ...? Или Танас Луловски, во сите времиња-невремиња сметан за еден од најдобрите македонски сликари во 20от век? Дали и за нив „грозјето е кисело“ или „на комшијата козата“?

Дали тие, или пак некој од помладите сериозни творци би се нафатил да прави огради со серафими и херувими во дваесетипрвиот век? Или лавови како леко коцки од она гревчено „Рокококоооо“? Тоа е основното прашање! А грозјето оставете го на мира. Барем од него, наспроти вашата „уметност“, сеуште се прави убаво вино. Додека некој како вас и тоа не го посере!

(П.С. Морам да им се извинам на спомнатите уметници што ги користам нивните имиња во ваков контекст. Се надевам нема да ми забележат!).

5.

И бидејќи веќе го спомнав неизбежниот ни Сарајлија, кого Синоличка го направи мелено месо за сарма, еве уште еден бисер: на барањето на Синоличка за еден, барем еден сериозен напис / есеј за некое од нашиве „ремек-дела“ во Скопје 2014, шутрачево вели дека тој напишал многу!(?).

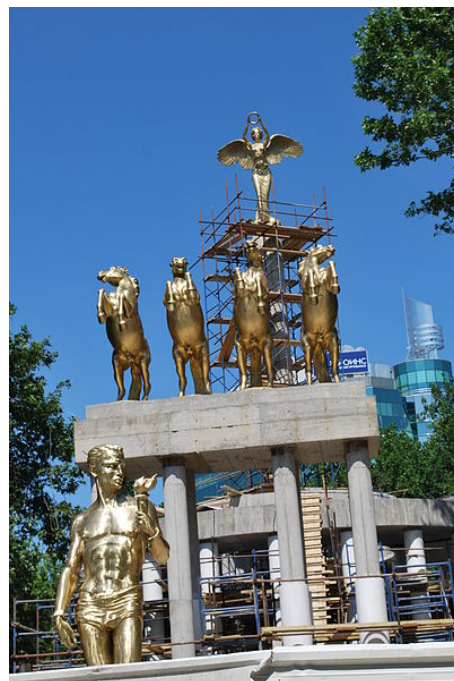
Добро, може човекот и да смета дека тие негови апологетски бљувотини се сериозно четиво за некого. Ама, еве јавна молба: нека направи уште еден мал напор и нека не просветли со негово уметничко видување на, на пример, она грозоморно „суштество“ ни риба ни девојка што лежи фрлено кај „Дрводекор“ (види фотос) и, можеби, на оној гламурозен кичерај наречен „Споменик на паднатите херои“. Само толку!

Дајте и ние нешто да научиме!!!

(11 март 2013)

И ова е „Скопје 2014“

„Споменик“ на паднатите херои

САРАЈЛИЈА И ЈАГНУЛА - БЕЗУМНО ЗА „КАРПОШ“!

1.

Додека чекаме нашион стрип-јунак Ацо ГоаРембрант - Сарајлија да покаже малку доблест и одговори на молбата на Синоличка за еден, *барем еден* СТРУЧЕН текст за некој од нему омилените сегменти на „Скопје 2014“, таа шупелка продолжува свесно да иритира и навредува илјадници луѓе. Нормално, повторно со сесрдна помош на „Утрински весник“ каде настојчиво му ги објавуваат сомнабулните „визии“ за Скопје, сега му се наврти на Карпош - безмалу цела општина во административни граници - и на повеќе од 70.000 луѓе, глатко нарекувајќи ги „крипто-комунисти“, „црвена буржоазија“, луѓе во „интелектуална и културна агонија“, „... комунисти по убедување“ кои „денес ги кријат симболите на нивната ступидна идеологија како ситни криминалци“!

Не дека не навикнавме на ваквите ступидарии од ова човече, ама се чини сега се надмина себеси. Без око да му трепне, неговиот параноичен кикиритка мозок сега смислил дека сите во „Карпош“ се комунисти - криминалци, најдолен слој во ова наше „општество“, зашто во нивната општина немало - црква! Овој новопечен еуро-доларо-верник ни држи лекции зошто не сме си изградиле верски објект, како сме можеле да живееме без црква итн. Аман беее! (Е сега, некој уште ли се сомнева во сарајлиската логика на оваа будала: „муха“ и „мед“ = Мухамед!?).

Наш локален Минхаузен испцу и изрезиле десетици илјади луѓе кои живеат на територијата на општина Карпош заради нивната „неинвентивност“ во градењето христијански храм. Па што не дојдеш ти да ни изградиш, будало една? И така не знаеш што веќе да правиш со себе!

И некако случајно, оваа негова малоумна „беседа“ е координирана со програмата на Јагнула Куноска - кандидат за градоначалник во „Карпош“ - и нејзината заложба да ни изгради црква. Онаа иста Јагнула која, освен адвокат, е и поет, сликар, гине(ше) за брат Љупчо, па за брат Љубе, а сега сака да биде и градоначалник!? Каква фарса!

2.

А кај нашиов Сарајлија повторно доаѓаат до израз неговите манипулативно - минхаузенски способности како единствен мисловен *mudus vivendi*, па некако заборава дека „на дофат на рака“ на граѓаните на „Карпош“ им се две цркви во општината „Горче Петров“, а две имаат и во сопствената општина: „Св. Пантелејмон“ во Нерези и „Св. Јован Крстител“ во Капиштец! На „раницата“ помеѓу „Карпош“ и „Бутел“ е црквата „Св. Троица“. И сега, кого лажат овој Минхаузен и онаа баба која исто така не знае што да прави со себе од досада? (Или Јагнула ќе изгради постара и поубава од „Св. Пантелејмон“?).

Пусто проклето, кога си запнал да лажеш по секоја цена ... тоа станува животен стил. Liar, liar ...!

А впрочем, ако вакви типови стигнаа да држат лекции за религија, црква, верба во нешто ... еба си мајката! Па тој кога би влегол во црква, веројатно би се урнала куполата од срам! И презир!!!

3.

Но, она што всушност останува најзагадочно - а тоа секако не се мотивите на нашиов шут - е фактот дека еден (до вчера) угледен дневен весник настојчиво објавува вакви малоумни бљувотини што, бес причина, навредуваат десетици илјади граѓани на овој

град!? Кои и какви се тие уредувачки критериуми на раководството, какви се тие уредници (главни и споредни) кои што инсистираат на такви гнасоти во својот весник?

Ги читаат ли воопшто реакциите на читателите? Или мислат дека со тоа им расте продажбата? Па ако Сарајлија ни стана мерка за глупока, тогаш тие се поглупи и од него! Сарајлија пута два!!!

„Св. Јован Крстител“ во Капиштец

4.

Како и да е', додека чекаме на „стручниот“ текст на Сарајлија, еве две интересни гледања на сериозни луѓе (од странство) за нашава ситуација со омилениот му проект:

Марина Гржиниќ: „Страста на Истокот по историјата всушност не значи дека не постои и страст за дерегулација на историјата. Затоа што страста за историја е всушност војна со историјата, војна со меморијата. Тоа е всушност еден голем процес во кој се работи на тоа како да се конструира историјата, да се конструира меморијата и тоа на многу нивоа на историјата. Денеска кога пристигнав во Скопје си реков дека ја има истата теза како во Словенија, бидејќи и таму се случува истиот процес - огромна реконструкција на историјата. Историјата станала барокна машина, а видов дека и во македонскиот контекст таа станала главна тема. Тоа е страст, тоа е војна која се случува во историјата и во меморијата“.

Дмитри Виленски: „... за мене е загатка зошто вашата елита која е проевропска, одлучила да се облече вака наивно националистички. Навистина глупаво, затоа што ако во сегашно време сакате да го трансформирате јавниот урбан простор, што правите? Вие каните некој врвен архитект како Заха Хадид, Рем Колхас, кој било ... и тие градат некои фини модернистички работи. Понекогаш тие се за никаде, обично се за никаде, но сеедно ... тоа е начинот на кој влегувате кај вашите европски пријатели, знаете - Брисел. Но тука луѓето

избрале комплетно различен начин, за мене тоа е загатка, тој е чисто популистички ... Но за мене интересно е прашањето колку далеку може да се оди со популизмот во урбаната продукција во просторот. Потоа уште едно прашање е како од државата била одобрена финансиската конструкција за овој проект на разубавување, зашто е повеќе од сигурно дека е контроверзен и го засилува судирот со Грција ... Перење пари - дефинитивно, но тоа можете со секоја градба, можете да ја донесете Заха Хадид и да перете пари или можете со ова ѓубре, ќе биде исто ... Не знам, во исто време можеби за Скопје се креира интерес како за своевиден главен град на кичот во Европа“.

Гржиниќ и Виленски, со посредство на „Контрапункт“, беа во Скопје, за што треба да им се честита. На „Контрапункт“, се разбира.

Може(ше) да се види на:

http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=Ro3bPYxFDfE

Но, на многумина, па и на голееемиот Сарајлија, ама баш ништо не им значи мислењето на стручни луѓе, уметници и теоретичари, за нашата стварност со Скопје 2014. Тие верглат односно фалшираат една иста нота. Затоа, еве и едно мислење на политичар, и тоа германски, и тоа многу пати цитиран во нашите медиуми (но само за она што ни оди во прилог!).

Е па, Валтер Колбо, претседател на Советот за Македонско - Германска соработка, вели: „... ова архитектура која е изградена на грбот на граѓаните за 600 милиони евра, тоа е она што јас го слушнав, би можеле да бидат употребени многу подобро, за социјални цели ... Тоа е драматична надворешна промена и малку сум збунет како архитектонски и естетски ... Мене овој кич не ми се допаѓа“.

Дали, можеби, работите се сега малку појасни? Или постојано треба некој од надвор да дојде за да ни ги отвора очите? На оние што ги имаат, се разбира, и сакаат да гледаат! На слепите при очи им нема помош!!!

(14 март 2013)

Заха Хадид, Contemporary Arts Center, Cagliari

ЗА ИМЕТО (НЕ) СЕ РАБОТИ!

1.

„Се' додека нема конечен резултат од дискусиите што се водат под покровителство на ОН за прашањето за името, само Грција смее да го користи терминот Македонија. Како и да е, посакувам овие дискусии да завршат фер и со праведно решение, кое ќе ги почитува историјата и етничката гордост“, мудрува Палијадели, грчка европратеничка и коавторка на книгата „Европска картографија и политика, а пренесува „Дневник“.

Се разбира, госпоѓава можеби има лична тапија на името Македонија, којзнае!? Ама никој не ни кажа која е всушност таа г-ѓа Палијадели и според е што квалификувана за такви изјави?

За жал, испаѓа дека е', зашто таа е доктор по археологија, професор по истиот предмет на Универзитетот „Аристотел“ во Солун, дописен член на Германскиот Археолошки Институт итн.

Што ќе рече - квалификувана е (дури и) за такви идиотски изјави!

2.

И не е гореспомнатата книга (и моронските квалификации во неа) прва од таков вид кај соседите. Веројатно нема да биде ни последна.

Проблемот е: каде се нашите книги на таа тема; каде се нашите научници од соодветниот (или друг) профил? Или тие се презафатени со таложење пари на нивните сметки и други слични „патриотски“ активности? Па не можат да постигнат?

Каде се оние „силни“ историчари од типот на Тодоровски, Ачковска и компанија да одговорат - ама на меѓународно ниво (само, на кој јазик? кумановско-кавадаречки?) - на ваквите текстови? Или тогаш не би имало кој да пишува сценарија за оние полуидиотски серии што ги гледаме? Или Паско наш силен маж? Уште ли „трага“ по Ацета па нема време да напише три реченици?

3.

Не дека немаме коњи за трка, ама малку ни се истрошени и - (историски) килави. И научно. Односно, не можат „патриотине“ од типот на Мирка, Сарајлија, Д.Ј., Јанко „Колумбо“ ... сериозно да парираат на ова поле. Т'нки се. Во се'. Особено во глава! И всушност, тие од секогаш биле само за внатрешна употреба. Како супозитории! Тое треба нас да не' убедуваат во нешто што самите не го знаат, уште помалку го разбираат или во тоа веруваат.

Е токму заради тоа сме на ова дереце. Затоа што сите важни битки (божем) ги бијат полуписмени и неуки луѓе. Затоа што од толку „патриоти“ - веќе ни глава не не' боли! Затоа што додека ние продаваме лажен патриотизам - соседите работат! И тоа сериозно!!!

Затоа што светот веќе одамна не признава дрдорене по весници и телевизии, туку научни трудови и книги. Ама кај нас нема кој да ги напише!

Ама има кој да ги наслика! Се разбира, кој друг ако не Ацо ЃоаРембрант - Сарајлија и неговите Аце и Роксана и други ступидарии.

4.

А кога веќе го спомнав овој Минхаузен од две милијарди евра, неговите ступидарии се навистина безгранични. Овој наш омилен шут-лик од сабајле се мрази себе си, а од пладне - цел свет. Сите му се криви за нешто - за комунизмот, за неговата сељачка реа, за калта од која што не може да излезе ... Особено му се криви Карпош, Водно и нивните

150тина илјади жители. Едноставно, не може да ги поднесе, зашто ниту бил ниту може да биде како нив.

Карл Фридрих Јероним фон Минхаузен

Во последната негова „класична студија“ шапшалчево „детектира“ кој се’ го мрази. Него, неговиот лик и, разбира се, делото му. Па, па, пааа! Едните биле вакви, другите онакви, уште да земе да им испита пет-шест колена наназад - како омилените му д-р Гебелс и Химлер - па да утврди, можеби, некакво еврејско зрнце, или којзнае каква друга „фалинка“. А како нареден чекор - да ги предложи за стрелање. Или за гасна комора, како пософистицирана варијанта.

Зашто тој е чист ариевец во опинчиња, од Кичеа! И „морален“. Со по една изложба годишно, некогаш три, сите од негов џеб, исто како и патувањето му во Њујорк (ама тоа во негов џеб!). И овој кутар „патриот“ кравари за Македонија и за нас комуњарите, иако тоа никој не го бара од него.

Стварно е веќе напорен! И изветвен до зла бога! Онака, ариевски!

(20 март 2013)

МИКО

1.

Кога и еден американец од fucking Аризона ќе почне себеси да се гледа како стручњак за македонски состојби и политика, работите се дефинитивно забегани. Човеков, врз основа на предзнаењата добиени од (никој друг туку) Вајат Ерп и Бари Голдвотер (ама политичар, од формат!), и неколкуте патувања во и од Македонија, разбрал се' за нас. Дури и повеќе од нас. Човеков конечно, баш пред избори, не' просветли дека „најважното нешто во животот на Бранко Црвенковски е Бранко Црвенковски“. И дека тој е лош за Македонија! Туф, туф, туф ... Веројатно и дека кога него би го тргнале, кај нас би потекло мед и млеко. Или тој, Мико, ќе ни го донесе? Ама со наши пари!? Како оној швеѓанецон од „Сведмилк“?!

Вајат Ерп, херојот на Џејсон Мико

2.

И, во принцип, не е лошо кога (и) странци се бават со нас и нашите состојби. Зашто ние, по многу нешта, сме уникатни. И ни треба помош. Ама добро е со нас да се бават квалификувани и стручни луѓе, некои кои би можеле нешто и да помогнат, некои кои пред се' би биле неутрални и објективни, за да можат сериозно да ги согледаат нештата. И некои кои навистина *нешто* значат во светот.

Ваквите „стручњаци“ од типот на Мико кои прдат во иста лејка со нашиве полуписмени мегафони, кои во старт фаќаат страни заради некакви ситни (или крупни) лукративни причини - како оној мрснион германец кој е тука пред секои избори - таквите се овде само дополнително да не' влечкаат во калта. Не сум до крај сигурен кои и чии агенди одработуваат, ама наши сигурно - не!

3.

Впрочем, еве како оној Мико не' гледа во една од неодамнешните негови „колумни“. (Извинете, ама кај нас, како и се друго, и овој поим толку се испрофаниса што и наш Бабо, оној од Стара чаршија, може да ни биде колумнист. А богами и директор на некоја културна институција!).

Како и да е', овој „стручњак“, сметајќи веројатно дека пишува нешто умно, не' прогласи за автентична земја (како да другите не се!), наведувајќи неколку „аргументи“ за тоа. Меѓу другото, ние сме биле автентични зашто сме имале „антички корени“ (морееее, а другите на Балканот немаат?), потоа сме преживеале во деведесеттите (бре, бреее, другите пропаднаа) и, конечно, „ бидејќи Македонија е автентична - цврста, искрена, вистинска и реална“. Значи, сублимирано, Македонија е автентична бидејќи е - автентична! Види, види, уште еден Колумбо, овој пат од Аризона. Автентично е – автентично! Илити разумен компромис е – разумен компромис!!! Шутрак.

И од целото негово „знаење“ и „искуство“ за автентичноста во и на Македонија, овој „стручњак“ умее да напише две-три реченици за македонските вина - пред се' оние на „Тиквеш“ и „Бовин“ - и егзалтирано да констатира дека тие вина „ се автентичен дел од Македонија“. Какво лигавење и каква ступидарија! Ако Македонија навистина ја сведеме само на тоа, поарно да не' нема. И Мико со нас.

4.

Но, неговата политичка „поткованост“ (ама и нечиста дволичност) посебно доаѓа до израз во врска со спорот со Грција, каде тој, нормално, е на наша страна. И ги кара сите – посебно НАТО, ЕУ и САД – ама не заборава да потсети дека, ете, за жал, „САД има само еден глас во НАТО“. Па тоа веројатно е малку да се сменат состојбите и Грција посилно да се притисне.

Ама кога станува збор за Албанија и нејзините евентуални аспирации за т.н. Голема Албанија, е тука Мико наш веднаш има решение. Поточно, како противодговор за екстремистичките изјави на Бериша, овој „стручњак“ вели дека „постојат начини на кои Европа и САД, меѓу другите земји, можат да го изразат своето незадоволство. Еден начин е да се ограничи можноста да патуваат на оние кои даваат вакви изјави. Друг начин ќе биде да не се одржуваат состаноци со нив, вели Мико (?!).

Е па, ако е така, зошто истиот рецепт не се примени и за Грција. Зошто овој Мико не предложи таков однос и за нашиот јужен сосед? Или таму не смее да се чепка, барем не на таков начин? Зошто Мико не предложи исти или слични мерки – ограничување на патувања, несостанување односно изземање на Грција од некои важни меѓународни комуникации итн?

Или, што важи за едните, не важи за другите? Аризонска голдвотеријанска „стручна“ логика, со елементи на вајатерповштина?!

(23 март 2013)

СТРУЧНОСТ И ПРОФЕСИОНАЛНОСТ

1.

Од политиката и ова лудо меѓуизборие, каде секој војник-прашинар отпосле е „паметен“ како цел генералштаб, како да нема простор за други, поумни нешта. Не’ зароби исполитизираноста на вкупното секојдневие, на целиот наш живот, па не ни останува време и простор да ги видиме позитивните нешта.

А ги има. На пример, една колешка - Сузана Милевска - по втор пат добива престижна меѓународна (стручна) награда. Прв пат, пред неколку месеци, ја доби наградата за теорија и култура „Игор Забел“, сега - наградата за кураторство на Фондацијата за уметнички иницијативи!

Сигурен сум дека ова се први и засега единствени престижни меѓународни награди кај нас во оваа област. За стручност! Имало и порано некакви одликувања и слични признанија, но на сосема различно рамниште односно, главно, за општествен придонес и слично, но не и за стручност и професионален ангажман во областа на историјата на уметноста, критиката, кураторството ...

2.

И, интересно, некои медиуми ова го одбележаа, некои (или повеќето) - не. Но, и тоа е типично нашки, македонски. Како да не сакаме наш човек во нешто да успее, некој друг да му оддаде признание.

Ние, по правило, сакаме самите да си ги признаваме „квалитетите“. Според наши „мерила“ и „критериуми“! Онака, од ракав. Кому иде! Како што впрочем правиме веќе педесеттина години.

Но, наградите на Милевска, барем кај мене, иницираа(т) и една друга димензија на прашањето за (не)стручноста и (не)професионалноста.

Имено, кога, и каде, во изминативе години видовме присуство на таква - професионална, верификувана, независна ... - стручност низ стотиците наши конкурси, дебати, разговори, комисии итн? Каде, и кога, чувме таков стручен и професионален глас за кој и да е' проблем (не само) во културата на оваа држава? Каде, и кога, некој - освен хаџипуљевци, величковци и станковци ... - навистина стручен и компетентен одлучувал за значајни, витални сегменти од ликовната уметност и култура кај нас?

Се разбира - никогаш! Зашто кај нас се појавија „мајстори за се“, „стручњаци“ кои не гледаат од носот подалеку и од џебот подлабоко, „експерти“ чии „знаења“ од градот направија кич парада. Наместо стручност обично добиваме дилетантизам и инфантилност, наместо компетентност имаме отворени петочни „late night“ универзитети каде „предава“ еден грст аматери.

3.

И, за крај, една жална вест. Изгледа дека омилиот ми стрип-лик Ацо „Рембрант“ - Сарајлија ќе ја напушти сцената на „Утрински весник“. Барем така се чита од неговата последна Бабо-колумна од серијата „класични студии“ (бре, бре, брееее) во цитираниот весник. (И ај речете дека нема Господ?).

И типчево кобајаги се простува, ни мање ни више, туку со „љубов“ кон неговите „мразачи“ (тама mia!), кои, ете, го мразеле на идеолошка односно партиско-политичка основа (тугоооо!). Овој наш (барем до денес најголем) Минхаузен од две милијарди евра упорно ја турка тезата дека некој го мразел заради неговата политичка ориентација, а не заради неговите лаги, манипулации, глупост и златољубие. Но, нејсе. Човекот ни прости. И барем нема повеќе да не' малтретира со неговото лигавење.

А инаку, и жирафа или слон побргу ќе се проврат низ иглени уши отколку на Сарајлија да му дојде памет!

5.

Но, за оние на кои овој „енциклопедист“ ќе им недостасува на овие мои страници, еве утеша. На мрачниот ни хоризонт од жал за Сарајлија, ненадејно се појавува нов комичен карактер, во ликот и делото на Оливер Белопета!

Но за тоа – утре!

(28 март 2013)

DOPPELGANGER

1.

Во нашево (к)ризично секојдневие се' е во опасност. Особено умот! Може да го снима, што се вели, за миг. И во него да се всели – некој друг. И тука често нема помош. Но има и такви кои свесно, намерно го губат. И умот, и ликот. (Всушност, вистинското прашање е дали некогаш и ги имале?). Полесно им е да бидат некој друг. Или двајца* оддеднаш! И тоа е, изгледа, некој вирус, некоја зараза што одамна се шири кај нас и ретко кој е имун на истата. И особено бргу се шири кај веќе повозрасни луѓе, кај онаа категорија која што би требала веќе да биде отпорна на „инфекции“ од тој тип. Зашто, тешко е човек на шеесетина години да заталка во тие темни двојнички односно дуплирачки води. Може да се удави! Бесповратно.

Двајца во едно тело (ум)! И се појавуваат како сакаат и кога сакаат. Интересна идеја.

2.

Оние кои не веруваат во можната *темна страна* на нештата – особено на луѓето – ќе беа запрепастени на дебатата „Културни политики или теснопартиски интереси ...“ пред некој ден. Таму, имено, во живо, присутните имаа блиска средба со класичен македонски *doppelganger* во ликот (и секако – делото) на Оливер Белопета.

Човеков, имено, *live*, изигра типичен допелгангер перформанс на кој би му позавидел дури и еден А.,Р“ – Сарајлија! А впрочем, происходот им е ист. Обајцата ем се едно, ем се друго. Кога сакаат, едниот е андерграунд уметник (што Белопета апсолутно го негира!) а другиот „гооолем“ и независен директор. А веднаш потоа, за лукративни цели, двајцата се (долгогодишни) цицалчиња и членови на фамозниот Совет на Министерството за култура. (Кое пак, повторно според Белопета, нема(ло) никакви ингеренции. Виѓи врага белага, зошто ли тогаш седат таму? За украс?).

Дотичниов Белопета тоа го прави стандардно, по утврдена допелгангер шема. Еднаш е „ние“, односно „утврдивме“ или „решивме“, мислејќи притоа на Советот и себеси во истиот, а веднаш потоа тој всушност не е таму, туку си е *само* независен директор на некаков фестивал кој нема врска со случувањата во Министерството. Таму одлучува – некој друг. Веројатно неговиот допелгангер!?

3.

Јас не знам зошто нашиве театри не водат сметка за вакви таленти. Како на пример Сарајлија, и овој Сарајлија II Белопетов. Па тоа се такви вештини, такви трансформации, таков испечен занает, што би им позавидел и еден Холивуд.

Директоров на пример, кога е во улогата на член на Совет на МК става такви розови очила за какви што и Елтон Џон може да сонува и ја гледа културата розово на квадрат. Целото општество, според него, е крајно партизирано, ама културата е последниот браник на слободата. (Само не објасни чија слобода? Веројатно неговата и на Ацика и компанија).

А кога е *само* директор, е тогаш има многу нешта што треба да се променат, треба да се даде поддршка на независниот сектор (зашто, бога ти, па и тој е независен културен работник, како и Сарајлија), треба да се направи ова и она ... Како да некој друг треба тоа да го направи, а не неговиот брат близнак што седи во удобната фотелја во Министерството?!

4.

Сите наши допелгангери имаат свои специфики. Но сите се исти кога станува збор за нивните џебови. Тогаш ликовите, еден или повеќе, се обединуваат во лукративните цели без пардон. И дрпаат кај ќе стигнат. А мислат дека другите се глупави и ништо не гледаат. И ништо не знаат.

Какви типчиња! Учени – недоучени, читани – недочитани, ама кога ќе дојдат петте минути ... со раце и со нозе, со прсти и со нокти ... и тој и неговиот допелгангер. Но, да го парафразирам Ками: не треба да се чека Судниот ден. Тој е секој ден!

* * *

* Тезата за двојството е позајмена од Бобан Карапејовски и Софија Куновска.

(30 март 2013)

„ПРОФЕСИОНАЛЦИ“

1.

Не сум некој особен љубител на Чехов, ниту пак многу сум го читал. Познавачите велат дека бил тивок, срамежлив, мирен човек кој го одбегнувал наметливиот реализам. Прониклив набљудувач со своја животна филозофија. Неговата Нина Заречна во „Галебот“ вели дека најважна не е славата, ниту сјајот, ниту пак тоа за што сме сонувале ... туку вербата во својата професија. „Јас верувам и затоа не боли толку, а кога мислам за својата професија, не се плашам од животот“, вели Чехов преку Заречна.

Нашата реалност пак, стана сосема обратна. Веруваме во се' друго (сјај, моќ, пари, слава ...) освен во нештата во навистина треба да се верува. Најмалку во професијата. И професионалноста. Впрочем, прашање е и колку кај нас се почитуваат професиите / професионалноста, кога секој може да биде - се'! Доктори - политичари / политичари - доктори; уметници - политичари / политичари - уметници; новинари - енциклопедисти; гангстери - професори / професори - гангстери; домаќинки - директори / директори - недомаќини; сликари - критичари / критичари - сликари ... итн. Секој „стручњак“ - своја вистина!

2.

Најрепрезентативни области за широка народно - „стручна“ промоција ни е спортот и културата. Секој втор човек на улица веднаш „знае“ да ви состави фудбалска репрезентација, ракометна репрезентација и барем половина од македонскиот национален безбол тим. Како, немаме безбол тим? Ќе го измисли, ако треба!

Исто и во културата. Сите знаат се', сите се стручњаци за се'. Онака, најпрофесионално. Знаат и уметност, и театар, и музика ... за филм да не говориме зашто во животот виделе барем три филма. А всушност, за културата не прочитале ни три реченици, а не напишале ни два реда. Ама сепак, бидејќи се долгогодишни „работници“ во културата, божем се подразбира дека знаат што говорат. И седат во сите одбори и пододбори, комисији и подкомисији, делат памет и лево и десно. Памет која што, всушност, ја немаат! (За образ да не говориме!).

Пред некој ден еден таков „стручњак“ не' убедуваше дека, за жал, Годишниот конкурс за финансирање на проекти на Министерството за култура нема критериуми, и на тоа во иднина требало да се поработи. Бре, бре, брееее. А нема појма дека веќе неколку години во функција е *Правилник за критериуми за финансирање на програмите односно проектите по одделни дејности во културата*, донесен од истото тоа Министерство!!!

3.

Еден друг „професионалец“ пишува: „Киро Урдин (1945 г.) ни бил познат по неговите повремени доаѓања во Македонија, со редовно давање интервјуа и покажување списанија од светот (каде што се објавени репродукции на негови слики и текст за неговата работа од еден или двајца постојано присутни критичари) или книги со повеќе репродукции за неговото творештво, но без податоци кој е издавач или година на објавување“. И понатаму, овој истиов констатира: „Следуваа информации за неговите успеси „во светот“, не само со сликарството туку и со филмови, здобивајќи се со слава „на македонски начин“.

И тој и таков тон, и тие сеприсутни наводници, треба да не' убедат дека „критичаров“ толку добро го познава Урдин и неговото творештво, што треба безрезервно да му веруваме. Па така, понатаму се' се подведува под сомнеж - и зошто и како уметникот изложува во рамките на „Франкофонијата“, па неговото сликарство било вакво и такво, а

во основа декоративно - „изведено без спонтаност или идеја за „непосредно изразување“ (бреее, ама критериум!), па делата биле празни (ама постоела и „креативна празнина“ но таа била резервирана само за големите уметници!?), и се' во ист стил. Тоатално непознавање и невистини во целофан од одмазда и омраза!

Или, подобро речено, наводната критика се трансформира во дочекан миг за одмазда, за расчистување на лични сметки, за тотална непрофесионалност, непознавање и намерно мајтапење со едно сериозно сликарство. За жал, нашиов „критичар“ не застанува тука, туку се мајтапи и со нешта што очигледно не ги знае, како на пример неколкуте филмски награди на Урдин (на пример на Фестивалот во Њујорк, во Кина и др.), неговото големо платно „Планетариум“ во просториите на „Филипс“ во Холандија, делата во во музејот Данубиана и бројни други во соериозни приватни и јавни колекции ... итн.

Покрај другото, Киро Урдин со децении беше *единствен* македонски сликар присутен на меѓународната уметничка сцена, на бројните светски аукции, со сериозни, често шестоцифрени цени!

4.

Во што е всушност проблемот на нашиов „стручњак“? Омраза, бес, простотилак, (свесно) отсуство на критериум? Или едноставно незнаење, неинформираност, локална зачауреност и учмаеност ...? Кога човекот би бил барем малку современо писмен (компјутер, Интернет и сл.) веројатно би научил нешто. Или не? Зашто овде не станува збор за знаење и незнаење, информираност и неинформираност. Овде се работи за *намерно* некажување на вистината!

Или, можеби, сите македонски сликари мора да сликаат како нашиов „критичар“ (и „сликар“ во слободно време!) и да мислат дека се македонски Ван Гог-ови? Само тогаш ли ќе ги разбере? Па малку бре усул и трошка професионалност! И ум, нормално.

Се разбира, за кој друг би станувало збор ако не за нашето „национално“ перо (од гусан), викенд „сликарот“ што се потпишува како проф. д-р Владимир Величковски! Оној истиот што му пишуваше монографија на А.,Р“ - Сарајлија.

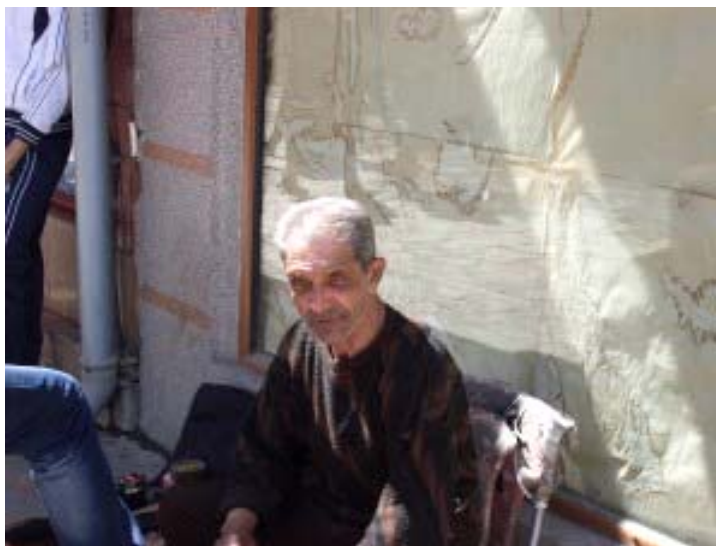
5.

На крајот, кога веќе го спомнав тоа човече, признавам - се излажав. Се' си мислев дека нашиот Сарајлија и неговите Бабо-колумни се простија од нас, дека нема веќе да не' малтретира со неговите будалаштини, ама еве ти го пак. Тртља ли тртља. И се' едно те исто. Србите викат „ко' Шваба трала ла“.

А еве и што му пишува еден од читателите, некој Филип: „Која ти е поентата бе човек? Ако имаш психички проблеми оди на психијатар, само не не малтретирај тука постојано со своите фрустрации“.

Коментар е, верувам, излишен!

(03 април 2013)

Наш Бабо, легенда на Стара чаршија

НЕКОЈ СИ ...

1.

Да го наречеш Загреб град на простаци и Јурица Павличиќ „некој си Хрват, за кого никогаш не сте ни чуле“ е навистина новинарски подвиг. Онака, „Дневнички“ главноуреднички! Човекот напишал повеќе книги од што овој нашиов прочитал во животот, ама пак е - „некој си“! И се' заради тоа што на „Хрватов“ не му се допаднал проектот „Скопје 2014“, односно го нарекол „смеса од Лас Вегас и Пјонгјанг“, „монструозна класицистичка бонбоњера“, „необарокна скаламерија“ итн. Го здоболело нашиов главноуредувач што некој така мисли за омилениот му проект. И - удри! А Павличиќ не е ни првиот ниту последниот што *така* го видел новото Скопје. Гдиниве продефилираа едно чудо архитекти, урбанисти, уметници, интелектуалци ... и сите генерално (со мали нијанси!) со исто мислење за нашево „чудо“. Ама, изгледа, сите биле / се „некои си“ и „некакви си“.

А впрочем, отсекогаш било така кај нас. Сите други се „некои си“ и „некакви си“, само ние знаеме што е и како е. Само нашиве полуписмени „патриоти“ се, нели, некои и нешто, и му раскажуваат на народот 101 приказна! Секој ден, во одредено време.

2.

Но, она што всушност е најчудно, е фактот дека власта потроши огромни суми на пари за еден таков „проект“, а не најде за потребно да ангажира барем две-три сериозни имиња кои ќе му дадат некаква, каква и да е', поприфатлива „стручна“ обланда. Иако тука е многу релативна употребата на поимот *стручна*, сепак, нешто веројатно можело да се измисли. Со некакви силни натезања можело веројатно да се прошверцува некаква покомпетентна верификација и на т.н. барок и неокласицизам во денешни услови, што барем малку ќе ги замачкаше работите. Не можат бре брате Ацо Сарајлија, овој главноуреѓујќи, онаа Мирка ... и компанија да говорат за нешто што не го разбираат, а тоа да звучи - убедливо! Кутрите појма немаат ни што е барок или неокласицизам, а камоли нивната евентуална трансплатација во современи услови!

Не може трошокот од повеќе од пола милијарда евра „стручно“ да го оправдаат еден Минхаузен со тапија, некои маалски „енциклопедисти“, па дури ни цело полуписмено Министерство за култура (со се' Советот му).

Ако веќе се фрлале толку пари за „проектот“, барем да се фрлиле и на посериозни луѓе што ќе го промовираат односно „образложат“. Или такви тешко би се нашле за *нашиве* „уметнички“ и градежни дострели?

3.

И повторно, апропо оној параноичен главнокомандујќи „новинар“ задоен со турска гурабија (зошто не - баклава?) во пакување од Mozartkugel: дали опозициската победа во „Центар“ сега значи, како што некои ја толкуваат, искажување на народната воља *против* тоа и такво Скопје? И дали заради тоа овој сезнајко ќе ги прогласи пет-шеесетте илјади жители на „Центар“ за предавници, незнајковци, простаци ... како што ги прогласи Загреб и Хрватите? Впрочем, неговион пајташ Сарајлија тоа го направи со жителите на „Карпош“ нарекувајќи ги криптокомунисти, само заради фактот дека во нивната општина немало црква! Што, *by the way*, е чиста лага, но тоа и личи на нашион Минхаузен! (Ама сега, кога победи Стевчо, веројатно ќе бидеме рехабилитирани. Иако тој во програмата не предвиде изградба на црква!).

Дали сега истите хајки ги чекаат граѓаните на „Центар“?

4.

Но, добро би било сега, после поставувањето на уште едно „ремек-дело“ од овој „проект“ - оној пиштолџијана во Капиштец - повторно да се огласата нашиве „енциклопедисти“ и сето тоа стручно да ни го објаснат. Нам кои тоа едноставно - не го разбираме!
И новинаров, кој изгледа е стручњак и за уметност, и Сарајлија, и компанија ...!
Или, можеби, и во овој споменик прсти замешал „Хрватон“ Павличик? Мореее што народ се уротил против нас и Скопјево ни!!!

(09 април 2013)

„Пиштолџијата“ Чакаларов

ТУЃИ ГАЈЛИЊА

1.

Берењето туѓо гајле е уште една наша битна национална карактеристика. Оваа бележита цртчица, онака чаршиски, веројатно е применлива на карактерот и на останатите балкански народи. Ама ние, како и обично, се' умееме да „надградиме“, шампионски да предничиме во секакви глупости. Онака, до даска! Следствено, и оваа „особина“ кај нас се трансформира пред се' во интелектуална занимација *par excellence*, вклучувајќи го тука и самиот „врв“ на нашата научна мисла олицетворен во поединци од МАНУ.

Па така, последнава година една од тие топ чаршиски теми е (кој друг ако не) СДСМ и Б.Ц. како масовна забава за шуто и рогато.

Не дека овие не пружија доволен материјал за општонародно чешање на јазиците од типот „Што треба да направи СДСМ“, „Што треба да направи Б.Ц.“ итн., ама тоа е типична забава за кафеанска маса, онака уз кафе или пиво, кој како милува. Или за по националните ни телевизии со нивните претплатени „експерти“ и „политаналитичари“, кои си го трошат и своето и нашето време бадијала, ако сме доволно луди да ги гледаме.

Ама, кога (навидум) сериозни луѓе - професори, академици и слично - ќе се фатат во истото оро и ќе ни ги раскажуваат нивните „идеи“ за дотичната сенародна преокупација, е тогаш нештата се навистина забегани. Зошто овие (божем) угледни поединци би се бавеле со такви прозаични теми, што нив, да простите, ги заболеле, за СДСМ и нивниот шеф, немаат ли попаметни интелектуални ангажмани? Или - толку им фаќа умот?

2.

Дали на нашиов професорски „кадар“ од типот на мојановци и атанасовци, или на некогашните политкомесари од „форматот“ на тодоровци ... навистина им е толку здодевен животот, немаат ли во професијата други поинтересни предизвици или пак сето тоа го прават според некои и некакви нарачки, не е лесно да се претпостави. Што е толку значајно и за нив преокупирачко во такви (во суштина) прозаични теми - една политичка партија и нејзиниот лидер - за да се пењават докажувајќи небулозни тези? Што е за нив толку привлечно за да се бават со туѓ живот и одлуките во истиот ... останува нејасно. Тие веројатно не се членови на таа партија, ниту пак се нивни симпатизери или пак гласаат за нив, не се ни роднини ниту пак пријатели на тој Б.Ц., па тогаш зошто им го берат гајлето? А впрочем, сето тоа е и, најблаго речено - непристојно. Како беспослени баби сред село.

Оттука навистина не разбираам и што бара и една госпоѓа од типот на Ганка Цветанова во такво алапачко друштво? А во докторатот ни го објаснува поимот „недостаток на култура“ и „некултурна личност“!?

3.

Но, како вистински шампион во ваквиот тип на улично алапачисување ни се покажува никој друг туку „многупочитуваниот“ ни академик Блаже Ристовски. Оној истиот што одлично плива грбно во сите општествено - политички амбиенти, оној истиот што ќе ја делеше државата и ќе разменуваше територии со Љупчета му Георгиевски, оној истиот што се „прослави“ и со Македонската Енциклопедија!

Е и тој знае што и како треба да прават СДСМ и Б.Ц. Односно, меѓу другите им маани, ним им тежело минатото. А неговото веројатно било / е лесно!? Па дури едно време посака да биде и претседател на држава. Бре, бре, бреее ... каква скромност!

И повторно, зошто токму СДСМ и Б.Ц.? Зошто, на пример, не се бават малку со Мендух Тачи – зошто тој не поднесува оставка, или Руфи Османи – за истите причини? Или некој друг!? А да се бават малку со Путин? Или Кина?

Што повторно, нели, би било крајно непристојно, иако станува збор за јавни личности. Но, кои фактори се пак овие, па да ги прозиваат, по нарачка или самоиницијативно? Толку ли се силни тие паланечки, ситноозборувачки пориви кај овој тип луѓе?

Или, конечно, нема ли во државава навистина некои поважни теми за еден академик, за редица професори, за една цела булумента „новинари“ ...?

4.

На крајот, пак истото прашање од претходниот запис: зошто луѓево не најдат некои барем трошка посоодветни личности за таков тип прашања. Нека се и млади (уште подобро), не мора да имаат којзнае какви кариери, ама нека бидат барем малку умни, и пред се' - нека бидат ЧЕСНИ, чисти, неоптеретени, необоени. Чисти од сите гнасотилаци и напластени фрустрации што ги носат „големиве“ општествено - политички фарисеи кои по цел божји ден претураат од шупливо во празно, недоучени учат некого, непристојни продаваат пристојност и култура.

Та немаат ли поаметни работи во животот? Немаат ли некои внуци да шетаат низ паркон?

(11 април 2013)

G.Vigeland, *Grandfather and grandson*, 2005

РАСКОШЕН КИЧ

1.

Веќе стариот градоначалник Тодоровиќ, на миг пред заминување не' почести со последните дози на неговата (во случајов бесрамна!) поддршка на раскошната кич фантазија распослана низ центарот на Скопје. Едно чудо скулптури и скулптурички - некои токму налик на оние смешни градинарски џуџиња, хобитчиња и слични сверки - никнаа во самата зора на поразот на нашиов Тинекс „мецена“, како да доаѓа крајот на светот, па ајде побргу да склепаме што можеме.

Дури и т.н. Мост на уметноста блесна во сиот очајнички „сјај“, дозволувајќи му на народот да си ги види великаните во културата и уметноста. Сите, еден до еден, со иста големина за да нема дискриминација, со некакви смешни атрибути кои божем треба да ни ги доловат нивните професии, и се' така со ред. Јајце на јаце! А меѓу нив еден Личеноски кој, најблаго речено изгледа како идиот, еден (некогаш фуриозен) Мазев а сега типичен уличен шилџокуран, еден Кондовски - некогаш вистински господин, т.н. београдска школа - сега провинциски гилкош кој дури и не личи на себе ... Блаже Конески како предвоен српски ќато ...

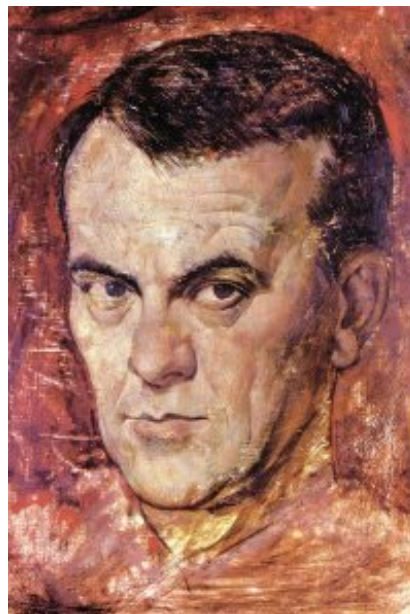
Кој е вистинскиот Лазар Личеноски?

Сосема е јасно дека на оној „Тинекс“ толку му фаќа умот. И дека нема појма кои биле овие луѓе. Ама не можам да разберам дали, зошто и како семејствата на овие вистински македонски великани дозволиле ваква срамота? Можно ли е тие да одобриле нивните блиски, кои што впрочем не се само *нивни*, да бидат изложени на потсмев на овој начин? Дали г-ѓа Хилда навистина видела како е претставен Димитар Кондовски, или треба деновиве да очекуваме да се појави со токмак-чекан и да го срамни со земја она чудо што таму го нарекуваат со неговото име? Зашто, таа барем беше храбра жена! Та нели оној Драган Бошњаковски му бил некаков внук на Лазара Личеноски? И, ваков ли го памети, како згрбавен кретен со идиотска насмевка на лицето? Или нему му е битно само да седи во некакви управни одбори и да инкасира!? Па и оној син на големиот Петар Мазев, не ли му е срам вака да го резултат татко му?

2.

Ако Личеноски, Мартиноски, Мазев, Кондовски ..., за кои постојат стотици фотографии, дури за некои и филмови, тв портрети и слично, завршиле вака, каква ли е судбината на некои личности од многу подалечното минато?

Ако овие македонски дејци, кои безмалу до вчера беа меѓу нас, можат да бидат осквернени на овој начин, што се вели да не ги препознае ни родена мајка, тогаш како ли нашиве „уметници“ се справувале со предизвиците да се направи скулптура - споменик на некаква си пајонска свештеничка, па на Каран, Аминта, Парменион, Авдолеон ... и редица други, за кои што не постојат ама баш никакви податоци за тоа како изгледале? Или тука на помош дошла некоја локална Ванѓа?

Кој е вистинскиот Димитар Кондовски?

3.

Трет, многу битен аспект на овој наш третман на македонската културна историја е фактот дека во неа нема место за ниту една жена! Не знам што на ова кажала (сигурно ништо), или ќе каже (повторно ништо) нашата „гооооолема“ претседателка на женското лоби Лилјана Поповска. Или таа умее да говори само за дрвја, а не за луѓе?

Во што е позаслужен за македонската култура Тоше Проевски (кого веќе го изрезалија и уновчија на сите можни начини) од една Ана Липша Тофовиќ? И немаше ли место на фамозниот ни мост за една Даница Ручигај, Борка Аврамова, Кираца Висулчева ...? Онаа иста Висулчева за која што „голееееемион“ академик Блаже-татко-на-Лилето пишуваше панегирици во неговата а божем Македонска Енциклопедија? Па каде е тој „стручњак“ за македонската уметност да се јави сега?

И баш би било интересно тој ист Блаже-татко-на-Лилето (или можеби оној „стручњакон“ ем за историја ем за уметност Тодоровски) да објаснат според кои критериуми еден Чакаларов ала Вајат Ерп или Борис Сарафов се позаслужни за Македонија од еден Мазев, Мартиноски, Личеноски, Конески ... па им прават толкави споменици? Па уште ги

ставаат на коњи, со пиштоли и пушки во рацете, да плашат странци и мали деца? А овие другиве ги гледаат како џуџиња?! Додуша, веројатно им е страв на Мазев, дури и мртов, да му стават некакво оружје на дофат, зашто знаат што ќе направи!

4.

Елем, некои, според не знам кои критериуми (можеби академикон знае?), сета оваа збирштина од скулптурчиња, фигурчиња, па дури и фигууууури, ги викаат споменици. Потполно нејасно, зашто овие немаат ама баш никакви допирни точки со поимот *споменик*! Впрочем, како и оној грандиознион кич на Томета „Тинекс“ Ациевски. Зашто споменикот слави, често и глорификува, достоинствен е, урамнотезен, се базира на проверени вистини, симболизира, потсетува или пак предупредува, некогаш оплакува, едуцира ... итн.

Какви се функциите на овие наши „споменици“? Да ги нагрдат личностите, да ги изложат на потсмев, да не’ исплашат, да не’ шокираат, да не’ згрозат ...? Ако тоа била намерата, тогаш - постигната е! Во интерес на развојот на домашниот и странски туризам, можеме да организираме деноноќни тури насловени „Како да се упропасти сопствената историја“, или „Како да го понижите сопствениот народ“ и слично. Или, младите мајки да ги носат децата на Мостот на уметноста, да им ги покажат оние страшила и децата од страв веднаш ќе јадат, ќе заспиваат, ќе бидат умни ... се’ што сакате... зашто ќе ги папа или Личеноски, или Мазев, или ќе им се појавува во сон еден размавтан поет ли е, што ли е, со огромни наочари ... Господ да чува и да брани!

Фамозниот вајатерповски Чакаларов, уште еднаш!

5.

„Се повикуваат професорите на Архитектонскиот Факултет, организирано да излезат во јавноста и да престанат да се кријат зад катедрите, да го одбранат тоа што остана од Скопје. Интелегенцијата не треба да чека покана, треба да иницира и да делува во општеството. Вистината што никој не ја дознал исто како да не постои. Застанете во одбрана на Скопје!“- се вели во јавниот повик што деновиве кружи по социјалните мрежи. Значи, се уште има оптимисти во градов.! Или - неинформинари? Па тие „професори“, на чело со тогашниот прв човек на Факултетот Коробар, збор не кажаа кога им ги тепаа студентите од „Архи бригада“ на Плоштад! Плус, забораваат, дека повеќе од половина Архитектонски факултет беше / е, посредно или непосредно, вклучен во овој т.н. проект!!! На чело со двоецот (со кормилар) Хаџи Пуља - Бакалчев, па оној Мангаровски со сопругата му ... па оној "стручњак" Кокан Грчев кој сите „скулптури“ низ Скопје безрезервно ги прогласи за уметност која што не мора секогаш да му се објаснува на народот ... па едно чудо други архитекти низ македонските факултети ... И кој ли тогаш ќе застане во одбрана на Скопје? Можеби оние подлизурковци од ДЛУМ?

И всушност, не знам на која и каква *интелигенција* мислат луѓево? Можеби на некоја вонземјена, зашто кај нас се покажа дека ја нема!

6.

Како е да е', нашиов кич е создаден да - трае. И тоа не само оној од „Скопје 2014“, туку ние се гушиме во генерален, кумулативен општествен кич. На сите страни. И очигледно, до денес, за оваа болест не се најде соодветен лек. И тоа најмалку е - силата. Со сила не се решаваат *главни* проблеми, односно проблеми со главата.

Но, покрај оние цуцуња, хобитчиња, тролчиња и други ситни ѕверки, во фамозното утро по изборите, веќе бившиот градоначалник Тодоровиќ не усреќи и со „постамени“, поголемки скулптуроспоменици од македонската историја. Поточно, натопорени на незавршени постаменти, во брзаница опозиционерите да не ги фатат на дело, тинекс-фалангите ги поставија и Павел Шатев и Христо Татарчев од двете страни на триумфалната ни „Порта Македонија“, Сарафов кај МНР, уште дузина фигуринки на „наши“ (пра)историски предци на мостот „Око“, итн. И, да не се заборава, една дополна на постоечкото скопско животинско царство, ама овој пат со преполовени (!) лавови и коњи на двете фонтани кај Камениот мост.

7.

Како што и многу други (или безмалу) сите нешта сврзани со овој „проект“ остануваат голема непознаница, знајна само на малкумина посветени, така и поставувањето на Шатев и Татарчев од двете страни на Портата ни е голема загатка. За што се толку заслужни овие двајца, што толку направиле за државава за да *седат* од двете страни на победничката Порта? Тие ли се творците на современа Македонија, а ние тоа не сме го знаеле? А го знаеле малкумината посветени?! Не ли се такви почесни места резервирани за *сериозни* политичари, пред се' претседатели, што во случајов би биле, на пример, Глигоров и Трајковски? Зашто, повторно, во кои тоа триумф(и) влезе Македонија со Шатев и Татарчев?

Христо Татарчев

Павел Шатев

Но, всушност, нагласката во претходниот пасус е на глаголот *седат*, зашто тоа е вистинската поента на следните редови. И тоа, имено, е уште еден наш „придонес“ кон развојот на светската скулптура - да ги седнеш скулптурите на кујнски столчиња и тие да изигруваат репрезентативни споменици пред Триумфална Порта!

Кој и кога го смислил ова и кој и кога го одобрил за реализација останува непознато. Но еден ден ќе се разбере и човекот / луѓето и ќе треба да се наградат како иноватори. И на нарачателите и на изведувачите (зашто тешко е човек да ги нарече уметници) дури им било тешко да прелистаат неколку книги, да отворат Интернет и да погледнат како всушност се осмислува и изведува седечка фигура во простор: од т.н. седечки Линколн, преку Рузвелт и Черчил, до седечките фигури на Лин Чедвик, Хенри Мур и др. Односно тоа се примери од кои треба да учи, тоа се уметнички дела што сведочат за некои законитости во конципирањето и мајсторството во изведбата на овој тип скулпури.

А вака како што ги седнале нашиве - како на хоклици на гумно - ниту изгледаат сериозно, напротив, ниту пак оставаат впечаток на толку значајни личности! Едниот божем вади нешто од џебот (марамче, што ли, зашто му се плаче), другион замислен, пред фирмата на ГРО „Пелагонија“ во позадината, решава некои градежни проблеми. Бреее, да не се знаеле основни работи. Или, можеби Сарајлија и тука замешал некакви (комисиски) прсти? Заедно со Белопетов?!

8.

Сосема идентичен впечаток се добива и од новите ни фонтани лево и десно од Камениот мост, каде што луѓето веќе внимаваат да не бидат изедени од мноштвото (иако

половични) лавови, кои изгледаат прилично луто и застрашувачки. Или да не бидат прегазени од тоа крдото (повторно половични) коњи, во некаков бесмислен скок или галоп.

И целата оваа половична менаџерија буквално излегува од фонтаните во стилот на абракадабра! Неверојатно!!!

За крај, се разбира, на целиот панаѓур му фалеше само - вртелешка! Среде град!!!

9.

И после се' ова, од нас по телевизииве се бара да донираме по 100 денари за изградба на детски ургентен центар! Значи, овој приземен кич бил поприоритетен, поважен, побитен од детскиот ургентен центар?

Е па, наздравје!

(16 април 2013)

„Најинвентивната“ фонтана во Европа

МУЗИКАНТИ, И ТОА „ВРВНИ“

1.

Најновата авантура на нашето непрежалено Министерство за култура за миг ќе ми го прекине течението на мислата околу епопејата ни наречена Скопје 2014, но оваа очигледно ќе трае, па има време за повторни навраќања. Актуелниве налудничави случувања околу т.н. домашно македонско музичко творештво се апсолутно топ тема!

2.

А всушност, ваквите (и слични) „епохални“ потези на нашево Министерство за култура го наведуваат човека на (нај)црни мисли за (не)здрава памет, иницираат (по којзнае кој пат) дилеми дали таму навистина има некој што разбира што е тоа култура или тој „орган“ се претвори во некаков чуден механизам за промоција на ретроградности и будалаштини. Човек навистина не знае дали да се смее или да плаче врз незнаењето, неинвентивноста, неупатеноста ... на луѓето платени да се грижат за развојот на македонската култура. А со нив заедно и фамозниот им Совет (сосе еден „џезер“ кој, еве, „промовира“ домашно „музичко“ творештво!), кој што треба, наводно, да биде кремот на културната мисла кај нас. Каква фарса!

3.

И навистина е вон здрава памет човек да се бави со овој закон. Доволно е само да ја прочитате првата реченица - дека „Со овој закон се уредуваат начинот и постапката за финансирање на создавањето нови вокално-инструментални композиции од забавната и од народната музика“ - и се' да ви биде јасно. Уште кога ќе ги видите нашите музички „уметници“ на јавната расправа, на чело со Сузана Спасовска, уште појасно станува за кого е смислен овој закон!

И овие наши музиканти ќе собираат повеќе од 600.000 евра (и со букви: шест стотини илјади евра!!!) годишно наши пари за нивните „музички“ брлавења?! Машала.

4.

Но, и тоа не е толку страшно. Најстрашно е што никој, и буквално - НИКОЈ, од сериозните македонски уметници не реагира на овој грабеж. Ни ликовните уметници, ни писателите, ни вистинските музичари, ниту пак некое од нашиве еснафски асоцијации. НИКОЈ!

А ако малку се позанимавате со споредбени податоци, доаѓате до *катастрофални* сознанија.

На пример, еден наш т.н. (според законот) „врвен изведувач“ (или ти врвен музикант) добива 3.000 евра (!) за композиција, и може тоа да го добие ТРИ пати годишно, што ќе рече - 9.000 евра годишно. И така секоја година!

Еден наш врвен сликар - споредбиве се навистина дегутантни, но само така може да се видат димензииве на оваа идиотштина - за самостојна изложба, од истото ни Министерство, добива меѓу 500 и 1.000 евра! И тоа еднаш во неколку години. За се': материјал за сликање, рамки, транспорт, каталог ... Што ќе рече, еден македонски „врвен“ музикант добива ДЕВЕТ ПАТИ повеќе пари од еден сериозен македонски врвен сликар (графичар, скулптор ...)!!!

И не дај боже сликаров да се јавува секоја година на Конкурсот на Министерството ни за (не)култура. Ќе го направат ненормален! Ама музикантот може да добива ТРИ ПАТИ годишно пари од народот. И така СЕКОЈА ГОДИНА! И никому ништо!

Е па браво Белопетов ... и А., „Рембрант“ - Сарајлија. Кому најголем дострел во Советот му бил откупот на дела од ликовни уметници. А бе шапшал, гледај и учи како се земаат пари!!!

Или, можеби, таа ука е резервирана само за него, а не и за неговите колеги?

Истите параметри можат да се применат и кај писателите од сите провениенции. Колку добиваат по авторски табак - за роман, за книга поезија, за раскази и слично? И тоа - само еднаш годишно! Ама музикантите од типот на Сузе Национале и компанија - ТРИ ПАТИ во годината!

Пред пар години, на еден врвен македонски сликар Министерството му определи, онака футуре, околу 1.000 евра за РЕТРОСПЕКТИВА на неговото графичко творештво! Што ќе рече, само една третина од парите што ги зема некој македонски музикант само за ЕДНА композиција!!! И така до сто и едно, и назад!!!

4.

Се разбира, има уште многу детали, уште повеќе споредби, но сето тоа добива налудничави симптоми. Она што навистина ме интересира е: дали ќе се (по)јави ДЛУМ со некаква реакција или барем коментар, дали фамозноно ни Друштво на писатели ќе има нешто да каже, дали (дај боже) онаа АИКА се разбудила од долгиот зимски сон, дали некој ќе каже збор-два во заштита на достоинството на вистинските македонски уметници!?

(22 април 2013)

E PUR SI MUOVE!

1.

Сепак се врти!

Кога - тогаш, вака или онака, на еден или на друг начин, полесен или потежок ... т.н. проект „Скопје 2014“ ќе има своја завршница. Таа не ќе зависи ниту од некакви и нечии отчети, некакви и нечии соопштенија или реакции - колку и да навидум изгледаат сериозни, а всушност се смешни. Једног лепог дана, што би рекле Србите, картите дефинитивно ќе се отворат.

Оттука, почетокот со т.н. Отчет, иако застрашувачки шарлатански за еден државен орган, полека но сигурно ја растерува маглата околу фамозниот ни „проект“. За жал, тука полека започнуваат да се заплеткуваат луѓе и судбини, домашни и странски, се мешат лончињата и се „повикуваат“ дури и починати ... се' со цел сега, после толку многу години, на „проектот“ да му се даде - легитимитет.

На пример, преку починатиот Крум Томовски, или преку хемичарот Шоптрајанов, или преку некои странци кои никој ниту ги видел, ниту пак досега биле спомнати во корелација со нашава лудница. А за оние другине, нашине како Хаџи Пуља, Божиновски и компанија, зарем некој навистина мисли дедка тие се уште имаат некаков *личен* кредибилитет, па да му го позајмуваат некому?

Па нели Хаџи Пуља беше оној „стручњакон“ што ни ги нареди сите оние „величенствени“ скулптури низ центарот на градот? Онаа гадна рибо-девојка, оној факир, чистачон на чевли ... итн? Па човекот е тотално неписмен за уметност, како ли може да даде кредибилитет за нешто? Или можеби Вангел Божиновски и неговото „ремек-дело“ кое, според најугледното светско списание за архитектура *The Architectural Review*, изгледа „... како невкусно облечена личност, дотерана во гумени чизми, со чипкани чорапи, здолниште и кошула од кинеска свила, сето тоа нагласено со накит и нешто што изгледа како кацига на космонаут“!?

И, колку да се знае, најостро протестирам што и нашион „гооолем“ Ацо „Рембрант“ - Сарајлија не е помеѓу тоа „стручњаците“ во групата! Па како можело нешто да се случува во „Скопје 2014“ без него, ве молам?!

2.

Уште поинтересен е почетокот со нашиве големи „уметници“ и нивните бомбастични хонорари. Сите до еден, безмалу во еден глас, започнуваат да пеат иста песна: та ние не сме зеле толку, та ние не сме од тука, та „ми смо из екскурзије“ ... Бесрамно! За некоја година ќе посакаат и навистина да немале врска со оние монструми што ги посадија низ градов, ама касно!!!

И како на „Златно славејче“ сите повторуваат ист рефрен: се убивме од работа за само нешто повеќе од просечна плата. Бре, бре, брееее, да ги жалиш! Се изнаработија, за ништо.

Она Валентинчено дури и ја жалеле во Италија. Работела само за грав. Без колбаси. И всушност заработила *само* 10% од тоа што кажува Министерството. И тоа било *само* нешто повеќе од просечна плата.

Е дури и да е' така, еве ние да бидеме толкави дебили како нив па да поверуваме, тоа изнесува, со проста математика, 300.000 евра на 72 месеци = 4.166 евра МЕСЕЧНО! Е па

која е таа ТОЛКАВА просечна македонска плата? А со фамозната ни Порта отишла дури и во - минус! Па људи, дали је то могуће?

Оние пак со рахитичнине лавови на мостот „Гоце Делчев“ и онаа карикатура од Чакаларов биле „заглавени“ (мореее) година и половина со „работа“ за 35.000 евра. Што, повторно со проста математика, изнесува 1.444 евра месечно. И тоа, повторно, било „една посилна македонска просечна плата“.

Фамозните македонски рахитични лавови со огромни глави

Се рабира, овие математики не можат да поминат без нашиот Томе „Тинекс“ Аџиевски, кој исто така имал проблеми зашто половина од хонорарот (130.000 евра) „отишол“ на надворешни трошоци. Исто како и кај Искричка на мајка, која всушност прва заплака дека не земала 30.000 евра туку само - 500. Ама не објасни каде отишле другите 29.500 евра. Испариле?

Заради сето ова, мислам дека македонската јавност изгледа уште им должи на овие „уметници“, па предлагам да се отвори бесплатна телефонска линија за донации. За Валентина - посебна!

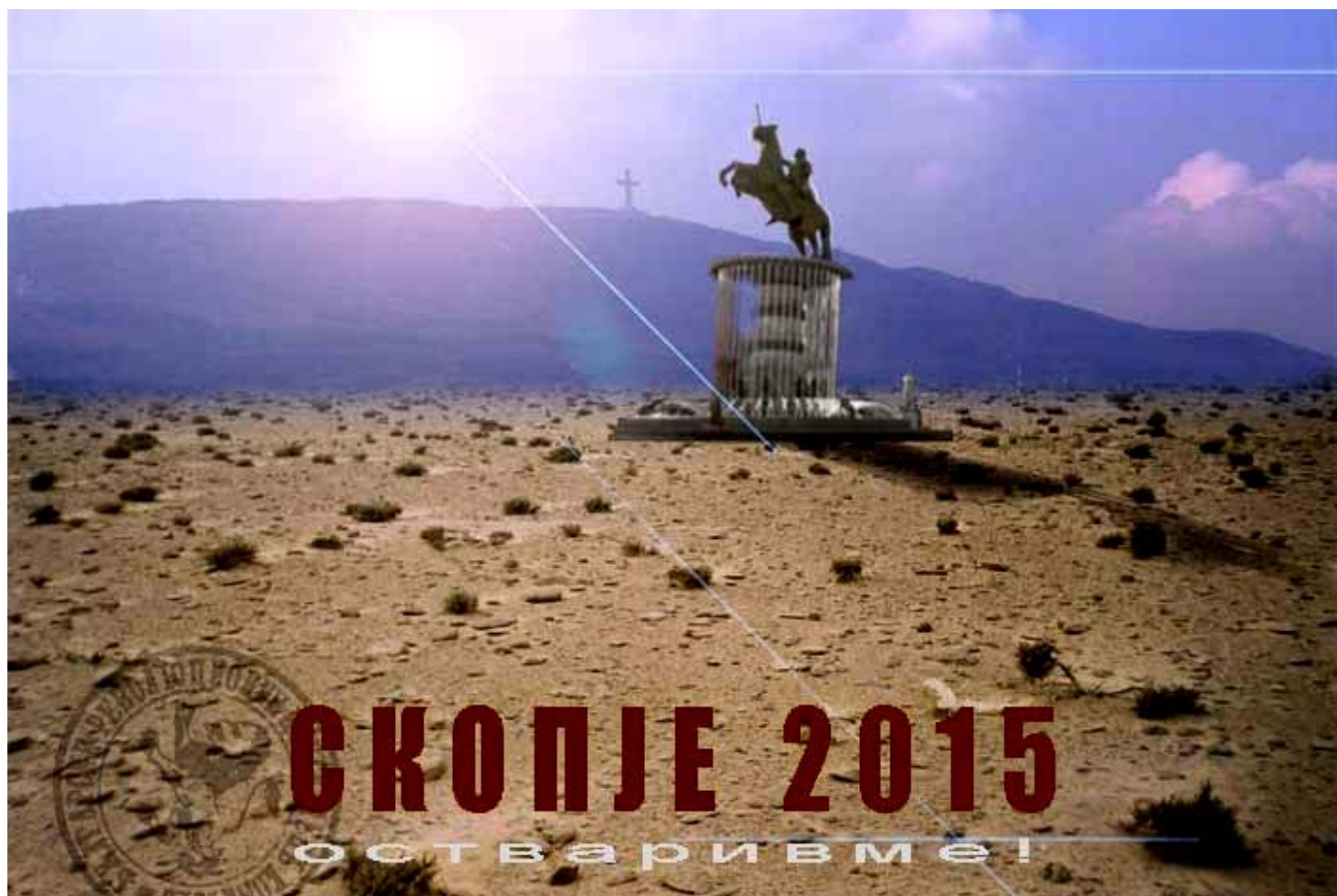
И што е уште поинтересно, веќе никој, дури ни „уметнине“, не го спомнуваат сборот - уметност. Од тоа веќе нема ни трага, останува само некаква умешност да се заработат огромни пари со кич производ, да се грабне што побргу и -чао пријатно!

3.

Мислам дека е очигледно дека овие си го третираат народот како малоумен. Вклучувајќи не' и нас. И можеби се во право, зашто ние сите го дозволивме ова. Да не' прават будали во очи!

Но сигурен сум дека и тие точно знаат што всушност направиле. И дека, кога - тогаш, ќе се види крајот. Ќе ги нема „мецените“ и ќе останат сами, со гол г'з. Зашто, сигурен сум, има начин како да се оспорат и тие фантастични хонорари, и сите т.н. постапки и процедури на кои се повикуваат. Има и млади деца - образовани, смели, достоинствени - кои еден убав ден ќе ги истераат на чистина сите гадости на овој „проект“!

(26 април 2013)

МАКЕДОНСКА „ЕНЦИКЛОПЕДИЈА“

1.

Веќе зашметувачките случувања и развој на настаните со и околу „Скопје 2014“ буквално се натпреваруваат со идентични по глупоста и опфатот настани во македонското културно секојдневие. На пример, на отворањето на изложбата на Хенри Мур да им се даде некаква (каква и да е) „улога“ на Лила држ-ме-мајко и Елена Ристевска, ни мање ни више!? Па мораме ли бре се' да засереме, онака простачки? И каква врска имаат овие две со уметноста? Или со Хенри Мур? Па има ли барем некој паметен во тој МСУ? И згора на тоа, на Јавниот ни сервис „предавање“ за Хенри Мур ни држи *baroquelover*-от Ацо Ѓоа Рембрант звани Сарајлија!?

Или, последната вест за нашата непрежалена т.н. Македонска Енциклопедија и фактот дека тоа ретардирано недоносенче на Блажета-татко-на-Лилето и неговите пајташи ќе ни остане засекогаш? Затоа што некоја полуписмена „академска“ братија не давала да се чепка во нивната рожба? Па дајте, ве молам, барем еднаш бидете навистина на висината на академското звање и задачи!

2.

Ако за целата Енциклопедија многумина констатираа дека е големо промашување во секој поглед, тогаш делот што ја „обработува“ современата македонска ликовна уметност е – *катастрофален!*

Во вкупната разработка на материјалот не може да се види ни критериум ниту научен пристап, ни објективност ниту професионалност, ни знаење ниту пак познавање на нештата / личностите за кои што се пишува. Сето тоа е направено толку бегло и нестручно, толку просирно субјективно и тенденциозно ... што пострашно не може да биде! Односно, пострашно е само тоа што ова го *потпишува* Македонската академија на науките и уметностите, односно врвната македонска научна институција!!! Или, на пример, главниот шеф на оваа т.н. Енциклопедија, фамозниот ни Блаже-татко-на-Лилето сметал дека во неговото издание треба да има место за еден Васил Зафирчев, глумец, кој тогаш имал само 28 години (?), но не и за некои македонски уметници кои зад себе имаат творечки стаж од 40-50 години!!! Или, Паско Кузман добил повеќе простор од Спасе Куновски, Димитар Кондовски и Миле Корубин - заедно!!! И, такви примери има навистина БЕЗБРОЈ!

Најзапрепаствувачки е и фактот што одговорен редактор (и) за современата уметност е Коста Балабанов, човек кој што (можеби) може да проценува работи во археологијата и средновековната уметност, но - современа уметност?! Па посетувањата на отворањата на изложби не го прават човека експерт за уметност, се надевам? А главен соработник за современа уметност му била кој друг ако не Соња Абаџиева Димитрова, најголемиот антиталент за уметност кај нас. Така што со вакви двајца „експерти“ катастрофичните димензии на една ваква авантура однапред биле загарантирани!

Какво пак било тоа „стручно“ водство во изработката на овој дел од Енциклопедијата се гледа во фактот што голем дел од единиците (толку оние кои што не треба да бидат составен дел на ова издание) ги пишувале апсолутно нестручни и некомпетентни поединци како Симо Младеновски (историчар), Блаже Ристовски (филолог и можеби историчар), Ариф Аго итн. (Во оваа прилика не би го коментирал изборот и на другите соработниците задолжени за единиците од областа на ликовната уметност но, покрај другото, би било потребно навистина "дебело" образложение за, на пример, Александар Цветковски, Агим Пољоска, Богдан Поп Ѓорчев за одделни фотографии, па и други!).

3.

Што всушност „сработил“ двоецот без кормилар Балабанов - Димитрова? Ништо! Направил некоја своја папазјанија или турли-тава од современата македонска ликовна уметност и ја нарекол - енциклопедија. Односно, ова монструозно издание - кое што, ете, никој не сака да го поправи - нуди сериозен материјал за магистерска работа од типот „како не треба да се проценува современата ликовна уметност“!

Но, во една поконзистентна форма, но и за поширока публика, самоубиствените лупинзи на ова издание можат да се сублимираат на следен начин. На пример:

- тоталното отсуство на објективен критериум довело до вистински хаос во селекцијата на уметниците, при што покрај реномирани и сериозни творци со завршен или заокружен и верификуван опус (што несомнено треба да е' клучен критериум) некој вклучил и уметници кои што допрва ќе треба да покажат што навистина знаат и умеат односно нивното творештво сеуште нема сериозна стручна верификација (Абдарманов Коста, Даневски Ѓорѓи (!), Омер Калеша, Милош Коџоман, Димески Марин, Симон Узуновски, Кочо Фидановски, Антони Мазневски ... и редица други.);

- од друга страна, сосема необјективно и некритички се буквално отстранети автори од калибарот на Александар Ивановски-Карадаре, Дамјановски Божидар, Јанешлиева Славица, Жарко Јакимовски, Илија Кочовски, Кондев Александар, Корубин Рубенс, Александар Ристевски, Томислав Крмов, Свето Манев, Илија Пенушлиски, Дијана Томиќ - Радевска, Сергеј Андреевски, Јован Димовски ... и редица други);

- или, ако сакате, кое е тоа творештво - како опус и квалитет - што стои зад Коста Абдерманов (за кој што, патем има само 11 реда) наспроти еден Пенушлиски, Јакимовски, Корубин ...?

Илија Пенушлиски

- или, ако сакате, кое е тоа скулпторско творештво - како опус и квалитет - што стои зад Жарко Башески (застапен во т.н. Енциклопедија) наспроти еден Александар Ивановски Карадаре, кој не го заслужи тоа?
- или, ако сакате, кое е тоа творештво - како опус и квалитет - што стои зад Ѓорѓи Даневски наспроти сликарското, цртачкото и графичкото творештво на еден Илија Кочовски, кого го нема во нашата т.н. Енциклопедија?
- или, ако сакате, со што тоа ја задолжи македонската уметност сликарството на Омер Калеси наспроти еден Божидар Дамјановски?
- или, ако сакате, со што ли тоа ја задолжи македонската уметност кичот на Милош Коџоман, наспроти едно извонредно педесетгодишно графичко творештво на Томислав Крмов ?
- или, ако сакате, кое е тоа гооолемо критичко творештво на Ладислав Баришиќ, па е вклучен со неколку редчиња во оваа т.н. Енциклопедија, наспроти Слободанка Баришиќ, историчар на уметност и кустос со редица изложби и некогашен директор на Музејот на современа уметност? Или, кога сме веќе кај критичарите и историчарите на уметност, повторно, кое е тоа гооолемо критичко творештво на Ладислав Баришиќ наспроти редица други македонски историчари на уметноста и критичари со сериозен и верификуван стаж? Или беше важно госпожата Абаџиева - Димитрова да си се нацрта себе си, сосе фотографија во колор, а неколкумината други да бидат декор? Каков примитивизам, какво самољубие?

Илија Кочовски

4.

И повторно: од кога и од каде г-дин Блаже-татко-на-Лилето стана стручњак и за современа уметност? Или пак Симо Младеновски? Во што се состои нивниот досегашен

придонес во вреднувањето на македонската уметност, та преку ноќ станаа и - енциклопедисти? Или од каде г-дин Ариф Аго стана стручњак за Газанфер Бајрам? Само заради турската националност? И тоа треба да бидат сериозни пишувачи на енциклопедиски единици? Или пак требало да се зграпчи кој и што повеќе може, за да инкасира поголем хонорар?

5.

„Ремек-делото“ на Блаже-татко-на-Лилето и неговата компанија задолжена за третман на македонската современа уметност во „славното“ ни издание наречено Македонска Енциклопедија може всушност да се нарече со многу различни имиња освен она што објективно требало да претставува - вистинска, современа, прва, објективна и сеопфатна енциклопедија на Македонија од праисторијата до денес. Човек не може да не се запраша: виделе ли луѓево некаква енциклопедија во животот - особено „стручњацине“ од типот на Балабамов и Абациева Димитрова?

Освен претходно констатираните будалаштини и тотално непознавање на материјата, нивнава полуписмена турли тава наречена Македонска Енциклопедија може да се прочита и на следниов начин - преку критериумот (односно „критериумот“) на отстапен простор за одделни значајни (или „значајни“) личности во истата.

Односно, просторот што е определен за одделни личности (броено во редови) целосно ја разоткрива нестручноста, некомпетентноста или пак тенденциозноста на авторите и редакцијата.

Па така:

- Каролина Гочева (пеачка на забавни мелодии!) има 19 реда, а Жанета Вангели 14, Георгиевски Владимир 12, Велков Иван 16 итн; Глигор Копров (композитор на забавни мелодии!) добил 20 реда а Танас Луловски 18, Спасе Куновски 13, Ѓорѓиев Ванчо 13 итн.;

- единицата пак за Кираца Висулчева не се брои во редови туку во страници, односно „авторот“ Блаже Ристовски (?) и' дал безмалу цела страница, при што нема ниту еден збор за нејзиното сликарство (што би требало да биде суштина на единицата, нели), туку се говори за нејзиниот (тежок !?) живот во Бугарија (!!!);

- односот / приодот кон историчарите на уметноста е апсолутно тенденциозен, при што произлегува дека Македонија има(ла) пет-шест луѓе од оваа професија, а останатото е ... сива зона?;

- единицата за Абациева Соња добила цели 24 реда, а Владимир Величковски (проф. д-р!) само 17; едновремено реномирани македонски уметници од форматот на Аврамовски Гуте (16 реда), Белогаски (19 реда), Вангели (14) Георгиевски Владо (12), па дури и Владимирски Тома (21) и Анастасов Родољуб (22) добиле значително помалку; од неа полошо е претставен дури и Васко Каранѓелески, Никола Карев и други!!!;

- иако поголемиот број автори / соработници се членови на Македонската секција на ликовни критичари АИКА, ваква одредница не добила место во изданието;

- приказна за себе е текстот за Националната галерија на Македонија (постои од 2005 година), каде оваа институција е прекрстена во Национална галерија-Скопје односно целосно и без објаснување се поистоветува со Уметничката галерија "Скопје", па произлегува дека Македонија имала Национална галерија од 1948 година!; но затоа пак,

Уметничката галерија „Скопје“, како прва македонска институција од овој вид, нема одредница во т.н. Енциклопедија;

- сликарот Вангел Наумовски добил скромни 17 реда, но затоа кошаркарот Петар Наумовски како многу позаслужен е претставен со 23 реда;

Глигор Чемерски, *Споменик на Слободата*, Кочани

- одредницата за музеологијата во Македонија брои мизерни 19 реда, но затоа пак Музејот на град Скопје добил безмалу три пати повеќе простор отколку Музејот на современата уметност, Националната галерија на Македонија и др.;

- уметничката Светиева Анета е застапена со дури 35 реда, при што авторот (С. Младеновски) навел и што треба и што не треба, освен најважниот податок - дека ја претставуваше Македонија на Венециското биенале 1995 година!;

- се разбира, единицата за Томе Серафимовски е толку ступидно смешна што дури и не треба да се коментира (добил повеќе простор не само од сите македонски уметници туку и од еден Арсениј Јовков, Јустинијан, дури и од Марко Цепенков, Јосип Броз Тито и др!);

- за Митриќески Боро, академик исто како и Томе Серафимовски, има само 17 реда!;

- Младен Србиновиќ, член на МАНУ у САНУ добил само 17 реда, а Сузана Спасовска, фолк пејачка - 20 реда!;

- сликарот Борислав Траиковски добил срамни 11 реда, а некој Трајчевски Тодор (хармоникаш) има 20 реда!!!;

- сликарите Хаџи Наумов Венјамин (меѓу другото и режисер на документарниот филм за враќањето на моштите на Гоце Делчев) и Тофе Шулајковски (еден од најдобрите современи акварелисти), Славица Јанешлиева (меѓународно афирмирана уметничка и продекан на Факултетот за ликовна уметност) ... не "заслужиле" да бидат застапени во Енциклопедијата, но еден целосно и недискутабилно маргинален карикатурист како Лазо Плавеvски добива дури 13 реда!

- сликарот / дизајнер Кочо Фидановски, една сосема бегла творечка фигура кај нас, кој што јавно не изложил ниту едно дело веќе дваесетина години добил "блескави" 33 реда, исто колку и экс-претседателот Бранко Црвенковски, на пример, а повеќе дури и од еден Глигор Чемерски, Никодим Царкњас, Ѓорѓи Цаца и други!

- се разбира, и Лилето-ќерка-на-Блажета не била одмината во ова монструмче викано Македонска Енциклопедија, па дури добила цели 31 ред, повеќе од Горан Стефановски и Слободан Унковски заедно!??;

- паралелно со сиот кич, шунд и квазиважност на еден огромен дел на ова недоносено издание, особено на планот на македонската современа уметност, ни Балабанов ни Абациева-Димитрова, ни Блаже-татко-на-Лилето ни „експертон“ Симо Младеновски, не умееле да се сетат на еден Борис Николовски, скулптор, на еден Стефан Хаџи Николов, сликар, на еден Данчо Ордев, сликар и педагог, македонските цртеж и графика за нив се непозната земја, не умееле да кажат ни збор за Фотографијата во Македонија (но има за Цвеќарството во РМ!),

- итн., итн., итн.

6.

Уште колку примери човек може да посочи, уште колку набројувања би биле доста за да се види целовитоста на промашувањето на нашиве „стручњаци“, да се види целата беда и јад на оваа квазинаучна братија која добила свои пет минути и го истурила сиот свој гној и чемер, сета своја омраза и незнаење?

Со сета почит кон редица големи и заслужни Македонци, сепак, целото издание - а особено во делот на современата ликовна уметност - добива димензии на монструозен потфат, нечии украдени 5 минути во кои што треба да се мистификува, фалсификува, да се создадат лажни вредности и критериуми! Како да некој одвај ја дочекал шансата конечно да му се одмазди на овој народ, неговата култура и уметност! Кому, навистина, му треба(ла) една ваква мизерија?!?

(01 мај 2013)

„НИЕ“ ВО (КУЛТУРНА) ЕВРОПА

1.

Дали и колку навистина сме подготвени – или, ако сакате, компатибилни – за Европа е, всушност, реторичко прашање поставено веќе безброј пати. И сите го знаат точниот одговор! И оние на кои, наводно, Европа не им треба, и оние кои велат дека Европа всушност не’ не сака, и на оние кои се (само навидум) рамнодушни.

Ама најсмешни се оние кои, онака самосвесно, дури (мислат) дрско, се убедуваат себеси, па и нас, дека ние одамна сме во Европа (ама не знаат во која), дека одамна – поточно откако токму тие некако се зафатиле со проблемот – сме таму, само не ни го признаваат тоа!

2.

(Пре)долг би бил списокот на сите аргументи дека сме (пре)далеку од европските стандарди и критериуми, од европскиот начин на мислење и однесување ... Дури и кога би се ограничиле само на културата, не би можеле никако да испливаме суви. Напротив! Односно, некој со право би рекол дека токму во културата сме најдалеку од европските стандарди. Дури и да ги оставиме настрана сите будалаштини што во културата ни ги донесе „Скопје 2014“, повторно би биле – шампиони!

На пример, во која сериозна европска држава Министерството за култура не публикува годишен извештај на активностите, се разбира со финансиски показатели? Или, во која сериозна европска држава постои *таков* Годишен конкурс и *таков* Извештај за резултатите од конкурсот? Или, во која сериозна европска држава членовите не Советот на Министерството за култура катагодишно дрпаат (буџетски) пари за себе? Или, во која сериозна европска држава комисиите што ги дел(к)ат буџетските пари се најстрога државна тајна? Или, во која сериозна европска држава членовите на тие комисии си доделуваат пари за свои „проекти“? Или, во која сериозна европска држава Министерството за култура брои околу 200 вработени? Или, во која сериозна европска држава Министерството за култура дели пари „шаком и капом“ на тооолку „национални“ проекти? Или, во која сериозна европска држава Министерството за култура финансира поп и фолк музика? Треба уште?!? Или, во која сериозна европска држава можете да најдете тооолку полуписмени директори на национални институции кои професионално немаат три блага везе со стручната работа во институциите? Треба уштеeee?!? Или, во која сериозна европска држава „културните“ работници протестираат против опозицијата? Треба уштеeeee?!?

3.

И сето ова е безмалу јавна тајна! И никому – ништо. Си се прават на удрени и не’ убедуваат дека ние одамна сме во Европа, барем во културата. Само, не кажуваат на која и каква Европа мислат? И, се разбира, навистина е прашање дали тоа сериозно го мислат или пак, повторно, станува збор за – приказни за мали деца. Па кој сака, нека верува! А има и такви што веруваат.

Последниов пример со (непрежалениот) ни Музеј на македонската борба е уште еден во низата, уште една алка во нашите (само)залажувања и обиди на народот да му продаваме ветар и магла.

Имено, некој од тамошните, а веројатно со поддршка и на министерските „стручњаци“, намислил дека с(м)е зрели за трката по наградата на Европската музејска академија (или Micheletti Award), што секоја година се доделува во неколку музејски категории. И, ни мање ни више, нашиве „музеалци“ кои, верувам, виделе барем два-три европски (читај:

третокласни) музеи, намислиле дека е време да се круниса нивната „напооорна“ двегодишна (sic!) работа со некакво меѓународно признание, па се закачиле токму за оваа награда. И – го предложиле нашиов (непрежален) Музеј во конкуренцијата на европски воено-историски музеи. Толку самобендисани, толку самоуверени – како што само може да биде неук човек – па ова го разгласија на сите своа низ медиумите, не баре однапред им била ветена наградата. А дури и да била, дури и некој од странцине благонаклоно да им намигнал на тој начин – зашто нивната учтивост нашиве сигурно така ја „прочитале“ – повторно, веројатно, требало да постои барем мала воздржаност, извесна сомничавост. Зашто ако некаде има сериозни и елитни музеи, ги има во Европа. Или, поточно, околу половината од сите музеи во светот се токму во Европа!

А нашиве решиле да си го мерат со нив, и тоа токму со – Музејот на македонската борба на восочни фигури!?! Со тип на музеј веќе одамна напуштен во европската музејска практика, со (најблаго речено) контроверзна поставка и начин на реализација на истата, со (повторно најблаго речено) непоимлив спој на сликарство, историја, политика и – восок!?? И сето тоа во зграда што треба да наликува на неокласицизам, со ентериер а ла некаква провинциска резиденција од 18 век, а градена во 21-от век ...!?? Додека Европа ја доведе музеологијата безмалу до совршенство, ние сакаме да им продадеме „patchwork“ од Мадам Тисо, Третјаковска (во нивните највулгарни варијанти!) и, да речеме, некаков турски третокласен музеј со сабји и малихерки, а сето тоа спакувано од два-тројца „историчари“ кои всушност и не знаат што е тоа – музеј!

А наспроти нашиов „конкурент“, едно чудо други европски *сериозни* музеи, меѓу кои и Воено-историскиот музеј во Дрезден, Нобеловиот музеј во Стокхолм, Parque de las Ciencias во Гранада, историскиот музеј во Луксембург ... и редица други!!!

Parque de las Ciencias, Гранада

4.

Оттука, вистинското прашање би било: кога, и дали некогаш ќе се ослободиме од полуинтелигентите што мислат дека се' виделе и се' знаат – а тоа се' завршува некаде кај Врање, од стрип-ликови кои по силата на нештата се добрале до некаква позиција и „мудруваат“ а немаат појма за ништо, некакви лумпен-филозофи и сокак-културњаци намислиле дека Европа само нив ги чека да и' ги претстават своите „достигања“ ...! Да се немало трошка усул, малку знаење, зрнце самокритичност ..., да се немало слух да се праша, распраша, консултира ... да се немало појма каде стигнале другите наспроти нашиов паланечки светоглед ...! Едно чудо божем уметници, филозофи, културни работници, а всушност полуписмена збирштина ни продава култ – ура на најпростачки начин, се / не' резили кај ќе стигне!!!

Не гледаат дека забавата одамна заврши, сега – ние сме забавата! Не гледаат дека вицовите повеќе не палат, сега – ние сме вицот! Ние денес сме, за жал, мајтапот на Европа, без изгледи да ја предадеме штафетата на некој друг во скоро време.

Воено - историски музеј, Дрезден

5.

Просто човек не знае што да мисли. Наместо да си седи мадро, што вели народот, сега непрежаленион ни Музеј на македонската борба подарува слики-минијатури на туристи од Холандија. И тоа од „уметникот“ Живко Поповски – Цветин!? Акцијата да ти била наменета за добредојде на холандските туристи, и ќе траела до крајот на октомври.

И сега, се поставуваат едно чудо прашања од типот: за што е основан овој т.н. Музеј, нема ли Музејов друга попаметна работа, зошто „слики“ баш од Цветин, зошто не им подаруваат црешови топчиња, зошто само на холандски туристи а не и на другите ... итн? Или, ќе почнат ли да ја следат оваа практика и другите музеи во Скопје и Македонија, ќе може ли Цветин да постигне таква продукција ...? И секое од овие прашања е легитимно. И, за жал - без одговор!

6.

Но, ако на многу прашања сврзани со овој т.н. Музеј навистина нема логичен одговор, едно (битно) прашање доби некаква разрешница. Поточно, авантурата наречена Micheletti Award 2013 година, за која што бевме така бомбастично известувани - за нивната номинација, за специјалното признание и слични будалаштини - на крајот излезе дека е гооооооо издуван балон. Или лага, како сакате!

Впрочем, веќе самиот чин на пријавување најавуваше таква разрешница зашто само дилетант би пријавил *таков* музеј во конкуренција за награда. Заедно со едно чудо Европски музеи! Но нашиве „стручњаци“ уште од старт почнаа да прват свои филмчиња. Прво, громогласно најавија дека им била прифатена *номинацијата*! „Со самата номинација е постигнат голем успех за нашиот музеј. Самата селекција има повеќе оддели. Ние се кандидиравме во селекцијата за новоотворени музеи со историски и воени теми“ - вели Бранислав Светозаревиќ, директор. Ама никој не објасни зошто не би им ја прифатиле *номинацијата* кога тоа се врши по пат на обична пријава, едно ДВД, опис на активностите, 200 евра и - толку!? Сите се пријавуваат сосема рамноправно и, ако ги исполнат дадените услови, влегуваат во конкуренција. Ни *номинации* ни бутур! Ама, ако се каже дека сме ја поминале *номинацијата* звучи некако поубедливо, потешко, нели?

7.

И кога веќе сме ја поминале првата важна фаза, ќе беше срам да се вратиме само така - *номинирани*. Добро би ни дошла некаква наградичка, некакво признание, по можност специјално ...

И би, имало Господ, слушал и гледал. И повторно „стручњакот“ Светозаревиќ: „Во конкуренција на 21 врвна институција од Европа, Музејот на македонската борба – Скопје доби посебно признание за ентузијазмот и за големите достигнувања во зачувувањето на националното богатство, како охрабрувачки знак на виталност во европската практика“.

Бравооо, што друго да се каже. Стручната комисија на Европската музејска академија (која што ја доделува Micheletti Award) селектирала 6 европски музеи кои влегле во потесна конкуренција за наградата, и тоа: Musee Lalique (Франција), Militarhistorishes Museum (Германија), Museu do Douro (Португалија), Pokrajinski muzej Maribor (Словенија), Parque de las Ciencias (Шпанија) и Bursa Energy Museum (Турција). Прва награда за најдобар музеј во Европа во 2013 година добил Военоисторискиот музеј во Дрезден, Германија!

Но, види чудо: нашиов музеј, иако не бил меѓу 6-те првопласирани, некако тооолку им се бендисал на оценувачите што му дале (ни мање ни повеќе) - посебно признание!?! Не на некој од првопласираните, туку баш на нашиов т.н. музеј?

8.

А всушност, според зборовите на Massimo Negri, директор на Европската музејска академија, на нашиов „стручњак“ му било дадено *писмо* во кое стои дека Бордот на

Академијата „искажува почитување за големите напори и ентузијазмот покажан во имплементирањето на локалното наследство. Тоа е многу охрабрувачки знак во Европскиот контекст“ (sic!).

Значи, прво, „посебното признание“ како да испарило, потоа нема „големи достигнувања“ туку има *голем напор*, потоа нема „зачувување на националното богатство“ туку има *локално наследство*, потоа нема „знак на виталност во европската практика“ туку има *знак во Европски контекст* итн.

И сега, кому му оди во прилог ваквото извртување на нештата? Што добиваме а што ГУБИМЕ со ваквиот начин на манипулација со медиумите и јавноста кај нас?

(10 / 21 мај 2013)

Влезна партија во фамозниот ни Музеј

КОИ СМЕ / КАДЕ СМЕ?

1.

Ќе признаете, прашањата од насловот се безмалу суштински за секоја држава, секој народ. Државата / народот што има одговор на нив е – среќен народ.

Ние, по обичај, немаме одговор на ништо. Талкаме како слепци низ магла не баре не' гони некое Самоилово проклетство, се фаќаме за првата историска сламка што можеби нешто би ни значела, а таа по правило се покажува само – сламка! И тоне(в)ме! Народ без минато и иднина. Еднаш сме ова, потоа сме она, еднаш одиме ваму, потоа таму. Малку кај Ацета, малку кај Словените, па трошка кај комунистите; живееме денес, мислиме за Антиката, гледаме божем за утре ама со главата свртена којзнае каде ...

А сепак, и на тоа имало крај. Последниве денови сме дефинитивно просветлени. Знаеме и кои сме и каде сме! Но зошто мораше да чекаме до сега? Не знам зошто до сега луѓево молчеа за овие битни прашања, односно не сакаа да ни објаснат што всушност ни се случува?! И не знам зошто ни ги пуштаа онаа збирштина од „филозофи дилетанти“ од типот на Ацо божем Рембрант – Сарајлија, онаа Мирка, Дарко и др., кога тие ем не се стручни (ама баш за ништо!) ниту пак се способни *нешто* сериозно да објаснат. А камоли да одговорот на вака важни прашања!

2.

Еве, Есма „национале“, гледано низ нејзината призма, точно не' определи кои сме. Вели дека ќе биде(ме) „... како роза, како пупка, како цвет, како Индира Ганди“!?! И тоа во Малме, ни мање ни више. Дали тоа всушност ни се открива митот за она „Македонско девојче, китка шарена“? Секогаш сум се прашувал, а одговорот се криел кај Есма. Или некој го криел од нас, па сега ни го сервира на празен стомак? Моравме ли навистина да чекаме тооолку долго за да ја пратиме на Евросонг и да ни ги отвори очите *кои сме* ние всушност?!

Та ние сме ти биле ем рози, ем пупки, ем цветови, ем ...? Малку ме буни она со Индира Ганди, ама нели токму тоа има врска со Ацета ни Велики? Да не ја донел тој тетка Есма „национале“ од неговине јуначки походи? И нас со неа? Па некој ти е Индира а некој, бога ми, Џавахарлал? Во локална варијанта? И нели така целосно се исполнуваат соништата на некои иљовци и дојчиновки, на некои сарајлии, божиновци и едикоси други „мислителите“ за нашето (вонвременско) потекло?

3.

Но, веќе и на *вонвременското* му ги одбројавме деновите. Или, поточно, ако тетка Есма „национале“ не' просветли кои сме, г-динот Вангел Божиновски дефинитивно ни разоткри – каде сме! Не во географска смисла – зашто и за него ние сме некаде до Мумбаи – туку во временски континуум. Тој вели: „НИЕ КАКО ИНТЕЛЕКТУАЛЦИ ТРЕБА ДА СВАТИМЕ ДЕКА 21-от ВЕК КАЈ НАС НЕ Е ИСТ И НЕ ТРЕБА ДА БИДЕ КАКО 21-от ВЕК НА ДРУГО МЕСТО“. Апсолутно романтично!

И повторно, не знам зошто Вангел Божиновски не истрча до сега на терен за да им одржи предавање и на оние веќе спомнати во точка 1 незнајковци, а бога ми и нам - ситна боранија која не може со нив, *интелектуалците* - да не' просветли што всушност ни се случува(ло) изминативе години. Кога власта има(ла) ваков џокер во ракав, зошто се бламира(ла) со онакви сподоби од типот на Сарајлија, а веќе си има(ла) автентичен и ненадминат филозоф-архитект кому се' му е јасно!?

Додуша, не дека не сме имале прилики и порано да го чуеме г-дин Божиновски како мудрува на најважната ни тема од постанокот на светот до денес, наречена „Скопје 2014“. Ама сето тоа било некако туц - муц, скини - врзи, некако недоречено или половично ... или пак ние не сме можеле да допреме до самата срцевина на неговата филозофија. Како што впрочем долго време се лажевме дека наш Сарајлија е уметник, а тој ти бил – енциклопедист! Нешто како оние четворицана французи од пред некој век.

Деновиве г-дин Божиновски ни се претстави во ново, освежено, апдејтувано ретроиздание и, онака филозофско архитектонски, преку Алфа ТВ исфрли едно чудо вонвременски бисери во македонскиот етер. Сите негови теории, тези и тезички заслужуваат сериозно внимание и проучување, ама основната е – ремек дело. Ненадминато, неприкосновено, апсолутно, типично македонско! И вреди да се повтори: „НИЕ КАКО ИНТЕЛЕКТУАЛЦИ ТРЕБА ДА СВАТИМЕ ДЕКА 21-от ВЕК КАЈ НАС НЕ Е ИСТ И НЕ ТРЕБА ДА БИДЕ КАКО 21-от ВЕК НА ДРУГО МЕСТО“. И понатаму: „21-от ВЕК КАЈ НАС Е НАШ 21 ВЕК ...“!!!

Колку длабокоумно, колку неверојатно луцидно, ингениозно виспрено ... Впрочем, многу слично г-динов размислуваше и за македонската историја, посочувајќи ни дека треба да ја учиме од учебниците за основно училиште, дека македонската „научна“ мисла еве се обидува да го препрочита Каменот од Розета (да бееее, што стана со таа будалаштина?) итн., итн.

4.

А всушност, тоа е тоа! Сето ова што ни се случува последниве години токму ја оправдува теоријата на г-дин Божиновски. Односно, ако ние допрва, денес, го препрочитуваме и „дешифрираме“ фамозниот Rosetta Stone, ако ние допрва, денес, го откриваме барокот и неокласицизмот во нивните најидиотски варијанти, ако ние допрва, денес, буричкаме по некои си Хунзи и слични „роднини“, ако ние допрва, денес, се прашуваме кои сме, ако ние допрва, денес, се одушевуваме од колежите на Ацета ни Велики и татко му и им градиме тооолкави срања ... е па тогаш Божиновски е апсолутно во право.

Поточно – нашиот 21 век е токму оној на Шамполион од 1822 година, нашиот 21 век е токму оној на Барокот од 17 век, нашиот 21 век е токму оној на формирањето на европските нации од 18/19 век! Уште поточно – ние ДОЦНИМЕ зад Европа и светот цели 2-3 века, или околу 200–300 години и со тоа се гордееме. Ние всушност ги побиваме сите физички закони, сите просторно – временски теории, Ајнштајн за нашиве е мало дете, ние патуваме низ времето со светлосни брзини, но – наназад!

Оттука, сите наши „нешта“ сега се поразбирливи, сите наши будалаштини така добиваат смисла! Низ земјава ни шетаат мумифицирани „умови“ од пред неколку века, убедувајќи не’ дека времето за нас тече во обратна насока, дека ние сите сме тетка Есма или Александар III Македонски, дека е подобро да се живее во бедна но „монументална“ барокна мизерија отколку во современ 21 век, дека делот од светот што сме го посакувале – ЕУ, САД, НАТО и компанија - само што не пропаднал но ние еве преживуваме ...

И, според еден наш гооолем „филозоф“ кој по распадот на СФРЈ не знаеше кој е’ и што е’, тоа ми ти било некаков современ конзервативизам (десен) / традиционализам (локален) / центризам (не знам каков)! А всушност, сето тоа да ти било - идиотизам (класичен)!

(12 мај 2013)

КАКВИ СМЕ!?

1.

Новово транзициско „доба“ од времето на фамозната 1993 година и капитализмот со нов (конзервативен) лик ни наметнаа непрепознатливи општи и поединечни карактеристики кои што, за воља на вистината, ги гледавме и порано, ама денес ... па, па, пааа! Патем, збришаа се', дури и она малку што можеше барем повремено да заличи на човечка честност, искреност, достоинство, хуманост, демократичност ... На нивно место ни инсталираа „вредности“ препознатливи и применливи само за одредени категории од типот на ситни преваранти и хохшташлери, на камелеони и упикувачи, понављачи и уличари ... со сите нивни селски трикови, итерпеовски лаги и превари, провинциска ксенофобичност и „мајсторска“ превртливост.

2.

Меѓу новите, денес особено ценети „карактерни“ особини на дел од нашава т.н. нова интелигенција, кои претендираат да се шират епидемиолошки, пандемски, е способноста да се релавитизира буквално се', да се испревртат фактите и да се направи невозможен спин, да се велича таму каде што е препорачано, а особено да се плука таму каде што е посочено.

И ги има секаде, од Парламентот ни до најмалите „државни“ институции. И сите клонирани како јајце на јајце.

Барон Минхаузен

Но сепак, меѓу многуте такви, особено меѓу културњаците, последниве години се издиференцира една *посебна категорија* нови македонски минхаузени - квазиинтелектуалци, кои баш онака, во фаца, јавно и најтранспарентно, од ракав или од средно уво тресат информации, манипулираат со нив, измислуваат, додаваат и одземаат - како ќе им текне ... а всушност лажат - сушат! За се' и сешто, со и без повод, со и без интерес, да се оцрни некој и нешто (особено некој што не мисли како нив!), да се диспропорционираат односно хипертрофираат туѓите мани за да *нивните* ни се видат помали, поситни и поневажни.

Но има и една одбрана и посебно *наградена* категорија вакви типови, за кои спортот наречен менување на вистината е секојдневна активност, обичај што веќе достигнува епски димензии. На пример незаборавните минхаузенски самоубиствени лупинзи на оној „Рембрант“ од Кичевијата, наречен Сарајлија, за кого Музејот на современа уметност во Загреб поорасна на градба од 2 милијарди евра, на опозицискиот „Отпор“ му накалеми автомобили од 200.000 евра (што ги криеле дома!?), ни раскажуваше филмови за

походите на Аце Велики небаре и самиот бил таму ... А бе, неподнослива леснотија на лажење, што би рекол Кундера.

3.

Но, веќе папсаниот ни Сарајлија, деновиве како да добива ептен достојна замена - како на полувреме во фудбал - во ликот и делото на Вангел Божиновски.

Божиновски (со искуство од безмалу цела деценија) запнал да не' убедува во невозможното, се заинатил да не' преведе жедни преку вода како мали деца. Нему му е се' јасно односно има објаснение за се'. Од историјата и етногенезата до образованието, од архитектурата до урбанизмот, од Фостер и Џенкс до којзнае кој ... Ке го смести и Фостер на нивото кое му припаѓа (па, па, пааа!), за Танге да не правиме муабет, ќе им објасни што е уметност и архитектура на сите што сакаат да го слушаат. Но, основно, ќе ни одржи „беседа“ дека Скопје 2014 е всушност желба на македонскиот народ (додуша - неискажана, ама тој ја почувствувал!), дека таму имало некакви „стручни“ комисиии, дека тие спроведувале некакви (демократски?) процедури итн. Поточно, се' е тука чисто и јасно, расправите околу овој т.н. проект веќе немаат смисла ... и слични будалаштини. Мата mia!

4.

И впрочем, од нивен аспект, сето тоа е разбирливо зашто на многумина не им оди во прилог работите да се брануваат, секој бран открива по некое камче во идиотско - криминалниот мозаик, секоја дискусија води кон разоткривање на малите тајни на „големите“ мајстори-преваранти.

Замислете какво уживање му е на Сарајлија да го сметаат за авангарда, а на изложбите да му доаѓа пола државен врв, сосе Претседателот на чело. Или, ем да биде во комисиии каде ќе си доделува пари за проекти, ем да го сметаат за независен уметник!? Па кој ви дава таква убавина?

Елем, и г-динот Божиновски ужива да држи предавање за процедури, ама по можност да се заборава, да не се спомнува „процедурата“ околу неговото „ремек - дело“ - Спомен домот на Мајка Тереза. (А впрочем, тоа беше првата и ПОСЛЕДНАТА процедура во рамките на Скопје 2014 која имаше меѓународен карактер. Сето друго потоа се држеше хермитички затворено во нашите провинцијални кругови!).

5.

Што велат фактите?

Многу!

На пример, како нашено Министерство за култура замислило дека треба да формира *стручна* комисија? Па така што во неа сместиле 8 (ОСУМ) луѓе од Министерството - тотално нестручни за предметот на работа - а од останатите членови само 5 (пет) архитекти!!! И тоа е, според Божиновски и Министерството за култура, СТРУЧНА КОМИСИЈА!??

Но и таа „стручна“ комисија се покажала во првиот наврат фатална за кандидатот Вангел Божиновски - превладало мислењето на архитектите и наградата му била доделена на португалецот Jorge Magum. Плус, биле доделени и втора и трета награда и пет откупи. Ама Вангела го немало никаде. „Делото“ на Божиновски било рангирано на 17 (и со букви: седумнаесетто) место (sic)!!!

Но, Министерството, по стариот добар обичај, имало „кец у рукаву“. Односно, Комисијата одлучила дека на првонаградениот труд му треба доработка (како ли тоа го „решиле“

оние токмаци од МК?), па заради тоа бил потребен НОВ КОНКУРС (?), на кој би учествувале наградените три проекти плус нови од проминентни македонски архитекти. Одлично смислено, нели!? И „стручно“. И „демократски“!

(Посебно задоволство е да се чита записникот на Министерството на - веројатно - англиски јазик. Тоа е чудо невидено - како македонски државен орган го владее јазикот кој веќе го говарат и деца во прво одделение! Бисер до бисер. На пример, записник е Note, откуп е ransom, потписник е signer ... конструкции на реченици ала Бит пазар ... итн.)

Од проектот на Jorge Marum

6.

И би така. Распишале среде лето (јули 2007) година нов конкурс, ги поканиле и трите првонаградени труда, ама и други архитекти, НО КОИ:

- во последните три години биле автори на изведен меморијален или музејски објект; или
- во последните три години биле наградени или откупени на конкурси за меморијални или музејски објекти.

Патем, онака во од, Министерството успеало - не се знае како и зошто (односно се знае) - да смени неколку од стручните членови на комисијата, токму оние кои во првиот наврат го избрале „таму некој си“ Marum!

Е сега, како г-дин Божиновски влегол и во ова друштво не е познато. Зашто во неговата творечка биографија не се спомнува никаков меморијален или музејски објект. Ама, можеби има(л) некаков откуп, нели!?

Како и да е', с неба па у ребра, или помоќу магије, Вангел Божиновски од 17 место СКОКНАЛ директно на ПРВО! Добар скок, ала Бубка. И ене го, оној објект среде град, на кој што Фостер може вода да му носи, а за кој што Architectural Review го напиша тоа што го напиша.

Наздравје, се' во „демократска“ и „стручна“ процедура!!!

(14 мај 2013)

Од проектот на Jorge Marum

(ПРОФИТЕРСКИ) МАСКИ**1.**

Зошто пропадна социјализмот?

Еден хрватски писател (Роберт Перишиќ) има инетересно објаснување. Вели дека социјализмот пропаднал заради малиот пазар на идентитети! Односно, нудел премалку опции, премалку маски, субкултури, филмчиња ... Понудата му била безмалу средновековна, без доволно улоги (по можност главни, м.з.), и со премалку имиџ! „Имаше дури и премалку нации. Премалку држави. Премалку варијации, премалку ситни нарцисоидни разлики. Премалку медиуми“, вели Перишиќ.

А нашиве (бивши) народи и нации „од Вардара па до Триглава“ обожуваа(т) да се менуваат, да се маскираат, да се престоруваат ... од „куранти“ во Словенија до Вевчани кај нас. Тоа им е некако - во крвта, да можат да бидат „денес еден, утре друг“. Да влегуваат и излегуваат од своите петпарачки провинцијални филмчиња како ќе им се присака, по своја воља, во различни ролји. Обично главни!

2.

Е, овој нов „систем“ тоа сесрдно им го овозможува. Денес пазарот на идентитети, маски и филмчиња е толкав што главните „играчи“ просто не можат да постигнат. Од 1993 до 2013 година, барем кај нас, многу стрип-типчиња сменија толку маски што може и Јанус да им позавиди. И во сите се чувствуваат некако комотно. Онака, како главни. Како дома, свој на своето чергиче!

Прилагодливи се за сите опции и сите улоги. Во зависност од режисерот. Костимографијата е главно иста, се менува (донекаде) сценографијата и, нормално, текстот / сценариото и глумата. Зашто сценариото / текстот е прилагодлива категорија, а и глумата зависи од мигот, од инспирацијата и, конечно, од - хонорарот! Бидејќи, се разбира, овие (квази)актери се аматери, но со мнооогу примамливи хонорари. Или друг вид лукративни придобивки.

А нашава реалност нуди неисцрпни варијации на сценарија за монодрами, драми, комедии, трагедии ... Нашиве главни глумци се мајстори за монодрами, но и за камерни претстави и - комедии. Умеат бре брате да те насмеат. Иако се спремни за се', сепак жанрот зависи од глумецот. Последната најомилена ролја на овие е патриотско - конзервативната! Уживаат во неа. Ја „открија“ уште во 1993 година и не ја пуштаат на раат. А најомилена претстава за ролјата им е „Скопје 2014 и како подобро да се упикаш“, со траги-комични и барокно-неокласицистички елементи.

3.

И навистина, претставава изроди серија вонсериски актери, со мали „нарцисоидни разлики“ (што би рекол Перишиќ). И безброј импозантни маски!

Ете, еден г-дин Божиновски, кој ужива да биде свој на своето и кого изгледа порано го угнетувал оној страаашен бивш (и туѓ!) репресивен систем, преферира сериозни монодрами, со трагични акценти. И сериозни копартнери во претставите, како Норман Фостер и оној Џенкс. Но може и Васил Иљов, или локалнион Шамполион од домашните „свезди“. Но тие се, се разбира, стриктно во споредни улоги!

Тоа што стариот и омразен југокомунистички систем го репресирал и не му давал да гради, сега е компензирано со интензивно глумење на архитект во полната смисла на зборот. Кој веројатно смета дека треба да се гради по секоја цена, дури и покрај река. И да се поплавува изграденото. Ама Божиновски ништо нема да каже за тоа. Ќе си ја стави маската и фура даље. Во нови филмови, нови победи! Тој, инаку, знае и дека скопјани, на

времето, биле против изградбата на Офицерскиот дом. И раскажува како да бил таму. Чист историски презент. (Како Ацика за Аце Велики!). Ама сега скопјани не се против обновата на истиот Офицерски дом, што го мразеле на времето. Можеби зашто сега го градиме самите, односно Коце. Што ќе рече - народен е, не е туѓ!

4.

Но, што е право, г-динот Божиновски е сепак пристоен. Барем не се лигави како другите. И си се држи до структурата - глуми архитект!

Ама она човечено што се потпишува како публицист и режисер, а се одзива на Симјановски? Во кој ли филм влетал па тој? Што е право, смени човечето едно чудо сурати, ама последниов му лежи најдобро. Упикувач прва класа! За Оскар!!!

Просто е вљубен во трагикомедијата „Скопје 2014“. И глуми бре брате до даска, онака - од петици. Којзнае, може еден ден, ако потрае, ќе го биде шеф на МРТ? Зашто, таква љубов кон фамознион ни проект, па и кон власта, не искажал никој друг. Дури ни „Рембрант“! Мора некако да се награди.

Симјановски ти бил толку вљубен што, за него, „Скопје 2014 израснува во вистински бедем на македонската гордост, самопочит, себечувствие, вечност“. Ало, има ли некој дома? Додуша, не верувам дека едно такво типче поинаку може да стаса до гордост и самопочит, ама - што е многу, многу е! Па како ли живееше пред десетина години? Без

овие чувства? Та нели гордост му беа Чарли Паркер и Нам Џун Пајк? Или и тие се вградени токму во нашиов „монументален“ проект?

Е сега, што е право, на човечево кеифот му го расипуваат сурија незадоволници кои „... папагалски повторуваат негативна и деструктивна шлајфна на сметка на градителскиот потфат на столетието“. Ама тие, веројатно, се само третокласни актери.

Но затоа, човечево е особено среќно заради „Гранит“ и „Бетон“, кои што прв пат работат за себе (тата mia!). А не како оној изгубен СФРЈ-овец, а сега конзервативен патриот што глуми филозоф и заработува како советник за се' и сешто, кој не' прашуваше зошто „... никој не се бунува што на прекрасното Охридско езеро имаме Хотели што се викаат „Гранит“ и „Бетон“.

5.

Или, ако сакате, кој друга претстава би му овозможила и на провинцијалнион ни „Рембрант“ од кичевското сокаче да се упка директно во државниот ни орган надлежен за културата и од таму да ни соли памет? Со сите свои „заслуги“, животи и дела? Еве сега, повторно ќе си правел изложба, пак на сметка на Министерството. Овојпат почнува од Битола, со полуписмената мини-трагедија „Кич,да!? Сте или не?“. Па овој карпошомрзец е олицетворение на кич itself!!! Кич који хода!

А сепак, ниту еден систем, ниту еден театар не може без овие и вакви новоосмислени глумци - профитери. Ги имало и ќе ги има. Иако, мора да се признае, нашиве како да го достигнуваат врвот, максимумот. Толку, толкаво и со таков жар лигавење е практично - ненадминливо!

6.

И повторно: безмалу ниту еден систем, ниту еден општествен „театар“ не може без овие и вакви новокомпонирани „глумци“ - профитери. Му требаат како бел леб. Ги имало и ќе ги има. Ги имаше и во т.н. социјализам. Помалку, ама ги имаше! Но, некако побргу беа (само)разоткривани. Ќе тропнеа некаква глупост еднаш – два пати, ќе се видеше дека толку им сече умот и – тука завршуваше приказната. Тој систем некако се чистеше сам по себе. Бараше барем минимум стручност, минимум знаење и познавање, некаква етика, морал, некакво домашно воспитување.

Овие новоосмислени денешни „идентитети“ не бремзаат ништо и никого. Какво знаење, каква стручност, какви бакрачи! Не треба памет. Треба глума. И треба бре брате да се упикаш на време, да го фатиш редот, а после матицата те носи, те турка. Денешниве сурфаат на бранот на лагата, неморалноста, нестручноста, недовдноста ... Скопје бич или Вевчански маскенбал 365 дена во годината!

7.

И што е најинтересно, шетаат низ градов онака, божем важно, си се бараат по мирис, се бутаат по телевизиине, по весницине, не баре имаат уште нешто ново да излажат. И – инкасираат.

А народ – голта! Голта и плаќа полуписмени технократи и калливи „аристократи“, пелтечки професори и „експерти“ без ресори, земјоделци во кабинети и (квази)министри на тротинети ... Уметници ни држат предавања за Александар Велики а физичари „препрочитуваат“ стари записи, попови ни ги пцујат жените а крадци им ги крадат иконите, архитекти глумат филозофи а филозофи глумат архитекти ... Уметноста ни ја „објаснуваат“ домаќинки и биолози а за уметност ни продаваат расчеречени бели глумци ... Публицисти ни се оние со две-три колумни а режисери истите со два-три очајни „филма“, Есма мисли дека пее а ние сите плачеме во еден глас ... Жители на Пустец глумат граѓани на Скопје а Скопје се повеќе заличува на Пустец ... Лумпен-историчари глумат музеалци а музеалците глумат лудило, половина држава глуми антички Македонци а другата половина полуантички Словени ...

„Глумци“ аматери во (божем) професионални улоги. Раскошна галерија на ликови и маски, идентитети и идентитетчиња, шутраци и шутрачиња!

8.

Каде на друго место сериозни лекари-специјалисти ја напуштаат кариерата за да глумат пратеници? Каде на друго место угледни универзитетски професори ги напуштаат катедрите за да глумат политичари? Каде на друго место министри магистрираат и докторираат за време на мандатот? Каде анонимни „уметници“ добиваат вносни државни нарачки среде главниот ни град? Едно општо road-show по локалните ни правливи улици!

Само еден призна каде му е вистинското место: оној што сака многу бурек размислува да „премине“ во – земјоделци! Иншалах!!!

9.

За волја на вистината, има и обратни примери: (професионални) глумци во аматерски улоги од јавниот ни живот. Па така, имаме глумци политичари, глумци градоначалници, глумци директори, глумци демонстранти, глумци готвачи, глумци пеачи, глумци сликари ... Ама мислам дека шампион им е онаа „директоркана“ на Агенцијата за односи со верските заедници. Е тоа е чудо невидено! За што се' се подготвени нашиве глумци. Дури и кога се неподготвени! Да не речам дудуци!!! Кога Господ сериозно би заслужал што „директоркава“ дрдори за религијата, коси би кубел.

А впрочем, „религиознава“ глумица уште ни должи објаснение за „чудоооото“ во Св. Димитрија. До некој нов Велигден, и некое ново – „Чудо“. Но сега има и дополнителен ангажман. Сега препорачувала уметници низ Србија за фамозното ни Скопје 2014. Ред скулптори, ред можеби сликари. Да поработат и тие малку. Доста им е на нашиве и русите односно украинците. Што ќе рече, религиознава комесарка почна да разбира и уметност. Господ на помош!

10.

Државата ги сака глумците, оние професионалните. Пред некоја година само нив во културата им ги покачи платите. Безмалу – дупло! Биле многу заслужни за државата. И да видиш како веднаш се сплотија и позиција и опозиција! (Силвија очи им вадеше на сите кои ќе речеа дека тоа не било регуларно!!!). Пара врти ...

Но, ги сака и овие аматериве. И' вршат многу работа. Убедливи се. И уживаат во новите улоги, во личните / идентитетските трансформации, во сопствените будалаштини. Што, секако, е – за почит!

(17 / 19 мај 2013)

(фото: Роберт С. Јаки)

СТАОРЦИ, ГЛУВЦИ И ДРУГИ ШУТРАЦИ

1.

До ова мораше дојде, кога тогаш. Ако не од наши, тогаш ќе беше од странци. А добро е што почнува од кај нас, зашто тоа може да биде добра подготовка за „стручњациите“ од Националната галерија и Министерството за култура кога делото ќе биде поставено во Венеција.

Се разбира, станува збор за нашето учество на овогодишното Биенале во Венеција со проектот *Silentio Pathologia* на младата Елпида Хаџи Василева.

И реакцијата на Друштвото за заштита на животните „Анима мунди“ не може да се рече дека не е на место. Тие ја обвинуваат Хаџи Василева, ама и организаторот, за неинвентивност и за „злоупотреба на смртта и суровоста кон животните во сензационалистички цели, кои ги продава како уметност“. Првиот дел од обвинувањето - до зборот „цели“ - е навистина во нивна (условно) надлежност. Вториот - дали е тоа уметност или не - секако не е! Но ...

2.

Реакцијата заради употребата на мртвите животни во (условно) уметнички цели отвора цела низа прашања за природата на (условно) уметничкото дело ДЕНЕС, за прашањето што воопшто е уметност, за нашиот однос кон уметноста и јавните дебати и ... конечно, за нашето учество на Биеналето во Венеција како локална вечна тема.

Нашиве шутраци, па, за жал, и Хаџи Василева со нив, иако доаѓа од Лондон, изгледа живеат сеуште во 19 век. Заборавиле ли што им се случуваше на редица филмски и други ѕвезди во јавноста и по разноразните фестивали кога се појавуваа во скапите бунди

од нерц. мерц и други „ерцови“? Та зарем тие ги убиваа животните и сами си ги правеа бундите, па така го привлекуваа гневот на јавноста? Ги исвиркуваа, ги пцуеја, ги прскаа со (крвавоцрвена) боја ... Денес ретко која дива ќе се осмели да стави мртво животно на себе!

Арно ама, нашиве „стручњаци“, сосе Хаџи Василева, не мислат така. Тие имат некои свои идеи за тоа што е денес нормално и прифатливо, а што не е! И се правдаат како мали Гокица: Па ние не ги убивме животните. Некој друг го сторил тоа. (Во наше име – за нас - се разбира). Односно, велат: „Авторката ниту поддржува ниту, пак, кога било работела со уништување живи суштества. Таа е против злоупотребата на животните и нивното убивање. За проектот 'Силентио патологија', Хаџи Василева користеше веќе умртвени лабораториски стаорци, кои се користат за исхрана на животни во зоолошки градини и вообичаено се дел од режим на исхрана на големи птици рептили и змии“ - велат од Националната галерија.

Е па, ако некој е навистина *против* убивањето и злоупотребата на животните во какви и да се цели, тогаш нема да ги (зло)употребува ниту во својата уметност, ако ова што ние го предлагаме воопшто може така да се нарече. Или, можеби, ова треба да го читаме вака: Ние сме против убивањето и злоупотребата на животните за што и да е', освен за нашиот проект за Венеција!?! Зашто, ова детско оправдување *само така* може да се чита!

А што ли пак значи „објаснувањето“ дека „стаорците се набавени од италијански набавувач на миленичиња и се тренирани како миленичиња“, тоа само Господ знае. Или знаат само – Палоши и Франговска! Во што искрено се сомневам. На пример, дали тоа значи дека италијанскиот набавувач прво ги тренира за проектот, па после ги убива за да нашиве им ја дерат кожата? Или ги тренира да не се плашат кога тоа ќе им се случува? Какво лицемерие!

Но, „стручњацивe“ не застануваат тука. Тие дури „објаснуваат“ дека, уствари, ние сите сме глупави и не знаеме што гледаме, ама тие - знаат. Тоа што го гледаме всушност било „... намера на потцртување на постојаниот нелегален маркет со животни, нивните кожи и други продукти во светот“! Аман беее, вие ќе ги одерете и изложите глупците а ние треба да ви ја „читаме“ приказната? *Ars Pathologica!*

И сето ова е во режија и продукција на кој друг ако не – фамозното ни Министерство за култура!!! Знаам дека веќе станав досаден, ама морам уште еднаш да прашам: има ли барем некој паметен во тоа Министерство? Или мораат да голтаат се' што ќе им сервираат неколкуте нивни „експерти“ од типот на Величковски, Станковски и компанија?

3.

Како и да е', за жал, најсмешна во целата приказна излезе Хаџи Василева - инаку сосема солидна уметничка во еден дел од нејзиното творештво - која во случајов се однесува како да е падната буквално од Марс. Е па ако и она, која што доаѓа од една од највиталните уметнички сцени во светот, но и од земја каде односот кон животните е на највисоко рамниште, не разбира дека „проектот“ и' е, најблаго речено, проблематичен и контроверзен, тогаш навистина нема со кого да се разговара.

Ако пак *само едно* здружение за заштита на животните во Венеција и Италија се сети да крене галама, тоа може да биде и крај на нејзината уметничка кариера. Зашто, потоа, тоа ќе прерасне во таков европски циркус - а овие здруженија се така добро исповрзани - што на нашиве не ќе им се види ни Венеција ни Биенале!

Но, всушност, не е проблематичен само тој дел на овој (условно) проект. Нашиве „стручњаци“ го замешале и Умберто Еко, и отпадот (?) како творечки материјал (што сугерира, повторно, дека животните се отпад, ама кој да мисли на тоа!), па дека на грдото (?) може да му се даде естетика (што, повторно, сугерира дека животните се грди, ама кој да мисли и на тоа!!!) ... Што ќе рече, целиот (условно) проект испраќа премногу проблематични и двосмислени пораки, на кои што требало порано да се мисли!

Елпида Хаџи Василева, *Silenzio patologia*, 2013, детал

4.

На крајот, останува уште една голема, државно - културолошка дилема со ваквото наше учество на овојгодишното Биенале во Венеција.

Имено, како може една држава со конзервативно барокно - неокласицистичка ориентација, промовирана и аплицирана во еден голем дел на нејзиниот креативен имиџ, да одобрува и финансира вакви будалаштини од сомнителен современ тип? Како е можно да се спојат идеите за една класицистичка, стамена, силна, здрава култура со изблици на садистички третман на животни во „интерес“ на некаква современа уметност?

Или, уште побизарно: како е можно да се фрлат во ветер околу 100.000 евра за одрани стаорци што ќе ги прошетаме во Венеција, а во трите полураспаднати објекти на Националната галерија да не може да се организира една пристојна изложба, да не можат да се создадат елементарни услови за работа, да не може да се купи елементарна техника ...?

Ars patologica**5.**

За да не останат некакви недоречености во врска со нашето претстојно учество на Биеналето во Венеција со „фамозниот“ ни стаорски проект, можеби се нужни дополнителни екпликации.

На пример, последниве десетина години Министерството за култура и „стручњаците“ во и околу него многу пати „дообјаснуваа“ (патем и за нашите претставувања во странство, вклучувајќи ги и врвните меѓународни манифестации!) дека треба да се инсистира на „македонски уметници“ и „македонски проекти“. И, на хартија, тоа звучи ОК! Ама, како и се' друго кај нив, и тоа беше / е' само изговор за *дополнителна паушална* (божем) селекција. Што ќе рече, низ тие критериуми не би поминал ни Пикасо, ама ако тоа го предложи *некој нивен*, е тогаш критериумот не важи зашто Пикасо е, сепак, големо име!

Е сега, која е Елпида Хаџи Василева? Без сомнение Македонка, која се обидела пред многу години да се запише на нашава Академија, ама не ја примиле. (Браво „стручњаци“!). Па отишла во Лондон, таму ја примиле, завршила студии и - останала во Велика Британија (како посебно паметен животен потег!). И има пристојно творечко портфолио! Арно ама, уште колку подеднакво сериозни македонски творечки портфолија има во соседството, па и во Европа? Како тоа сите такви предлози до сега биле одбивани, а одеднаш на нашиве им се запали сијаличката за Елпида? Зарем другине не беа Македонци?

6.

Малку предисторија!

Пред некои четири-пет години, кога кај нас само малкумина знаеа за Хаџи Василева, предложив еден нејзин прекрасен проект, сврзан со историјата на Старата чаршија во Скопје. Се разбира, не помина. И искрено жалам за тоа. Елпида го имаше обмислено безмалу беспрекорно!

Ама затоа, еден бивш келнер - подолго време милениче на Министерството и „стручњак“ за уметност - после две години од мојот предлог и' направи некаква изложбичка во еден *стан* во Дебар мало!?!

Пред две години, уште еден наш стручњак - дунстер по име Маја Крстевска и' беше ветила учество како Македонски претставник во Венеција (заедно со истава денешна „кураторка“). Во договор, се разбира, со Министерството. (Што ќе рече дека конкурсиве ни се само про форма, ама за тоа во друга прилика). И тогаш буквално ја изиграа, пукна резил, ама сите си одмолчеа и - никому ништо. (Испадна дека Венеција му ја ветила и на „голееемиот“ Сарајлија, со „Зеро“, па така и бидна). Девојкава нешто као се побуни, и толку. Ама, наводно, рече дека веќе не сака ништо да има со Македонија (sic!). Нејсе.

7.

Елпида Хаџи Василева е специфичен уметник, не само во смислата на *site specific artist* или пак нејзиното паралелно бавење со повеќе уметнички медиуми (инсталација, фотографија, звук, видео итн.). Некако, денес, се движи по самиот раб на уметноста. По самата острица на ножот!

Нејзините постари проекти, на пример *Ambush* од 2000-та или *Life Cycle* од 2004 година со двете дабови дрвја, посочуваат на истенчено креативно чувство, за метафоричност и универзалност, за иронија но и монументалност, за оној мал но многу значаен *творечки допир* што едните ги одделува од мноштвото ... Набргу потоа кај Хаџи Василева почнува

да доминира опсесијата со органските материјали (кожи од риби и пилиња, животински црева и други внатрешни органи), што на нејзиниот творечки исказ му дадоа една сосема друга димензија.

Не дека до тогаш немало други уметници што ги користеле истите или слични материјали. Се разбира, на различен начин. Damien Hirst на пример! Но, можеби токму затоа, и можеби токму тоа е работ по кој што, според моето скромно мислење, започна да се тетерави ова (не баш оригинално!) творештвото на Хаџи Василева: обид за сензација, шок, (прилично ефтина) инструментализација ... иако сето со извонреден, истенчен сенс за визуелизација, за некаков интересен просторен графизам, ако може така да се каже.

И сепак, сите нејзини претходни авантури од овој тип - особено делата *Butterflies in the Stomach*, *Reoccurring Undulation* и други - некако ја задржуваа битната *дистанца*, правеа *разлика*. Тие дела успешно се задржуваа на второ рамниште - само *навестуваа*, *асоцираа*, *упатуваа* ... и на органското, животинското, животното, минливото, умреното (ако сакате) ... присуство. На *трансформациите*!

Најновата нејзина инсталација, оваа за Венеција, е сепак - нешто мноооогу друго! Односно: непотребно агресивно, патолошки садистичко, недозволиво сурово, неприфатливо немилосрдно ... !!! И тука нема ниту пак може да има контексти или потконтексти, деконтекстуализации и слично. (Или, зошто кај Hirst никој не ги поставуваше овие прашања? Или кај Catellan? Зашто *токму таму* станува(ше) збор уметност на деконтекстуализација, на вистински *творечки* начин!).

Но, не' има секакви, а Венеција обожува скандализирања од овој тип. Па, може и на Елпида ќе и' се посреќи!?

Елпида Хаџи Василева, *Life-cycle*, 2004, временa интервенција

8.

Како и да е', (и) овој проект на Хаџи Василева - или особено овој „проект“ - заслужува внимание, дури и негативно. Но, овде станува збор за нешто друго.

Прво, презентацијата, експликацијата и особено (сега) одбраната на проектот е зачудувачки срамна, аматерска и неиздржана на сите рамништа. На пример, зошто однапред некој дава „објаснувања“ дека за проектот не се „уништувани живи суштества“? Зашто токму првата помисла на публиката е - токму таа!? (Како во Холивудските филмови: сите сличности со вистински настани и личности е случајна!). Или дека „примената на кожи од страна на авторката е со намера на потцртување на постојаниот нелегален маркет со животни, нивните кожи и други продукти во светот“! Ама ајде, детски работи. Со убивање, дерење и изложување на кожата тие се борат против нелегалниот маркет? Па вие нормални ли сте? Е, ама „Хаџи Василева не повредила ни едно животно за своето дело“! Бре, бре, бреее, „стручњаџи“!!! Не била она, туку бил, изгледа, Бабо од Стара чаршија!

И второ, целата оваа басна со овогодишното Биенале (по којзнае кој пат) предизвикува непотребни скандализирања. Тура сомнеж во се', и кај што го има и кај што (можеби) го нема. Од самиот избор, преку „критериумите“ до самиот „проект“. Кога порано се предлагаа наши уметници што главно живеат во странство (на пример Урдин), објаснението беше дека тие не се македонски уметници! Потоа, преку сите медиуми се свонеше за некакво автентично *македонско* претставување на ваквите манифестации. Е па каде е во овие стаорци Македонија, каде сме ние во приказната за чумата во Венеција, каде е нашава „Македонија вечна“ во оваа басна? И зошто секогаш и секаде различни аршини?

Оттука, како по правило, уметниците во најголем дел немаат речиси никаква вина во таквите локални *македонски* басни. Но тие се секогаш најголемите - жртви! Со нив манипулира кој како ќе стигне. А тие - молчат! Едни за пари, други за слава, трети за ... којзнае што! Многумина тоа го признале. Ама доцна. Па така, и Елпида еден ден ќе се свести во што се' била втурната.

Елпида Хаџи Василева, *Ambush*, 2000, времена интервенција

Какво лицемерие

9.

Уметноста по правило е многузначна, таинствена, често „раскажувачка“, но и херметична, реална но и фантастична, мистична, волшебна, дрска, потентна, некогаш удира директно в лице ... И добро е што е таква. Лошо е ако е просирна, лесно читлива, нејасна, сурова, импотентна, млака ... Тогаш веќе не е уметност туку е – нешто друго!

Уметноста не е ниту (лесно) прераскажлива, односно (лесно) обајснлива. Заради тоа, на многумина, а особено кај нас, уметноста им е тотална непознатица. Шпанско село! Заради тоа многумина го гледаат и „Скопје 2014“ како – уметност!

Но, уште потрагично е, во повеќето случаи, кога уметникот се обидува да ја објасни сопствената уметност, сопственото творештво / дело. Тоа по правило води кон катастрофа, зашто најчесто од творештвото / делото ја одзема и онаа мала загадочна аура на откривање (ако воопшто ја имало). Го банализира делото, го демистифицира, а најчесто наведува на *погрешни* толкувања! Што само по себе е чудно, но обично е така. Безброј се примерите на (не само) македонски уметници кои се своите „објаснувања“ си го уништиле делото! Или пак, сакале да се прикажат како нешто што не се, нешто што всушност не сакале / не умеееле да го направат, или го направиле сосема погрешно!

10.

Оттука, попаметно ли е уметникот да молчи за своето дело, да говори (можеби) за творечкиот миг и за условите во кои што твори, за делата на другите, за уметноста воопшто ... Или, во крајна линија, нека говори за времето – топло, ладно, дожд, снег ... и слично! Зашто, кога ќе дојде моментот да го „споите“ она што го гледате пред себе и она што го слушате / читате како објаснување на уметникот, излегува дека тоа се два различни света.

Во ваква светлина се појавува и задоцнетото „објаснување“ на Елпида Хаџи Василева („Нова Македонија“, 28 мај) за тоа што всушност таа сакала со нејзиното дело за Биеналето во Венеција. Иако тоа веќе во старт изгледа смешно – СЕГА уметникот да објаснува што сакал да каже – еве, да речеме, тоа била уште еднаш можност да корегира (барем вербално) некои (случајни?) „недоразбирања“ околу делото што (наводно) не' претставува во Венеција.

За жал, и таа можност останала неискористена, зашто ХаџиВасилева упорно инсистира на некаква нејзина „невиност“ во целата работа на (зло)употреба на животните во (наводно) уметнички цели. Како да некој друг го сработил делото, а не таа?

Па така, едното рамниште на нејзината *неинволвираност* во процесот на убивање на 800 глувци и дерењето на нивните кожи е, според Хаџи Василева, фактот дека: „Во делото користам и отпадоци од глувци што не се ниту од лабораторија, туку глувци што се користат за исхрана на животните во зоолошка градина“. Види богати! Што веројатно треба да ни појасни дека тие и така би биле убиени и изедени од некои животни во зоолошка градина, па нивниот крај во инсталација за Венециското Биенале им доаѓа некако како помилување, поубава смрт, што ли? Какво алиби! Па нели ни дава таквото „толкување“ за право да убиваме се' што е смртно – онака, од кеиф, кога ќе посакаме – зашто секако, на еден или друг начин, ќе им дојде крајот? И Елпида посакала за нејзин кеиф, односно за нејзините „уметнички“ пориви некој да елиминира 800 бели глувци? И потоа да ги одере! Или, пред да им ги фрлат на животните во зоолошките градини глувците секако – ги дерат?

И понатаму, Хаџи Василева вели: „Овие глувци всушност луѓето ги одгледуваат наменски“. Што, повторно, ни дава за право, нели, да им правиме на животните што сакаме, зашто се одгледувани – наменски. Тоа „наменски“ подразбира дека тие секако ќе биле убиени, па подобро да ги убие уметник отколку некое диво животно во ЗОО. Можеме дури и да ги дереме и да ги прикажуваме како (трофејна?) уметност?

И понатаму: „Меѓу другото, со ова дело сакав да ги натерам луѓето да се запрашаат зошто го правиме ова, колкава и каква е нашата љубов кон животните кога ги уништуваме на ваков начин“. Е оваа перфидна логика навистина му доликува на еден уметник! Низ нарачката за убивање на 800 лабораториски глувци и дерењето на нивните кожи таа сакала всушност да – протестира?! И да искаже – љубов? Па зошто не си ја дерела сопствената кожа? Или кожата на некој близок? Марина Абрамовиќ не му впишуваше звезда на телото на некој друг, туку на сопствениот stomak!

11.

Но, за жал, и сите други „објаснувања“ се буквално недолични за уметник од нивото на Хаџи Василева. На пример: „Сакам да се промени тоа базично чувство за она што е убаво, а што грдо. Кога, на пример, зборуваме за нешто што важи за гадно и грдо, сакам тоа да го видиме во друга улога - како убаво“ (sic!). Што ќе рече дека животните – во случајов белите лабораториски глувци – се грди, ама кога ТАА ќе нарача да бидат убиени, одрани и сошиени во некаква „инсталација“, тие тогаш стануваат – убави!? Ars Pathologica, дефинитивно!

Во секој случај, зачудува леснотијата со која што Хаџи Василева гледа на скандалозниот чин, извртената логика и суровоста со која што ги „објаснува“ нештата. Но, едновременно, запрепастува и нејзината неспособност да пронајде поинаков, поприватлив, поблаг, помилосрден ... начин да го прикаже тоа што сака да го пријаже. А за тоа, барем нејзе, како на уметник што одлично ги познава медиумите на филмот, фотографијата, видеото и слично, не би требало да и' биде тешко! Ако не можеме тоа да го очекуваме од нејзините „комесари“, „куратори“ и финансиери, од неа, сепак, и со право, тоа би го барале!

Но, најголемото лицемерие е всушност фактот дека овој т.н. проект ја претставува Македонија токму во мигот кога таа иста држава носи нов закон за Заштита и благосостојба на животните. Каде што, меѓу другото, дури се забрануваат и циркуски претстави во кои што учествуваат животни! Или каде што се наложува грижа и „... заштита на животните кои се користат во експериментални или други научни цели“!!!

А овој наш „уметнички“ циркус со одрани животни ние го претставуваме на меѓународна уметничка манифестација? Какво лицемерие!

И, на крајот, ќе одговара ли некој за овој „уметнички“ циркус?

А бре Македонче

12.

Ете, и тоа помина. Се отвори Биеналето, се доделија наградите, ние повторно не добивме – ништо. Не бевме ниту спомнати. А толку очекувавме. Толку очекувавме дека ќе го скандализираме светот, па фрливме во ветер повеќе од сто илјади евра, за ништо отепавме и одравме повеќе од 800 бели лабораториски глувци, направивме секакви други будалаштини, и повторно – труба. Ја дом'кнавме Хаџи Василева дури од Лондон, не баре за таква глупост не ќе се најдеше уметник и кај нас. Па видете ги оние (на чело со голееемиот Ѓото) што се' направија од старо-новиот Театар. Погolem кич дури и од овој со глувците!

И што е најсмешно, нашине венецијански „стручњаци“ дури отворено признаваат дека тие, всушност, сакале да – шокираат! Па велат: „целината изгледа одлично, ја поседува трансцеденталноста, магијата, изненадувањето, шокот што сите го очекувавме. И уметникот, кураторот, комесарот се презадоволни од самото дело, а за неговата интригантност говори и бројот на посетители“. Жити мајка! Па што не однесовте и по некоја шок-бомба да им ја фрлате на посетителите и да ги шокирате максимално? Какви тутурutki!

13.

Имаат ли овие појма што воопшто значат зборовите *трансцеденталност* и *магија*? Каква трансцеденталност и каква магија може да има во 800 одрани и зашиени еден за друг лабораториски глумци? До таму ли стаса нашето чувство за мерка, вредност, квалитет ... Уметност, па истите ги наоѓаме во некакви садо пориви и суровост кон живи суштества?

И како тоа никој во онаа официјална (уметничка) Венеција не ги препозна нашите фамозни трансцеденталност и магија? Или, и тие толку разбираат? Нашиве овде, во Министерството и во Националната галерија секако знаат повеќе. И оние „стручњацине“ Величковски и божем Рембрант!

А награда за национален павилјон доби, на пример, една – Ангола! Која што прв пат учествува на Биеналето!!!

Апропо, Игор Тошевски посочи на фантастичниот визуелен поет Cai Guo Qiang и *неговиот* креативен пристап и вклучување на „животни“ во уметничкото дело! Но, Qiang не сака да шокира, тој сака да создава Уметност! Вреди да се види. Впрочем, токму на таков пристап мислев кога напишав дека една несомнено талентирана и креативна уметница од типот на Елпида *морала* да осмисли далеку посериозен, покреативен, посософистициран, поблаг ... пристап во решавањето на проблемот.

Cai Guo Qiang

14.

Но, вкупното национално чувство во секој поглед ни е еуфорично зашто и две други жени направија „епохални“ и пресудни за државата активности. Дојчиновска и Гелевска конечно на светот (и на Македонија!) му го даруваа откритието на гробот на великиот ни Александар Македонски! Двете, сами, се заакале во пустелијата наречена Узбекистан и, виги врага, ете ти го гробот на Ацета. Си стои мирно таму некаде во некое свирипичино, го чува само некој Аминта(j) – македонски сељак ама говори англиски! – од гробот штрчат две железни раце ... Нашиве кокони кубат коси, еве ти го Аце наш како скромно одмора, направиле две- три фотографии на кои не се гледа ништо ама тие ќе ни објаснат, зашто и ним таму им објасниле – онака од прва рака – па им се прикажал еден зрак, прв пат по 600 години ... И сега МОРА државата веднаш да покрене цела експедиција за да ова го истражи, зашто никој во светот не знае дека гробот е баш таму. И не' чека нас!!!

А Паско кубе коси зашто му го заебаа откритието (зашто тој сигурно го бварал некаде околу Охрид) и не е сигурен дали тој ќе биде поканет во експедицијата.

15.

Во меѓувреме ние го отворивме старонивоит Театар, оној уште од српско, и со тоа се гордееме. Особено со новиот СЈАЈ што му го дадоа нашиве. И навистина е СЈАЈ, зашто освен тоа нема друго ништо. Се' шљашти како во Шутка (без навреда!), по сидовите „слики“ од италијански шпaгeти и лепени бедни принтови, „злато“ на сите страни – онаа професоркана Димитрова испаднала навистина стручњак за кич – токму како што впрочем е и во светските театри во Париз, лондон, Њујорк ... со кои што сакаме да се споредуваме.

Можеби во еден ваков маузолеј на кичот недостасува уште само гробницата на Ацета? Вистинско место! Да размислат надлежните откако ќе го откопаат во она свирипичино во Узбекистан.

16.

Поповине им се настрвиле на македонските жени, им плачат мајката. Има да раѓаат, и тоа по нивни диктат. Оној Петар пак, ни откри (во стилот на двете кокони од т. 3) зошто се убила Мерлин Монро.

Мореее, шупелки! Имаат ли овие некаква друга работа? Зошто не си ги чуваат црквите, и иконите во нив?

А бре Македонче!

(22 мај / 03 јуни 2013)

КАКВИ ПРЕКРАСНИ ПОДАНИЦИ!

1.

Во светлината на актуелниве случувања во Скопје, меѓу другото и со организираното спротивставување на уништувањето на уште еден објект од времето на скопската Модерна, текстот на Искра Гешовска („Арена на отпорот“) - којшто за жал го читам со мало закаснение - како да погаѓа во самото средиште на проблемот. Поточно, го лоцира таму каде што му е местото - кај уметникот и неговото (општествено) однесување, денес и овде. Односно, за да не генерализираме - кај македонскиот уметник, кој денес и овде се покажува во вистинската светлина! Со чест на исклучоците!!!

Искра вели: „ Творечкиот ангажман на уметникот и на културниот работник, доколку сакаме да пулсираме со динамиката на современите културни практики, но и доколку ја погледнеме историјата на уметничкото и културното творештво, нужно мора да биде двигателната навртка преку која ќе се воспоставува дијалог, разговор, критика со и на општествената стварност“. И понатаму: „ Сето ова го покренува прашањето за одговорноста на уметникот. Колку уметникот има капацитет да ја понесе врз кривките плеќи својата творечка, политичка, општествена одговорност како некој кој создава не само дела туку со своите дела креира ставовови, политички релевантни позиции и се нурнува длабоко во рингот на јавната сфера. Уметникот станува централна фигура околу која се гради идентитетот на едно време, на еден државен апаратус“.

И сега, ако кон ова го придодадете фактот дека на протестите (со чесни исклучоци) не видовме *ни ту еден* од нашите гооолеми ликовни уметници, не видовме (пак со чесни исклучоци) *ни ту еден* од нашите етаблирани архитекти - професори на Архитектонскиот факултет, не видовме *ни ту еден* од еднакво голееееемите професори на Факултетот за ликовни уметности ... тогаш, каков заклучок следи? Ако кон тоа ја додадете и информацијата дека ФЛУ и ДЛУМ биле дури и прашани дали ќе земат учество, но не го удостоиле весникот ниту со одговор, тогаш кои се и какви се нашиве гооолеми уметници, архитекти, писатели ...? (Театарската фела веќе ја видовме, тие се - со чесни исклучоци - декларирани контрапротестанти, срам за себеси и својата професија!).

Па нели само пред некој ден оној Веле Смилевски плачеше дека недоволно се слуша гласот на писателите? Па што не дојде / дојдоа пред ГТЦ да кажат некоја од нивните мноооогу умни думи?

2.

Колку ли само труд и средства се потрошија да се промовираат неколку (на времето) млади генерации македонски ликовни уметници како *сериозни современи творци*!? Колку ли време се потроши во нивниот пласман дома и во странство, на биеналиња и изложби низ светот, со цел да покажеме дека и кај нас се создава *современа уметност* во духот на светските ликовни процеси!?

А за кого? За шупелки кои со години се кријат дома и уста не отвораат? За калкуланти, превртливци, упикувачи, сеирции, квазитворци, „барокни“ шутраци ... кои немаат свое Јас? И од нив ние чека(в)ме некакво одговорно однесување, некакви современи уметнички практики, некакви ставови и релевантни позиции по суштински прашања од јавната сфера?

Онаа Хаџи Василева се дом'кна дури од Лондон да лови глупци, а појма нема што и' се случува во државата! Имаме уште еден таков (прилепски) „лондончанец' кој исто така не умее уста да отвори во одбрана на некакви творечки позиции дома. Онаа „славна“

македонска авангарда од деведесетите се напикала во шише и барокно „медитира“! Оној двоецон со кормилар Хаџи Пуља - Бакалчев од Венеција направија свое буниште, ама никако таму да го изложат македонскиот „барок“! Па нели е наша гордост? Оној Сарајлија булазни за некакви подвоени личности, а не се гледа себеси и пајташите му!

3.

Едно време, во далечните деведесетти, пишував за модернистичкиот мит за уметникот како бунтовник и херој. И имав на ум неколку македонски уметници. Но Модерната беше одамна завршена тема и мислевме дека тие митови се мртви, зашто постмодернизмот (наводно) нудеше други наративи, поинакви вредности, нови мали и големи приказни. Но тоа, за земји како нашата, е чиста измислица. Шпанско село! Модернизмот и неговите идеи никогаш не се мртви, а посмодерната и сите други изми ќе заживеат тогаш кога општеството ќе биде спремно да ги прифати.

Овие наши лажни модернисти и посмодернисти се всушност само успешни ситни блефери и преваранти, кои успеале во едно време да не' излажат. И толку! Зарем некој сеуште им верува? Освен, се разбира, оние неколкумина „куратори“ кои не знаат подалеку од носот.

Каква свест за времето, условите, за нивното место и улога имаа еден Мариноски и Личеноски, еден Мазев и Хаџи Бошков, еден Чемерски и Перчинков ...? Тоа беа уметници кои умееа да ја понесат одговорноста во даден миг, кои не се стеснуваа ниту пак калкулираа кога требаше со *дела* да се креираат и бранат ставови, без оглед колку тие беа рго или *contra* системот! Сетете се каква улога имаше тогашното Друштво на ликовни уметници на Македонија во одбраната на уметничките слободи!

А видете ги сега прдљовците од истиот тој ДЛУМ, од ФЛУ, од Архитектонскиот факултет, оние умисленине од АИКА и сите други (наводно) релевантни општествени субјекти? Абе уста да не отворат! Се' по ред мутаво и неписмено, залегнато во рововите на комодитетот и лукративноста, за евро или две! Вакви поданици немало ни во пусто турско.

Каква бре брате уметност или критика, општество или јавна сфера, став или (не дај боже) контрастав. Секој ден, во секој поглед, се' повеќе напредуваме!!!

И кон ова, а зашто веќе спомнав некакви Турци, еве ви ги нашиве македонски Турци. Додека цел свет, па и младите Македонци се солидаризираат со демнстрантите на Таксим, овие нашиве му даваат поддршка - на Ердоган. Машала!

4.

Некако по инерција, или како заостаток од социјалистичкото време, културата и уметноста ги третираме како *особено битни* во нивните корелации со држава / системот. Како да другите општествени области (образование, здравство, наука ...) тоа не се. Можеби оваа закоравена заблуда влече корени токму од фактот што безмалу *само* овие две области останаа целосно вкопани во социјалистичките мисловни ровови кај т.н. македонска културна и уметничка интелигенција и настојчиво се опираат на секој вид демократски промени.

Патем, и една добронамерна забелешка од пријател ми укажува дека, според првиот текст со истиов наслов, може да се разбере дека само времево сегашно е стигматизирано со умножувањето на „прекрасни“ интелектуални поданици во редовите на творечката интелигенција. Се разбира, не е така ниту пак може да биде така. И не само кај нас, туку во поширокиот регион - или, ако сакате, во некогашните социјалистички земји

интелектуалниот молк беше општопрактикуван спорт! Оние што позадлабочено се бават со оваа проблематика можат да исцртаат прецизни дијаграми на односите власт - култура - уметност, со сите можни периодизации, варијанти / подваријанти и финеси.

5.

Едно е сигурно: за овие простори е речиси нормален (!) поданичкиот однос на културата и уметноста кон власта. Денес толку омрзнатиот социјализам бараше / наложуваше една идеологија, една политика, една реторика, ама не и една култура и една уметност! Власта, нормално, си имаше свои приврзеници меѓу културната и творечката интелигенција. Заради многу причини, меѓу кои и оние што и денес ги гледаме: кариера, лукративност, комодитет ... филозофија на *упикување*! Најголемиот дел од тие поданици завршија на буништето на културата и уметноста како творечки апологети и некритички поддржувачи на прокламираниот и поддржуваниот систем на не-вредности.

Меѓутоа, социјалистичката власт *немаше* една и единствена доктрина во културата и уметноста. Краткотрајниот бран на соцреализмот беше разнебитен во парчиња токму од бунтовната творечка интелигенција после само неколку години! Оттука, дилемата дали било можно дивергентно мислење во социјализмот - особено во култура и уметноста - мислење спротивно на владеечката идеологија и реторика е дилема на незнајковци и игноранти. Го имало, и тоа како! И тука не мислам на вообичаеното дисидентство (главно заради политички причини!) туку на поединечни и групни острови на отпорот, сидови на несогласување, зборови *против*, на почетокот, соцреализмот, а понатаму против сите облици на репресија врз творечките права и слободи.

Оттука, не само што не може да се говори за некаков општ, консензуален поданички менталитет и однесување, туку многу бргу и самите културни и уметнички институции се трансформираа во нукулци на новите творечки слободи.

Дури и во една Македонија, токму ДЛУМ, на пример, во времето на најригидниот соцреализам, на годишните изложби презентирал една сосема друга творечка реалност од наложуваната догма. И за тоа трпел(е) отворени критики, но опстојале, за разлика од денешниве безгласни букви. Или полемиките околу апстрактната уметност во педесетите години на минатиот век, идеите и делувањето на групите „Денес“ и „Мугри“, „откривањето“ на енформелот и апстракцијата, потоа вкупниот животен пат и творечки опус на редица (веќе спомнати) творци кои во тој период пливаа *против струјата* (Мазев, Чемерски, Хаџи Бошков, Протугер, Лазески, па подоцна Луловски и многу други). Додека некои заработуваа сликајќи партизани и правејќи бисти на Тито, овие ја пишуваа историјата на македонската Модерна! Заедно со модернистите во литаратурата, со Солев, Ѓузел, Павловски, Матевски, Чинго ... Познавачите велат дека тогаш македонски архитекти проектирале и граделе буквално низ целиот свет. Тоа, со еден збор, е *неповторено* херојско време на македонската култура и уметност!

Што, сето заедно, треба да рече дека Македонија не била толку темен вилает, не била со толкав и таков поданички менталитет, дури и кога Тито лично се изјаснил против апстрактната уметност!!! (Апропо, еден македонски уметник во тоа време, заради вербален деликт сврзан токму со „познавањата“ на Тито за уметноста, отслужил неколку години на Голи Оток. Ама денес глас не пушта против актуелните догми во културата и уметноста! Како впрочем и некои од погоре веќе спомнатите).

6.

Македонската пролет по 1990-та донесе, односно македонската плурална демократија во голема мера ги продолжи веќе изодените магистрала на правецот власт - култура / уметност. Иако во видоизменети политички услови, еднаш освоениите позиции на фронтот не беа напуштени. Иако и тие власти покажуваа амбиции да привлекуваат творци на своја страна, повремено и да ги манипулираат, да залепат по некоја етикета (главно на националистичка основа) и сл. Се разбира, имаше борба да се зачуваат и некои стекнати привилегии, таму каде што ги имало. Имаше притисоци да се освојат и нови. Зашто, како што велат, интелигенцијата, особено онаа во културата и уметноста, е расиплива роба.

Нормално, на македонските демократски почетоци во тоа време, особено во културата, можеа да им се најдат стотина забелешки. И тогаш, како и денес, македонската официелна култура и културна „политика“ беше даалеку од посакуваното, од потребното, од неопходното, од европското. Но, уметноста буквално - цутеше! Се ослободија нови енергија, проструеа нови ветришта, се отворија нови видици - светот беше вистинско поле за културен натпревар! И имаше кој да се натпреварува. Подлизурковци и упикувачи секогаш имало, ама имаше и сериозни творечки личности. Зашто немаше стеги, немаше затворени врати, немаше - диктат! Оттука немаше ни подаништво, а немаше потреба ниту од бунтовништво и херојство.

Еден добар дел од овие што денес кмишат дома добија невидена шанса. Некои ја искористија, (за да денес ја прокоцкаат). Македонската уметност, а со тоа богоми и културата, имаше *вистинска* презентација во Европа, а македонската уметничка сцена се трансформираше во една од најатрактивните на Балканот.

А денес, истите тие генерации се пресоздадоа во барокољупци!? И не смеат дури ни мислењето да си го кажат, ако воопшто го имаат. Гласноговорник им стана една креатура со калливи кичевски опинци кој им мавта со барокниот прст пред носовите. Какви се тие лични и „творечки“ трансформации, како можеше вчера да бидат едно, денес - дијаметрално спротивното? Каде испари онаа нивна авангардност, каква е таа „творечка“ дволичност, како на оној џезистон кој сабајле е авангарден а попладне цупка во барокниот ритам на Советот на Министерството? ДЛУМ со државни пари носи куратори од странство, македонските куратори молчат; Министерството во Венеција носи уметници од странство, ДЛУМ молчи; градот им го „украсуваат“ дилетанти, сите молчат; институциите им ги водат полуписмени тетки, пак сите молчат; квазиархитектчиња пресоблекуваат фасади, професорите молчат ... и уште безброј такви примери.

Македонската уметност не може да очекува битките повторно да и' ги водат осумдесетгодишниот Хаџи Бошков, седумдесетгодишниот Чемерски и уште некој од преостанатите некогашни бунтовници. Тоа се битки на овие генерации, оние кои се сокриени во глумчешките (на Хаџи Василева) дупки, грицкајќи ги своите сребреници. Но тие чекаат битките за *нивните* слободи да ги води некој друг!

(15/18 јуни 2013)

ПАРЕИДОЛИЈА

1.

Пареидолија, накусо, е психолошки феномен, инстинктивен стремеж на единката да изнајде познати форми / слики во хаосот, нередот, непознатото ... Познати облици на оваа практика се гледањето во облаците и созвездијата барајќи препознатливи односно однапред познати слики, гледањето во снегулките, во површината на далечните планети и слично. Роршаховиот тест, на пример, ја користи токму пареидолијата за да утврди одредени ментални состојби.

Но, во еден поширок контекст, па, ако сакате, и за потребите на овој текст, пареидолијата може да се повика на помош во детектирањето / идентификацијата на одделни состојби во една средина. На пример, какви сигнали, форми, слики (се разбира, во преносна смисла) му испраќа Скопје и неговиот сегашен „дизајн“ на еден странец кој прв пат доаѓа тука? Или, во истиот контекст, какви психолошки „пораки“ му испраќа македонскиот културен миг на истиот странец, под претпоставка дека е заинтересиран за архитектурата, културата, уметноста ...?

2.

За да не прејудуирам односно однапред да не го крштевам она што ние му го нудиме на посетителот како визура на прв поглед, еве најприближна објективна слика:

- стамен и елегантен во едноставноста средновековен мост со, до него, два слепи колосоци (само)наречени мостови што водат *никаде*;

- една, ајде да речеме, импозантна тврдина / кале од којашто штрчат некакви железа без смисла и функција;

- една впечатлива модернистичка целина од неколку кубуси, сега заградена со метални тараби на кои што стои нејзина слика на идна барокољубна трансформација;

- луѓе наредени во одбрана на еден прекрасен отворен трговски центар со, повторно, залепена слика на неговата идна кичерајска трансформација;

- редица а ла Холивуд картоновидни гоанеокласични кулиси од другата страна на Вардар, со наменска цел да ги сокријат некогаш футуристичкиот објект на МОБ и велелепниот Даут пашин амам, па дури и новата современа градба на зграда на Филхармонијата;

- еден хорор-плоштад наречен „Карпошово востание“, каде има се' (воин повисок од црква, жена му на воинот во сите можни дегутантни варијанти, хорор-половинки од лавови и коњи што исконкуваат од фонтани ...) само од Карпоша трага нема;

- центарот на „градот“, сеуште со одржлива модернистичка нота, окупиран од варварски споменолики орди и преслечени фасади;

- една карикатурална градба што се самонарекува „Спомен куќа на Мајка Тереза“, а за која што самиот „проектант“ признава дека повеќе бил воден од чувството отколу од разумот!, итн., итн.

3.

Е сега, прашање за милион долари е: како еден неинформиран странец ќе го прочита сето ова? Како сериозен урбанистички осмислен град или – хаос? Барем кај мене нема веќе ни трошка сомнеж дека во тоа тотално безредие, во тој целосен хаос од некогашно градителство до сегашно разградителство, од некогашна архитектура до сегашна кулисоманија, од некогашна уметност до сегашен кич ... странецот намерник, особено ако е од Европа, ќе прочита налудничав град, најверојатно омразен од своите жители. Зашто, инаку, како би дозволиле нешто такво да му се случува?

Но, поентата е: што во овој хаос од форми, слики и облици, што во овој мутав урбанистички јазик ќе прочита / препознае странецот како нешто нему блиско, како нему нешто препознатливо? Ќе препознае само форми и облици од минатото: мост, тврдина, амам, Модерна! Сето друго ќе му биде тотална непознаница, зашто му е – непознатливо до карикатуралност. Сето друго само од далеку можеби ќе му асоцира, само ќе му наликува на нешто што го видел дома, но во оригинална и автентична форма, нешто што претставува негово минато и традиција! Шокот ќе биде уште поголем кога некој ќе му открие дека тие непознатливи дречави кулиси не се филмски сет туку (според некои) - современ израз во македонската архитектура! И, веројатно, ќе се прекрсти. Без оглед дали е верник!

4.

За жал, тој впечаток за нас како луѓе што се обидуваат да говорат на јазик што ниту го знаат ниту пак го разбираат а не се свесни дека д'ткаат и им треба логопед, ќе му се пренесе и сите други полиња на нашиот општествен ангажман. Особено на планот на културата.

Некој сигурно ќе му објасни дека приоритетна државна политика денес е барокољубството и дека Министерството за култура е главниот промотор и реализатор на истата. И, последователно, дека Македонија одамна и дефинитивно веќе нема контакт со современата уметност во светот, Министерството за култура со години финансира исклучиво локалистички будалаштини, македонската уметност, дури и кога ќе и' дозволат да излезе надвор, е тотално анахрона и депласирана, итн., итн. Ама, ко за беља, некој ќе го однесе до Музејот на современа уметност и овој сигурно, прво, ќе се запрепасти што сеуште имаме таква градба. Можеби ќе ја барокизираме набргу? Којзнае, една „видна“ кустоска „од внатре“ навести дека ќе морале да го заградат Музејот! Нормално, им пречат посетителите!!!

И второ, внатре, пак за беља, ќе види изложба на Хенри Мур и веќе ништо нема да му биде јасно. Што мајка бара тој Мур во барокољубно Скопје, кога ние ги мразиме Модерната и совремието?

И навистина, сосема е нејасно зошто ни требаше оној инцидент наречен изложба на Хенри Мур!? Зашто, Хенри Мур изложен во нашиов денешен миг е токму – инцидент! Кому му треба таа, кога градот буквално го посраа со „творечки“ лепешки? И кога градиме онакви мостови и спомен куќи, кога може да гради дури и Субрата Рој, кога напалу пресечени коњи и лавови ни се врв на домашната естетика? Кого и што ќе научи естетиката на Хенри Мур, и зошто, ако нашите (квази)мостови завршуваат во влезовите на (квази)згради, ако истите тие (квази)мостови се накитени со тролови и џуџиња наместо со скулптури, ако нашата централна „уметничка“ творба е посестрима на севернокорејските „грандиозни“ монструми? Кому, навистина, во нашево творечко пелтечење му треба(ше) Хенри Мур?

Впрочем, истиот инцидент се повторува и со поканата за Пендерецки на Охридско лето. Што ќе ни е нам музиката на овој авангарден, иновативен композитор кога ние си имаме наши локални (и поголеми од него) величини и кога донесовме закон да финансираме македонски фолк? Зошто воопшто архиме пари, кога истите можеме да ги распределиме на Сузето, Есма, малку на Кире Костов, па оној Врчаковски ...?! Што ќе ни е човек кој вели дека „со децении барал и откривал нови звуци“ кога нашиве одамна откриле алхемиска формула како (квази)музиката да ја трансформираат во – суво злато?! И кој, Впрочем, ќе го слуша Пендерецки во ваква Македонија?

5.

Заради сето тоа, нашите денешни пораки до светот не се веќе ни збунувачки или двосмислени. Тие полека се заокружуваат во симптоми на нешто друго, многу полошо и потешко. Денешната наша дволичност само за пред светот веќе не е ни смешна. Патолошка е.

Наводно сакаме во Европа, ама онаа барокнана, или барем неокласичната. Ама ни таа не знаеме да ја направиме! Еднаш во годината ќе го донесеме Хенри Мур, ама другите 364 дена ќе редиме локален хорор низ градот, еднаш во годината ќе платиме за Пендерецки ама другите 364 дена ќе *sensame* во ритамот на локалниот музички кич. И сето тоа деееебело ќе го плаќаме!

(20 јуни 2013)

ХОРХЕ НАШ ... И САРАЈЛИЈА!

1.

Бидејќи Претседателот на државата јавно – ако „шоуто“ во коешто се појави пред некоја вечер може да се нарече јавност – се изјасни дека се чувствува како Хорхе, барем додека му трае претседателскиот мандат, тогаш нема причина тоа да не се прифати.

Елем, од целата таа *македонска салата* „сервирана“ од него и групата за поддршка составена од виинидни интелектуалци (секоја чест на младиот Жидас Даскаловски ама друштвото му е – па, па, пааа!), мене највише, морам да признам, ме интересираше длабокоумниот дијалог што ќе го водат со Ацо ЃоаРембрант – Сарајлија. Зашто, впрочем, кој друг од тоа друштво таму би можел да постави сериозно прашање (со државно значење од рангот на еден Претседател!) од уметноста ако не нашиот Сарајлија? Па (божем) чоекот е уметник. Или барем беше, пред да стане политичар и се' друго што оди уз тоа. Значи кој друг би можел да и' го обели образот на нашата ненадмината уметност ако не нашиов „авангардист“? А впрочем, и Хорхе му беше на отворањето на голееемата ретроспективна изложба во МСУ! Што ќе рече, луѓево си имаат предистории на дружење.

2.

Како и да е', Сарајлија не не' разочара. Впрочем, тој тоа никогаш не го прави. Си има бре брате човекот еден стил и си тера по него. Онака, уметничко политикантски. Во духот на новото време и новите „политичари“! Признавам, во прво време помислив дека повторно ќе се упрпа од „величината“ на гостинот, дека пак ќе пелтечи и дека ќе гледаме само реприза од гостувањето на Премиерот во истата емисија. Ама чоеков научил. Сваког дана у сваком погледу све више напредујемо!

Па така, прво питање: По вообичаеното и веќе видено (со Премиерот) воведно упикување за и околу интелектуалните капацитети и способности на Претседателот (при што овој, онака благо зачудено, не беше сигурен дали баш за него станува збор!), Ацика бувна с' неба па у ребра: демек, какви се искуствата на Претседателот со странските државници околу „македонското прашање“, што тие мислат за Македонија!? Се разбира, клучно прашање за нашата уметност, зашто ако некој не разбира која е и што е Македонија, како ќе разбере која е и што е нејзината уметност?

И Хорхе, онака интелектуално, и Претседателски, ни објасни се' до детали, колку и како неговите високи соговорници знаеле и мислеле за Македонија. Дури и Jewish Encyclopedija, јоботе! Се' е јасно како бел ден, ама изгледа некој кај нас и во соседството тоа едноставно не го разбира. Или не сака да го разбере! Кратко и јасно. (Ова последново е мое толкување, онака, по чувство и меѓу редови! Но, исто така, не ми е докрај јасно што е тоа толку важно колку другите знаат за нас. А колку ние знаеме за другите? За една Литванија или Португалија? Прашањето е: колку и што *ние знаеме за нас*, ама мислам дека за овие двајца тоа е равенка со четири непознати!).

По извесно време, еве ти го Ацика повторно. И овојпат посамоуверено!

Второ питање: демек, Сарајлија умира од желба да знае како во рамките на Претседателските ингеренции и неговите „бројни“ шетања низ светот функционира културната дипломатија, односно, упростено, што ли Хорхе чини за македонската култура шетајќи (се) по светот! Повторно – клучно прашање!!! (Повторно, и ова прашање беше „паметно“ филивано со познатите цврсти ставови на Сарајлија за ЕУ и НАТО, за глобализацијата – во која што, види богати, се согласуваат со Претседателот – и слични витални за нас проблеми). И ова на Хорхета му легна ко' кец на десетка за да ги (по)каже своите познавања и капацитети од македонската култура, како сите во светот (бреее) го

знаеле Симон Трчевски и Манчевски, како ете ние сме давале титула национален уметник, па ниту еден негов гостин не излегол од кај него без некаква монографија или дело(?) и – толку.

И двајцата среќни и задоволни ко мали деца! Сарајлија демек прашал, Хорхе демек одговорил!!!

3.

Се разбира, целата таа играрија повеќе подзаличуваше на маалски муабет пред кооператива, отколку на дијалог со еден Претседател. Да сакаше Претседателот вистински дијалог, ќе излезеше пред поинаков состав на вистински новинари. Но тоа е нивна работа и (политчка) проценка!

Сепак, останува јансата од неискористената можност, од шансата да се постават сериозни / вистински прашања. Што можеше / требаше Сарајлија да праша, кога би имал *нешто* во црпката? На пример, интересни ќе беа прашањата за следново:

- Со каква локална културна понуда се среќава македонскиот Претседател при неговите посети на странски земји, за разлика од оние изветвени (наводно културни) шаблони што ние им ги нудиме на странците дома? И во тој контекст, го дочекале ли некаде пред странските споменици водичи облечени како попови, партизани, антички војници и слични будалаштини?
- Во која европска држава, членка на ЕУ, постои категоријата „национален уметник“ и зошто таа е баш толку значајна за Македонија за да тој се фали со истата? И во тој контекст, кога веќе го присилиле да ја доделува таа „титула“, не помислил ли дека во Македонија има е повозрасни и позаслужни творци од тие што некој му ги сервирал?
- Кој музеи ги видел во државите што ги посетил и дали некој државник го однел во музеј сличен на нашено чудо наречено Музеј на македонската државност ...?
- Го прошетале ли по некој мост што завршува – никаде?
- Ја прочитал ли, ја разбрал ли и се нашол ли себеси, како Претседател на држава, во Националната стратегија за развој на културата 2013-2017?
- Кои се и чиви се тие „дела“ што им ги подарува на странските гости?
- Бидејќи е толку загрижен за македонскиот идентитет, што мисли за идентитетските крајби што секојдневно им се случуваат на македонските архитектонски објекти во центарот на Скопје, но и на самиот град? Или фактот дека тој „не е од тука“ го амнестира од ова прашање?
- Бидејќи и тој и „Првата Дама“ се изјаснија дека новиот Театар е „убав“, може ли да не’ просветли со дефиниција за Убавото? И каде во Европа видел толкаво количество кич на едно место викано театар?
- Бидејќи Сарајлија е (божем) сликар, можеше ли да праша што и како, конечно, ќе направи Претседателот за вистински да го промовира и отвори за јавноста мозаичкото ремек дело од Глигор Чемерски во Вилата на Водно?
- Бидејќи Сарајлија е (божем) сликар, можеше да праша кој му ја тутна, покрај толку други, токму онаа слика од Мартиноски во просторијата каде што прима гости, а која што слика е толку нерепрезентативна не само за творештвото на уметникот, туку и за македонското сликарство? (Што пак никако не треба да значи дека постојната сега треба да се замени со, не дај боже, некоја од „ромките“ од истиот уметник, како кај Премиерот!);
- Или, конечно, не ќе беше ли најпамятно барем едно сосема неутрално, општо прашање за македонскиот културен миг, за некаква можна компарација на актуелностите на македонската култура со онаа на соседите, и слично?

4.

Се разбира, ова се *само* дел од можните прашања коишто некој мааалку попаметен ќе му ги поставеше на еден Претседател на Македонија, наместо да булазни за некакви историски тези и глобализации, коишто и така не ги разбира. Еден сериозен уметник, наместо највулгарно да се лигави и упикува, ќе се подготвеше за средба со највисокиот претставник на сопствената држава барајќи ги вистинските прашања и инсистирајќи на вистински одговори. Ако ги знае, се разбира, што во конкретниов случај не беше така.

А највисокиот претставник на Македонија (или барем неговите „високоумни“ советници) секако барем малку ќе (се) подготвеше да *добие* сериозни едно-две прашања од културата, а не лицемерни фалби од најдолен вид. Или, можеше и Претседателот да му постави некое интересно прашање на својот другар Сарајлија, на пример:

- Каде тоа во Европа и светот еден „уметник“ како Сарајлија може да се седи во сите можни државни комисии и да си избира и си ги финансира сопствените проекти?
- Како тоа ретроспективната изложба на нашиов „авангардист“, а на којашто тој беше почесен гостин, ја немаше во Годишната програма на Министерството, а сепак доби пааари?
- За време на историски чувениот и запишан во сите македонски книги престој на нашиов Сарајлија во Амстердам пред многу години, каде тоа човечево виде таков кич-театар, каков што ни го смести овде?
- Итн., итн.

Или, вообичаено, сето тоа полноќно пренемагање беше само уште една претстава – за народ!?

(24 јуни 2013)

МУЗЕЈ КОЊОПАС

1.

Не дека некој се сомневаше дека тоа ќе се случи. Не дека кој и да е нормален не знаеше каква морничава завршница ќе има не само „извонрееедниот“ Спомен музеј на Тоше Проески, туку и сите „грандиооозни“ објекти-кулиси што го преплавија Скопје и се шират како рак-рана и низ внатрешноста!

Ние седумдесеттина години не научивме дека најлесно е да изградиш, а најтешко да го *одржуваш* изграденото. Затоа и се' наоколу пропаѓа. Оставено, свесно или „несвесно“. Свесно заради веќе очебини лукративни причини, зашто на местото на пропаднатите градби некој ќе треба, нели, да изгради нови – поубави и постари! „Несвесно“ пак заради редица малоумни божем идеолошки причини на еден грст болни луѓе кои, заради свои комплекси, не сакаат да го гледаат тоа што некој друг го изградил. Тие, повторно, ќе изградат – свое. И повторно – поубаво и постаро!

2.

Оттука, состојбите со т.н. Спомен музеј на Тоше Проески, што некој безумно го прогласи дури и за национална установа во културата, воопшто не се изненадувачки. Изненадување е што издржа и толку!

Се изненадуваат само пискарала кои немаат појма од состојбите во македонската култура, па сега се забезекнале како тоа некој, таму, не се грижи за објектот. А објектот добил и прва награда! Ма немој, преку интернетско гласање!? И како тоа на објект со прва награда после само 2 (и со букви: две) години му се распаѓаат ѕидовите? А во тревниците да му пасат – коњи?!

Нејсе, награда или не, тоа сега воопшто и не е битно. Или, битно е до толку што е уште поголем срамот. А што ли ќе се случи со оние градби што не добиле никаква награда? Буквално ќе ги снесат за една деценија, ќе се распадат ...?

Понатаму, та нели Тоше беше национална и интернационална ѕвезда, нели сите се колнеа во него, нели сите плачеа ...? Не ќе беше ли поумно да го остават детето на мира, да не се резилат дома и пред светот. Немавме ли доволно примери токму во Крушево како не се чуваат и позначајни објекти. И не само таму, туку низ цела Македонија? Ама, се разбира, најлесно е да се обвини градот!

3.

За разлика од нас, светот гради музеи за иднината. Да траат. Ние градиме за минатото, и да – пропаѓаат. Или сами да ги пропаднеме. Па да градиме нови. Од почеток!

Светот промислил дефиниции за музеите, поставил стандарди и критериуми. Тие, за нас, очигледно не важат. Никогаш не ни важеле. Ние си имаме свои стандарди, видливи „на дело“ во Крушево. И не само таму.

Светот носи т.н. Лисабонска декларација за поддршка на културата и музеите во нивното соочување со глобалната криза, ние оставаме музеите да ни пропаѓаат. Декларацијата бара од Европските влади и парламенти да им помогнат на музеите да се справат со економските закани и тешкотии, кај нас Парламентот и Владата немаат појма што им се случува во музеите. Појма нема ниту Министерството за култура како надлежен државен орган. Тие се надлежни само да градат, не и да одржуваат! (Не знам зошто конечно не ги припојат кон некое *градежно* министерство. И така не вршат никаква работа во културата!). За објектите, еднаш изградени, велат тие, надлежни биле директорите и вработените. И тие тоа има да си го прават. Дури и со свои пари, ако треба. Зашто нашево чувееено Министерство нема време и пари за такви глупости! (Патем, поминал ли некој од „надлежните“ неодамна до „Мала станица“ да види до какво дереце го дотераа објектот? Набргу повторно ќе биде руина каква што беше).

4.

Впрочем, еднаш треба дефинитивно да се каже и фактот дека изградбата на таков музеј, или спомен-куќа, или што и да е тоа во Крушево, беше целосно натегната теза дека ние, ете, на тој начин му се благодаруваче на Тоше Проески. Ќе беше поумно (ама кому да му кажеш?) ако се востановеше некаква (ајде нека биде државна) награда, некаква (државна) стипендија за млади пеачи, ако се именуваше некој фестивал по него, некоја друга форма на *паметење* и чествување на младата и преранопочината македонска музичка ѕвезда. А згора на се', намислија и онака мајсторски карикатурално да го „овековечат“ на „Мостот на уметноста“!?

5.

Ние, дефинитивно, и после толку децении, ќе мора да учиме од почеток. Безмалу од „А“, за многу нешта коишто светот ги елаборирал уште пред два-три века. Ќе мора допрва да учиме дека музеите не се објекти-играчки за дилетанти и мали деца, дека музејските институции не се партиско-политички помагала или (квази)идеолошки бастуми за потпирање што им служат на недоветни и полуписмени поединци и групи. Музеите уште помалку се места каде некој ќе си ги лечи комплексите (од секаков вид) или ќе креира нови „величини“ и „истории“, коишто понатаму (ќе) служат за потсмев на светот и идните генерации! Музеите сигурно не се скапи карикатурални кутии, коишто подоцна треба да се правдат со божем некакви „специјални признанија“ добиени во странство (како нашиот „велелепен“ Музеј на македонската борба!).

(25 јуни 2013)

ЖЕДНИ ЗА УМ

1.

Абе, до толку ништо да не се знаело! До толку да не се умеело малку логично да си мисли. Да не се има претстава што треба а што *не треба* да прават. До толку да не се знае што им е работа на институциите, што му е работа на Министерството, а што *не им е работа* на други полуписмени типови што седат по прес конференции на тоа исто Министерство и тресат глупости! Толку да не се знае што е тоа музеј и што всушност се работи во музеите. Да не се умеело да се направи разлика помеѓу музеј и некаква селска галерија, за којашто тие веројатно сонуваат!

Оној нашион *interciger*, пардон *underground*, уметник Ацо Станковски звани Сарајлија ќе им дели вода на жедните македонски уметници во пустина. Онаа домаќинкана од Музејот на современа уметност, која сигурно не умее да разликува камен од графика, ќе им овозможела на помлади и постари уметници да бидат застапени во колекцијата на Музејот. (Е ако овој Музеј стигна до таму оваа да им овозможува на уметниците да бидат застапени во неговата колекција, тогаш јасно е зошто сме на ова дереце!).

И сето тоа „стручњациве“ ќе го правеле со 4 милиони денари! Машала.

2.

Значи, Министерството ни за култура конечно почна да ја остварува Стратегијата за развој на културата, и тоа, ни мање ни повеќе, туку со „блескавата“ идеја од средното уво на оној *interciger*-он, на кој му „дошло из дупета у главу“ (што викаат Србите) дека државава, нели, треба и да откупи по некое дело од неговите „колеги“ уметници. Та не може само он, секоја година, да го собира кајмакот од Министерството преку сите можни форми на лукративен конфликт на интереси, туку мора од колачот да апнат малку и другите. Колку – ќе видиме, што ќе рече, пак *тој* ќе определи! (Како ли ги маѓепса овој уличен „гуру“ оние од Министерството, просто му јадат од рака!).

Па така, бидејќи онаа омразена социјалистичка власт педесет години градеше и одржуваше празни музеи, овој културен месија на Македонската преродба сега ќе ги наполни со Дееееела! Заедно со она тупацине од Министерството.

Па каде одеше овој народ цели педесет години, што правеше во тие музеи, што гледаше по нивните ѕидови. Оваа држава спадна ли на Сарајлија да ни ги опремува музеите со дела? И онаа домаќинкана што до вчера не знаеше што е музеј? Ало, има ли некој нормален овде?

3.

Значи, овие двајца не’ просветлија дека преку Министерството за култура, ќе се *откупуваат* дела за и во име на Музејот на современата уметност и Националната галерија! Што ќе рече дека овие две институции се малоумни, неписмени, необразовани, неспособни, недоветни, неуки ... па ова „стручњациве“, меѓу кои и Сарајлија и Шулевска, тоа ќе го правеле за нив.

А кој го правеше тоа до сега? Каде беше *interciger*-он сиве овие години, каде беше онаа другана персона? И од кога и од каде пак тие двајца знаат што тоа им треба на колекциите на спомнатите институции?

Ако пак овие двајца навистина тооолку ништо не разбираат, можно ли е во толкаво Министерство (па и Влада) сите да се исти тутурутки и да не знаат што му е работа на Министерството за култура (освен градењето споменици, се разбира) а што им е работа на музеите? Можно ли е никој да не го прочитал ни Законот за музеи што самите го

напишале, каде што пишува како музеите го стекнуваат музејскиот материјал? И како музејски материјал влегува во музеите? Можно ли е ниту еден да не знае дека музеите не се депонии во кои се сместува се' што некоја будала го сликала вчера или денес, како што сака онаа персонана да им ги отвори вратите на „младите“ уметници?

Помислиле ли „стручњациве“ дека на овој начин им одземаат една од најбитните ингеренции на музеите? Зашто, ако музеите не можат самостојно да одлучат *што и како* им треба за нивните колекции, ако тоа треба / мора да оди преку државниот орган надлежен за работите на културата (што ќе рече Министерството за култура), и плус ако во тоа треба да се плеткаат полуписмени *надворешни* луѓе, тогаш што им е работа?

Некој паметен ќе рече: кога веќе тоа Министерство, преку наводни комисии составени од нивни пиони, ги приграби сите *суштествени* функции во културата – насилно инфилтрирање во годишните програми, дебилно „креирање“ на меѓународната соработка, циркузантска кадровска политика, партиски вработувања итн. – тогаш зошто да не го прави и ова? Точно, зашто ова е уште еден перфиден начин да се упикаат нивните миленици во музејските збирки, да им се дополнат уште малку џебовите со по некој сребренник. На овој ли начин сега ќе им создаваат биографии на пуленине дилетанти од „Скопје 2014“? Го наполнија градот со нивните гадотии, сега ќе ги полнат музеите? Со нив и нивните компањони. И компањоните на компањоните!

Веќе во моментов секој малку попаметен од Сарајлија и домаќинкана може во сон да ја „прочита“ листата на уметници чии дела следната година ќе бидат откупени за македонските национални музеи. И ќе погоди до 90%.

И мислат дека со тоа ќе станат големи уметници? Влегле во колекциите на Музејот на современата уметност или Националната галерија? Имаат ли воопшто претстава тие шутраци колку такви дела од еднакви како нив дилетантни чмаат по депоата на овие институции? И никогаш не виѓават бел ден? Тоа е максимумот што молери и подлизурковци како нив можат да постигнат.

4.

И, се разбира, секој нормален ќе помисли дека тука е крајот. Ама не, музеалциве од свирипичино или кое ли беше кичевско село, сето ова намислиле да го прават преку – конкурс! Ни мање ни више. Мислат дека прават „Песна на Евровизија“, „Златно славејче“, што ли? Кој музеј во светот ја пополнува колекцијата – зашто тоа е главниот мотив за откупот кај овој вид музеи – преку конкурс? И како богати никој во светон не се сетил на оваа (малоумна) финта?

Па музеите не се социјала, бре шутраци, па да распишувате конкурс а тие само да спроведуваат и примаат – „уметнички“ дела! Па ќе смислите ли критериуми (кој колкави годишни примања има, има ли вработен во семејството ...), ќе смислите ли специјални услови (да имал барем две самостојни изложби, или да има барем едно дело во рамките на „Скопје 2014“ ...)? Па вие, нормални ли сте?

И како на тој fucking конкурс ќе се јават Мазев, Петлевски, Мариноски ... и цела редица други сериозни македонски уметници зашто, во принцип, двата спомнати музеи главно имаат потреба од токму *такви* уметници и *нивни* дела? Едните, за жал, ако не сте знаеле, не се живи, а другите сигурно нема да сакаат да се резилат на таков конкурс. Или ќе се тера истата финта со конкурсите од „Скопје 2014“ каде се нудеа 500 евра за откуп и никој сериозен не сакаше да се јави? И после, нели – кој им е крив, па имаше конкурс!?

И конечно музеите ќе мора да го земат тоа што им се нуди, тоа што вие ќе го определите за „уметност“? И што после ќе прават со *таа* „уметност“?

А зошто, впрочем, не си ја носите вие дома *таа* и *таква* „уметност“ наместо да ја пикате по музеите? Закачете си ја дома и гледајте ја по цел божји ден! Или, ако сте баш тооолкави Македонци и загрижени за оваа култура, зошто не му ги дадете тие пари на Семинарот за македонски јазик, којшто го држите на леб и вода? Барем ќе направите добро дело токму за *културата*!

Зашто вистинската македонска уметност не е жедна за вашата вода, вие сте жедни за малку ум!!!

(29 јуни 2913)

МЕЧКАТА И КОМШИЈАТА

1.

Не сум стручњак за народни поговорки, ама очигледно *не* случајно народот рекол: „Ако мечката игра во дворот на комшијата, кога-тогаш ќе заигра и во твојот двор“! И не случајно смислил уште дестиси слични поговорки, во различни варијанти, но со едно и единствено наравоучение: не се сити на туѓи неволји! Или, преведено, туѓата неволја може и тебе да те снајде; или, ако не реагираш на време на туѓите неволји, ќе дојдат и кај тебе ... итн., итн. И таквата поговорка, во идентичен контекст, ја има кај речиси сите народи. Тоа, се разбира е резултат на со векови таложена мудрост, на искуство со секаков вид маки и проблеми, тоа (треба да) е поука за идните генерации да не ги повторуваат истите грешки. Се разбира, тоа никогаш не е така, односно секоја генерација како да ужива постојано да си учи од сопствени грешки.

2.

Зошто ваков вовед? Па, ми се чинеше прикладен заради целана булумента „интелектуалци“ кои наеднаш рипнаа во одбрана на ликот и делото на Славко Јаневски, а по повод неговото прогласување за кодош од страна на веќе „славната“ Комисија за утврдување на фактите.

Нивната работа, на тие пет-шест морални креатури кои за пари чепкаат по туѓите животи, навистина не завредува ни збор. Уште кога ќе ги видите, се' ви е јасно. Особено лицено на оној Ациев! Па оној „историчарон“ Велјановски. Минорни човечиња кои одненадеж добиле некаква власт да уништуваат луѓе! И ја користат итромански и бескрупулозно! Онака, најсељачки, со секира (и тоа со тапиот дел, повеќе да боли) – па удри!

Ама, зошто некој би им се лутел ним? И за што, всушност, тие би биле виновни? Та нели сите потрчавме да им поднесуваме изјави дека не сме биле кодоши, да им се правдаме на тие до вчера маргиналци, пигмејци во човечки облик, дека не сме грешеле во животот, барем од тој кодошки аспект! И уште ни поставуваа рокови, демек ако не поднесете изјава до тој и тој ден, ќе ви ебеме мајката! Фрикови! Та нели самите им ја дадовме таа инквизиторска секира да ги мават луѓето и нивните семејства по глава, со тапиот крај, за да нанесат поголема штета, и болка?

Па каде беше *тогаш* целата оваа „интелектуална“ булумента која тера на повраќање, каде беа овие доцнобудни „умни“ писатели и академици да промислат и да не' предупредат што се' може да ни случи? За што впрочем добиваат од сите нас такви

плати и додатоци, државни и секакви други награди, томови и томови изданија на нивни избрани, собрани и којзнае какви уште дела? Само да мислат на сопствените џебови и газови, или барем *малку* да помислат и на тоа што се случува во државата? Во што се тие елитата на оваа држава? Во среброљупството и молчењето? Во даден контекст и оние инквизиторчиња имаат поголема доблест зашто јавно седнаа на местата и се зафатија со валканата работа. А овие нашиве македончиња-интелектуалчиња се криеа во глувчешки дупки!

3.

Немам намера и не можам да го бранам Славко Јаневски, ниту пак мислам дека му е потребна мојата одбрана. Немам намера и не сакам ниту да го напаѓам.

Имав чест, по службена должност, да го запознам и да проведем ден-два со него за време на една негова промоција во Софија. Она што ми остави впечаток беше сериозноста, достоинството, онаа ненаметлива но силна нота на вистински Господин! И – толку го знам. Знаам, се разбира, и по нешто од неговиот богат литературен опус. (Ама паметам дека дел од овие исти „пријатели“ му ја бутнаа чивијата за Нобеловата награда и го изрезалија човекот!). Гледано во целина, повторно, не сум во позиција, ниту пак сакам да бидам, да судам за што и да е' сврзано со него.

Ама, сакам, и еве можам, да кажам збор-два за сите овие сегашни „бранители“. Да биде појасно: не мислам дека *никој* не треба да стане во одбрана на овој големец на македонската култура. Ама овие сегашниве, „чекачиве“, упикувачиве, подлизурковциве, сите овие кои токму тој Славко ги примаше во МАНУ и другите македонски институции и асоцијации, секако не се валидните бранители! Заради многу веќе спомнати нешта, а меѓу нив особено зашто им се нејасни – мотивите!

4.

На пример, што им се чинеше на овие денес одненадеж освестени „интелектуални“ умови кога гледаа што им прави Македонската Државна Инквизиција на едно чудо луѓе од нивното окружување? Или – не гледаа? Не ги интересираше? А сега, одеднаш, нападот врз Славко Јаневски е напад врз МАНУ? Бреее, богати! А нападот врз Фрчковски не ли беше напад врз Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“? Па нападот врз некои други поединци не ли беше напад врз некои други професии, еснафи, институции ...? Не пуштија глас за ништо што се случуваше околу нив.

За кој проблем од таа славна македонска култура за која што, еве, тооолку се залагаат проговорија отворено? И бидејќи говорат за Јаневски, гледаат ли што им се случува секоја година во „славното“ македонско издаваштво? Или во музеите, каде Јаневски често доаѓаше? Ќе гукнат ли за најновата измислица на Министерството со откупот на дела за музеите? Ќе се најде ли барем еден маж (во фигуративна форма) да и' „честита“ на тетка Есма како на национален уметник и да го смести и Министерството и Хорхета таму каде што им е местото?

Или, всушност, овие одеднаш освестени, да простите, ги заболеле за другите? Просто беше одвратен тој молк на оние *дебело платени* за да зборуват, уште подебело платени за да мислат. И уште поодвратно беше нивното протитуирање лево и десно, напред и назад, во слава на ова или она. Е па сега – славете!

Или, дали можеби, ова сегашно „освестување“ е резултат на очигледниот факт дека Инквизицијава забегла (а таа всушност е забегана од самиот почеток!), дека практично им влегла во нивниот двор, што ќе рече дека може да стигне и до нивниот праг? Дали е тоа проблемот, сега маскиран во грижа за човекот – Јаневски или кој и да е друг од нивното окружување – а всушност страв дека преку ноќ се стопил ѕидот од мраз што (божем) ги

штител како недопирливи? И бидејќи се шупелки по дефиниција, не им е јасно дека за Инквизицијата нема недопирливи!

5.

Не случајно велат дека интелектуалецот е лесно расиплива роба. А нашиве (квази)интелектуалци – особено! Ним не им требат надворешни услови да ги расипат. Тие се расипливи сами од себе. И по себе.

Се усмрдуваат со тек на времето. Онака, из чиста мира. Тие изгледа се расипани од самиот старт, ама подоцна замирисуваат.

А вакви надворешни поттици како овој со Славко Јаневски само ја ефектуираат смрдеата на големи дистанци. Ја шират до неподносливи граници. Не знам како се трпат меѓу себе од таа смрдеа. Или – токму заради тоа не ја чувствуваат?

(01 јули 2013)

АПСУРДИ

1.

Кога ќе се фатите себеси дека – каков парадокс! - во целата оваа лустрирачка папазјанија за најсериозен, најрелевантен и највалиден, го сметате одговорот *токму* на онаа група морални инвалиди која што се крие зад името Комисија за верификација на фактите, тогаш сите филмови завршуваат! И згора на тоа, поразумно (колку што му дал Господ) од другите академици да звучи и Радован Павловски.

Оттука, џабе ни е и МАНУ (па не можеа ли да останат на човечкото писмо на академик Филиповски?) или сану, и ДПМ или која и да е ПМ, и сите други асоцијации и поединци кои сега го креваат гласот против лустрацијата на Славко Јаневски. Испаѓа дека појма немаат што говорат, ниту ги побарале материјале, уште помалку ги виделе и прочитале, ама знаат дека работите не стојат така како што велат лустраторите! Аман бе, ванѓи македонски, како ли тоа го утврдивте? Нели беше ред, прво, да ги побарате релевантните материјали врз основа на кои е донесено тоа ступидно решение. Потоа, да ги прочитате, па најпосле да реагирате, ако има за што да се реагира. И еднаш за секогаш да не' куртулите од Инквизицијата. Ама – со аргументи!

Вака, Ациев и неговата инквизиторската банда испаѓаат уште поербап и во старт ви ја затнуват устата. Со право велат дека тие не завлегуваат во творештвото на Јаневски, во неговиот придонес за македонската култура и уметност, во неговите литературни квалитети, уште помалку во неговиот придонес при основањето на МАНУ. Тие, наводно, само си го вршат *нивниот* дел од работата (или наредбите!), што ќе рече бараат (и наводно наоѓаат) податоци за соработка со тајните служби. И, велат, ги имаат!

2.

И што тука има да се дискутира? И што тука има Томе Серафимовски да раскажува приказни од младоста, и каква врска има кому и како Славко му држел лекции (на Тито, Лазо и компанија, кои за другарот Томе се сеуште „другари“, се разбира), или оние од ДПМ да се пењават за придонесот на Славко во македонската литература, или оние ПЕН-овцине, или ...? И како Томе не најде за потребно да каже збор-два против оваа Инквизиција кога нивните наредбодавци му даваа да изведува споменици во рамките на

„Скопје 2014“? Ама тогаш беше важно да се инкасира, нели? Или на она писателине кога им ги издаваа собраните дела, кога ги вклучуваат во сите-знаеме-какви смешни антологии и едиции? Тогаш се' беше ОК? Па малку почит, и срам бре, шутраци? Славко Јаневски, не се сомневам, се превртува во гробот кога слуша кој (со чесни исклучоци!) и како го „брани“!

3.

И апсурдот да биде уште поголем, во исто време, како темпирано, се објавува дека нашиот национален уметник за 2013 година е, ни мање ни више, туку - тетка Есма!

Е па, почитувани академици, писатели, композитори, пеавачи и певаљке, има ли некој нормален овде? Не сметавте дека и за ова треба да реагирате? Никој не праша како е можно и двајца академици, покрај толку сериозни творци, да гласаат за изборот на тетка Есма за национален уметник? Или, ако конкретните академици навистина и немаат врска со музика - иако, веројатно, треба барем малку да имаат појма која е Есма и што е тоа „национален уметник“ - што правеа таму Стојан Стојков, композитор, и Влатко Стефановски? Да, истиот Влатко, оној од „Леб и сол“? И за нив Есма е врвот не само на македонската музика туку и на македонската култура? Машала, стручњаци!

И после пак ни се криви и Грци и Албанци, да не спомнувам Бугари и Срби, и ЕУ и НАТО, и Ховит и Фуере, сите ни се виновни што ние сме такви глупандери, такви (и поголеми) тутурутки, такви подлизурковци какви што ги нема во овој дел од светот! Остана ли барем малку образ кај некој од нашиве „интелектуалци“? И што ли само си мислеше таа комисија? Ај денес ќе биде Есма, па утре, можеби, и јас ќе дотуркам до национален уметник! И? Какви шапшали! И има ли некој од музичкиве (квази)стручњаци да ги објасни критериумите според кои ја избраа тетка Есма за тоа што ја избраа? Од кога тоа бројот на концертите и издадените албуми се основен критериум во популарната музика? А каде и' се на Есма бараните со Законот за национален уметник меѓународните награди од типот на Греми или MTV? И дали заради оваа „титула“ беше целиот оној циркус со Евросонгот? Ама, пак испадна уште во првиот круг, а Законот бара прво место! Или, на Есма ќе и' прогледате низ прсти, за да утре и вам некој ви прогледа низ прсти? Е па тие прсти и таквите како вас не доведоа до ова дереџе!

4.

И, нормално, апсурдите мора да имаат капак. А нашиот капак се вика - „концертен клавир“ од плех, полн со цвеќе! Кој сака да го види нека појде до „спектакуларниот“ плоштад „Карпошово востание“, и лево од мостот, на едно пољанче, ќе го види последното „ремек дело“ на македонската скулптура! Не се знае кој е „уметникот“ што го стокмил, не се знае ни називот на „ремек делото“, уште помалку зошто тоа чудо се наоѓа таму. Ама, се знае, се гледа, дека изигрува – клавир! Да не е по повод тетка Есма, да ни одржи уште еден плус оние 12.000 концерти?

И повторно апсурдот од почетокот. Гледајќи го „клавирот“, сите оние лепешки низ центарот на градот – од Ацета па до Јустинијан – ви изгледаат сериозно. Зашто очигледно е дека „клавиров“ го измачил „уметникот“. Овој, кутриов, не знаел како да се справи со тоа плехот од што го правел „клавирот“, па како да го гризел со заби, го виткал, го пустел ... го швајцувал до сто и едно. И назад! Уште ваков монструм ни фалеше. Сега сме комплетни! Честитки!

Верувам дека, конечно, Божиновски, Хаџи Пуља, Кокан Грчев и другата „архи“братија е среќна. Со се Сарајлија, се разбира!

(02 јули 2013)

ЕДНА ГОООЛЕМА ЛАГА

1.

Просто човек не знае што да мисли. Наместо да си седи мадро, што вели народот, сега непрежаленион ни Музеј на македонската борба подарува слики-минијатури на туристи од Холандија. И тоа од „уметникот“ Живко Поповски – Цветин!? Акцијата да ти била наменета за добредојде на холандските туристи, и ќе траела до крајот на октомври.

И сега, се поставуваат едно чудо прашања од типот: за што е основан овој т.н. Музеј, нема ли Музејов друга попатетна работа, зошто „слики“ баш од Цветин, зошто не им подаруваат црешови топчиња, зошто само на холандски туристи а не и на другите ... итн? Или, ќе почнат ли да ја следат оваа практика и другите музеи во Скопје и Македонија, ќе може ли Цветин да постигне таква продукција ...? И секое од овие прашања е легитимно. И, за жал - без одговор!

2.

Но, ако на многу прашања сврзани со овој т.н. Музеј навистина нема логичен одговор, едно (битно) прашање доби некаква разрешница. Поточно, авантурата наречена Micheletti Award 2013 година, за која што бевме така бомбастично известувани - за нивната номинација, за специјалното признание и слични будалаштини - на крајот излезе дека е гооооооо издуван балон. Или лага, како сакате!

Впрочем, веќе самиот чин на пријавување најавуваше таква разрешница зашто само дилетант би пријавил *таков* музеј во конкуренција за награда. Заедно со едно чудо Европски музеи! Но нашиве „стручњаци“ уште од старт почнаа да прват свои филмчиња. Прво, громогласно најавија дека им била прифатена *номинацијата*! „Со самата номинација е постигнат голем успех за нашиот музеј. Самата селекција има повеќе оддели. Ние се кандидиравме во селекцијата за новоотворени музеи со историски и воени теми“ - вели Бранислав Светозаревиќ, директор. Ама никој не објасни зошто не би им ја прифатиле *номинацијата* кога тоа се врши по пат на обична пријава, едно ДВД, опис на активностите, 200 евра и - толку!/? Сите се пријавуваат сосема рамноправно и, ако ги исполнат дадените услови, влегуваат во конкуренција. Ни *номинации* ни бутур! Ама, ако се каже дека сме ја поминале *номинацијата* звучи некако поубедливо, потешко, нели?

3.

И кога веќе сме ја поминале првата важна фаза, ќе беше срам да се вратиме само така - *номинирани*. Добро би ни дошла некаква наградичка, некакво признание, по можност специјално ...

И би, имало Господ, слушал и гледал. И повторно „стручњакот“ Светозаревиќ: „Во конкуренција на 21 врвна институција од Европа, Музејот на македонската борба – Скопје доби посебно признание за ентузијазмот и за големите достигнувања во зачувувањето на националното богатство, како охрабрувачки знак на виталност во европската практика“.

Бравооо, што друго да се каже. Стручната комисија на Европската музејска академија (која што ја доделува Micheletti Award) селектирала 6 европски музеи кои влегле во потесна конкуренција за наградата, и тоа: Musee Lalique (Франција), Militarhistorishes Museum (Германија), Museu do Douro (Португалија), Pokrajinski muzej Maribor (Словенија), Parque de las Ciencias (Шпанија) и Bursa Energy Museum (Турција). Прва награда за

најдобар музеј во Европа во 2013 година добил Военоисторискиот музеј во Дрезден, Германија!

Но, види чудо: нашиов музеј, иако не бил меѓу 6-те првопласирани, некако тоолку им се бендисал на оценувачите што му дале (ни мање ни више) - посебно признание!?! Не на некој од првопласираните, туку баш на нашиов т.н. музеј?

4.

А всушност, според зборовите на Massimo Negri, директор на Европската музејска академија, на нашиов „стручњак“ му било дадено писмо во кое стои дека Бордот на Академијата „искажува почитување за големите напори и ентузијазмот покажан во имплементирањето на локалното наследство. Тоа е многу охрабрувачки знак во Европскиот контекст“ (sic!).

Значи, прво, „посебното признание“ како да испарило, потоа нема „големи достигнувања“ туку има *голем напор*, потоа нема „зачувување на националното богатство“ туку има *локално наследство*, потоа нема „знак на виталност во европската практика“ туку има *знак во Европски контекст* итн.

И сега, кому му оди во прилог ваквото извртување на нештата? Што добиваме а што ГУБИМЕ со ваквиот начин на манипулација со медиумите и јавноста кај нас?

(02 јули 2013)

ШТО ПРАВИ СВЕТОТ?

1.

Додека нашиве полуписмени еклектичари-барокољупци од типот на Станковски-Сарајлија, Божиновски, К. Грчев и остала боранија тртљаат за враќањето во минатото и редефинирањето на се' што нам ни пречи, светот работи со полна пареа. И троши пари, за уметност. Ама онаа врвна, со големо „У“. Онаа што можевме да ја имаме (за истите пари!) и ние во рамките на фамозното ни „Скопје 2014“, да немавме тоолку гладни („уметнички“ и „архитектонски“) усти. Просто незаситни! Барем стварно да беа уметници и архитекти а не провинцијални дилетанти.

Нашиве лумпентеоретичари од мал мозок влечат налудничави тези дека во светот веќе нема современ уметнички израз, дека нема доминантен стил, дека нема ова и она, па дури и дека ова време, што ќе рече овој 21 век, не мора да биде ист и за нас како за остатокот на светот! И ние сите треба да ги прифатиме како 10 Божји заповеди нивните (божем)неокласични и (божем)барокоидни „наравоученија“, само со цел тие да си ги полнат џебовите! Божем се' се враќало назад, што ќе рече дека уметноста е регресивна (ама само во нивните мозочиња), божем на нашиов народ му треба само овој кич што тие му го сервираат, божем современите творечки искази доминантно се упатени на минатото! Па и она тенекиено пијано под Камениот мост ли му треба на овој народ? И тој ли е дојден од некое далечно само ним познато минато? Па дајте нека се соберат околу него и да ги сликаме за спомен и долго сеќавање на нивниот идиотлук!

Се разбира, целиот општествен контекст погодува на вакви идиотски тези коишто дополнително го подјармуват умот на масите, ги држат во кичерско заложништво, ги кљукаат со панаѓурска „естетика“ ... зашто тие, веројатно, и не заслужуваат подобро(?).

Georg Baselitz, *Три грации*, 2013

2.

А светот навистина работи. Сериозно. Создава – Уметност. И се гордее со тоа. Колку за кеф на нашине шутраци кои уживаат да се бават со минатото, некои од врвните светски уметници – и млади и постари – исто така „копаат“ во минатите творечки искази, во митовите и бајките, во несекојдневното. Но нивните творечки лаборатории *пресоздаваат*, *препрочитуваат*, минатото го гледаат со современи очи создавајќи врвна Уметност!

И бидејќи ние одамна раскрстивме - поточно, не' ракрстија - со следењето на светските дострели во уметноста, зашто таа уметност може да му ја затруе душата на античкиов народ, еве само неколку прекрасни примери *што* и *како* работи современиот свет:

3.

Георг Базелиц (1938) е и по години и по мајсторство доајен на светската ликовна уметност. Неговото последно дело (2013) е поставено во една од градини на Викторија и Алберт музејот во Лондон, и претставува современо видување на НЕОКЛАСИЧНАТА скулптура „Три грации“ од Канова. Наспроти мазната и грациозна мермерна сладникавост на селските убавици на Канова, Базелиц предлага цврсти, едри и волуминозни „девојки“ качени на високи потпетици. Бронзата на Базелиц е намерно излеана „грубо“ и во манирот на неговата првична дрвена скулптура, како контраст на мазниот мермер на Канова.

Paul McCarthy, *WS*, инсталација, 2013

4.

Пол МекКарти е второто сериозно име, уметник кого критиката денес го смета за најпровокативниот и највлијателниот уметник на денешницата. Неговата најнова огромна инсталација поставена во Њујорк се смета за вистинско „тотално уметничко дело“ (Gesamtkunstwerk). Базичната инспирација МекКарти ја влече од бајката за Снежана и сопствените истражувања на амероканските митови и легенди. Огромната инсталација ја претставува познатата од бајката шума, во којашто е сместена реплика на куќата (безмалу во реални димензии!) од детството на уметникот, со повеќеканални видео проекции и звуци што го внесуваат гледачот во светот на фантазијата и изопаченоста. „Њујорк Тајмс“ го нарекува МекКарти „Хиеронимус Бош на нашето време“, и не е далеку од вистината. Додавајќи и малициозност на приказната којашто, до денес, беше симбол на невиност и чистота, уметникот буквално плете огромна, фантастична шума со дрвја како облакодери, гротескни видеопроекции на познати ликови во нивните лични бајковидни драми што се случуваат во куќата од детството на МекКаррти.

Заради нејзините силни социолошки коментари за американскиот сон и нивните познати икони, како и заради збунувачките и доминантни сексуални, насилни и неморални слики, инсталацијата е отворена за повозрасни од 17 години!

П.С.

Во интерес на фотографиите, текстот ќе заврши тука!

(08 јули 2013)

Paul McCarthy, *WS*, инсталација, 2013, (детал)

ГЛУПОСТА ПРОДОЛЖУВА ... или НЕКОИ НОВИ „УМОВИ“

1.

Не знам кој и како го гледа оној таковзани серијал на Светозар Ристевски, миленикот на Ганка, (чудно како повеќево нови македонски „артисти“ морат да имат политички патрон!), ама јас - го снимам. И го гледам по неколку пати. Па тоа тие е брате лепота невидена. Какви се' типчиња се муват низ екранот, какви се' теории не се изнаслушав, какви се' будалаштини не се кажаа директно во камера ... да се чудиш. И, богами, овој режисјоров, стокмил се' како што му нарачале газдите. Како прав апаратчик! Има два-тројца носечки главни актери, неколку добри епизодисти, едно чудо аматери-статисти за масовки и слично. Стандардна ЕПП организација.

Ама, особено внимание посветил и на „темната страна“ на македонското секојдневие, на оние вечни незадоволници - сега потцртани со име и презиме - точно темпирани и „насликани“ ни родена мајка да не ги препознае. Можел, додуша, на некој од нив, онака во стилот на јаката му шпица, да му доцрта и рокчиња. Онака, маали. Колку да се знае кој е кој и кој е што. А бидејќи веќе ја спомнав најавната шпица, таа всушност во старт ви кажува се'. Ви кажува дека гледате новокомпириран стрип во повеќе продолженија, во којшто се мешаат Супермен и Дарт Вејдар, Мирко и Славко, Алан Форд и којзнае кој од богатата мак-историја ...!

Што ли виде Ганка во ова полуписмено дете, па онака, ноншалантно, уште им го препорача во наследство на новиве преродбеници? А всушност, тоа е генералниот проблем со сите македонски политичари. Своите пулени на крајот им ги препуштаат на народот! Зошто не си ги носат дома?

2.

Но, т.н. серијал, кој во многу нешта заличува и на некогашното „Долго топло лето“, има една гооолема позитивна страна: директно, со слика и тон, со име и презиме, ни ги претставува новите македонски „умови“, новопечените македонски „теоретичари“ кои ќе ја бранат утре честа на македонската наука, ако затреба, се разбира, новокомпирираните македонски „пророци“ чии теории од малиот мозок ќе го одведат ова општество во просперитетна иднина. Avanti во 17от век!

И всушност, воопшто немам намера да си губам време со тој смешен серијал. Ама со ликовите во него - да! Зашто тие се неодминливи и ненадминливи. Тие се живите креатори на новата македонска Глупост, тие се профетите на новата македонска Идиотштина. И добро е што сите можат да ги видат и чујат, со слика и со тон. Неколку пати дневно, 365 дена во годината! Има што и да се види!!! (Додуша, ми фалат неколку фаци. Не се баш сите „умни“ глави на број. Еден-двајца се имаат сокриено, ама сепак сиркаат од одјавната шпица: едниот, на пример, дезориентиран југовик, изигрува конзервативен (ама лукративен!) филозоф; другиот, некогашен надежен „модернист“, сега глуми некаков барокољубец и хроничар, што ли? А обајцата се - па, паа, пааа! Ама, им текнува. Не се сликаат со другите. Поарно им е од позадина. Кукала ти Мајка Храброст!).

И сите до еден во овој т.н. серијал запнале од петни жили да не' убедат како во ова ново-старо Скопје ни е многу убаво! А ние не знаеме, не сме свесни за тоа. И никако не прифаќаат дека скопјани НЕ ГО САКААТ ова Скопје. Сите досегашни истражувања покажаа дека повеќе од 70% од граѓаните се против ваквата малоумна деформација на

градот. Тоа, конечно, го докажаа и локалните избори во Општина „Центар“. Ама не, граѓаните не знаат. Тие ќе ни кажат што и како да сакаме!

3.

И колку човек и да сека сериозно да пристапи кон некаква анализа, да се обиде можеби да полемизира или да се задлабочи во некои и некакви *аргументи*, едноставно – не може. Нема во што! Овие се’ сведуваат на приказни за мали деца или измислиците од малиот мозок. (Зашто голем немаат!?). Оттука, сериозност навистина не може да има.

И во тој стил, првиот од новите „големи умови“ на малиов народ е едно архитектче кое до вчера „проектираше“ стотици и ентериери за кафиќи! И одеднаш – бум! Ни мање ни повеќе туку Уставен суд / Археолошки музеј и Архив. Три во едно!!! На еден ’гз место, на пет метри од Вардар.

Неговата „приказна“ е дека тој, наводно, сакал да спои два ентитети – класичен (антички) и современ – што е сосема во духот на македонската градителска традиција. Стакленото „тело“ на објектот било, демек, современо, а оние две чуда од страната биле антички. И такви, претпоставувам, можете да видите на секој чекор – два низ Македонија. Или – не гледате добро?

И потоа, овој *homo stupidicus* не’ просветлува дека тој всушност сакал да прати порака до граѓаните дека нашата градителска традиција има длабоки корени, има континуитет од цели 2.500 години. И во овие негови театарски кулиси граѓаните тоа можеле да го видат. И се’ така со ред, „стручњаков“ не’ просветлува што всушност сакал писателот, пардон „архитектот“, да каже, колку таа негова „градба“ е функционална, како се вклопува и во современите теории за урбанизмот, и слично. Машала!

Слободан Живковски, Археолошки музеј, Уставен и Државен архив

4.

Е сега, прво, во нормални држави, оној што сака да испрати некаква порака, користи пошта. Таму му стојат на располагање телеграми и писма (кратки или подолги). Ако пак писмото или телеграмата му се малку, нека напише, ако е писмен, есеј или книга за тоа што сака да го порача. Па кој сака, ќе чита. Ама за една налудничава порака не се гради објект во центарот на градот! Или, може и тоа да го прави, ама со свои пари и во својот двор!

Второ, навистина не знам како некои луѓе ги завршувале факултетите. Можеби треба да им се проверат дипломите, или да се прашаат професорите? Ама, не мора да бидете ни архитект ниту некој голем познавач на архитектурата за да видите дека тука, очигледно, се работи за – kurzschluss! Краток спој. Промашена тема, за што во основно се добиваше „кец“. Некој тука гадно заебал работа! Ниту човеков знае што направил, ниту пак му е јасно што требал да направи. Тој смета дека таканаречениот (зашто таа градба може да биде само *таканаречена!*) Археолошки музеј ќе бил – функционален. Па влегол ли човеков некогаш во музеј? Особено во археолошки музеј, којшто поставува исклучително специфични барања пред архитектот? Каде растело ова дете па не видело ништо во животот? А и оној Паско Кизман, нели тој беше некаков стручњак за археологија? Па каде овие две тутурutki виделе археолошки музеј *широк* одвај 6-7 метри? Што ќе сместат внатре? Нивните баби? И нивните мали мозоци?

А згора на се', човечево се повикува на некакви теории за урбанизмот коишто, според него, нели, веројатно упатуваат такви „архитекти“ да градат такви објекти токму на јавни површини како кеј на една река, а особено на дистанца од само 5-6 метри од еден налудничав и непредвидлив Вардар, Па видоа ли што се случи пролетва, кога истата река излегуваше од сите места во центарот на градот, освен таму каде што и' беше место? И во таков објект, на таква локација, човечево и неговите патрони ќе сместат три институции коишто чуваат најосетливи (на влага) предмети и документи од непроценливо историско и културно значење за државата? И тоа, според овега, било во согласност со теориите на урбанизмот?

Па чии „теории“ чита човечево? На Вангела Божиновски, на Васил Иљов, на оној Мангаровски или можеби Хаџи Пуља, или некоја друга, да простите, „архи“шушумига од нашиве простори?

5.

И уште еднаш: навистина е тешко да се одржи какво и да е' ниво на *стручна* полемика, анализа, расправа ... со дилетанти од овој тип. Зашто тие оперираат со флоскули, со квазитории, со лични неаргументирани ставови, со налудничави тези, со закоравени (квази)идеолошки погледи. Против една, наводно, наметната идеолошка матрица, за каква што сакат со сите сили да ја прогласат Модерната (не баре ја измислија Тито, Лазо и ЈУ комунистите!), пласираат уште поригидна квазипостмодерна а всушност фалшива, фалсификаторска, и во основа смешна и тотално нестручна сечи-лепи „идеја“!

6.

Не знам колкумина можеле да претпостават кој друг може да се вброи меѓу оние нови македонски „умови“ и новопечени македонски „теоретичари“, меѓу оние новокомпонираниите македонски „пророци“ чии теории од малиот мозок ќе го одведат ова општество во просперитетна иднина. Кој друг ако не Ацо Станковски – Сарајлија, неизбежната мирудија во сите понови македонски манџи и чорби. Којзнае кому толку му се бендисал „мирисот“ на оваа наша локална мирудија, па го пикаат секаде? А мирудиите од неговиот сој се всушност многу прости: малку тревка „смрдливка“ (има интересен киселкасто-горчлив вкус, но засмрдува ако се претера!), малку староотомански зачин според шеријатското право, трошка тревка директно од кафулињата од Амстердам

(онака, за современ шмек), и – толку! Зачинот за многумина делува опојно, но со краткотрајно дејство. А после ...? Е после е проблемот. Боли глава, убива! И предизвикува нагони за повраќање.

Како и да е', без Сарајлија ништо не е вкусно и интересно, па и стрипон „Скопје продолжува, три точки“. Зашто, никој не може како типчево да ни ги објасни скриените естетски намери на она што го нарекуваат „Скопје 2014“. За архитектурата на овој „проект“ слушаме многу, главно од „стручни“ архитекти како Живковски, па Жан и компанија, па една архи-тетка со огромна вештачка ружа врз градите ни ја објаснува „идејата“ за објектот (ама не кажува какви се оние смешни фигурици по фасадата и покривот, и што сакал „авторот“ да каже со нив!), итн.

А пусти Сарајлија се смета за повикан *толку тој* да толкува некаква естетика или можеби уметничките намери и идеи искажани низ дилетантските дела на овој „вонвременски“ проект. И, нормално, никако не разбравме од каде овој човек се смета, или го сметаат, за компетентен да говори за уметност, естетика и слични софистицирани нешта. За историја – да, за политика – секако, за музеи – се разбира, муабет да не правиме, потоа знае можеби по нешто за влијанието на зачините врз манџите и чорбите во Македонија, ама за естетика? Да се чудиш!

(Затоа пак никој, на пример, од наброените големи градители, архитекти и естети не поминал до граничниот премин Табановце да ги види „тоалетите“ со коишто ги дочекуваме странците во ова вонвременско место! Наместо да одат да ги поднаправат тоа чувачците што онака „спремно“ и „отмено“ ги дочекуват гостите, тие ни го „разубавуваат“ центарот на Скопје!).

7.

Како и да е', Сарајлија, онака несебично, се одважи целосно да ни го објасни, конечно да го сподели со нас, естетскиот концепт на ремек-делото наречено „Скопје 2014“. И за тоа треба да сме му благодарни.

Значи, Сарајлија ни тврди дека Македонија, како што вели тој, нема ништо од новиот век, (што уште еднаш ја покажува неговата плиткост, но нејсе)! Значи, од доаѓањето на Османлиите на Балканот, па се' до некогашната Вардарска бановина од почетокот на 20от век, во Македонија нема никакво европско влијание, нема ништо, вели „стручњаков“. И појаснува: нема Ренесанса, нема Барок, нема ова, нема она, нема Импресионизам, нема ... ништо! (И овие денес, овој тупак го сметаат за – патриот?).

Оплакување на Христос, Св. Пантелејмон, Нерези, 1164

Во видокругот на оваа персона за неговата „сакана“ Македонија, не влегува ништо што е локално, и наше, но и локално „туѓо“. Овој капиталец меѓу тутурутките не чул дека многумина, денес, фреските во Св. Пантелејмон во Нерези ги сметаат за зачетоци на Европската Ренесанса во живописот. Или, во најмала рака, сигурно е Македонска Ренесанса! Понатаму, Сарајлија е во право дека Македонија нема Барок, барем не онаков Европски. Но има Македонски Барок во фрескоживописот и иконописот, па и „барокизирани“ елементи во локалната градителска традиција. Ама тој тоа ниту го знае ниту пак може да го види! Понатаму, умее ли тој да ги види аспектите и финесите на развојот на црковното градителство, па дури и европските влијанија во одделни елементи? Чул ли овој слеп при очи и глув при уши човек за Андреа Дамјанов? Видел ли нешто од таа тооолку сакана Македонија за којашто помодре во градите, од нејзината уметност и архитектура? Или, ако сакаме, чии се Даут пашин амам, Чифте амам, Хавзи пашините конаци ...? Османлиски, Турски ...? Ма немој! А што е, и во каков стил е Сарајот на Ахмет Нијази-бег во Ресен? Османлиска неокласика? Но, за овој тотален дунстер се' е можно.

Сарајот на Ахмет Нијази-бег во Ресен (сега Дом на културата)

8.

Значи, според шутраков, македонската култура ги пропуштила сите главни европски правци и, вели тој, да почнеш со некој постимпресионизам кај Мартиноски, Личеноски и Пандилов, е навистина катастрофа!? И затоа, сега, пред нас претстоела оообемна реставрација, при што ќе ни ги враќале загубените / пропуштените европски стилови!

Па, мислам, колку човек треба да не знае, колку да не си ја познава ни историјата ниту уметноста, колку некој таков човек треба да мисли дека сите околу него се еднакви како него незнајковци, за да тресе такви глупости? Тоа веќе не е незнаење, не е неинформираност, тоа преминува во некакви чудни патологии со коишто треба да се бават стручни луѓе.

И навистина не знам до кога вакви приучени „авангардисти“, вакви недоквакани „естети“ и „историчари“ ќе кројат судбини и градови, истории сегашни и минати? До кога ќе трпиме вакви креатури да ни кажуваат што и како треба да правиме, да ни држат предавања за нешто што во старт не го разбираат? И што правела оваа несреќна Македонија цели пет века? Буљела во празно и го чекала Сарајлија и компанија да и' кажат што и како треба да се гради, што и како треба да се слика, што и како треба да се мисли ...?

Каков колосален шутрак, да се чудиш!

9.

Третата „свезда“, третиот наш семакедонски потенцијал во оној стриптиз серијал наречен „Скопје продолжува, три точки“, по антикољубецот Живковски (кој, како што вели, ја проучувал цеееелата историја на Македонија во времетраење од 2.500 години!) и барокољубецот и реставратор на европските стилови Сарајлија, е неизбежниот Вангел Божиновски. Велам strip-tease зашто серијалов навистина е порнографско соголувачки, за многумина учесници во него. Со сите фрустрации и комплекси, со сите незнаења и полузнаења, со сите типично детски заблуди и безобразно ноншалантно изречени лаги и глупости ... Просто е неверојатно како навидум сериозни луѓе можат тоа да си го дозволат? Толку ли немало барем еден супервизор за целата папазјанија, еден непристрасен и малку објективен човек да им укаже на сите будалаштини изговорени директно во камера? Ако пак навистина немаат таков човек, еве јас од се' срце сум подготвен во иднина да помогнам. Ама, со хонорар!

10.

Но, да се вратам на третата „свезда“ на шоуто. Додуша, за воља на вистината, Божиновски не можеме да го гледаме тооолку долу на нивото на еден Сарајлија. Неговата мисла е подлабока, поконзистентна, далеку постручна и од оној Живковски. Ама затоа, кога ќе загази – па, паа, паааа – пропаѓа комплетно во веќе засмрдено од претходниците мочуриште на измислици и конструкции, теории за ланскиот снег, целосно одлепени тези и компарации ... Кога ќе заплива во оние неговине за „мисли“ за антиквизацијата, па за 21-от век и „нашето право“ на времеплов, односно самите да си решиме во кој век всушност живееме итн., богами се држи рамо до рамо со некои минхаузенски лупинзи и стручни лудории на еден Сарајлија, на пример.

И бидејќи веќе ја спомнав антиквизацијата, не е ред молкум да преминам преку „ударната“ вест за апсењето на Паско Кузман. И да прашам: а што чекавте до сега? Зашто, ако навистина не знаеле со кого си имаат работа, тогаш се тотални дилатеантни! А бе прашајте, бре луѓе, многумина ќе ви кажеа. И апропо Кузман, нели им е по малку страв и на другиве деца на Преродбата?

11.

Но, да се вратам кај Божиновски. Мислам дека овој пат, во овој т.н. серијал, се надмина себеси. И другите. Ги шије за неколку должини.

И, мора да се признае, конечно ни ја разоткри *суштината* на целата Преродба. Почнувам веќе да се мислам дека тој е и таткото и мајката на истата. Никој не му е ни до колена! Зашто, овој пат, навлезе во ср'жта на проблемите семакедонски, ни ги отвори очите кои сме и што сме, односно кои *не сме* и што *не сме*.

Во реторички стил, во поза на еден Марлон Брандо, а седнат токму на бунарот каде што Мајка Тереза пиела вода (оф, мори мајко!), Божиновски не' прошета уздуж и попреку македонската историја, откривајќи ни ги сите наши комплекси и фрустрации, сите наши знајни и незнајни маани и дилеми, сите наши слабости ... Или можеби тоа беше некаков *momentum autobiographicum*? Да не' беше тоа некаква интима исповест на загубениот син на библиското Македонско племе?

Во секој случај, Божиновски, торжествено, не' испраша: ако, демек, на 7 годишно дете (а јас пак го мислев постар, барем така изгледа!) му кажеш дека е дојденец на ова место, а сите други народи имале свои кралеви и свој корен, а тоа да ти потекнувало од комарците од зад Карпатите; па ако му кажеш дека било неписмено, а писменоста му ја донеле некоиси Кирил и Методиј дууури во 9от век; па уште ако го дотепаш со фактот дека, да не бил некојси Климент да направи универзитет, тоа кутро дете не ќе имало никаква култура ... е па што очекуваш од тоа дете? Односно, тоа дете ќе биде само полуидиот, ретардиран, некултурен и којзнае уште што друго – или ти типичен денешен Македонец - само заради фактот што потекнува од комарци од зад Карпатите (јebоте, каков Дарвин, какви бакрачи), и што ја имал таа несреќа да ги сретне некоиси Кирил, Методиј, Климент и слични типови.

И нормално, потресено одглумува Брандо, тоа дете утре ќе порасне, ќе пишува колумни (аман бе, каде право на колумни?), или ќе стане професор, можеби премиер (сигурно мисли на Б.Ц.) ама ... ѓаволот ни ора ни копа. Што му вреди, пак ти бил само студент со диплома, пак му се исечени корените, тој секако е хендикепиран, нему низ образовниот ситем веќе му било речено дека секој странец е подобар од него ... итн! И тоа да ти била нашата прикзана, и тоа да ти било суштината на секој проблем!!! Бре, брее, бреее ... какво срање, полуинтелектуално.

12.

И откако ќе го изгледате и ова чудо, останувате во нова запрепастеност: каде, по ѓаволите, живеат овие луѓе? Каде и што учеле, и што научиле? И зошто сите нивни комплекси треба да бидат и наши комплекси? И зошто сите нивни инфериорности, сите нивни месечарски лудила, мора да бидат и наши инфериорности и лудила? И зошто цела една држава треба да ги слуша нивните срања? И уште да плаќаме за нивните мисловни мастурбации? Па носите бре тоа некаде на лечење, малку да се одмориме од такви будали!

И ако за оние првине двајца шутраци не знам каде, што и како учеле, а впрочем и се сомневам дека имаат капацитет *нешто* да научат, овој Божиновски, колку што знам, учел во сериозни школи. И таму тоа ли го научија? Дека треба да се срамиме од Кирил и Методиј, од Климент, дека Аце е поголем и позначаен од нив ...? Па нели до вчера се тртевме со тој Климентов универзитет и им го пикавме на европјаните у фаца како претходник на Болоња? Е сега и тоа не ни чини? Па да не имал Аце универзитет? Или писменост? Да не бидне дека бил и романописец, а ние пустите тоа не сме го знаеле? Или тоа допрва треба да го откриваат овие исфрустрирани антиквизирани македончиња?

Зашто, впрочем, тој што така мисли за сопствената историја, тој што така ги понижува сопствените великани, *толку тој* е детето без корен, детето без историја и ум, македончето без - минато! И вечно ќе остане на таа 7 годишна возраст. А овие простори и овие истории просто плачат за такво тесто. Потоа го месат како сакаат. И го засолуваат и забиберуваат, да ти одмили лебот. Да ти се приповраќа. Впрочем, целата македонска историја е од таков леб, а со вакви зачини!

И ако на овие искомплексирани седумгодишни деца одамна побелени во (празните) глави им дозволуваме денес да ни конструираат ново минато, тогаш ништо подобро и не сме заслужиле!

13.

Останува нејасно зошто овие искомплексирани и очебијни незнајковци треба да ги гледа и слуша цела држава? Па нивното незнаење е толку големо и длабоко што просто ечи! Зошто нам би ни било срам што сме добиле писменост во 9от век од „некоиси“ Кирил и Методиј? А зошто на Англичаните не им е срам што и нивниот староанглиски (со пишана традиција!) се развива токму во истиот период (650 – 900 година), или на Унгарците чиј алфабет се развива во 10от век, итн., итн.? И зошто би се срамеле од Климентовиот универзитет, ако тој ни дал култура (како што вели Божиновски) безмалу еден век пред Болоњскиот универзитет (1088 год.)? И зошто воопшто би се срамеле од нешто – од нашето потекло, нашата култура, нашето образование, историја? Та нели е ред тие што *се срамат* да си одат и да си ја побараат среќата на друго, понесрамно место? Зарем ние би требало да менуваме цела држава заради нивниот детски и искомплексирани срам?

На крајот, после сити нивни комплекси, фрустрации, чувства на помала вредност и слично, после целото нивно незнаење, останува прашањето: да, и сега - што? Еве ќе ја забравиме и Кирилометодиевската традиција, и Климента, и универзитетот (а кој ѓвол тогаш арчат толкави пари за неговата обнова?) и словените ... Која е *другата* приказна? Онаа на Ацета? Е па, тогаш, болеста очигледно фатила напредна фаза!

(12/18 јули 2013)

ГНАСНИТЕ ХИЕНИ НА ЛУСТРАЦИЈАТА

1.

Се секава ли некој на Сара Пејлин? Онаа прстодушна женичка, да не речам селанчица од Алјаска, која посака да биде потпретседател на САД? Како се мачеше, пустата. Нема појма од ништо, за неа Северна и Јужна Кореја се исто, за неа кралицата е премиер на Велика Британија ... ама амбиција – до небо. И уште со поддршка од 10-20 пријатели и познајници, ете ти самобендисана тутурутка подготвена да се лансира себеси во височините. Облече железни опинци, и ништо. Заврши во – длабочините!

Но, колку ли е силна таа желба да се биде нешто што не си, да умираш од желба да се замешаш во некои кругови за кои, едноставно, не те бива. Немаш ни соодветно образование, уште помалку култура, а најмалку – знаење! Какви ли се тие психолошки (ај да не речам невротички) пориви секојдневно да тртљаш за нешто што апсолутно не го знаеш? И не го разбираш. Какви ли се тие движечки подземни сили што комплексите на помала вредност ги лечат со замена во комплекси на поголема вредност? И буфтаат ли буфтаат, за се' и сешто, а главно да нанесат некаква штета. Некому, некаде, из чиста мира. И да бидат, демек, актуелни, ќе тртљаат и за вселената и Хигсовиот бозон, за сексуалниот живот на мравките во Тунгузија и слично. Треба само добро да се навиткаат – како оние детски палјача – и да почнат да тропкаат со рацете и нозете и да верглаат!

2.

А лустрацијава им се погоди. Галопот на Аџиевата инквизиција просто им даде крилја. И имињата на лустрираните. Зашто, инаку, кога ќе можеа да му се доближат на еден Славко Јаневски, на пример, а камоли да говорат со него / за него? Веројатно би ги множел со нула.

И веднаш им го читаш мотивот: е сега ќе им ебеме мајката! Исти се како Аџиев. Клонирани аџиевци во обликот на „новинари“, „аналитичари“, „уметници“ Им ја читаш омразата од очите и редовите, им го насетуваш гн'сниот мерак кога можат некого да опајдаваат, да го направат сенка од човек. Не дека тоа *некои* во оваа и ваква Македонија не го заслужиле! Ама, се' си мислам дека намерно ги промашуваат метите. Не смеат да удрат таму кај што треба. Вистински гнасни хиени на лустрацијата. Тука се за да ја развлекуваат жртвата, да ја тормозат, да и ги влечкаат цревата по улици ... Просто им го гледаш лудилото во главите кога ќе почувствуваат мирис на крв!

И барем да знаат за што говорат. Оној „аналитичарон“ научил двајца од македонската култура, и меле ли меле „за прогонети и затворани џинови“, брише генерации чесни македонски творци и ужива во сопствените повраќаници. „Новинаркана“, како троа поумна, држи тиради за нашиот вредносен систем, „ по кој медиокритети со партиски благослов имаа кариера, стануваа професори, академици, угледни интелектуалци и новинари“ (подвлеченото мое)? Па имено, токму за тоа се работи. И згора на се' нас не' прашува како тоа го нема Михаил Петрушевски на „голееемион“ мост „Око“! Е па, зошто не го ставивте, де? И зошто нас не прашува? И зошто нема уште редица други за кои таа сигурно не слушнала?

Оној пак Русјаков се потпишал како уметник и мисли дека се замешал во елитата и сега ќе им суди на сите? Што ли сработи за да може да си го мери со Јаневски, Павловски и генерациите македонски уметници, и згора на тоа – да ги жали?

3.

Впрочем, да застанеш зад инквизиторските махинации и манипулации на онаа т.н. Комисија, мора да носиш многу гнев во себе. И омраза. Кон се' и сешто, и кон секого. А највеќе – кон себе. И затоа, веројатно, го истураат и каде што треба, а највеќе каде што не треба. Вадив нож на мртвога Индијанца, што би рекле Кумановци!

Што ли им било ветено, па неисполнето, што ли очекувале, па не добиле ...? И сега сите од минатото се виновни, и млади и стари, и немало филозоф освен Мухиќ, па немало не-знам-што освен Чевревски, па немало ова и немало она ... па Петре М. Андреевски и Раде Павловски да ти биле кутри и несреќни (од каде пак сега ова?) ... итн., итн. Македонската глупост е навистина безгранична. И омразата. А хиени – колку сакаш! Се собираат веднаш, онака во глутница – по весници, по разни „шоу-а“, по сите медиуми - крвта ги спобудалува, па џавкаат ли, џавкаат.

А сепак, што би рекол Бобан Карапејовски, „ ... може ли да се ГЛАСА за факти? Дали тие се утврдуваат, се верифицираат или се предмет на слободно читање? Белки тие не се романи и раскази, па да ги подложиме на книжевна херменевтика!“ Е за тоа нашиве „стручњаци“ (и) за лустрација ништо не говорат! Какви подлизурковци и упикувачи, каков болен народ ...! Тие, по пат на гласање, денот ќе го претворат ноќ, црното – бело. И обратно!

4.

Повторно, како што веќе еднаш напишав кога почна лудилово со МАНУ, немам намера никого да бранам од хиените. Најмалку, на пример, еден Томе Серафимовски.

За него сум пишувал многу и кога сите други молчеа. Сум пишувал главно во негативен контекст, но само и исклучиво за неговото творештво. Наспроти многумина други, кои сега си ги чистат чевлите со него, не сум го сметал за особено важен македонски скулптор. И сум го кажувал тоа отворено. И сум имал последици заради тоа, и тој тоа добро го знае. Ми „кумувал“ на многу нешта, уште од времето на Трифуновиот „Утрински весник“! Ама, ме чуди каде му е сега, на пример, оној Цветан Грозданов? Барем глас да пушти, збор да каже? И редица други кои го чукаа по рамо, му пишуваа „монографии“, му отвораа изложби? Знаеме каде се, и кои се. И зошто се!

Меѓутоа, да го крстиш Серафимовски како *само* врз основа на оние два смешни документи што ги објавува Инквизицијата на Аџиев е – лудило. Зашто тие не се само смешни, тие се ступидни. Секој од нас, на кафеанска маса, на работа, на улица, дури и пред непознати меѓу кои сигурно имало по некој професионален кодош, изрекол посилни, поцврсти, поконкретни ... зборови за некој или нешто! Кому ли, во 1975 година, му било гајле за југословенскиот и рускиот социјализам, и кој бил подобар? На некое инспекторче кое немало поаметна работа! Па дајте, ве молам. И за каков Ждановизам, фигурализам и натурализам можеме да говориме во таа илјада деветстотини седумдесет и петта година? Па вие, хиени, нормални ли сте? Јасно е дека немате појма од македонската култура и уметност, ама – до толку? Па вие сте бре аналфабети, исто како и тој што ја составувал таа белешка, тој што го говорел тоа ... па надале, до самиот верв на „службите“. А овој Аџиев и хиените околу него, како кленови – цап за јадица! А впрочем, од каде пак Аџиев би знаел што е тоа Ждановизам? Па за тоа треба малку општа култура!

Друга приказна е неговиот вујко, кој го (зло)употребува внукот и неговиот престој во Париз (во ателјето на Алисија Пеналба, тогаш една од најпознатите светски вајарки!). И приказните за емиграцијата. Всушност, приказни за мали деца, или што би сакал вујкото да чуе од внукот, или што би сакале шефовите да чујат од вујкото! Да биле паметни, како што не биле, па ни Серафимовски, да извршеле притисок да остане кај Пеналба, денес можеби ќе имавме скулптор со светско реноме!

И толку! Во „досието“ нема ништо друго, нема изјави за соработка, нема пари, нема позиции (зашто Серафимовски веќе бил на позиција!) ...

5.

Многу би сакал да ги видам ова хиенчињава, па и Големиот Инквизитор, како би се однесувале да ги повикале тогашните „служби“ (како што тоа го правеле со повеќето лустрирани) пред 40-50 години на обичен „информативен разговор“. Како ли тое би се однесувале? Или ќе пееле и за тоа што знаат и за она што не знаат?

Па дури и денес да им се случи тоа, ќе се усерат. Ама за да не се случи, дигаат два прста, се надгласуваат за вината на другите! Тоа е најлесно. А хиените тоа и го чекаат. Трупови за черечење. И наслада. Онаа, најперверзна, патолошка!

(20 јули 2013)

ДЕМАГОШКИ ПРИФИТЕРИ

1.

Сите, без исклучок, имаат најлошо мислење за воените прифитери. Тие, нели, заработуваат на туѓата несреќа, на потоците крв, на силувањата и убиствата, на сите можни трагедии што можат да го снајдат човека во виорни воени времиња. И по правило воените профитери завршуваат така како што треба да завршат - со најстроги казни, најчесто смртни, и тука нема пардон. Ниту ќе има, дури и во најдемократските општества.

За разлика од нив, нашиве „демократски“ интелектуални прифитери како да се заштитена категорија. Бели мечки! Нив ретко кој ги смета за криминалци, за натрупувачи на богатства врз туѓата несреќа (главно политичка, но и секаква друга), за жнеачи на пари и благодети токму врз основа на одделни човечки трагедии, поединечни или групни. Тие политичко-интелектуални превртливци се секогаш на штрек, читаат и пред да биде објавено, наслушнуваат со три уши, гледаат и во темница, реагираат молскавично кога се работи за нивен интерес, или не реагираат кога не им е засегнат џебот ...!

Кај нив нема пардон. Или образ. Такви изрази не познаваат, или ги заборавиле. Се' е интерес, се' е пари, па и туѓата судбина. Ако можат да прифитираат од истата. Профитот е крајна цел, а демагогијата основна алатка!

2.

Нашава транзициска „демократија“ просто коти демагошки профитери како зајци. А како што не' дал Господ, тие кај нас *секогаш* има за што да се закачат. Дали тоа ќе биде промена на општествен систем, или промена на владејачка партија, или промена на градоначалник ... или што е да е' од богатиот арсенал на општествени збиднувања - внатрешна и надворешна политика, реформи, криминал, образование, култура и слично - се' за што сме се покажале како вистински махери ... тие реагираат. Или - не! Прво убаво наслушнуваат, по социјални и други мрежи и „мрежички“, па низ партиските штабови и центри, се консултираат ... и, нормално, еве ти став! И ставот секогаш е корисен, за нив. Никогаш, или ретко, грешат. А всушност - секогаш грешат, зашто единствениот интерес им е џебот и профитот. Оној личниот!

3.

И повторно, за жал, нашево „демократско“ секојдневие им пружа десетици такви ситуации, стотици лични несреќи на коишто можат да се закачат како пијавици и да „сурфаат“ по често скандалозно големите бранови на темната страна на тековните случувања.

Последна ваква жртва им е трагичната судбина на новинарот Кежаровски, кој полека се претвори во контроверзен симбол на опречни ставови: званични, незванични, искажани, неискажани, јавни, приватни ... На профитерите на ум не им паѓаше дека веста за апсењето на овој новинар ќе предизвика такви реакции во јавноста. Имено, реагираше, не само по службена должност, агилното во последно време Здружение на новинарите и, се разбира, неговата сопруга. Другите - мукла! Штама. И сигурен сум дека мислеле дека добил тоа што му следува. Ама тоа „нешто“ за што го теретат било пред цели пет години! Па што, нели правдата не застарува. И слепа е', и глува, и глупа ...! И нивните „аналитички“ профитерски умови воопшто не претпоставуваа дека „случајот“ ќе добие вакви размери.

Ама, кога снежното топче среде лето стана лавина, почнаа (божем) да се преиспитуваат, да се премислуваат, да се преслушуваат ... Божем нивниот „демократски“ часовник повторно се придвижи во ритамот на вистинскиот ден. И почнаа да се премислуваат: па

зашто е, па како е, па дали навистина требаше, па мораше ли баш така ... Па зарем пред децата ... Слушаат дека јавноста се бранува, се креваат разни гласови, се добиваат дури и поени ... па ајде, можеби ќе се кари нешто?!

4.

И некако преку ноќ, ете се вклучуваат во сите анкети, имаат мислење – иако сосема различно од се' претходно – имаат став, сакаат да кажат нешто во знак на протест ... Иако сето нивно кажување е така умешно закукуљено и замумуљено, без вистинска или само под притисок посочена адреса. Пред јавноста, онаа којашто сеуште докрај не ги прочитала, се надеваат да се прикажат како слободоумни, како демократи, како независни од партиските центри, како либерално ориентирани ... А сето тоа е само маска, само „демократско“ профитерство, само лоша глума за во локалната селска крчма на некој партиски келнер.

Ниту ги интересира вистинската судбина на новинарот, ниту на неговото семејство, ниту пак го мислат тоа што го говорат! Тие едноставно си ја одработуваат „демократската“ ролја пред некоја полуписмена идиотска „јавност“, пред некои лични мецени и спонзори ... И повторно се надеваат, како што вели Хосеини, на некаква *награда за жртвувањето*, дека некој тоа пак ќе го плати, на еден или на друг начин.

Зашто кај нив нема будење на совеста, нема грижи и ноќни мори заради стореното. Нивното основно лукративно битие одамна, со текот на времето, безмалу незабележливо, ги прифатило сите промени од човек во профитер, без вознемирувања, без втора мисла. Нивниот нов идентитет е веќе опробан низ транзицијава, на сите страни и за различни шефови, на сите партиски игранки и „демократски“ митинзи.

Како инаку да се протолкува фактот дека навечер седеа, или седат, по разни полуидиотски полноќни биртии и не' убедуваа(т) дека сме далтониисти и не ги гледаме розовите бои на нашата ставрност, а сега, одеднаш, нешто баш и не е како што треба?! Како сега, одеднаш, „нам ни треба тој жив и здрав да се врати и да ги продолжиме професионалната работа и одговорноста што ја имаме пред јавноста“, вика шефот на новинарот. За да веднаш потоа итно се врати во демагошката улога и констатира дека „дваесет години градиме независни институции и можеме да констатираме дека дојде време кога политичките институции треба да се вмешаат во слободата на судството“. Машала!

Или оној „аналитичарон“, за кого сите либерални и демократски барања се „слатка музика од нивниот бес“, веднаш, преку ноќ, се престори „демократ“ и вели: „Во Македонија никој веќе не смее да заврши во притвор или во затвор поради јавно искажан збор. Ние тоа веќе одамна го надминавме и не смее да ни враќаат овие дамка повторно. Затоа, во името на слободата, правдата и демократијата, се придружувам кон иницијативата новинарот Кежаровски да биде пуштен од притвор и да ја подготвува својата одбрана од слобода, како и да продолжи да се занимава со својата професија. Македонија заслужува многу повеќе, а ваквите состојби веќе никогаш да не ни се повторуваат“. Да се чудеши! И веројатно мисли дека некој му верува?

5.

Не знам кој, и зошто, упорно ни ги сервира нивните цитирани „ставови“, „мислења“ и слично. Толку ли не гледаат дека тие само ја разводнуваат ситуацијата, дека изгледаат смешно и глупаво среде колегите и пријателиоте на новинарот кои од се' срце се трудат да му помогнат. Овие – одмагаат! Со самата нивна појава сеат сомнеж и неверување во целата кампања. Нивната „помош“, прво, е демагошки пресметана, и второ, е – контрапродуктивна!

Па сетете се на присуството на благонадежниот Љ.Г. (навистина ми е гадно и името да му го пишувам) на барикадите на довчерашниот „Отпор“!

Најжалното кај овие демагошки „демократски“ профитери е фактот дека тие всушност немаат став. Нивниот став секогаш зависи од ставот на другите - властодршците, партиите, еснафите, јавноста ... а тие, како типични крвоследници, ги следат тие мириси. Тие мириси секогаш надвладуваат! Неколку телефонски јавувања и се' им е јасно: ќе го биде или не! И така заземаат страна. Според потребата, според лукративноста, според личниот профит ... Нема тука ни „д“ од демократија, ни „с“ од слободоумие, ни „п“ од либерално мислење. Уште помалку од некаква поддршка. Тука вуреат законите на џунглата и демагогијата.

(27 јули 2013)

КИЧ ИДОЛАТРИИ

1.

Не така одмана, на истово место, напишав дека нашиов кич е создаден да - трае. И тоа не само оној од „Скопје 2014“, туку ние се гушиме во генерален, кумулативен општествен кич. На сите страни. И очигледно, до денес, за оваа болест не се најде соодветен лек. И тоа најмалку е - силата. Со сила не се решаваат *главни* проблеми, односно проблеми со главата. Особено кога се во главите на кич-луѓе!

2.

Како и да е', и покрај сите можни дефиниции на кичот, тешко дека постои една сеопфатна, или пак теоретичар кој целосно ги расветлил сите негови страни и странички. Впрочем, затоа кичот е' така долговечен, безмалу неуништив, „вечен“! Неговата имитаторска сила по правило го става блиску до уметноста, неговите напади на сетилата се често посилни од тие на уметноста, па затоа и неговата привлечност за кич-луѓето е – поголема, повпечатлива, магнетска! И тука нема ништо трагично. Кич-луѓето сакаат кич, или го поднесуваат, со тенденција да го засакаат, или го толерираат во името на ова или она. Или ... има уште којзнае колку или. Но, најчесто, нивната толеранција ја бараат и од нас. Повторно во името на ова или она. Зашто, по ѓаволите, некој има(л) потреба да живее во овој град и „нема да му дозволам никому да ми го одземе или да го претвори во партиска парадигма“!(?).

Паметно! Ние другите *немаме* потреба да живееме во овој град. Ќе не преселат!!! И се' ќе сведеме на партиски парадигми, зашто така е полесно. Полесно е да кажеш дека тоа ќе го сакаш за инает на омразената партија, отколку да си признаеш дека ти се допаѓа, нели?!

А всушност, токму тие се ѓаволестите моќи на кичот. Да ги убедат потенцијалните кич-луѓе дека им нема спас, дека тој е неизбежен, дека секоја борба е залудна, дека, како што велат, сила бога не моли и дека, конечно, колку и да е тој кич нездрав и насекаде околу нас, „уште пошизофрено би било одрекувањето на реалноста. Неопходно е да ја прифатиме стварноста, да ја признаеме“. И ене ја стварноста околу нас, ја има богами на сите четири страни.

3.

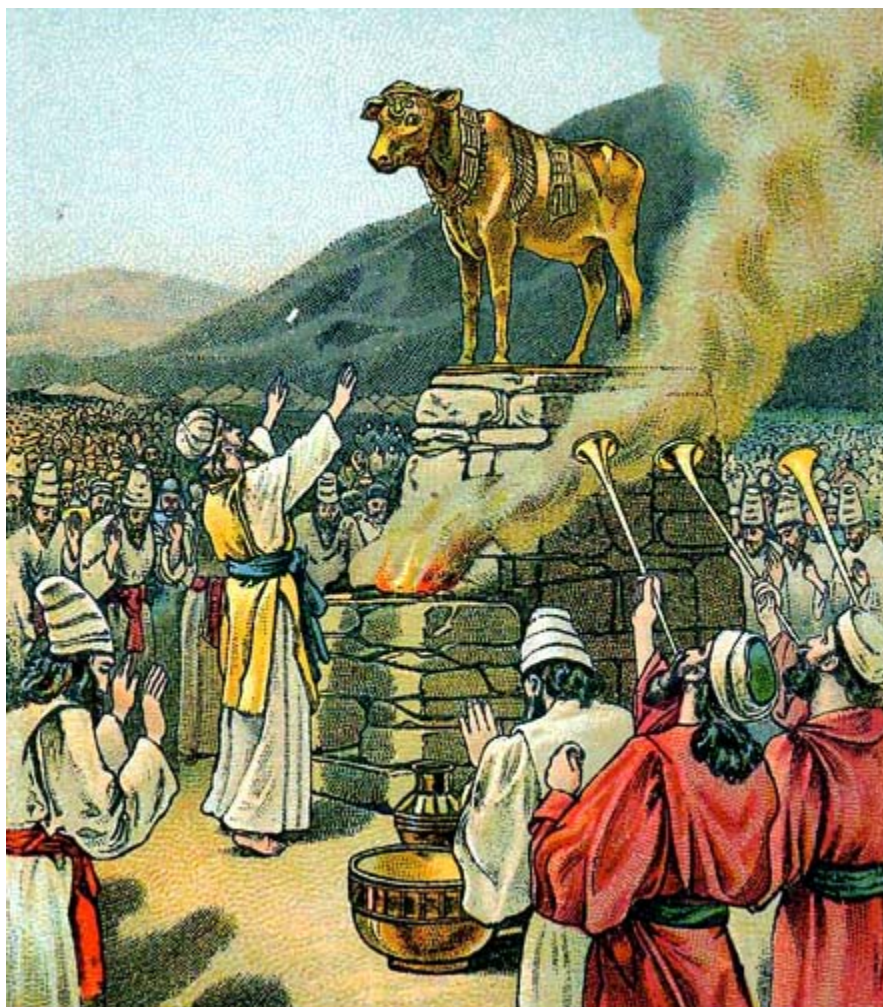
И токму тоа се стапиците на кичот, за кич-луѓето. Кичот нема заби, има вештачки вилици, тој не гризе (како што често умее Уметноста), тој милува, гали ... Кичот не е уметност, ама умее успешно да ја имитира уметноста, кичот е нула креација со гоолеми а неостварени творечки претензии, кичот сака луѓе зашто ги претвора во кич-луѓе. Можеби уметноста е вонвременска, ама кичот е вечен, можеби уметноста често говори на неразбирлив јазик, затоа кичот е „јасен“ и „директен“. Затоа и луѓето го сакаат кичот. Им вреска и им блеска, тесно ги насочува и ги мами. Работи на долги патеки!

Кичот е се' друго освен добар вкус и, не дај боже, уметност. Сам за себе кичот е нула, ама вирее зашто има кич-луѓе кои го сметаат за неизбежен, за добра замена, за некаков еквивалент на масовната култура (што, се разбира, не е точно!), за супер забава за најниските слоеви ... Тоа е така кога кичот го гледаат и, за жал, толкуваат уметнички полуписмени „стручњаџи“, па дури му припишуваат такви моќи како што е порастот на „бројот на странските посетители“, „зашто кичот најлесно се продава, особено кога е евтин“. И луѓето заради тоа оделе во Лас Вегас! Мама mia.

4.

Но, впрочем, токму за кич-луѓето паѓаат во поставените кич стапици. Кич стапиците се тука за оние кои нешто виделе, ама не виделе добро, нешто прочитале, ама не дочитале, нешто начуле, ама не слушнале убаво ... И не научиле ништо! Кичот е токму македонското златно теле за кое пишува така умирно Сарајлија во неговите бравурозни будалаштини. Таа нова наша идолатрија игра токму на картата на полуписменоста, полупознаењето, полуспознанието ...

Каква фајда би имале ние од некое дело на Аниш Капур во центарот на Скопје? Ќе буљат во него како теле во шарена врата! Ќе нема страст, ќе нема музика, ќе нема солзи, ќе нема мечови и голи цицки ... ќе го шутнат после два дена! Па дури и еден Роден би поминал незабележано. Зашто бара интелектуален напор? Зашто бара некакви предзнаења? Е, кичот како замена за уметноста, е многу поскромнен. Тој, како што вели Гринберг, не бара ништо од луѓето, дури ни нивното време. Ги бара само нивните пари! Прво за да се направи, а потоа да се реплицира. Па видете ја онаа цела индустрија што се разви околу македонсково златно теле! Мали триумфални портчиња, мали ациња, мали ова, мали она ... А има и средни, и поголеми, за сечиј џеб! Убави биле фонтаните? Па носете си ги дома!

Worshiping the golden calf, според Exodus 32:1-35, илустрација,
(the Providence Lithograph Company)

Ама, затоа, локалниов кич носи, демек, туристи. И „најважно е што градот навистина живее“. Не е битно *како*, но живее, не е битно *што* гледаат децата, не е битно *на што* се учат младите ...? Ако е пак тоа, според „стручњаците“ од овој тип, нашата современа интелектуална филозофија на живеењето, зошто тогаш таа се применува само во архитектурата и уметноста? Зошто кичот не го трансформираме во државна политика, па кич *замените* нека функционираат секаде! Нека цутат илјада кич цветови!!! Ако кичот е достоинствена замена за уметноста, зошто надрилекарството да не биде за медицината па нека ве печат баби врачари, зошто истата формула не се примени и на факултетите, па таму нека предаваат приучени улични писари ...? И така станавме комплетна имитација ... во се'!

5.

И кога, конечно, ќе дојдеме до констатациите од типот „сакале да признаеме или не, мнозинството си го сака овој кич“, работите стануваат навистина одвратни до зла бога. Зашто, прво, тоа не е точно, што се докажа со сите можни анкети, а особено со локалните избори во општина „Центар“, а второ, тоа е толку грозоморна изјава, самоубиствена дури и за најнеуките луѓе. А не сака ли мнозинството и порнографија? Па зошто не му ја дадете? Па не сака ли мнозинството и насилние? Па зошто не му го приуштите? Па не сака ли мнозинството и богатства? Зошто не ги отворите продавниците да си земат што сакаат? Тоа ли треба да се прави во современа демократска држава во 21от век, да се удоволува на желбите на мнозинството? Па кога мнозинството ќе посака да го ликвидира малцинството, и тоа ли ќе биде во ред?

Точно е дека Уметноста задоволува потреби на малку луѓе, кичот на мнооогу! Зашто Уметноста е цел, кичот е средство! За многу нешта! Ама кој да разбере?

Anish Kapoor, *Cloud Gate*, Чикаго, 2004

6.

Во еден неодамнешен текст Христо Петрески цитира некој новокомпониран македонски пејач, кој вели: „ако сакате да продадете нешто – тоа мора барем малку да содржи кич“. И заклучува дека „тоа, очигледно, значи дека произведувачите и продавачите на кичот веќе располагаат со повисоката свест дека кичот е неминовен, дека е тој бизнис и дека може од него да се заработи“. И Христо има право. Работата е во свеста! Треба да си свесен во какво време, и каде, живееш, и да се прилагодиш на дадените услови. Ако можеш. Ако не, не те бива ни за бизнис, а камо ли за нешто друго!

А кичот, богами, кај нас, покрај пипците длабоко пуштени и во сите строго државни работи, стана и вносен бизнис. На него сите заработуваат. Ете, сега, и професори, колумнисти или што ли се, новинари, уредници, уметници ... сите џогираат на трим патеката на кичот очекувајќи нешто да капне. Не мора да тече, нека капе. Има ли поголем кич од циркуското прикажување на најновите хорор-кич дела на Сарајлија во рамките на ординарно кичестата претстава на Министерството за култура наречена „Кич, да? Сте или не?!“, овојпат во продукција на слааавната Дирекција за кич, пардон, за култура и уметност! Каков бизнис тера бившиов авангардист, и Дирекцијата со него, да се чудеши. Аце и Роксана, гушнати, таа со стомаче, го носи наследникот на Ацета Велики ... Или, можеби, тоа се Филип и Олимпија, а во мешето се прпелка малиот Аце? Тугооо, каква „уметност“!

7.

Во онаа омразенана СФРЈ, каде Македонија немаше шанси да се реализира дури ни на планот на уметноста, немаше кич. Барем не - јавен. Или, го имаше во мали дози. Затоа, изгледа, денес конечно пукна пролетта на македонското „златно теле“ и кич-луѓето излегоа од дупките. Се зафатија со сериозната работа да ни предочат дека мноогу сме грешеле во однос на омразата кон кичот, дека треба да се соочиме со македонската кич-реалност околу нас и слично, или, што ќе рече Џидров, да не' подготват, полека, полееека, за дефинитивното устоличување на Македонија како Империјата на кичот! Зашто, де факто, штом повеќето од нас ќе почнат да *не ги тријат очите* во неверување за „грандиозноста“ на потфатот при секојдневното соочување со центарот на градот, кога повеќето од нас ќе почнат дури да гледаат и *добри страни* од типот „па фонтаните и не се така лоши“ во хиперкичестата продукција на нашите квазиархитекти и квазиуметници, кога повеќето од нас ќе почнат *навистина да влегуваат* во оние филмски кулиси наречени објекти, што глумат дека се некаков Археолошки музеј, или Уставен суд ... или навистина да се *шетаат* по оние кич патеки наречени мостови ... или не знам што уште ... е тоа е, велат некои, почеток на крајот! Тогаш кичот, за почеток, ќе може да здивне!

8.

Но, не мора да значи. Поточно, не сум сигурен во тоа. Па и сега веќе има едно чудо народ што се слика пред и покрај Ацета, кај Филип и слично. Тоа, впрочем, беше и еден од аргументите на кич-мејкерите, а и на ова полуписмениве колумнисти од типот „мнозинството си го сака овој кич“. Ама, погледнале ли тие што сорта се тие кич-вљубеници? Е па нека погледнат! Не дека се залагам за којзнае какви елити, ама на тоа рамниште ли треба да се спуштат сите? Па да се сликаме со Ацета во позадина за лични карти? Тука проблемот е посложен и подлабок, ама за тоа попосле.

Кичот, за разлика од неговите кич-пропагатори, знае дека битката против Уметноста е долга и тешка. Знае дека рунди се добиваат и се губат, а крајот на борбата е по правило - извесен! И не е во негова полза. Зашто во ниту една ситуација кичот не надвладува над Уметноста, нема теориска шанса, такви нешта историјата не памети. Тоа се само -

привремени состојби! Деривати на простотијата и неукоста! Зашто веќе утре, или задутре, доаѓаат некои нови деца, посмели и посилни. Можеби не ќе бидат од денешниве, „образувани“ од полуписмени кич-колумнисти, можеби ќе бидат некои други деца, школувани во онаа проклета Европа или САД, обете во константно пропаѓање, како што милуваат да потенцираат некои од нашиве кич-колумнисти. И тие „деца“ ќе се зафатат со сериозна *македонска реставрација* на сите кич-сегменти на македонското денешно живеење!

Некои од нив се и денес тука, меѓу нас, иако не им даваат да дојдат до збор. Завршиле сериозни школи, и сорбони и оксфорди и харварди, ама мора да молчат. Во нивно име, против Уметноста а во одбрана на Кичот, ќе пљампаат правници и секакви други „... ици“ и „... исти“.

9.

Се разбира, сето тоа има свои *зошто* и *како*. Сето тоа говори за стаклените нозе на кичот, за јасната предодреденост за пораз, за виталниот нагон за преживување до кога се може и способноста да се потплатат јуди за сопствената кауза. Во немањето аргументи се потегнува најбаналното: детето е родено, ајде да го луламе! Зошто? Ке плаче!? Па нека плаче, нека помодри од плачење, и - ќе престане! Така барем вели д-р. Спок! И ќе се дисциплинира и нема да му текне повеќе да прави белџи. Ама, не е проблем детето, родителите се проблемот!

И како веднаш по жестоките зборови на доајенот на македонската архитектура Ѓорѓи Константиновски во „Фокус“, се наоѓаат онакви ситни, мали, приучени ама самобендисани „стручњаци“ со краток курс по кичерај, кои ќе ни кажат дека, сепак, тоа е нашата стварност, а и фонтаните биле убави!? Кои и какви црни фонтани? Оние со преполовени коњи, или онаа со стрипот „Како се роди Аце“, ама без сликата за зачнувањето (за да не се возбудуваат премногу ацевистите!)? Тие, фонтаните, се таму *заради* и *само заради* велелепниот кич на „приказната“. Да допринесат кон кич-чувството, кон кич-импресијата, а не да шират „убавина“!

10.

И не случајно Христо вели: „Спасот е во кичот, тој мора да се додаде како спасоносен лек, како зачин, и кичестиот производ сигурно ќе биде продаден! Затоа што има претходна подготовка, погодна почва, остварена едукација, поточно – отворени очи, уши и усти, кои одвај чекаат вкусен залак, препознатлива наслада и привлечна глетка“.

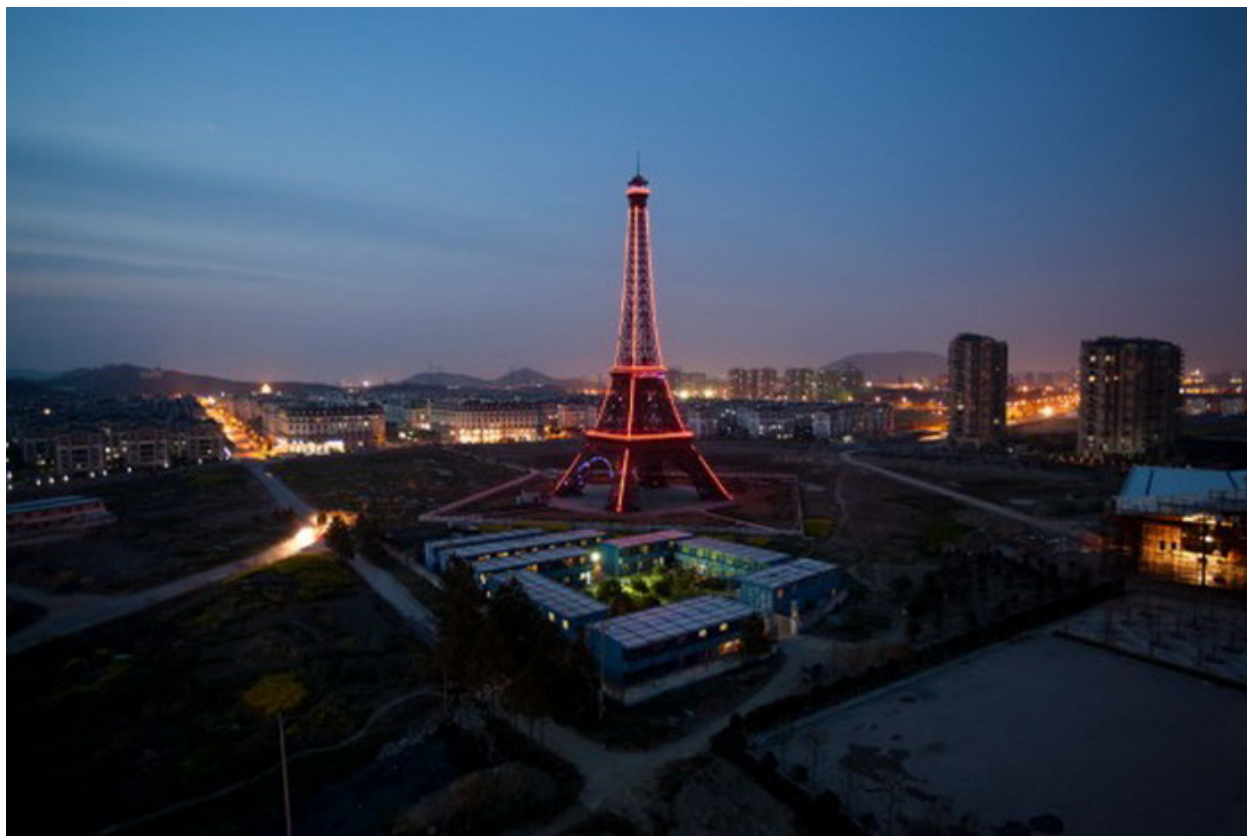
Е ова е токму тоа! Сите вакви, и претходни и последователни, обиди се токму *подготовка* за целосно инструирање на - кич нација! Додека децата во онаа проклета Вавилонска курва од мали нозе ги нозат во Британскиот музеј, во Лувр, во Пергамон музејот или Новата национална галерија во Берлин ... ние ги носиме, задолжително, во Музејот на македонската борба и на прошетка низ центарот на Скопје. Да се научат, од мали нозе, на мирисот и вкусот на кичот, за да можат понатаму со четири очи и подотворена уста да голтаат „колумни“ од едикоици за убавините и неизбежностите на кичот наречен уметност! Веројатно истото ќе ги чека и по бројните факултети - на пример на Историја на уметноста или на Академијата за ликовни уметности, на Факултетот за архитектура и слично, каде загреаните гласноговорници на кичот веќе тријат раце и спремно ги чекаат. На Империјата на кичот и' требаат нови, млади поданици за да го продолжат делото. Што поглупи – тоа подобро!

11.

Оттука, веќе можеме да говориме за неколку однапред загубени генерации, млади на кои Европа утре ќе им изгледа како чудо од Марс, културниот шок ќе им биде секојдневие, ќе

се чудат кои се и што се Микеланџело и Сезан, Маринети и Брак, Мур и Пикасо, Бернини и Боромини, Ѓакомети и Вајола ... Ама ќе ги знаат Ацета и татко му, и мајка му и жена му, и ќе го слават оној Прв Илинден кај Херонеја на кич-типови како Иљов, и ќе знаат кој е Сарајлија, и Валентинче, и ... И ќе кажуваат дека и ние фонтани за трка имаме. И скулптури! Тие генерации, за жал, оваа држава и овие кич-колумнисти одамна ги прежалија.

Но, по нив ќе дојдат нови и гневни генерации. Е не знам кој и како ќе се справува со нив, ама тие нема така лесно да се предадат!

Тјандученг

12.

Многумина едноставно нема да поверуваат во тоа што го гледаат на видео клипот. Зашто - за неверување е. И за чудење како малограѓанските кич идеи виреат во целиот свет, паралелно, како идентични микро кич-универзуми! Или, постои и друга, додуша неверојатна, можност: некој од онаа кинеска аплапровинција и нејзиното „дух гратче“ наречено Тјандученг (или којзнае како точно се вика) да бил неодамна во Скопје, или пак некој од нашиве кичвозљубеници да престојувал таму пред некоја година и видел нешто што му се допаднало! Зашто, запрепастувачки, гледате копии на копии, на копии ... на копии.

За воља на вистината, оние во кинеската аплапровинција Гологузица, изгледаат многу подобро, пософистицирано, помалку кичесто, „покултурно“ ... од нашиов кичерај што толку грчевито го бранат новиве кич-персони. Гледате копија на Париз, во мало, сосе Ајфелова кула наместо Аце Велики - Македонски, гледате слични фонтани со коњи спремни да ви скокнат на врат, додуша малку подобри од оние нашине напалу пресечени, гледате исечок од Парискиот 7ми или 8ми арондисман, со пристојни „нео“ згради ... на по некое балконче или на некое дрвце пред зградите се сушат алишта (слично како на Boulevard Hausmann) ... итн.

Гледате се' - освен луѓе! Ги нема. Тук-таму по некој се шета, или пие кафе, или работи во поле, а во позадина кулата на Ајфел на кинески начин! „Градот“ во таа Гологузица е буквално празен, препуштен веројатно на глумците и бубашвабите. И по некој човек!

13.

Тоа ќе рече дека кичот нема татковина или мајковина, нема граници и нема усул. Го има и кај нас и во Америка, ама и во Кина. Да се чудиш! И, нормално, да се запрашаш: кога можеле тие, зошто пак ние да не можеме? Типично кич-прашање! Како и неколку други, омилени на новокомпонираниве кич-персони од секаков мащтаб.

Но, прашањето за тоа гратче е навистина интригирачко. Колку ли вангеловци, сарајлии, живковци, мирки ... па овие новиве колумнисти правници-возљубеници ... и остала боранија биле впрегнати во убедувањето на кинесчињана дека во таков еден „град“ ќе им биде поубаво, постаро, поразиграно, повесело, потрадиционално ... од она смешнине куќарки што ги граделе илјадници години? Колкава ли пропагандна машинерија била покрената - весници, радија, телевизији, институти - да се убеди кинескиот сељак дека така, всушност, ќе му биде подобро? А и зошто пак да не поверуваат, кога не им била понудена алтернатива? Којзнае во какви колиби живееле претходно? Или, зошто оваа imitation parisien не била опробана во Пекинг, Хонг Конг ... туку некаде во Гологузица?

Се разбира, приказната за оваа (мала) копија на Париз во Кина има свои зошто и како, коишто во случајов не се ни многу битни. Битно е единството на кич-идејата која патува низ времето и просторот, безмалу незапирливо!

14.

Кич-луѓето и особено кич-пропагаторите, токму заради својата кич неписменост и ниски побуди, по правило вртат едни те исти (погрешни) тези, поставувајќи едни те исти погрешни прашања. И давајќи погрешни одговори, се разбира. Особено за скопскиот кич.

Па така, една од основните тези е дека е подобро да се гради отколку да не се гради! И секој нормален ќе рече – да, подобро е да се гради отколку да се спие, ама ... Секогаш има едно „ама“! Ама ако прашате: подобро е да се гради кич или ..., каков би бил одговорот? Подобро е да се градат идиотски нефункционални „градби“ или ... Подобро е да се трошат десетици милиони евра за копии на копиите наместо за современи, модерни и функционални објекти? Ако така се постават прашањата, каков ли би бил одговорот?

Потоа, втората омилена теза на возљубениците во кичот, меѓу другите и на онаа кичоубедителна колумнистка, е дека народот тоа го сака. Види богати!? А кој и како тоа го утврди? Врз основа на „анкетите“ на македонските „институти“ со човек и половина и два телефони, при што секои два месеци се лиферуваат различни податоци? Та дури и да има трошка, ама само трошка научност и точност во нивните „истражувања“, дали тој кичовозљубен народ некогаш бил прашан за алтернативни решенија? Дали му биле понудени барем две варијанти, па да избере? Па ако можеа неписменине руски кулаци на почетокот на дваесеттиот век да ја видат смислата на модерноста на руската авангарда,

навистина ли денешниот македонец не може да ја „свари“ современата архитектура? Или некој сака така да мислиме? Заедно со овие што треба да не' убедат дека *така* мислиме?

Третата љубена теза е по правило политичка и треба да ги поврзе сите противници на кичот со некаква „партииска парадигма“ односно со омразената партија, што ќе рече да ги направи приврзеници на таа омразена партија и најголеми противници на власта како таква. Што е буквално - нонсенс! Ниту омразената партија има монопол на реакциите против кичот, ниту пак може да ги има зашто таа, по правило, реагира како да гази по јајца. Прво, зашто нема јасен и одлучен став што и како сака со кичот во градот, и второ зашто се плаши дека јасниот став носи реперкусии кај гласачите! А впрочем, најтенката теза е поврзувањето на скопскиот кич со партиите и политиката, наместо со културата и уметноста. И уште редица други, големи и мали тези и тезички што го прикриваат изворното исходиште за коешто треба навистина да се дебатира и евентуално полемизира - иако, фактички, место за полемика нема - а тоа се погубните културолошки и уметнички аспекти на оваа кич-трагедија на Скопје!

15.

Меѓутоа, несреќниот „мал Париз“ или Тјандученг во онаа кинеска апларовинција е едно од вистинските и безболните решенија за скопскиот кич-проблем. Тој дух-град бил дизајниран за 100.000 луѓе, а во него живеат само 2.000 жители. Што ќе рече, има слободни околу 98.000 места! Па оттука, зошто нашиве кич-возљубеници не се преселат таму, во готов град по нивна мерка? И многу поубав! Зошто им го земаат Скопје на скопјани, ги тераат луѓево со сила да живеат во нешто што очигледно не им се допаѓа, ниту пак им е по нивна мерка? Ги нервираат, ги будат среде ноќ да им сечат дрвја, им ги маскираат познатите градски репери ...

Додуша, може и обратно. Ако има некаде, па дури и во Кина, готов празен *современ, модерен град*, нека ги преселат таму сите опоненти на „барокниот“ кич, а тие нека си уживаат тука сами! Така ќе се избегнат сите сегашни и идни конфликти, колумнистите ќе можат да здивнат, ќе можат раат да си ги креваат очите кон Ацета и другите, да се сликаат пред фонтаните, ќе можат исто така на мира да ги испосечат сите дрвја низ градов ... ќе си го имаат Скопје само за себе! И волкот сит и овците на број!!!

16.

Таман човек мисли дека ќе здивне на овие пеколни августовски горештини од темите за кичот околу нас, кога некој беспослен „стручњак“, со цел поубаво да се упика на високиве температури, ќе разврзе со политичко-дилетантски „мисли“ за „грандиозноста“ на проектот што така славно ни го уништува градот. Поточно, едно филозофче во *Дневник* (навистина не знам што исфилозофирал до сега), а впрочем постар пациент кој пред доста години ја спореди изложбата на Јанешлиева со трлото со овци во неговото родно Коњаре, сега ламентира за случајот „Бристол“ којшто, ете, некако филозофски, „се вклопува во систематскиот напад врз грандиозниот проект Скопје 2014, кој е амалгам на многу значајна симболика, што го зацврстува и го унапредува националниот и државен идентитет на Македонците“. Машала, филозофе, кога стигнавме такви нешта да ни го зацврстуваат и унапредуваат „ националниот и државен идентитет“, е тогаш навистина сме наебале. Не не' пере ни Вардар ни Аxiос, сосе Треска и сите други притоки! И како ли тоа „се унапредува“ идентитетот? Баш преку квазибарокни и сто-на-сто кичерски градби и споменици? Па што ги учат луѓево на тоа факултетите?

Инаку, точно е дека „Скопје 2014“ изобилува со секаква симболика, највеќе онаа негативната. И точно е, што би рекол зетот Алберт, дека е широкоградо дадена за

општонародните маси и „филозофите“, да играат, да се веселат и да се чукаат во гради околу *златното теле*. А *кешот* оди на друга страна!!!

Но, тие „високи“ политики не се во мој домен. Нека му ја мислат Заев и Шеќеринска! (Чија, патем, платформа, ја пишуваат, како што велат, ни мање ни више туку 68 луѓе! Аман те бе, па не ќе одите на избори во Америка?! Да не биде пак - многу бабици, детето килаво?).

17.

Како и да е', стварно немав намера повторно да се занимавам со кичерајот на Скопје 2014 - лажам, се разбира, што друго човек би правел кога има пред нос ваков епохален промашитис - да не беше тоа философчено и некои други нешта. На пример, дека банкротираниот Детроит размислува за (рас)продажба на градските уметнички дела за да излезе од булата.

Што, во суштина, и не е така лоша идеја. Прво, таа говори за еден сосема правилен однос кон Уметноста од страна на градските татковци (и мајки, се разбира). Не дека ќе распродаваат, што само по себе е жално, туку дека имат *што* да продадат. На тоа мислам кога говорам за правилниот однос кон Уметноста, поточно за вистината дека секој, па и градските или државните органи, мора да размислуваат *и* за утилитарната димензија на нештата. А во тој поглед *вистинската Уметност* е сериозна инвестиција! (Морам уметноста да ја потенцирам со голема буква „У“, наспроти кичерајов што секој ден го гледаме, а некој и него сака да ни го продаде како уметност!).

18.

Тоа ќе рече дека не само личната, домашната инвестиција треба / мора да се гледа низ призмата на исплатливост на долг рок, туку особено *јавната инвестиција*, онаа за која што некој ви го дал гласот да ја (рако)водите, мора да подлежи на истите правила односно стандарди! А тоа пак ќе рече, односно ќе потпраша: колкумина од кичољубциве имаат дома по некое „дело“ од ова преродбеничките „артисти“ - ај да не ги именуваме и дополнително да не ги резилеме, тие се изрезилени веќе со „делата“ им - колкумина од нив *навистина би платиле* за нивно „дело“ што ќе го краси домашниот им амбиент? Тешко прашање, нели?! Има маж да одговори? Нема, се разбира.

(Апропо, ова пак отвора нова идеја за инкасирање. На пример, ако Министерството ни за споменици објави проглас дека секој барокољубец мора дома да има барем по едно „дело“ од нашиве кичисти, што правиме тогаш? Баш би сакал да ги видам како се редат Сарајлија, Вангел, Хаџи Пуља ... да си купат по еден Коки, Валентинче, Филиповски ... и сите други по ред).

Но уште потешко е да се оправда таквата „инвестиција“ во градски и државни рамки, каде што станува збор - како што видовме со фамозниот ни *Отчет* - за милионски суми евра? Што ако (некои велат кога) градот, не дај боже државата, утре банкротира како Детроит и мора да се спасува од долговите? Што ќе се продаде, и по која цена, од сето ова со коешто го накитија (да не речам посраа) Скопје? Кој, и по која цена ќе го купи Ацета? А впрочем, и што би правел со него, толкав каков што е? Ни Грците не би го погледнале! Или, кој ќе го купи Јустинијан? И за што му е? Или оној Беровски, сосе знамето? Па дедо Иљо Малешевски? Па Карпош војвода? Е некој за него може и да се излаже зашто е плукнат Крале Марко на Мештровиќ!

Карпош

И. Мештровиќ, *Крале Марко на Шарец*, 1910**19.**

Што друго може да биде на продажба? Гоце и Даме, претпоставувам, лесно би се продале на дијаспората, како впрочем и светците од другата страна на мостот. Ама, по која цена? За цели 100 долари, колку што обично е дарежлива македонската дијаспора? Или, ајде малку посериозно, за десет илјади долари, за дваесет ...? А колку чинеше сета оваа будалаштина? Само според Отчетот – 208 милиони евра! Тоа се уште мноооогу долари. Кој ќе ги надомести? Барокољубците? Да е сега тука Сарајлија, ќе тртља дека уметноста е бесценета. Да, точно, ама *Уметноста*. А не кичот. Кичот е многу, мнооогу ефтин, само неговата изведба (кај нас) е скапа зашто треба да задоволи многу усти. И тоа еден ден ќе се потврди!

Се разбира, сето ова личи на она „што би било кога би било“. А всушност – не е! И примерот со Детроит токму го потврдува тоа.

Затоа, ќе го повторам ставот што неколку пати досега сум го потенцирал. Ако некој во градов и државава *навистина* сакаше да го „разубави“ градот, да го вброи Скопје меѓу вистинските европски метрополи, да направи од градот дури и туристичка атракција (на страна глупостите на „колумнистката“ дека луѓе оделе во Лас Вегас да го гледат градот!), да го вброи Скопје (и државата) меѓу малкуте *уметнички дестинации* ... тогаш ќе беа ангажирани десетина-петнаесет врвни светски уметници и архитекти (од калибарот на Капур, МекКарти, Базелиц, Хадид, Гери, Цао Кијанг ...) кои градот ќе го направеа – бонбона!

И ќе чинеше поевтино. Многу поевтино! А ќе претставуваше исплатлива инвестиција. Многукратно!

(30 јули / 07 август 2013)

СИ НЕМАЛ САРАЈЛИЈА РАБОТА ...**1.**

„Сакате да сликате? Пред се' треба да си го исечете јазикот, зашто таквата одлука ви го одзема правото да се изразувате на кој и да е' друг начин освен со четката“, (велат дека) им говорел големиот Матис на своите студенти. И апсолутно бил во право. Дури, на некои сликари, поточно „сликари“, кои сакаат во исто време да бидат и политичари, историчари, колумнисти, идолатристи, авангардисти ... ако не сакаат самите, јазикот треба насилно да им се отстрани зашто нон стоп тресат глупости. И треба да им се забрани и да пишуваат, да комуницираат со јавноста на каков и да е' начин, зашто се жива штета! Pest, menase, disaster ...!!!

Зашто, извинете, ама тоа ли е демократија и слободни медиуми, секоја будала да седне и да тртља што ќе му падне на памет? И ние да мора да го читаме? Добро, не мораме. Ама таква селекција на будалаштини, во старт, ќе направи само тој кој ја знае будалата дека тресе глупости. Другиот ќе се излаже, ќе прочита. Па меѓу тие ќе има деца, млади, луѓе неинформирани ... И што ќе прочитаат? На пример: „Погледнете го само Микеланџеловиот „Мојсеј“ – зар тоа не е Филип Втори Македонски, или уште подобро – Давид. Тој е како интерпретација на Лисиповите портрети на Александар Македонски. Конечно, погледнете во неговиот пенис, таму нема траг од обрезавање за да биде Евреин“!?!

Па, мислам, има ли некој паметен тука?

Микеланџело, *Давид*, 1501-1504

2.

Од пуста досада, од немајкаде, којзнае од кои таинствени агли од тоа мозочето, Ацо Станковски звани Сарајлија си немал попатетна работа па се фатил за *таквото* на Давид? Си немал фаволот работа па си ги ебел фаволчињата?! И некој треба тоа да го чита?

Впрочем, овој наш колосален Минхаузен кој на Хрватите им „изгради“ музеј за 2 милијарди евра само да го оправда нашиов кич низ Скопје, и згора да не' убеди дека сме поминале евтино, умее да прави вакви ментални мастурбации. И нека си тера човекот, ама зошто тоа мора да се печати во дневен весник и да им се сервира на читателите како колумна? Каква црна колумна, па тоа не е ни жолт печат. Тоа е чист порно филм, *hard-core* верзија!

И сега, за кеифот на Ацо и некој бандоглав уредник во „Утрински весник“ ние треба да гледаме во пенисот на Давид и да мозгаме зошто е таков каков што е'? Па нека си го гледа Сарајлија цел ден ако сака, во друштвото на уредникот или уредничката, ама зошто таа бласфемииа да се пласира пред целата македонска јавност?

И кога велам бласфемииа воопшто не мислам на Давидовиот пенис како таков, којшто воопшто и не е некакво чудо, напротив, туку на простотијата, незнаењето, глупавоста, неписменоста ... на авторот на таа „опсервација“ и, секако, на тие што му овозможуваат тоа да го објавува. Па што ако утре оваа будала почне да ве убедува дека земјата не е округла туку е плоча, или дека таа не се врти околу Сонцето туку е обратно, и тоа ли ќе го објавите?

3.

Зашто, само ординарен аналфабет, простак и незнајко, би се занимавал со пенисот на Давид во *онаков* контекст, барајќи начин и него да го прогласи за тоа што не е! Ај што сите не' направија деца на Ацета, туку сега антиквизаторските сељачишта тргнаа со суроици во поход низ Европа, почнувајќи од италијанската Ренесанса и, ни мање ни више, туку од Микеланџело!

Никогаш не сум имал, и немам, ништо против некој кој не е докрај сигурен во нештата, не ги познава добро работите за коишто сака да пишува / разговара / полемизира, ама прашува, чита, бара податоци ... Па и нека згреши. Меѓутоа, ова самобендисаниве аналфabetи, кои се тука само за да бидат робови на некаква луда кауза, па пљампат ли пљампат за нешта што воопшто не ги разбираат, е тие ме вадат од кожа. Па до толку да не се знаело, до толку да не се читало, до толку да не се умеело ни да се побара точната информација. Само ќе им светне во тоа тиквите некаква идеја со којашто мислат дека ќе импресионираат некој, и - бам! Ете ја во јавноста. А тоа уредниците, изгледа, се уште поглупави од нив.

Па дајте им бре луѓе месечно колку што треба, или колку што ви рекле дека треба, и баталете ги. Не им објавувајте ништо. Не се резилете и вие и весникот што ве плаќа! И кај се фативте баш за *таквото* на Давид?

4.

И сега, нашиов Сарајлија, во целата негова концентрација како подобро да се ушушка во прегратките на власта, конечно го открил пенисот на Давид, и овој, ко за беља, му заличел на оној на Александар Македонски. А од каде, да прашам, тој го знае пенисот на Ацета? И зошто *овој* на Давид би бил *тој* на Аце? Само заради обрежувањето?

Шизоидна измислица од ваков обем, манипулација од тооолкава големина, богами, претставува врв во минхаузенштината на овој лик од транзицискиот македонски стрип. И во сите свои досегашни претстави оваа персона изведуваше постапен интелектуален

стриптиз, ама сега се расоблече комплетно. До гола кожа! Сликаар (поточно „сликар“), уметник (поточно „уметник“) кој се самопретставува како некаква авангарда на ова мало парче земја, а не знае дека *необрежувањето* односно неговото *непретставување* кај машките актови е сосема вообичаено – или правило – во италијанската Ренесанса, не може себе си да се нарекува уметник! Ако не се знаат *елементарните* нешта од историјата на уметноста на даден период, како воопшто може да се говори за таа уметност? И да беше тоа пример само кај овој Давид, па ајде човек да се замисли. Ама, каде ли овој шарлатан – освен во своите луди соништа – видел *обрежан* Давид во Ренесансата во Италија? Кај Полајоло, кај Донатело, кај кој и да е друг машки акт што го претставува Давид? Па толку да не се знаело, до болка!?

Или, можеби овој провинцијален ренесансен „стручњак“ од Кичеа може да ни посочи каде во Италијанската Ренесанса е претставено бебето Исус – обрешано? Што секако бил секојдневен обичај во Јудаизмот во тоа време! Или и претставите на бебето Исус се всушност претстави на – бебето Александар Македонски? Па што мозоче ќе беше ова кај нашиов „авангардист“?

5.

Ај што нема појма буквално од ништо, туку не умее ни да земе малку да прочита. Па ако сака и на Интернет, ако е неписмен за книги. Или ги нема. И се' ќе му се каже, зашто луѓе мислеле, истражувале и напишале по нешто *и* за пенисот на Давид, што го мачи нашиов шарлатан.

Па така, некои сметаат дека претставувањето на обрешаниот Давид во тоа време би било „политички некоректно“, кажано со денешна терминологија. Други пак сметаат дека големо влијание во неприкажувањето на обрешувањето на машките актови се должи на влијанието на Црквата и свештенството. Некои пак го сметаат за шега на уметникот, а има и такви кои мислат дека станува збор за незаинтересираност за такви детали кај Микеланџело (во што е тешко да се поверува!).

Како и да е', најголемиот дел учени посочуваат на фактот дека станува збор за правило во Италијанската Ренесанса машките актови да *не* се прикажуваат обрешани. И до правилото се држел дури и Микеланџело. Е сега, што тоа не му конвенира на нашиов тупак, тоа е друг муабет!

6.

Но, кога тоа би било се'. Нашиов локален ренесансен „стручњак“ не се задоволил само со пенисот на Давид, туку му се пуштил и на Мојсеј! Па држ' – недај, го направи Филип, оној нашион, татко му на Александар. Ама бидејќи не можел да му го види *таквото* и на Мојсеј, шупелкава не' остава без објаснување зошто мисли дека тоа е Филип. Или, ако Давид е Аце, овој *мора* да е Филип?! Каква неандерталска логика, да се чудиш. И воопшто не му пречи што уште Вазари (1511 – 1574) напишал дека „Евреите сеуште секоја сабота во толпи го посетуваат и му се восхитуваат како на божество, ...“! И зошто Евреите воопшто би го посетувале Филип?

Ама и тоа му било малку на стручњаков. И, како и обично, ја филувал приказната со се' и сешто, со секакви негови измислици, полувистини, читани недочитани нешта ... Па од една анегдота за мајсторството на Микеланџело и неговата желба да ја копира антиката, шутраков направил своја „прича“ како Уметникот, во неговата воодушевеност со антиката, закопал некаде своја скулптура, која подоцна била „ископана“ па и' се воодушевувале како на античка и ...трла баба лан? Од каде ги вади овие стрипови шупелкава? Какви бабини деветини расприкажува низ весниците, да се чудиш! Сам не ги смислува, тоа е сигурно, зашто не е толку способен, а во нив има иницијална вистина којашто, за жал, после вториот збор се распаѓа на ситни парчиња!

Впрочем, станува збор за слична *вистинита* анегдота на којашто посочува и Франка Фалети, ама според која Микеланџело навистина „подметнал“ еден купид на тезга на пазарот на антиквитети во Рим, но веднаш го повлекол признавајќи дека се шегувал и дека тоа е негово дело.

Во кој ли сомнабулен транс ја „видел“ својата верзија овој наш Минхаузен?

Микеланџело, *Мојсеј*, 1513-1515

7.

И после се', треба ли уште нешто да се каже за нашиов провинцијален барокољубец кој, еве, стана „експерт“ и за Микеланџело и Ренесансата? На какви уште лаги и полуистини, измислици и конструкции е подготвен овој шарлатан, се' со цел да убеди некого во налудничавите теории од големата домашна фабрика на гнасотиини за оваа земја (неговата сакана Маусдонија!), за овој народ и неговата етногенеза, за корените и коренчињата ...?

Но, имам друг предлог за него, зашто овде очигледно промашил. Бидејќи е стручњак за пениси, сега нека се фати за penisот на Адам од Говрлево. Точно е дека таа статуетка стара околу шест илјади години е со скршен penis, ама тоа на нашиов „стручњак“ не би требало да му пречи. Мислам дека треба да се обиде да докаже дека и тоа е всушност

Александар, иако овој сеуште не бил роден. Адам (од Говрлево) веројатно бил некаква антиципација на идниот голем Македонец, а преку „црстата“ логика на нашиов Минхаузен се' е докажливо!

За Давид, уште еднаш

8.

Веќе отворената тема за Давид од страна на *пенисологот* Станковски звани Сарајлија можеби е добра прилика да се каже нешто повеќе за ова ремек дело на Ренесансата, нешто полезно и убаво, нешто што навистина и го заслужуваа таа „Grandina“, како што ја нарекле Италијаните уште во времето на нејзиното поставување на Пјаца Сињорија во Фиренца, на 8ми септември 1504 година. (Како овој датум не го видел оној пенисологон, туку се загледал само во *таквото* на скулптурата, не знам, ама еве му можност да извади уште една неверојатна теорија од неговото мало мозоче!).

Основните податоци за делото можат да се најдат во секоја подобра енциклопедија, и секако на Интернет, така што тие овде ќе останат по страна. Но, има неколку битни нешта што оваа скулптура ја чинат ремек дело, а нејзиниот автор еден од малкуте навистина генијални скулптори во историјата на уметноста!

9.

Според највеќето познавачи, Давид е ремек дело не само на Ренесансата туку и на вкупната досегашна светска уметност, скулптура сеуште ненадмината според некои аспекти на третманот на човечкото тело, според мајсторството на изведбата, па дури и според популарноста во јавноста.

Таа е првата скулптура со такви димензии (5.17 метри) после Грција и Рим. Таа е споменик на победата. Таа е, како што вели Вазари, победата на модерноста врз антиката! Паолоки пак вели дека „... Фидие и Поликет се минато. Од сега постои само Микеланџело Буонароти. Никој нема да биде толку добар, никој не ќе може да ја повтори убавината на оваа скулптура“. Се разбира, не мораме да се согласиме со ваквите констатации, иако се искажани пред само неколку години, од вистински познавач. Што ќе рече дека тоа не е Ѓорѓо Вазари, современик на Микеланџело, кој можеби и бил премногу пристрасен и, да речеме, занесен со грандиозноста на делото.

10.

Франка Фалети препознава редица антиномии во ова ремек дело: античко / модерно; победа / пораз; херој / антихерој; субјективно / објективно; завршено / незавршено (во смисла на постојаната дискусија за не-завршеноста на делата на Микеланџело) ... итн. И навистина, сето тоа е содржано во оваа скулптура токму на начинот на којшто Микеланџело го разбирал *односот на очигледните контрадикции*. Овие антиномии всушност и ја градат грандиозноста на оваа скулптура, зашто никој пред неа, па богоми и по неа, не ги обединил со таква сила, со таква творечка моќ, со таква величествена изразност!

11.

Сепак, има неколку детали – или специфики – коишто би требало да бидат посочени кога станува збор за Давид.

Прво, секако познато, но не е на одмет повторно да се потенцира, дека Микеланџело сам го одбрал блокот мермер за скулптурата, иако истиот бил фрлен на страна и од другите скулптори современици прогласен за неупотреблив. Овој факт говори за познавањата на скулпторот и неговата поврзаност со материјалот во којшто работел, што често се нагласува, дури и во популарните текстови.

Втор битен аспект што често предизвикува внимание се пропорциите на скулптурата, односно предимензионираноста на дланките и главата во однос на остатокот од телото. Најчестото, и најточно, објаснување е фактот дека првичната намена на скулптурата била да стои на покривот на катедралата Santa Maria Del Fiore во Фиренца. Што, повторно, се покажало невозможно заради големината на скулптурата. Но, кога Давид би се гледал од „жабја перспектива“, како што било замислено, тогаш неговите пропорции би биле - идеални!

Трет битен аспект, покренат само пред десетина години, е положбата на скулптурата. Имено, познато е дека во 1873 година, скулптурата е преместена од Piazza della Signoria во Galleria della Academia, каде што се наоѓа и денес. Но, некои учени го спорат начинот на којшто е поставена скулптурата, односно нејзината *фронтална* положба во однос на гледачот. Односно, според сегашната положба, гледачот го гледа *профилот на ликот* на Давид! Токму заради тоа некои сметаат дека точната положба на скулптурата, според сите нејзини параметри, е *анфасот* на Давид свртен кон гледачот, како единствено можна положба.

Се разбира, оваа не е занемарливо прашање и изгледа дека документите не даваат најпрецизна претстава за тоа како стоела скулптурата во однос на гледачот! Поборниците на тезата дека Давид мора да стои анфасно и да гледа директно во гледачот се поткрепува со фактите дека само така доаѓаат до израз сите аспекти на мигот на напрегатоста пред борбата со Голијат, напнатоста на неговите мускули, втреничениот поглед насочен кон непријателот итн. И сето тоа има логика, зашто вака како што стои сега – со торзото фронтално кон гледачот а главата свртена за 90 степени кон лево - изгледа како Давид да гледа некаде на страна, во некаков пејзаж и слично. А всушност – целосно е подготвен, физички и психолошки, за (само)убиствена пресметка со најсилниот непријател. Единствено предложената / новата положба на скулптурата целосно ги одразува тензијата, стравот, агресијата ... на Давид пред борбата со Голијат!

12.

Како и да е, колку и да сме свесни дека уметноста денес е сосема различна од уметноста во минатото, особено во времето на Ренесансата, дека има различен јазик и симболи, дека има различна хиерархија и систем на вредности, сепак никој не се осмелува да му ја оспори величенственоста на Давид и неговиот автор!

13.

И бидејќи почнав (повторно) со нашиот Станковски звани Сарајлија како озваничен провинцијален „стручњак“ за penisот на Давид, и да завршам со него. Односно, овој регионален Минхаузен веќе не си ги ни памети лагите. Овојпат директно преку брановите на јавниот ни сервис, пред некоја вечер, Сарајлија во жарот на изјавата за Малиот ринг, измисли нова бројка за Музејот на современата уметност во Загреб. Тој сега, според него, чинел околу 1 милијарда евра, или пет пати повеќе (потенцира нашиов „барон“ од Кичеа) од цената на „нашето“ Ск 2014! Прво, пред околу една година, беа 2,5 милијарди, па 2 милијарди, а сега е 1 милијарда ... кога ли ќе стигне до *вистинскиот* износ од околу 80 милиони евра?

(09/11 август 2013)

КАКОВ ХОХШТАПЛЕРАЈ!

1.

Каков хохштаплерај, какви хохштаплери! И уште ли има некој што верува дека фамозното *Ск 2014* било идеолошки, политички, идентитетски, културен ... проект? Или тооолку е голема идеологијата, политиката, идентитетот ... па само за патувања до Фиренца, и назад, да се потрошат цели 1,5 (еден и половина!) милион евра? И Валентинчето да се прошета, ни повеќе ни помалку, туку 25 пати до таму? Па и некој си Претседавач на општината, па вработени, па можеби и кафекуварката, за да види како тоа во Фиренца се вари кафе?

Во еден од коментарите на мрежите имаше дури и прецизна пресметка дека едно патување, просечно, според дадените показатели, чинело околу 26,500 евра! Па што правеле тие луѓе таму? Што гледале, што контролирале, што мајка и татко барале таму и Претседавачот, и бирократите од Центар, и сите други, за толку пари? А оној „филозофон“, „идеологот“ на конзервативизмот и голем моралист, не знаел ли што се случува во општината?

Е па ајде, ќе има ли маж, или жена, што ќе излезе и ќе не просветли конечно за овие нешта? На пример, оној Станковски – Сарајлија, ќе ни објасни ли зошто морало да се потрошат толку пари за „стручно“ шетање? Или можеби Божиновски ќе изнајде некоја теориска поткрепа за таквото расипништво? Или некој друг? Или сите заедно сега се седнати во некоја дупка и смислуваат „стратегија“ за одбрана? Одбрана – на што? Постои ли одбрана на такво расипништо, на такви расипикуќи, на таков хохштаплерај? Навистина ли сме толку богати па така да се расфрламе? Некои велат дека со еден и пол милион евра се прави едно школо! Ама, што ќе ни школо? На неписмениов народ му требаат факултети! А и кој би учел во тоа школо? Овие се веќе научени. На се’!

2.

Но, не треба да се потценуваат „стручњаците“ од типот на Станковски и компанија кога се во прашање минхаузенските измислици како алиби. Кога можеше Музејот на современа уметност во Загреб, според него, да чини цели 2 милијарди евра, зошто сега да не извлечат некаков „податок“ дека овие 1.5 милиони евра се всушност ситни пари, дека тоа се нормални трошоци, дека таму некаде во Гологузица се трошат и повеќе пари за патувања, дека Б.Ц. потрошил, на времето, толку и толку за тоа и тоа, дека ... Нашиве минхаузени може да смислат дека во сериозни земји како нашава тоа се пари за семки, онака – за џепарлак, дека СДСМ толку трошела за тоалет хартија и слично.

И мислат дека некој ќе им поверува. Сеуште мислат дека има тооолку лековерни луѓе кои ќе го оправдаат овој бандитизам. А можеби и има. Оние кутрине од Пустец. Ама и тие не се толку наивни. За следните избори ќе си ја покачат тарифата!

Колку што и’ поверувавме на Искра на мајка дека за врбите земала хонорар од само 500 евра, толку ќе им поверуваме и на новите измислици што секако ќе пристигнат од некој мегафон. А впрочем, и Валентина не’ убедуваше дека за Портата, за која што дрпна цели 303.512 евра, за неа биле само 500 евра!?! Сето друго, уствари, она ни го подарила нам, на граѓаните на Скопје. Еве сега и овде, од вкупните пари за „патувања“ во општина Центар, за нејзини „патувања“ до Фиренца, таа на граѓаните им „подарила“ (читај: поарчила) околу 650.000 евра!

Какви филантропи!!!

3.

Но, всушност, верувањето и довербата веќе не се сериозни прашања за дискусија кај нас. Тие се неповратно изгубени. Ги нема. И не само сега. Најновиве податоци можеби ќе ги разубедат единствено последните скептици. Ако воопшто ги има.

Вистинско сериозно прашање е, на пример, каков е тој морал, каков е тој човечки профил, или материјал, кој така крвнички арчи туѓи пари? Каков е тој морал и човечки материјал кој тоа го гледа и молчи? Како тие луѓе се гледаат себеси во огледало? Или – ги покриле огледалата? Имаат ли родители, семејства, деца ... како им го објаснуваат овој хохшаплерај и сопственото (со)учество во истиот? Како воопшто излегуваат на улица? Навистина дефинитивно се претворивме во најцрниот Wild West на Балканите, каде царува оружјето, и само оружјето? И кражбата!?

Или, можеби, вистинското прашање е: можна ли е толкава бескрупулозност, толкава алчност, таква аздисаност, денес и тука? Тоа ли беа новите вредности што ни ги пропагираа неодамна оној смешниот Боцевски и онаа „новинаркана“? Грабај и бегај филозофија? Па ако некој толку сакал да шета низ Фиренца и Италија, зошто не си платил од свои пари? Или ако оној „Тинекс“ толку сакал да си ги прошета советниците и службениците, зошто не им платил од свој џеб? Или од касата на „Тинекс“-от му?

4.

На крајот, ќе профункционираат ли сега оние „легални судови“ со кои хистерично се закануваше „новинаркана“? Ќе се јават ли сега таквите да удрат на маса, да бараат правда, ред и закон и, ако треба, да „кинат јајца“? Или нас повеќе не’ интересира задникот на Обама, турските новинари и слични гоолеми настани? За нас е ситен хохшаплерајот од 1,5 милиони евра?!

5.

И се’ си мислам, да не е и оној пенисологон Ацо Станковски таму на некој список за Фиренца? Да не бил неодамна таму, на наш трошок, па му го видел таквото на Давида, па му текнало дека тоа, всушност, е наш Аце? Којзнае, треба да се провери!

И не знам зошто Центар не ги објави имињата на тие што доброволно сме ги финансирале да си ги шетаат газозите низ Фиренца. Вака само ќе наѓаме, покрај сувото ќе гори и суровото, и некој што не бил вмешан во хохштаплерајот ќе се чувствува еднакво извалкан и виновен ...

(19 август 2013)

МОНУМЕНТАЛНИ ШУТРАЦИ

1.

Значи имав право кога реков дека сега, по објавувањето на првичниот Извештај за хохштаплерското трошење пари во Општина „Центар“, оние неколкуминана шутраци – барокољубци под итно се состануваат под некој камен за да смислат одговор. Како да се оправдаат сите наводи во Извештајот, како да се спасува „грандиозното“ Ск 2014 од грандиозните малверзации? И кој ли маж, или жена, ќе наместат да се истрча?

И еве го, „стручњак“ раг excellence, за се' во државава, особено, изгледа, за прашања од областа на уметноста. Просто човек да ужива како мали Гокица гледа на нештата, како „толкува“, а утре ќе ти бил и амбасадор, велат. Машала. Ќе им објасни се' на тие, каде што оди!

2.

Значи овој „стручњак“ кој се потпишува како аналитичар, пред некој ден во Нова Македонија, ги смири возбудените духови околу Скопје 2014 „укажувајќи“ дека, правно, таму е се' чисто (види богати!?), дека тие можеле да прават што сакале со спомениците, дека таму можеле да даваат пари сите „правни и физички лица“ а со тоа и Владата ... И се' некако клекнато, онака на коленици, поданички ... за да се релативизира се', па дури и појмовите коишто му се јасни на секој полуинтелигентен човек. Ама, кај нас, нели, се' е некако нејасно, не може баш така цврсто да се објасни, уште помалку да се тврди ... И сето тоа го среќаваме токму кај една групација *клеknати* луѓе, кои имаат една и само една работа во животот – да правдаат туѓи будалаштини. Или, барем оние кои, мислат тие, се доволно закукулени и замумулени, па за нив може да се трабуња до сто-и-едно, и назад.

3.

Е овој клекнатиов, кому му паднала секирата во мед дента да биде на листата за оправдување, се фатил за помот *монументално*, и констатира: „А што е монументално, а што не, е многу субјективно прашање“. Види мајката!

Впрочем, за „стручњациите“ од овој тип, токму од групацијата на клекнатите, се' е релативно и субјективно. И демократијата, и владеењето на правото, и 24 декември, и се' друго што не доаѓа од под нивниот камен. Ми се чини дека нивната постојана клекнатост, или коленичење, ако сакате, не им дозволува сериозно да ги согледаат нештата околу себе. Друга им е перспективата. Жабја! Ако воопшто го кренат погледот од чевлите на газдата!!! А можеби толку им сече умот?

Како и да е', едноставно човек не може да се начуди како се', ама буквално се' кај нас може да се релативизира. Впрочем, како што напишав и за оној „стручњакон“ Станковски – Сарајлија (а се' мислев дека нему ќе му се падне да ги правда овие глупости!), не е за чудење ако еден ден, набргу, почнат да не' убедуваат дека Земјата, всушност, не е тркалезна. Зашто, од нивната коленичка перспектива, богами, којзнае каква им се гледа!

4.

Па оттука, нашиов клекнат „стручњак“ го става под сомнеж поимот *монументално* (а во контекстот на Законот за споменици и спомен обележја!), и сака да го види како субјективен поим. Што ќе рече, поимот може да се однесува на се' и сешто, како кој ќе посака. Жити мајка. Тој може да си го смета својот газда за монументален, или да ги гледа клупите во парк како монументални, или дури и неговото со клечење тешко

спечалено идно амбасадорско место да му се види – монументално! Можеби. Такво право има.

Ама, некои умни луѓе мислеле и напишале што е тоа монументално, барем во уметнички / споменички рамки. Зашто за тоа станува збор! Па велат дека поимот може да биде именка, со значење *многу голем* (синоним massive) или *многу значаен* (синоним outstanding), и придавка повторно си истите односно слични значења кога се говори за споменик, за нешто големо и значајно и сл. А бидејќи и во Законот на кој се повикува „стручњаков“, а и во целиот муабет околу Ск 2014, акцентот е на спомениците (односно спомен обележјата), поимот монументално најтесно и најдиректно се однесува на ГОЛЕМИНАТА на истите. Впрочем, придавката монументално е изведена од зборот монумент, што ќе рече – споменик! Дури Тезаурот на Гети (Art & Architecture Thesaurus) не дозволува *никаква варијанта* освен големината: **monumental** (<size/dimensions by specific type>, <size/dimensions>)!

Оттаму, Впрочем, во уметноста се говори и за *монументална уметност*, или јавна и споменична уметност. И спомен-обележјето е јавна уметност, ама не е монументално! Инаку, и во Македонија е доста пати пишувано на таа тема – на темата за Македонската монументална уметност, отпечатени се и некои книги – ама некој треба да земе и да чита!

И всушност, колку пати и колку време човек ќе треба да потроши на вакви незнајковци, укажувајќи им на будалаштините што ги пишуваат во својство на „аналитичари“? Па земете и читајте малку бе шутраци! Па како ќе амбасадорувате без познавање на основни цивилизациски работи?!

5.

Понатаму, со полна одговорност на човек кој учествувал во пишувањето на некогашниот Закон за споменици и спомен-обележја – а којшто до денес не претрпел суштински туку само технички измени – и како човек кој неколку години го водел некогашниот Совет за споменичко одбележување на значајни настани и истакнати личности, можам да кажам дека ваквите дилетантски пискарања на луѓе кои немаат блага врска за што говорат, никако не помагаат. Впрочем, немаат ни таква намера. Тоа се само клекнати „толкувања“ со цел да ги заматуваат нештата, да ги релативизираат до бескрај, да го убедуваат народот дека, ете, таму некој нешто лаже! А велат, во лагата се кратки нозете.

Вистината е една, и јасна е и недвосмислена, без оглед кој како сака да ја гледа:

Меморијални споменици (чл. 3 од Законот) „се поединечни или група објекти и *монументални* дела од архитектурата, скулптурата, сликарството и применетата уметност“ (потцртаното мое), и истите се подигаат за настани и личности кои се од исклучително значење за РМ, и тука нема ништо непознато, субјективно, нејасно! И тие *меморијални и монументални* споменици ги подига Собранието на РМ! И повторно се’ е јасно.

Ама кај спомен обележјата (чл. 4) никаде не стои поимот *меморијални* односно *монументални*! И тоа е така за да се направи разлика помеѓу едните и другите, помеѓу нивниот карактер, димензии, значење ... И затоа стои дека „Спомен- обележја, во смисла на овој закон, се бисти, скулптури, плочи, чешми, фонтани и други уметнички и архитектонски дела и творби ...“. Ама, повторно, никаде не стои дека тие (спомен обележјата) се меморијални и монументални!

И што е тука спорно? Или сега секој ќе гледа и чита, па згора и ќе „толкува“, како сака? Или сега клекнатиов и компанијата ќе тврдат дека она чудо што се вика Аце е – биста?

Или она грозоморие во чест на паднатите борци е спомен плоча? А веројатно оние чудесија преку Камениот мост се спомен-чешми?

Па до каде може да оди македонскава глупост?

6.

Лошо е кога лоши правници читаат и, не дај боже, толкуваат закони. Ама кога луѓе со „дваесетгодишна работа на раководни позиции во граѓанскиот сектор“, се обидуваат да изигруват струњаци во некоја област, е тогаш доаѓа до катастрофи. А такви „стручњаци“ од (не)владиноот сектор денес имаме колку сакате. И сите се стручни за се'. И сите се – аналитичари, ни мање ни више!

Ако пак во случајот со оној релативизиран стручњак – монументалист, клекнат пред товарот на задачата што ја добил, горе-долу се појасни што е монументално, што е споменик а што спомен обележје, која е разликата помеѓу нив и слично, ред е да поминеме на другите негови монументално ступидни толкувања сврзани со т.н. Прв извештај за Скопје 2014, што толку им ги боцка очите.

7.

Значи, вториот чин во монументално небулозната „одбрана“ на саканиот му „грандиозен“ проект, е безмалу неверојатен за човек со „дваесетгодишна работа на раководни позиции во граѓанскиот сектор“, плус тоа аналитичар, плус иден амбасадор. (Со какво ли клечење го заслужуваат луѓево сето ова?).

Па така, укажувајќи ни дека Законот за меморијални споменици и спомен обележја фактички бил неприменлив (види каков клекнат Колумбо!), „стручњаков“ на раководни позиции, во неговата одбрана на „Тинексовата“ Општина Центар, се повикува, ни мање ни више, туку на некаква востановена практика. Па откачува дека и во други општини (Струмица, Карпош, Чаир и др.) се правело исто односно незаконски се подигале споменици! И значи, бидејќи Министерството за култура упорно избира да спие и да не си ја врши инспекциската работа, кога тоа им поминало на тие општини, зошто истото да не го направи и Општина Центар? Каква (перверзна) логика на иден амбасадор! Кради додека можеш, односно додека полицијата спие и не ги гони крадците!!! Вака ли се обучува тој фамозен провладин граѓански сектор? Вакви ли неписмени шутраци седат таму на раководни позиции?

8.

Друг битен „аргумент“ во одбраната на барокољубството и малверзациите на „Тинекс“-овото владеење во Општина Центар е едно интересно Решение на Уставниот суд од 2010 година, а по повод иницијативата на Мирослав Грчев за оценување на законитоста на Програмата за одбележување на значајни настани и истакнати личности со спомен-обележја („Службен гласник на општина Центар“ бр.1/2008, 5/2008, 6/2008, 8/2008, 10/2008 и 4/2009-пречистен текст), донесена од Советот на општина Центар.

И монументалецов ме натера да го барам тоа Решение, и го најдов. Ама тука пак се работи за замена на тези.

Прво, на веб страната на Уставниот суд се дадени само неговите решенија, а не и изворните и интегралните текстови на иницијативите. Иако иницијативите се цитирани и прераскажани во решенијата, добро би било човек да може да го прочита изворниот текст. Нејсе.

Второ, во случајов, мислам дека се работи за несреќно срочена Иницијатива на Грчев. Тој, имено, ги оспорува програмите за одбележување на значајни настани и истакнати личности со спомен обележја од *аспект на значењето на личностите!* Што, мислам, не држи вода со онаков чл. 2 од Законот! Што ќе рече дека Уставниот суд реагира соодветно, не сакајќи да се впушта во какви и да се' оценки на предложените личности од аспект на нивното значење. И напишал: „Со оглед на тоа што со иницијативата се оспорува Програмата од аспект на конкретно наброените настани и личности дека не биле соодветно статусно определени во согласност со одредбите од Законот за меморијалните споменици и спомен обележја, а со тоа и не можеле да бидат дел од содржината на Програмата, за што Судот не е надлежен да одлучува по однос на целесходноста и оправданоста на таквата определба на општината ...“.

Трето, ако внимателно се чита почетокот на *клучната реченица* на Уставниот – дека со *оглед на тоа што* (подвлеченото мое) иницијативата се оспорува Програмата од аспект на конкретно наброените настани и личности дека не биле соодветно статусно определени – јасно е што всушност требало да се направи со Иницијативата! Некој паметен во Судот мудро упатил на тоа дека од тој аспект *не може* да се оспорат програмите на Општина Центар. Требало да се бара друг аспект!

Односно, она што требало да се направи – а можеби се уште не е доцна – е истите да се оспорат од аспект на *карактерот на обележјата!* Односно, дека „Тинекс“ формално донел *програми за спомен обележја* (што било во негова надлежност), а фактички подигнал *меморијални споменици*, што не е негова надлежност. Што е очебијна кражба! И тоа ќе им го потврди секој нормален македонски историчар на уметност!!!

*Зашто, токму во таа грмушка се крие зајакот на големата превара на барокољубциве!
И таа лесно се побива со поумен стручен пристап!!!*

9.

Темата дефинитивно треба да се заокружи. Ако не за друго, тогаш заради некои можни нејаснотии, или недоречености во претходните два текста - така барем ми посочуваат некои пријатели - а во поглед на „големата црна измама“ наречена „Скопје 2014“!

Односно, поточно, во поглед на некои од изнесените можни „толкувања“, но повеќе за евентуалните идни чекори што некој / некои би ги превзел(е)! И мислам дека тоа до денес не е доволно разјаснето во јавноста!!!

10.

Па така, повторно, двете страни, и позицијата и опозицијата, едните свесно другите можеби заради неразбирање на суштината, прават замена на тезата во врска со „спомениците“ подигнати во рамките на т.н. „проект Скопје 2014“.

Што ќе рече, (не)владиниот Клековски и остала клекната компанија, свесно, (или можеби толку им фаќа умот?!), прават превид на придавката *монументален / монументално*, а со цел да се изедначат спомениците и спомен обележјата, а со тоа да се оправда и измамата направена во „Тинексовата“ Општина Центар односно во нејзините програми! Релативизирајќи го поимот *монументално* до границите на нешто субјективно, апстрактно, дискутабилно, дури неважно, овие полуинтелигенти целосно ги изедначуваат спомениците и спомен обележјата, ставајќи го акцентот на *важноста, значењето на личностите* како примарно во Законот за меморијални споменици и спомен обележја! Што не било / не е интенција на Законот. И не е точно. Исто така, и поимот *меморијално* не е случајно ставен во Законот, и тоа само во врска со спомениците, а не и со спомен обележјата, токму заради тоа да се направи потребната разлика според ГОЛЕМИНАТА и

КАРАКТЕРОТ / ЗНАЧЕЊЕТО на одбележувањата!!! Што пак, од своја страна, и врз основа на правилното читање на Законот, ќе рече дека сите обележја во центарот на Скопје (Воинот на коњ, Ченто, Самоил, Јустинијан, Шатов, Татарчев итн.) се СПОМЕНИЦИ а не спомен обележја, и следствено на тоа „Тинексовата“ Општина Центар *бесправно ги подигнала!*

И уште еднаш: сите оние меморијални и монументални одбележувања подигнати во центарот на Скопје, и пошироко, а формално подведени под дефиницијата „спомен обележја“, фактички се - споменици! И тука нема никакви дилеми и „толкувања“, зашто Законот за меморијални споменици и спомен обележја прави суштинска разлика помеѓу овие два вида одбележувања. А разликата е во нивната *монументалност* односно *големина* (пред се' физичка, а потоа и според нивното значење)!

11.

Врз основа на претходното, досегашните обиди да се најде формално – правната „квака 22“ во постапката завршуваа помалку или повеќе неуспешно, зашто проблемот се бараше во *значењето* на личностите на кои им биле подигнати спомен обележја (според толкувањето на „Тинексовата“ Општина Центар), а всушност споменици (според словото на Законот).

Ако се тргне по патот на оспорувањето на значењето на личностите за „Тинексовата“ Општина Центар – односно дека Општината немала право да подига спомен обележја на личности со такво исклучително значење - се доаѓа до ќорсокак, каде двете страни би докажувале дали, и колку, и зошто, некоја од наведените личности – Аце, Ченто, Самоил, Јустинијан ... – се значајни, важни за општината, или не се. И колку и да сакаме да се правиме паметни дека Александар Македонски, или Самоил, или Јустинијан, навистина немаат директна врска со „Тинексовата“ Општина Центар, одговорот ќе биде: а зошто вие сте сигурни во тоа? Зошто мислите дека Аце, во текот на своите походи, не поминал токму низ овој центар, или Самоил, или дека Ченто никогаш не се прошетал низ главниот македонски град? И што ако го викнат Паскотата да ги потврди овие наоди? Или некои други историчари, како Зоран Тодоровски, Владо Поповски и компанија? Па знаете ли какви се' приказни ќе измислат? Или иднион клекнат „амбасадор“? Којзнае што се' се врти низ неговата црпка?!

Впрочем, и самиот чл. 2 од Законот за меморијални споменици и спомен обележја е изменет така да ја овозможува оваа измама. Зашто, според овој член, се' е значајно односно со *исклучително значење*, ама „стручњаците“ во Министерството заборавиле тоа консеквентно да го применат и во чл. 4, каде што ги дефинираат спомен обележјата! И не случајно Законот е менуван во 2008 година, и не случајно сите клекнати (не)владини мегафони се повикуваат на чл. 2!

12.

Оттука, дефинитивно, најсигурен и, според мене, единствено исправен пат за оспорување на целиот „проект“ во неговиот споменички дел, се поимите *меморијално* и *монументално* (својствени само за спомениците!), и очигледната колизија помеѓу членовите 2 и 4 од посочениот Закон.

На помош за овие толкувања можат да се повикаат не само домашни (нормални) историчари на уметноста туку и странски експерти кои се бават со таа проблематика и точно знаат што е тоа меморијално и монументално!

Сите други иницијативи и толкувања (односно „толкувања“) би биле непродуктивни, заморни, јалови и, за жал, осудени на пропаст. Како што впрочем и се покажа до сега.

13.

Денес е навистина тешко да се определи колку објективно шутрациве имаат појма од работите што ги прават и фалат – иако сите показатели упорно тврдат дека не разбираат ништо – колку во целата приказна околу ова проклето „Скопје 2014“ има струка и професија а колку повеќе глупост и хохштаплерај, дали навистина *тооолку* не се сака да се знае или научи, или пак свесно се поддржуваат се' поголеми дубиози заради се' поголеми профити?! Можеби некој го знае точниот одговор, ама како е можно архитекти, со божем завршен Архитектонски факултет, да „проектираат“ онакви монструозни зданија и мостови, како е можно божем школувани и шетани сликари да се трансформираат во барокољубци и пенисолосоци ...? Да не говориме за оние приврзници како драматургон – скулптуралист, па она човечено што се гледа себеси како режисер, клекнати „амбасадори“ и сета онаа друга наша такозвана полуинтелигенција од неизмиени „новинари“, хармоникаши „аналитичари“ и тако даље, која настојчиво коленичи за каков-таков приклучок во општиот хохштаплерај.

Како тоа цел нормален свет знае што и како се прави, какви нормални процедури постојат ако сакаш да дојдеш до квалитетно решение – особено во монументалната уметност – само кај нас никој ништо не знае? Ниту пак сака да знае?!

13.

И токму заради нашето односно нивното упорно одбивање да се компарираат пред се' процедурите (па потоа и се' друго), барав – и го најдов – еден материјал за оформувањето на познатиот „Парк на меморијата“ во Буенос Аирес (Аргентина).

Паркот е подигнат во чест на жртвите на државниот тероризам во оваа земја – луѓе киднапирани, убиени, исчезнати - во период 1976 – 1983 година. Официелните бројки говорат за околу 9.000 лица, најголем дел работници, студенти, учители, новинари, интелектуалци ...

Roberto Aizenberg, *Без наслов*, 2003, „Парк на меморијата“, Буенос Аирес

Локалната влада на Буенос Аирес, во 1998 година, а на иницијатива на неколку организации за човекови права, ја одобрила изградбата на паркот. Паркот бил изграден на бреговите на реката Ривер Плата, како комеморативно место за жртвите на државниот терор. „Паркот на меморијата“ вклучува огромен ѕид – монумент на којшто се впишани имињата на жртвите, како и ансамбл од повеќе скулптури. Целиот комплекс стои како сведоштво на едно масовно злосторство, симболичко мemento и почест кон оние кои во светот беа познати како „desaparecidos“ (исчезнати).

14.

Со сето почитување кон убиените, но овде поентата е на *начинот* на реализацијата на Паркот, односно на скулптурите во него. Поточно, властите на Буенос Аирес не тргнале според партиската или пајташката (македонска) логика, туку конципирале сериозен меѓународен конкурс. И тоа во два круга.

Врз основа на прецизно срочени пропозиции и цели на задачата, учесниците од целиот свет требало да достават свои предлози, кои потоа биле разгледувани од страна на стручна жири комисија, којашто во првиот круг требала да селектира 24 уметници за вториот круг. Секој од уметниците влезени во вториот круг добивал по 3.000 долари компензација (развој на проектот) за учеството во вториот круг.

Од добиените „развиени“ проекти во вториот круг, жири комисијата требала да избере 8 добитни скулптури и уште 4 како „honorary mentions“.

Секој од осумте избрани автори добивал награда од дополнителни 10.000 долари! (Се сеќава ли некој како хистерично се пењавеше пенисологон Станковски дека хонорарите на нашиве уметници биле мали, а светските биле 2 до 3 пати повисоки од самата цена на делото?).

Понатаму следела подетална разработка на проектите, специфицирање на материјалите и трошоците и слично. Доколку жири комисијата утврдела дека некоја од добитните скулптури не можела да се реализира заради разни причини, имала право да покани некој од резервните почесни добитници.

Ако некого го интересира составот на жири комисијата, во неа имало еден архитект, еден сликар, еден скулптор, 4 куратори, еден критичар, еден нобеловец итн.!

И, се разбира, луѓето направиле сериозен монумент!

15.

Прашањето е: како сите можат, како сите знаат и умеат, само ние не можеме, не знаеме, не умееме? Зарем не можеле и овие во Буенос Аирес да одберат валентини и јаневци, филиповци и незнам кои други ...овци, да си ги поделат парите меѓу себе и – куд кои мили мои! И што ги интересира што таму некои девет илјади луѓе биле убиени? Како впрочем и кај нас, при што ние на непознатите херои / жртви им ја доделивме онаа грозоморија на Томе „Тинекс“ Аџиевски? Со погрешно испишани латински зборови!? Или оние чудовишни фонтани? Како тоа само ние ама баш ништо не знаеме?

(23 август - 05 септември 2013)

„ДИСИДЕНТСКО“ ЛИЦЕМЕРИЕ!

„Човек којто не разбира от демократија и човекови права и да почне да ти проповедва за нив, това е многу смешно!“

1.

Уживам да читам интервјуа на бивши министри за култура. Подобро забавно четиво од тоа – здравје. Особено ако то е тип од минорноста на Димитар Димитров, а врши работа и оној паунон Грозданов, па г-ѓа Цветанова ... Се' кој од кој! И сите се сега паметни „до зла бога“, што би рекле Србите. Само, го нема оној „стручњакон“ Пауновски, оној што ќе му подаруваше на светот скулптури и што уште не, за да на крај си подари себеси неколку милиони марки. Германски, конвертибилни. И око не му трепна.

Како впрочем и на овој марксист - „дисидент“ Димитров, кој без срам, а богоми и перде, дели лекции и лево и десно, за се' и сешто, па дури и за човекови права и слободи, за историја, за ВМРО ... Чувај боже! Луѓе без образ!!!

Инаку, воведниот цитат се зборови на фамозниот Васил Чекаларов – оној ист што го качија на лудион коњ и му тутнаа пиштоли како каубоец, а сето тоа го нарекоа спомен обележје – а го кажува токму „многупочитуваниот“ Димитров. Јас само го заменив зборот „историја“ со „демократија и човекови права“, зашто целосно одговара на суштината на кажаното. Навистина е смешно!

2.

Елем, од мноштвото бисери на „многупочитуваниот“ Димитров, а за коишто навистина би бил потребен цел есеј, треба да се издвојат неколку. На пример: неговот „славно“ и самопрогласено „дисидентско“ минато, неговите плуканици по Партијата што го направи министер во два наврати, па потоа и амбасадор (дури во Москва), и особено неговите тртљања за демократијата и човековите права.

Па така, овој (некогашен или и сегашен, којзнае) марксист, некогаш уубаво залегнат во професорската фотелја (машка варијанта на тетка Доста!), одеднаш (во минатите седумдесетти години) станува либерал – „дисидент“! Ама тоа не му пречи и понатаму да остане во професорската фотелја. За да веднаш по распаѓањето на Југославија го уновчи „дисидентството“ како кадар на ВМРО-ДПМНЕ како, прво, министер за образование и наука, а потоа и министер за култура. Преку истата Партија за којашто сега вели: „Наместо партии што резултираат од македонската демократија, ние имаме партии наследнички на Сојузот на комунистите, на ВМРО или партии од етничка провениенција, која од која поавторитарни, а ниеден лидер со биографија на борец за демократија“. И понатаму: „ Така, Македонија се претвора во предмет за освојување и парцијално користење. Во таков деформиран однос меѓу деловите и целината, парламентарната демократија трае еден ден – денот на изборите, со оглед на правото на гласање. Следното утро Македонија го добива својот Луј Четиринаесетти, пред кого се релативизираат сите институции на државата, почнувајќи од претседателот на РМ, претседателот на Собранието и Собранието, ...“.

Па каков на овој наш (самопрогласен и единствен) „дисидент“, „демократ“ и „борец“ за човекови права, во два министерски мандати и еден амбасадорски, не му пречеше да седи во *тие* институции, да предлага и брани закони во *тоа* Собрание, да го претставува *тој* (кој и да е) Луј Четиринаесетти во странство ...? Или тоа го правеше само за дебели пари и привилегии, онака дисидентски, марксистичко - филозофски? Каков лицемер!

3.

И понатаму, овој политикант не се срами сега точно да ги именува своите некогашни политички мецени, како на пример оној полуписмен Драган Богдановски, за кого сега вели дека е „човек контролиран од полицијата“, и да им се потсмева (баш онака, најсељачки) за „штитот и мечот на Александар Македонски“ и „камата и мечот на Гоце Делчев“! Па што не им се смееше тогаш бре, шутрак, туку стоеше под истото знаме?

Впрочем, ист став и однос „многупочитуваниов“ искажува и кон неговото старо писателско јато (вгнезден таму уште од 1970 година со 2-3 книжулиња за деца!), коешто сега го денунцира како пистели – комунисти, како Актив и слично. Бесрамно!

4.

Се разбира, човечево ништо не кажува (а богами не е ни прашан, зашто веројатно никој така и не го памети) за неговото (не)културно министерување. А всушност, нема ни што да каже, освен неколку неповторливи идиотштини од неговата „филозофска“ кујна, како на пример: воведувањето на данок на кич и шунд (при што ТОЈ, главом и брадом, ќе беше главниот оценувач); по кадровското разнебитување и на Министерството и на државните институции во културата (кога дури и Гото, како компањон-бегалче, стана директор!); по аспурдното намалување на буџетот за култура; по уште поаспурдните негови самоволија околу изложбата на македонските икони во Париз – демек да не се оштетеле - иако тој, онака „најгрижељубиво“, веќе вториот ден си ја украси канцеларијата со *оригинали* од Личеноски симнати од ѕидовите на тогашната Уметничка галерија; по уште посамоволното откажување на македонското учество на Биеналето во Венеција 1999 и најбезобразното помагање на внука му да се провре таму на мала врата, итн., итн. И Впрочем, токму од времето на овој (не)културен шарлатан започна партиската Валпургиската ноќ во македонската култура – нејзината тотална партизација! Во тоа време се даваа стотици илјади (тогашни) германски марки за снимање бугарски филмови што никој не ги виде, во тоа време започна подемот на партиски „експерти“, „кадри“, „творци“ – сите некогаш репресирани - кои се редеа пред благајната на Министерството да ја наплатат својата партиска верност!

За ова човече како македонски министер за култура навистина нема што да се каже. Освен спомнатите будалаштини од грандиозен формат. И, секако, онаа најграндиозната: човечево успеа – онака филозофски, и писателски – да му го одземе на Претседателот на државата (во тоа време Глигоров) покровителството над „Охридско лето“ и свечено да му го предаде на – Климент. Да, оној некогашниот, Охридски!

5.

И наместо вакви типови да молчат, да останат во темните сенки под големите камења како нивно единствено преостанато скривалиште, еве повторно на цел глас сомнабулат и за демократија, човекови права и слично. И тоа токму овој умислен дисидент, кој буквално на улица избрка два-тринаесет јавни службеници од Министерството за култура само заради фактот што не беа блиски до *неговата* Партија по која сега плука. И го направи тоа онака, најноншалантно, во духот на неговата перверзна „демократија“, ускратувајќи им го правото на прашање, на објаснување, на соочување. Човечето немаше смелост ни да излезе пред нив и во очи да им погледне, а ваму тртља за некаква демократија и човекови права. Каков излитен лицемер!

(16 септември 2013)

ИМПРОВИЗАЦИЈА БЕЗ ТВОРЕШТВО

1.

Го гледам Беди во Чифте амам и го читам Сарајлија во „Утрински весник“. Што ли, пак, тртља ова човече? Сега пенисологов се маскирал во ликовен критичар и – меле ли, меле. Гледаме иста „изложба“, или јас треба да си го проверам диоптерот (што неодамна го направив!), или пак тој конечно треба да ги симне тоа розовите окалки и да стави сериозни мултифокални стакла?

Кога, одеднаш, вообичаено, од некој фрижидер истрчува и проф. В.В. со негова „рецензија“ во „Нова Македонија“ и, онака, баш професорски, всушност ни ја прераскажува „поставката“ на Беди. Оној истиот В.В. кого Сарајлија сега го крсти како „најпродуктивниот и најгабаритен со теориски дела историчар на уметноста“, а до вчера му се потсмеваше зад грб. Но, нели, времињата се менуваат, па и луѓето. И од целата „рецензија“ на „уважениот“ професор разбираме дека „Националната галерија Чифте амам“ некогаш била „турска бања што се наоѓа во Старата скопска чаршија“! Едукативно, нема што, особено кога доаѓа од еден универзитетски професор.

И мислите дека на тоа завршува приказната? Не, зашто потоа до рака ви доаѓа каталогот за „изложбата“, па кога ќе прочитате изводи од истиот дефинитивно гледате дека има некаков проблем! На пример: „Беди Ибрахим во своето творештво користи неконвенционални материјали во креирањето на делото и нивно комбинирање, создавајќи амбиентални инсталации со симболика во пораката. Така и за оваа изложба пребарувајќи по сопствените сеќавања за приказните за Чифте амам создава сопствена приказна која за идните генерации ќе биде едно ново кажување и приказна, но и будење на меморијата и откривање на нова и до сега неоткриена симболика за оние за кои овој објект е дел од историјата но и денешницата“. *Ma ma mia, un cretino fosforescente*, што би рекол Маринети!

Па кој е овде слеп, кој не знае што гледа или гледа нешто што не постои, кој воопшто разбира што е' уметност а што – импровизација?

2.

Далеку од тоа да го спорам *целото* творештво на Ибрахим Беди. Напротив, сум вклучувал негови дела во повеќе (домашни и меѓународни) изложби. Ама, за какви тоа метафизики и медитации, какви филозофии, љубов и не знам што пишува оној Сарајлија? За она што е изложено во Чифте амам, а го потпишал Беди? Или тоа треба да се однесува на *минатото* творештво на овој наш (без сомнение) *некогаш* интересен, иновативен, па можеби и медитативен уметник? Ама од тоа некогаш, и ова сега има – огромна разлика! Или тоа Сарајлија пишува некакви лични и пријателски евокации за минатото творештво на Беди, кое во случајов не е предмет на опсервација? И нели му е попаметно на *пенисологов* да се држи до *таквото* на Давид и да не' просветли со некои нови сознанија за истото?

Или онаа маестрално идиотска „рецензија“ на „уважениот“ ни *dottore / professore*, каде не е погоден дури ни точниот назив на институцијата каде што се одржува изложбата (која, впрочем, е таа „Национална галерија Чифте амам“, постои ли такво нешто?!)? И кој е тој, драги *dottore*, „женскиот аспект претставен со неколку карактеристични визуелни, пластични и обликовни, како и објектни елементи-знаци во просторот“? Наланите, чашите за чај, она бедно видео ... Па дајте, ве молам! Или кошарата од Кападокија? Па каква таа има врска со Чифте амам, неговите приказни и, особено, со женскиот принцип? Впрочем, тој централен дел на „инсталацијата“ на Беди е најинтересен, ама само од визуелен аспект, како просторен „цртеж“, како една ефективна вертикала која ја разбива инаку здодевната просторност на останатите (безмалу смешни) елементи! Но и таа – мислам токму на вертикалата односно повеќе на *плетењето* и *кошарата* – е елемент веќе виден (и во случајов одамна директно превземен од) во творештвото на Власе (Беди знае на кого мислам!).

3.

Но, разбира се, шлаг на глупоста на оваа „изложба“ е главниот текст на нејзиниот главен „куратор“. Па така, и овој „стручњак“ (за чиешто присуство во Националната галерија, ама не како „куратор“, сум виновен јас и само јас) во обидот да ги задоволи пријателските апетити на Сарајлија и *dottore*, не само што не гледал што *гледа*, туку не гледал ни што пишува. Па за него квалитет на „изложбата“ се „неконвенционалните материјали“, нешто што во македонската уметност е присутно уште пред неколку децении, кога овој „куратор“ не бил ни роден. Па потоа, слепиов при очи видел дека токму тие „неконвенционални материјали“, односно нивното комбинирање создава „амбиентални инсталации со симболика во пораката“! Бреее мајката. А кои се тие симболики, и која е таа порака? Дали човеков гледа нешто што никој друг не го гледа? Што е пораката: носете налани, пијте чај, правете „инсталации“ односно „изложби“ коишто „кураторов“ ќе ви ги инсталира во Националната галерија на Македонија, а Сарајлија и *dottore* ќе ви ги промовираат во јавноста? Па аман бе, Горанчо! Или, низ кои тоа „сопствени сеќавања“ пребарува Беди за да ни ги раскаже овие (држ' ме мајко) приказни? Па не е Беди метузалема, неколкувековен современик на Чифте амам?! И која, до бога, е таа „сопствена приказна“ што Беди ја открива за, ни мање ни више, туку идните генерации (да не мисли штипјанчево на *идиотни* генерации?), и какво е тоа „будење на меморијата“ (која, каква, чија ...)? Па кураторството не е само речење на зборови, туку некаква нивна логична поврзаност, со некаква смисла, со некаква образложение и – знаење! Па нека е и на елементарно ниво!? И повторно Маринети: "Un cretino illuminati da lampi di imbecillità"!

4.

Сигурен сум дека Беди барем ќе се обиде да ме разбере. Мислам, сериозно, дека неговата најнова „изложба“ – или „инсталација“ – е типична узурпација на просторот на Чифте амам. Узурпација којашто не раскажува ама баш ништо, а најмалку некакви приказни, или симболики, или женски принципи, или што и да е'. Неколку „сликани“ налани, едно чудо бојосани правоаголни пемпелиња залепени на ѕидовите, па дури и некаква трага (ама каква, која?) од Мимар Синан ... сето тоа нема три благе везе ако не е врзано во обмислена, сериозно конципирана, налик на некогашниот Беди инсталација којашто навистина ќе не' убеди во доследноста на неговите *визуелни* квалитети. Не дека овде нема *визуелност* – има, во еден сегмент - ама се' останува само на тоа! Доста плитко, за жал, и премногу импровизаторски. Особено оние искривени и испукани стаклени елементи во вода. Па тоа не е на ниво ниту на почетник, а не на сериозен автор со творечка биографија. Јас не очекувам нашиве уметници, па дури и оние од категоријата на Беди, да бидат перфекционисти од типот на McCarthy или не знам кој од светската сцена, ама нивото на импровизација – да не речам беда во изведбата – мора максимално да биде избегната!

А за другите – дали ќе ме разберат - го немаат тој капацитет. Забрлавени се во лукративноста на секојдневието. До гуша! Но, тоа е нивни проблем. Не знам зошто уметниците, а особено оние од форматот на Беди, им улетуваат во прљавите комбинации.

Како и да е', Беди очигледно треба допрва да се докажува. Не како уметник, ама како *професор* на Факултетот за ликовна уметност во Скопје. И тоа не е лесно. Ама, самиот го избрал тој пат.

(18 септември 2013)

КАЛЛИВО СЕЛСКО ЦАДЕ

1.

Морам да кажам дека особено пријатно ме изненади дигитализацијата на филмското творештво на браќата Манаки, реализирано од страна на Кинотеката на Македонија. Можеби единствената национална институција којашто знае што треба да прави, и тоа го прави! Иако овој проект требаше да го направиме децении порано – уште на почетокот на дигиталната ера – зашто *тоа* е вистинскиот документ за вклученоста на Македонија во тогашните културни текови на Европа.

Како и да е, никогаш не е доцна, а особено кога целата работа ќе се заврши стручно и професионално, вон усталените дилетантски партиски шаблони на сегашниот миг на македонската култура. Изданието, вели Кинотеката, е производ на двегодишната дигитална реставрација и дигитализација на снимките на Манаки во филмска лабораторија во Будимпешта. Со тоа материјалите стари еден век се зачувани со подобрен квалитет и првпат достапни за пошироката јавност.

И, соодветно на сработеното, соодветен е и коментарот на министерката за култура „дека ова е проект од национален интерес со кој се покажува грижата за богатото аудиовизуелно наследство што го поседуваме како држава“.

2.

Арно ама (и секогаш кај нас мора да има едно „но“ или „арно ама“), уште еден подеднакво важен настан за македонската култура не заслужи такво внимание, ниту пак пофалба, ни од министерката ниту пак од Министерството.

Станува збор за издавањето на вонсериската книга „Сите драми и сонети на Шекспри“ – поточно 37 драми и 154 сонети од овој великан на светската книжевност, во обем од фантастични 1.650 страници – во превод и препев на стариот волк на преводот Драги Михајловски. Или, како што извонредно тоа го спореди Венко Андоновски, овој настан е рамен на преводот на Светото писмо, (не само литературен) настан на деценијата! Ова е не само животно дело на Драги, туку како што Манакиевци во нивно време преку филмот ја внесоа Македонија на тогашната културна карта на Европа, така Михајловски сега не става на современата светската глобална мапа на шекспиропочитувачи и шекспиропознавачи! Зашто, имајќи ги предвид сите (скандалозни) забелешки што токму сериозни преведувачи и познавачи ги ставаа на оној „мега-проект“ на Министерството со преводите од светската литература, од потфатот на Драги сигурно ќе учат генерации млади!

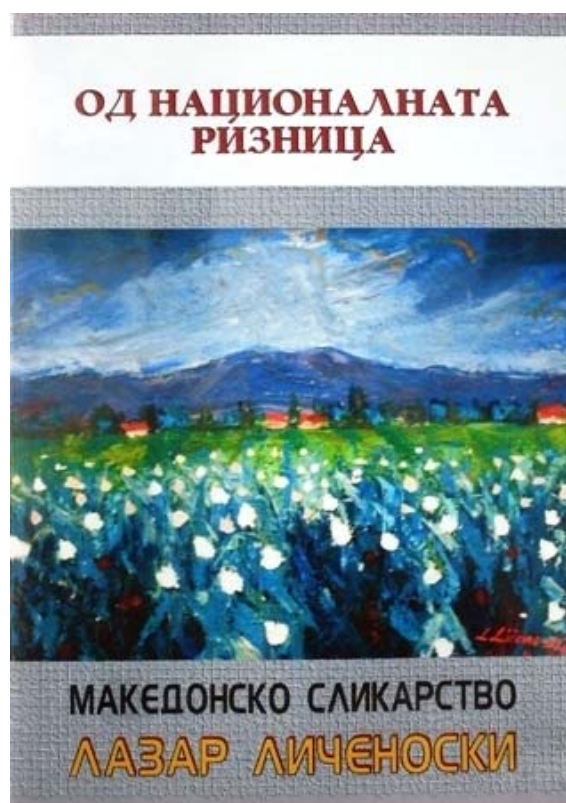
И сега, не завредуваше ли и ова некаква честитка од многупочитуваното ни Министерство за култура? Или тоа што го прават *некои други*, оние што не се *нивни*, не завредува внимание?

И за последнава реченица имам силни аргументи, не шекспировски, туку дигитални!

3.

Имено, пред некоја година, со неколкумина пријатели / колеги, ентузијастички се зафативме со еден мега-проект наречен „Од националната ризница“. Проектот треба(ше) да претставува еден вид дигитална енциклопедија на современата македонска визуелна уметност, вклучувајќи ги областите сликарство, скулптура, цртеж, графика и фотографија, со евентуално дополнување и на мултимедијалната уметност. Секоја од овие области треба(ше) да продуцира 40 – 50 ДВД изданија, секое посветено на творештвото на најреномираните македонски автори во дадената област. Или, во целина, мега-проектот

треба(ше), на крајот, да резултира со околу 200 – 250 ДВД изданија (секое во времетраење од 10 минути), во коишто ќе биде опфатена, по области и автори, целокупната современа македонска визуелна уметност од почетокот на 20-от век, до денес! Или, дигитализиран материјал во времетраење од околу 2.000 – 2.500 минути, односно меѓу 33 – 41 час материјал за развојот на македонската ликовна уметност во 20-от век! Една вистинска дигитална енциклопедија на современата македонска визуелна уметност, со селекција на најрепрезентативните македонски уметници во изминативе 100 години, секој со по 10 минутен стручен приказ на неговото творештво и дигитализирани најдобрите, антологиските дела!!!

И бескомпромисно „влеговме“ во работа, со сопствени сили, време и – средства. Беа продуцирани околу 30 ДВД за исто толкав број македонски уметници – сликари, скулптори, графичари, фотографи. Дури пред три години се осмеливме да побараме финансиска помош од Министерството за култура, преку сите нивни достапни / можни форми: директни обраќања, годишни конкурси, инцидентни конкурси, откупи ... Ништо, молк, штама! Ни збор! Од највисоките нивни структури до најниските, комисиски. Не можеме да доброиме што пари се потрошија за изработка на копии, за поштенски трошоци, ама од фамозното Министерство ни траг ни глас. Цели три години!

Го предлагавме проектот на сите можни начини: како интегрален проект, или во делови (по области), или како поединчени ДВД-а за одделни автори, како електронско издаваштво или културни индустрии, како проект од ликовна уметност ... го предлагавме преку секакви „врски“ ... ама тоа очигледно не било тоа. Повторно ништо. Ни чини, ни не

чини, ни добро е, ни лошо е ... Е па што уште ви треба бре, „стручњаци“? Не е ли и ова мега-проект од национален интерес којшто манифестира грижа за националното уметничко наследство? Нема ли со него да се дигитализира / заштити антологскиот дел од творештвото на над 200 реномирани македонски уметници?

Толку ли не умеете да препознаете нешто добро, квалитетно? Разбирам дека оној земјоделецон не може тоа да го согледа, разбирам и дека таму има уште една цела булумента бирократи што не знаат ни што значи зборот култура, ама белки остана некој маалку пописмен? Или не!?

И според кои тоа критериуми, па нека се и партиски, е позначајна за македонската култура финансиската поддршка што истото тоа Министерство континуирано ја дава на, на пример, „проекти“ како: „Афирмативна изложба на слики“, „Преку ликовните уметности до спокојна старост“, модни перформански и слично во ликовната уметност; „Турнеја на групата Бла Бла“, „Музички спектакл на албански јазик“, „Биди ди-џеј а не воин“, музички ЦД-а на македонската естрада и слично во музичката дејност; бисти за 10 народни херои во Општина Прилеп, „Меѓународен карневал Прочка“, „Денови на Крале Марко“ и слично во музејската дејност итн.? И уште стотици други будалаштини финансирани од буџетот? Кој е тој задоволителен критериум за ова Министерство? Исклучиво партискиот? Па кажете го тоа еднаш, јасно и гласно, барем да не трошиме пари и нерви!

4.

И што е најинтересно, секогаш, повторно на сите конкурси, а како составен дел на мега-проектот, го нудевме и ДВД-то за фотографското творештво на браќата Манаци, со стручен приказ на нивното фотографско делување, со бројни (дигитализирани) фотографии. Не бре брате, ни тоа не ги интересира. Па нели нивното творештво е од национално значење, вели министерката? Или тоа важи само за нивната филмска дејност?

Не ги интересираше ни творештвото на Никола Мартиноски, ни Лазар Личеноски, Ордан Петлевски, Борис Николовски, Глигор Чемерски, Александар Кондев, Роберт Јаки, Славица Јенашлиева, Решат Ахмети, Илија Кочовски, Данчо Кал'чев, Дијана Томиќ ... Па што ве инетресира бре вас, „стручњаци“? Знаете ли воопшто кои се овие македонски уметници и што направиле за оваа држава? Или треба да ги престориме во уметници сите оние на кои што им подигнавте онакви грозоморни „спомен-обележја“ – вклучувајќи ги Ацета, Јустинијан и компанија - па за нив да пишуваме и да ги вброиме во значајни личности од македонската уметност? Па и тоа ќе го направиме, ама дајте признајте ги и другиве, *навистина заслуживе!*

5.

Не ми беше намерата да го намалам значењето на проектот на Кинотеката, уште помалку потфатот на Драги Михајловски. Ама, навистина ли сме толку заглавени во претесната улличка на партиското слепило, па гледаме *кој* прави, а не *што* прави? Можно ли е само за еден мал, премногу мал круг (доказано неспособни) поединци да биде се', и буквално се', дозволено и достапно, без оглед на квалитетот, а за другите – труба, ништо, zero!? Зашто, работиве со нашево многууважено Министерство отидоа до таму што нема веќе ни уллички, има само калливо, слепо селско џаде по коешто се движат неспособни поединци во опинци. Од кои нема корист ама баш никој, освен нивните џебови! И, можеби, нечии други?!

6.

Бидејќи веќе ја отворив кутијата наречена финансирање на проекти од (божем) национален интерес, ред е и да ја испразнам од сиот талог закоравен во неа, од сите небулозни локално – рурални пластења на божемни проекти а всушност покер машини за

легално исцицување пари во нечии џебови. Зашто, кога човек ќе погледне за што се' она наше „стручно“ Министерство за култура давало пари (и тоа големи!), прогласувајќи секаква будалаштина за македонски интерес во културата без којшто не се може, тогаш, богами, се превртува нешто во стомакот. Од гнасотија, од неверување, од болка ...

И безмалу никој, безмалу никогаш, за овие доолги пустински години не постави сериозно барање за отворена јавна дебата: за што се троши културниот денар во Македонија?

На страна сите оние приказни за дневна употреба од типот „направивме ова, направивме она“, на страна оние малку навистина сериозни зафати од типот на дигитализацијата на филмското творештво на браќата Манак - ама тоа, сепак, не го сработи Министерството туку посветени професионалци! – сепак останува сиот оној куп, буквално купиште отпад што се провлекува секоја година како Програма на Министерството за култура за финансирање на проекти од национален интерес! И останува проблемот, огромниот проблем, зошто не се финансирани и *оние други* сериозни проекти што не доаѓаат од омилената им страна, од *оние други* луѓе кои едноставно не сакаат или немаат време да се лигават со надлежните на секоја будалеста манифестација, да им се клањаат не баре овие им ги даваат парите од сопствени џебови?!

7.

Издавачка дејност: (2008) Финансирани изданија на 137 издавачи, меѓу кои како национална вредност се препознаени и: Здружение за модерни и спортски танци; Здружение на граѓани „Вевчанска традиција“; ФУРКАН ИСМ - Терминолошки правен речник; „Нашиот шарпланинец“; „Антологија на германска поезија“ и др.; (2009) Финансирани изданија на 143 издавачи, меѓу кои како национална вредност се препознаени и: ЧАБЕЈ - Успехот во наставата; „Ревија ЕКО - Шар“; „Сетина и Попадија во минатото“; „Шар шланина низ слики и зборови“; „Корените ти се во оваа илирска земја“; „Охрид Травел Магазин“; Free Time Guide Macedonia; (2010) Библиотека „Страшо Пинџур“, Неготино - Мице Пашоевски, „Не можам да ти простам двапати“; (2011) изданија на преку 180 издавачи; (2012) изданија на преку 200 издавачи.

Музичка дејност: (2008) „Денови на Јустинијан I“; издавање на ЦД-а со поп-музика; Турнеја на групата Бла Бла; Музички спектакл на албански јазик; Сингл и видео спот на Миранда Хашани; „Биди ди-џеј а не воин“; Проект Биг мама; (2009) изданија на: Калиопи музичка продукција, Скопски џез фестивал; Фарук Ибиши; Меѓународен арт фестивал „Езерски бисери“; Музичко ЦД „Водолија“ и изработка на музички спот; Интернационален фестивал „Пиво фест“; Гаро Тавитјан – музичко ЦД; Сашо Гигов Гиш – музичко ЦД и концерт; манифестација „Св. Трифун, ден на закројување на лозата“; Дом на култура Ресен – „Имплементација на популарни музички, сценски, ликовни и други видови уметнички остварувања од државата и странство во летните месеци“; (2010) Меѓународен арт фестивал „Езерски бисери“; Фестивал „Таксират“; Концерт „Влијанието на младите“; ИНТЕГРАТИВА - Поттикнување на културната свест низ музика; ЗГ „Големи и мали“ - „Слушај, доживувај, споделувај музика и развивај се“; Влатко Илиевски - издавање ЦД; ЗГ „Џез арт“ - издавање ЦД и ДВД со истиот материјал; Касу Асани - издавање ЦД; (2011) финансирани програми / проекти на преку 100 организации (национални и локални) и асоцијации и поединци, од кои што преку 30 издавање на естрадни ЦД-а, организирање на естрадни концерти и слично; (2012) ЦД на Мартин Вучиќ; концерт на Леб и сол; концерт на Синтезис; КУД „Васил Хаџиманов“ – рок концерт; Проект „Музичка вероисповест“; Виенски бал; ЦД Калиопи; Сашо Гигов Гиш – ЦД итн.

Ликовно творештво: (2008) Афирмативна изложба на слики; Дигитално Виртуелен Мултијазичен Музеј на ликовната уметност во РМ; проект „ЗЕБРА“ во Африка“; (2009) Арт Поинт Гумно; Друштво на ликовни уметници ОНУФРИ; Големи и мали - Твориме заедно; Исламски младински форум - Толеранција преку ликовна уметност; Здружение на граѓани СМ-арт Медиа; Касвер Ц; Општина Гази Баба - Ликовна манифестација „ВИНИЧЕ“; (2010) Моден перформанс на Лидија Георгиева; ЕАСП - Експресија на емоции; програми на 13 центри за култура; програми на 18 здруженија; 7 ликовни колонии; 31 самостоен проект; (2011) Финансирани програми / проекти на преку 50 организации (национални и локални), меѓу кои и на Црвен крст – Ликовна колонија, како и преку 30 самостојни проекти; (2012) Машински факултет – ЕСТУАР; Здружение на уметници Веница – Фолклор, изложба на уметници од Здружението; „Совршен круг“ – „Преку ликовните уметности до спокојна старост“; АТАКАРНЕТ; ЈМС ИНВЕСТМЕНТ ДОО; СУПЕРПЛАН ДОО;

Музејска дејност: (2008) Промовирање на документарен филм „Верувам во Македонија“; Библиотека „Искра“, Кочани - заштитни археолошки истражувања; МИТ Индустија - Дигитално виртуелен мултијазичен музеј на ликовната уметност во РМ; Младински совет на Кисела вода - Културен туризам; Бисти за 10 народни херои во Општина Прилеп; (2009) „Меѓународен карневал Прочка“; Денови на Крале Марко; Етнолошка поставка на Општина Кисела вода; Младински совет на Кисела вода - Културен туризам; Хоризонти с. Романовце - Албум со слики и песни од културното наследство; Друштво за култура и уметност „АРТ-КУЛ“ - Популаризација и промоција на културно наследство; Љубица Лешоска - Изработка на домашни ракотворби; Галичка свадба; Здружение на граѓани „ЛЕШКИ“ - Ратевски карневал Бамбурци; Здружение на жени земјоделки „АГРОВИНКА“ - Зачувување на традиционалната народна носија; Факултет за туризам - „Визуелизација на културата - еден од значајните методи за развој на религијскиот туризам“; програми на Институт за фолклор, Институт за македонски јазик, Фокус Ин ДООЕЛ, Њу Момент Видео Хаус и др.; (2010) Историски музеј Крушево - Откуп ...; Центар за култура Крива Паланка - Формирање на кривоаланечка соба; Градски музеј Крива Паланка - Прва староградска етно поставка; Општина Студеничани - Пеливанството во Студеничани; Институт за национална историја - Мемоарска аудиотека; Дом на култура Крушево - Етно саем; Програма на Институт за фолклор; Општина Веница - Тодорови игри; Галичка свадба; Филозофски факултет - Заштита и конзервација на монети; „Плејада“, с. Боговиње - Стари ретки занаети, традиционални вештини и други изрази од нематеријалното народно творештво; Српски културен центар - Одбележување на Видовден; Здружение на блогерите - Историја, култура и традиции во Македонија, истражување и веб портал; „Ардмерија“ Гостивар - Научен симпозиум „Зачувување и развивање на културните богатства“; ЗГ „Разбој“ - Грнчарски средби; ЗГ „Истихастирон“ - Истражување и презентација на културните слоеви во зрзенскиот микрорегион; д-р Неби Дервиши - Приватно независно музејско богатство, конзервација и поддржување; Монументална скулптура на Ѓорѓија Пулевски во с. Галичник (изработка, леене и претставување); (2011) Етносаем Крушево; Проект за активна грижа и популаризација на македонскиот стандарден јазик од страна на лекторите во РМ; МКЦ – етноастрономски истражувања на територијата на РМ; „Потрага по кеменето“; Галичка свадба; „Охридски богојавленски водосвет 2011“;

Заштита на недвижно културно наследство: (2008) Вевчански карневал; Младински совет Гази Баба - „Оживување на тажните сидови“; комплетна програма на Институт за македонски јазик; Струмички карневал; (2009) ЗУТРЗ Напредок, Пехчево – Етносаем Павловден; Интернационал НИК – популаризација и промоција на културно наследство; АЛФАТЕЛ ДОО – евиденција, обработка, депонирање и чување на документацијата; Вевчански карневал; ЕСРА – 20 видео стории за археолошки локалитети; (2010) Центар

за култура и информации Пехчево - Рекогносцирање на археолошки локалитети; НВО Центар за археолошки истражувања - Археолошки катастар на старите градови и тврдини; Општина Вевчани - Вевчански карневал; „Напредок“ Пехчево - Етносаем „Павлов ден“; Радио ВАТ - Циклус документарно информативни емисии итн.

8.

Треба уште? Е, не може, зашто не е лесно да се читаат сите идиотщини што некој „стручњак“ ги прогласил за „национален интерес“. И каква е таа „Афирмативна изложба на слики“, и како тоа тој фамозен „Дигитално Виртуелен Мултијазичен Музеј на ликовната уметност во РМ“ што се финансира од две дејности, и како тоа од музејска дејност се градат бисти, и како тоа се финансира Виенски бал како културно збиднување, и како тоа Центар за култура и информации Пехчево врши „Рекогносцирање на археолошки локалитети“, и како тоа ...??? Ако нешто во оваа и ваква Македонија е за Гинис – ова сигурно е!

И ова ли е таа фамозна македонска култура што ги јаде буџетските пари наспрам навистина сериозни проекти што чекаат којзнае какви подобри денови? И навистина ли ќе останеше сиромашна оваа македонска култура ако не отидеа стотици илјади евра на вакви будалаштини? И кои се тие „стручњаци“ кои седеле по тие „стручни“ комисии, кои биле дебеело плаќани и одобрувале ваков хохштеплерај со државни пари толку години по ред? И мислат дека вечно ќе останат скриени во нивните глумчешки дупки?

9.

„Сакав да го имаме Шекспир и на македонски“, вели Драги Михајловски за својот импозантен 30-годишен труд. Е па како некој од ова денешниве културни миленичиња не посака да сработи барем *нешто* конкретно за парите што постојано им ги даваат од буџетот? Или си ги земаат самите, којзнае? Можна е и таа варијанта: да се претплатени – современи „културни“ абонаменти – на некакви годишни износи што ќе им ги задоволат апетитите? Ако тоа е воопшто можно, зашто се покажа дека нивните парични апетити се – незаситни. Како бре некој од нив не седна да смисли нешто полезно за оваа култура на чија цицка (или на двете?) се закачени веќе толку време? Зашто од нивните „проекти“ и „проектчиња“ што така бескрупулозно прескапо ги наплаќаат не видовме никакво фајде, не видовме ни знаење, ни умевање, уште помалку култура и уметност!

А всушност, меѓу она мноштво нацифрени будалаштини наредени во годишните програми на Министерството и крстени како „национален интерес“, овие македонски современи „културни“ абонаменти некако се губат. Односно, во целиот тој галиматијас нивните имиња се мимикрирани од „културната“ војска што добива по некоја помија од културниот буџет. И улогата на таа војска – боранија е токму таа: да ги прикрие од јавноста оние апетитции, оние јадачи од типот на сарајлии, величковци, горанчиња, мирковци, станковци ... чии гурманлаци ја чинат државата огромни пари секоја година. Или, ако сакате, како тоа секој, да простите, прдеж на пенисологот Ацо Станковски – Сарајлија, на „многууважениот“ проф. д-р Величковски (кој стана и сликар!), на сите импровизации од професорчињана на ФЛУ, на сите сетинци и попадинци ... мора да биде финансиран од Министерството за култура? Без оглед колку смрди? И како тоа кумашинчето на Сарајлија, или што ли му е, Горанчо, секоја година оди во Њујорк со некаква изложба? Па како тоа постојано едни те исти се на тие проклети списоци „од национален интерес“? Без оглед што и како ќе „сработат“? Та нивниот, повторно да простите, измет испаѓа повреден од проектите на одделни доктори на науки! И зошто веќе еднаш не им дадете национални пензии, онака – веднаш штом ќе прогледаат, па да ја куртулат македонската култура?

И има ли некој во онаа успана како Трнорушка опозиција што ги знае овие работи или нив ги интересираат само гооолеми шпионски и не-знам-какви афери?!

10.

Па во таа насока, уште на почетокот на годинава прашував дали некој воопшто веќе ја гледа годишната Програма на нашево Министерство, на пример во Ликовниот сектор? Гледа ли некој дека еден Музеј на современа уметност може цела година да работи со само 2 (и со букви две) изложби, додека на Националната галерија и' доделиле дваесетина изложби, од кои што не можете буквално да издвоите ниту една што ќе ви го привлече вниманието!? И ако во овие две институции е таква ситуацијата, како е во другите? Бетер: изложби на пионерчиња и непознати имиња, едно чудо ликовни колонии (кои се множат од година во година!), изложба на икони (sic), превземања на едни исти бледи изложби во центрите за култура итн., итн.

Згора на ова, шлаг на тортата се „проектите“ на т.н. здруженија на граѓани и асоцијации каде што – или подобро речено заедно се националните установи – се јавуваат фирми од типот „Атакарнет“, „ЈМЦ Инвестмент“, Дирекција за култура и уметност и слични. И повторно ликовните колонии, како „прича за себе“: од „Михајлово Арт“, преку „Дрен“ до некакви детски колонии! Потоа доаѓаат некакви самостојни проекти, меѓу кои: „Авторски низ пројавното“ по којзнае кој пат, „Македонска скулптура од филигран и дрво“ (?), „Трансформација на витражот во графичкиот израз“ (?), па „... со, низ, над, преку црвената линија“ (аман бе!), па ... боли глава! И сето ова го избрале наши, македонски „стручњаци“, како најдобро и најактуелно на македонската ликовна сцена во 2013 година! Машала!!!

11.

Како и да е', можеби оние претходни сублимирани идиотштини некогo ќе мотивираат за нешто. Иако, искрено, се сомневам.

Но, всушност, ако тие идиотштини се споредат со сето она што дополнително се крие во културниот буџет како дел од вкупниот Буџет на РМ, дури тогаш доаѓаме до вистинската слика за македонската култура. И тука повторно ми се наметнува прашањето за односот на онаа опозиција што така лагодно седи во парламентарните фотелји, а пред носот и' поминуваат слонове и носорози коишто никој не се ни обидува да ги види. А не се невидливи, огромни се!

Па така, ако само бегло се погледне разделот за Финансирање на културните активности во кој и да е' од буџетите на РМ за последниве години, евидентна е, најблаго речено, чудната пракса низ ова финансирање резервирано за годишни проекти (на институции, здруженија и поединци) да се прикриваат и други расходи коишто, всушност, се поголеми од основните. Односно, се покажува дека тие ооогромни буџети во културата не се за финансирање на проектите туку, во најголем дел, за сите оние будалаштини од „Скопје 2014“ и по некоја друга!

На пример, во 2011 година, од вкупниот буџет за *Музичка и сценско – уметничка дејност* во износ од **1.666.185.000** денари, за таа дејност *објективно* биле планирани безмалу помалку од половината, а остатокот отишол за новата зграда на Македонската филхармонија (90.100.000), за т.н. Стар театар (531.600.000), за Спомен куќата на Тодор Проевски – каква ли пак тоа има врска со оваа дејност? - (140.000.000), за Албанскиот театар во Скопје (6.000.000), за Театар и Библиотека (?) во Тетово (15.000.000) итн.

Или, ако сакате, видете ја *Музејската дејност* во истата година. Таму, од вкупните **700.546.000** денари, за вистинската намена (што ќе рече музејска) се планирале само 426.997.000 денари, ама затоа остатокот лесно се трошел за Музејот на македонската

борба (цели 237.070.000), некои симболични пари (2.770.000) за Музејот на албанската азбука, итн.

Ништо не е подобра ни 2012 година. Повторно во буџетот за *Музичка и сценско – уметничка дејност* во износ од **1.477.349.000** денари, едно чудо пари отишол за новата зграда на Македонската филхармонија (110.000.000), за т.н. Стар театар (300.000.000), повторно за Спомен куќата на Тодор Проєвски (20.000.000), па пак за Албанскиот театар во Скопје (45.000.000), пак за Театар и Библиотека во Тетово (30.000.000) итн.

И повторно иста песна во *Музејската дејност*, каде од вкупните средства наменети за музејски проекти, повторно за Музејот на македонската борба отишле едно чудо пари (155.000.000), и некои симболични пари (1.694.000) за Музејот на албанската азбука.

Па во разделот за *Заштита на културното наследство* одеднаш се појавува изградба на конзерваторски центар во Гостивар со 1.934.000 денари! А во *Културно уметнички манифестации* никнала реконструкција на Центар за култура во Тетово со 8.000.000 денари!

Се разбира, истото се повторува и во 2013 година, во истите дејности и истите градби, само се менуваат износите. И нема врска што оној катастрофален Музеј на македонската борба е отворен веќе толку години, тој повторно си има посебна ставка во буџетот на Министерството, не баре е уште во изградба. Исто и онаа смешна Спомен куќа во Крушево, а за зградана на Филхармонија да не говориме. Бунар без дно!

12.

И кога сето ќе се собере и одземе, кога ќе се направат сериозни рекапитулации – не оние од типот на „грандиозни“ буџети – во коишто ќе се калкулираат овие огромни трошоци, плус средствата за плати и други трошоци во институциите, за дејностите односно *проектите* во дејностите останува – труба! И кога на таа труба ќе се додадат сите оние миленичиња од типот на пенисологот и компанија кои пораат да бидат подмирени, за сериозна работа остануваат – три труби! И не знам зошто кога пред некој месец она „културнине“ работници протестираа против опозицијата не ги зеда овие три финансиски труби? Добро ќе им дојдеа, ќе беа погласни!

Фантастичниот Стивен Хокинг вели (парафразирано) дека некогаш човекот ќе биде бесмртен. Не бил пустиот кај нас, па да види што е бесмртност. И тоа токму на почетокот на овој век. Толку се бесмртни ова културтрегериве што топ не ги бие! Забарикадирани се во нивните локални калливи ровови и – цицаат ли цицаат!

(20/27 септември 2013)

БИСЕРИ

1.

„Се најдовме во ситуација дека основни нешта не функционираше со години. Тоа е страшно ...“, ни мање ни више тврди „стручњакот“ - директорка на Музејот на современата уметност во Скопје!

Значи цела држава чекала таа да го остави плетилото дома, да се нафати да биде директор и - да почне да ги решава проблемите. Машала!

А после неа, уште еден „стручњак“ (Захаринка Алексоска - Бачева) од истата институција вели дека во иднина треба да се најде начин музејот да се ограда зашто „во светот не постои отворен музеј како МСУ“. Уште еднаш - машала! Можеби подобро е да се ЗАГРАДИ, да не можат луѓето ниту да влезат внатре?!

И сите оние шутраци во МСУ - молчат. Ни траг ни глас од нивната „стручност“, не дај боже да искажат некаков став!

2.

„Сите сметки на индискиот милијардер и најавен инвеститор во Македонија, Субрата Рој денес се замрзнати на барање на индискиот регулатор СЕБИ.

Фирмите од Сахара груп се задолжени да вратат три милијарди евра со 15 проценти камата на милиони измамани граѓани во рок од три месеци, откако го загубија спорот што се води меѓу нив и регулаторното тело“.

Нов Тајван или само останавме без новиот „споменик“ на мајка (му) Тереза?!

3.

„Со начинот на своето дејствување, со творечките идеи и со интелектуалните промислувања и акции, Друштвото на писателите на Македонија се јави како изразит знак и еден од главните презентии на македонскиот национален и културен идентитет“, вели Веле Смилевски.

Навистина е нејасно на кое „дејствување“, на кои и какви „идеи“ и „акции“ мисли Смилевски, зашто од ДПМ одаааамна не сме чуле (сериозен) глас. Друштвото веќе со децении е само предворје на геријатрискиот оддел на МАНУ. Ако пак мисли на бројот на издадените книги - ок. Ама, тоа е квантитет, не квалитет!

4.

„Археоастрономската опсерваторија Кокино кај Куманово е еден од малкуте локалитети во земјава прогласен за културно наследство од исклучително значење. Тоа не значи дека во Македонија нема други споменици со највисока вредност. Напротив, има многу, но ниту еден од нив не е официјално прогласен. Од Националниот конзерваторски центар велат дека оваа состојба ја отежнува нивната работа. Тие се надлежни за заштита на овој вид врвно културно наследство. Бидејќи спомениците не се прогласени за исклучителни, тие практично немаат работа“, пишува „Дневник“.

Е па, јасно ли е зошто состојбата со културното наследство ни е на такво дереце, со такви „стручњаци“?! Тие всушност немале што да работат!!!

5.

„Како што сега стојат работите, претставувањето во Брисел ни е такво какво што сме и дома - затворено, исклучиво, многу на хартија, малку во реалност ... и се' се сведува на Скопје“, вели Малинка Ристевска - Јорданова од Институтот за европска политика.

Па понатаму, „за отворање претставништво во Брисел не размислуваат ни стопанските комори. Според Мирче Чекреџи од Сојузот на стопански комори, за отворање претставништво во Брисел нема пари и тие не можат ниту да планираат да потрошат неколку стотици илјади евра годишно за тоа“, пишува „Дневник.“
„За нас тоа е илузија и затоа и не се обидуваме. Треба целиот буџет на комората да го трошиме на тоа претставништво - вели Чекреџи и додава дека не разговарале со друга комора за заеднички проект“.

А кому всушност му треба Брисел? Подобро прв во село отколку втор во град!

6.

„Беспринципиелноста на Сталин го достигна дното кога, по долгогодишно навредување на социјалдемократите и анархистите, дека се социјалфашисти и анархофашисти, потпиша пакт со Адолф Хитлер и ги натера комунистите ширум светот да станат комунистофашисти“, пишува (според блогот L'amie du peuple) доцент д-р Здравко Савески во неговата книга „Отаде едноумието“ (Култура, 2006, стр. 78).
Значи, уште еден од типот на „научници“ како (д-р) З. Тодоровски и (д-р) В. Ачковска, кој нема појма што е што, и зошто некои нешта се случувале. Ама важно е доцент д-р!

7.

И конечно, кога во една земја од профилот на нашава, „новинари“ ќе почнат да ве убедуваат дека поимите *демократија, реформи, човекови права и слободи, компромис, толеранција* и слично се „препознатливи и веќе здодевни општи места“, нешто навистина засмрдува опасно.

Та ние не сме дошле ни до буквата „Б“ во овие нешта, а веќе ни станале - банални, смешни, надминати, можеби глупи ...?!

(28 септември 2013)

МУЗЕЈСКИ КОРСОКАЦИ

1.

Стварно не знам, не можам да се сетам кога последен пат една работа направиле како што треба. Нашево Министерство има некаква неверојатна моќ од сите варијанти да ја избере – најлошата. Од онаа српската „од извора два путика ...“ тие по правило ќе го изберат она патче што води *никаде*, онаа недојдија полна со тумби-румби и попатни монструми, фаќаат некакви локални деветнаесетвековни изодени (ќор)сокачиња заборавени од сите паметни ... А всушност, токму тие се на изворот, се' е во нивни раце, и наместо да тргнат по вистинскиот пат, тие – бум, право во бандера. И тоа не еднаш, не двапати ... Просто човек не може да се изначуди како им успева ова да го престорат во *правило* на нивното однесување, во некаков превртен принцип според кој толку години талкаат, слепи при очи, глуви при уши. За памет – не знам! Да имаше таму некаква памет, белки до сега ќе се покажеше?

И навистина е речиси неверојатно како не успеваат „да убодат“ една, барем една, правилна работа и да ја истераат до крај. Кои се, до бога, тие луѓе што стојат зад вакви страобални идиотщини, зад вакви имбецилни тези и потези коишто ја враќаат земјава со децении и векови во некои минати културни мракови? Од полуписмени стратегии до популистичко имбецилни годишни програми, од анахрони закони до налудничави „стручни“ толкувања ... Па нека посочат една, барем една нормална, сериозна, демократска европска (па и пошироко) држава / култура каде што функционира (сеуште) категоријата „национален уметник“ (и тетка Есма како носител на таква титула), каде што се носат закони за плаќање со државни пари на 200 поп и фолк (читај: кич) песни годишно, кадешто национални институции глумат креативни индустрии, каде што се плаќа „капом и шаком“ секој исцедок од *малиот* мозок на локалните минхаузени и културтрегери, каде што култ-урните работници протестираат против опозицијата ... каде што *на конкурс* се бараат уметнички дела за националните уметнички поставки?

2.

Ајде тоа стручњациите во Министерството нека посочат еден, барем еден музеј во Европа, па нека е и во Гологузица, којшто на *конкурс* врши откуп на дела? И кадешто некои други, надворешни „стручњаци“ им вршат „попис и анализа на збирките и на тоа кога последен пат се ажурирани“ (како што вели портпаролката на МК) и каде што повторно надворешни „стручњаци“, ама во форма на комисија, ќе одлучат што им треба на институциите!

И кои се, повторно, тие фамозни „стручњаци“ и „експерти“ чии имиња така настојчиво се кријат од јавноста и со амблемот на Министерството им се дава некаква важност? Зошто упорно ги кријат? Да не се некои од „големината“ и „форматот“ на директорката на МСУ, како „најголем стручњак“ во областа која ги коментира активностите на Министерството на овој план? Па добро бре луѓе, има ли еден, барем еден малку поумен таму?

Но, еве, можам да прифатам дури и дека јас немам појма од ова за коешто овде пишувам, дека не знам ништо од областа во којашто работам веќе четириесет години. Што ќе рече – еве прифаќам дека оние тутуруткине во Министерството се навистина најпаметни. ОК! Па зошто тогаш не го продадат овој културен патент на 21-от век во Европа? Зошто не им го понудат на големите, но и малите европски музеи ова чудо на македонски ум? Па да ги видиме и Лувр, Орсеј и Музејот на импресионистите во Париз, националните галерии во Лондон, Берлин, Рим, музеите во Амстердам, Брисел, Виена ... да ги пополнуваат нивните збирки преку *државни конкурси* за откуп на дела? Или, кога веќе имаме онакви роуд шоу-а низ светот, а во моментов во Америка, зошто овој изум не

му се понуди на МОМА, на Националната галерија во Вашингтон, на едно чудо други големи музеи таму? Можеме дури и да заработиме!

Или, ако веќе ова е епохален пронајдок, зошто не го применат кај нас во сите културни дејности. Па така, во театрите да се прави програма по конкурс, библиотеките да откупуваат дела на конкурс, па и зоолошката градина, ако треба, зошто да не? (Ете, ќе се јават мајмуни, магариња, петлиња и кокошки ...). Па фестивалите, на пример „Браќа Манаки“ да објават конкурс за филмови за следната година? Што има потреба, луѓе божји, од селектори и слични будалаштини!? Мислам дека оваа постава во Министерството навистина ќе ја револуционизира македонската култура! Ќе ја направи ненадминат шампион во глупоста во европски, па и светски размери!!!

3.

Но, има уште едно „зошто“. Имено, повторно, ако е ова толку револуционерен потег, зошто не си го применат и во другите сфери на животот. Нека овие од Министерството почнат да си бараат мажи / жени на оглас, нека си спроведат конкурси во сите области на сопственото живеење – од одење на пазар до умирачка, нека си функционираат *тие* според таквите конкурсни идиотски принципи. Зошто на такво нешто ја теараат македонската музејска дејност?

4.

Влегол ли некој од тие „уважени“ дунстери во музеј, ама онака, вистински, не само на отворање на изложба? Имаат ли воопшто појма што и како работат тие музеи, знаат ли да прочитаат (а *тие* им го напишале!) што вели Законот за музеите во член 18: „Музеите, музејскиот материјал и музејските предмети ги прибавуваат преку истражување, ископување, купување, подароци, легати, завештанија, размена и на друг начин, како и преку отстапување и преземање од други правни и физички лица согласно со овој и друг закон“. Односно, реченицата во членот почнува со *музеите*, што пак значи дека тие и само тие го прават тоа, а не некоја идиотска министерска комисија од квазистручњаци! Со задача на музеите, во нивните колекции, да им протуркаат / наложат пулени на Министерството, сега промовирани како гоолеми и занемарени од комунизмот дилетанти во националните поставки, во збирките, во депоата ...? Тоа ли е всушност приказната за ова ремек-музејско дело на „стручњациве“?

И, ако сакате, дали Министерството за култура го крши законот што самото го напишало и за чие спроведување е надлежно? Има ли во државава еден паметен кој ќе го постави тоа прашање? Можеби кај опозицијата, можеби во Комисијата за култура во Собранието на РМ ... некаде?

5.

Кога се' се темели на лага, на измама, на ујдурма, кога тие стануваат доблести и столбови на националната култура, тогаш се' е отидено у п.м. И струка, и наука, и чест, и морал, и професија ...! Да не ќе треба и оние гомненици на В. Величковски, кои толку благодонклоно ни ги претстави министерката за култура, да ги вметнеме во постојаните поставки? Е па онаа домаќинкана од МСУ и сите барабар со неа можат и тоа да го направат зашто, нели, тие се во фаза на подготовка на постојаната поставка. (Тие се' во некаква фаза, ама во каква, останува да се види!).

Па музеите не се социјала, бре шутраци, па да распишувате конкурс а тие само да спроведуваат и примаат – „уметнички“ дела! И ќе смислите ли критериуми (кој колкави годишни примања има, има ли вработен во семејството ...), ќе смислите ли специјални

услови (да имал барем една самостојна изложба дома, или да има барем едно дело во рамките на „Скопје 2014“ ...)? Па вие, нормални ли сте?

6.

Но, на крајот, да се расчисти и лагата којашто портпаролката на МК и домаќинкана од МСУ ја сервираат на јавноста, а тоа е дека „откупот, иако е обврска на институциите, во последно време генерално беше сосема маргинализиран како механизам за збогатување на збирките. Дупките во слабо ажурираните колекции се пополнуваа бавно, инцидентно, благодарение на добрата волја на уметниците да даруваат некое дело“. И сега, кој е виновен за тоа? Институциите?

За оние кои не знаат, откупот како обврска на музејските институции може да се спроведе *само ако* Министерството за култура даде пари за таа ставка во нивниот буџет. А не дава(ло). Или, уште подобро, дава(ло) – селективно. Што ќе рече, дава(ло) за одделни „уметници“, ама не за оние за коишто барале институциите. А за тоа можат, на пример, да ја прашаат Маја Крстевска како нивни некогашен „стручен“ пулен. Нека ја прашаат чии дела и по кои цени и по чиј диктат откупувала! Или, убаавоо нека ја погледнат документацијата во институциите и нека објават – јавно, јасно и гласно – чии дела биле откупувани последниве пет-шест години! Од каде, инаку, во депото на Националната галерија би се нашло дело од бивш партиски кандидат за директор на таа институција, а чии „дела“ не се ни за во селска крчма? И уште дузина други такви „уметници“ / „дела“ по партиска нарачка, платени или неплатени, а кои што сега *сигурно* ќе се платат?

И, како што веќе еднаш напишав, ќе мора ли музеите – повторно како во 1945 година - да го земат тоа што Министерството преку нивната идиотска (идеолошка) комисија ќе го определи (и плати) како „уметност“? И што после ќе правиме со *таа* „уметност“?

А зошто, впрочем, не си ја носите вие дома *таа* и *таква* „уметност“ наместо да ја пикате по музеите? Закачете си ја дома и гледајте ја по цел божји ден! Зашто вистинската македонска уметност не е жедна за вашата вода, вие сте жедни за мнооогу ум!!!

7.

Сосема за крај, уште едно прашање: му текнало ли некому во славното ни Министерство дека со ваквата „акција“ (ала „Веро“ и „Тинекс“) само докрај се разобличува нивната неумесна, потценувачка, малограѓанска, утилитарна и над се' простачка политика и однос кон ликовната уметност кај нас? Тоа што тие мислат дека е поддршка, поттик, помош на уметниците и уметноста е всушност отворено искажан потсмев и бламажа на истите. Зашто, ако за оваа еднократна МК „уметничка акција“ се издвоени 4 милиони денари, што во превод значи околу 65.000 евра, што и колку може да се купи за тие пари? Не повеќе од 10 – 15 навистина квалитетни дела, од сериозни автори кои се *навистина* потребни за националните институции! И тоа е таа фамозна помош, поддршка, грижа за уметниците? Или „стручњациве“ мислат да откупат околу 100 дела по 600 евра и, демек, завршиле работа? На тоа ли мисли Рубенс кога вели: „Не сум го видел конкурсот, но секако дека оваа иницијатива е за поздрав“? Па види го прво, човеку, па после фали го! Ќе даде ли тој дело за 100 евра, или нека се дури и 500?

Ама во исто време, за потребите на уште „пославната“ ни македонска музика, согласно новиот Закон, секоја година, во наредните *десет* години, ќе се издвојуваат по 200.000 евра државни пари што ќе ги јадат (доручек, ручек, вечера, и пак од поќеток) нашине естрадни и фолк „свезди“ со калливи опинци. Слабички се кутрите, треба да се поправат!

Е па за кого, навистина, се грижи ова Министерство? За уметноста и уметниците, или – за кичот, оној најдолниот, што ќе пропагира „семејни вредности“ низ песна?

Па затоа, утре, кога „стручњацине“ во МК ќе треба да бираат претставник за Венециското биенале, зошто не си ја изберат, на пример, Сузана Спасовска? Кога можеше Гиш да блее таму на државна сметка, зошто не би можела и она? А за Касел е печена тетка Есма – целата е како скулптура односно инсталација! Или Буклеица? Она е жив апстрактен експресионизам!

8.

Не ги читам често културно – уметничките разгледници од САД на нашион „најдобар“ режисер за фудбалски натпревари Митревски. Некако ми се – бљак! Ама сега, за чудо, во текстот насловен „Музеи“ во „Нова Македонија“, ја погодил суштината и на американската и на македонската музејска (не)култура. Негативниот префикс се однесува, секако, на нашата некултура, не на американската. Зашто тие, какви и да се', или какви и да ги мисли нашата полуинтелигентна журналистичка јавност – особено од главните колумнистички (гускини) пера на цитираниот весник – во музеолошката практика, ако не во друго, го достигнаа безмалу максимумот! За нецели стотина години ги направиле најдобрите музеи во светот, со најдобрата публика во светот.

Се разбира, нашиве „умни“ глави веднаш ќе речат: со пари се' се прави. Жити мајка! Па што не го направивме ние? Малку ли пари се расфрлаат низ македонската (не)култура?

9.

Како и да е', Митревски, велам, токму на време, погодил некои од суштествените аспекти на музеите. На пример, дека „музеите се разликуваат од другите научни и културни центри по неколку работи. Првата е нивната вредност, која е немерлива: кога утре би се случила некоја апокалипса, луѓето би се потрудиле да ги заштитат своите најскапоцени музеи за нивните експонати да ја надживеат нашата цивилизација и на некои други интелегентни видови да им раскажат за нашето постоење“. Да, да, исто како кај нас. Заради тоа, на метар од налудничавиот во зиме Вардар изградија два музеи и државен архив. Онака, заради заштита!

Потоа, вели Митревски, „ во музеј ретко кога се оди за да се биде виден“ (што, за жал, е наша шеесетгодишна историја), и понатаму дека „ одењето во музеј е потреба. Или ја има, или ја нема“. Арно де, ама како тоа во цел свет ја има, само кај нас ја нема? Но, од друга страна, кој пак тооолку има потреба да оди на училиште? Колкав процент самостојно би искажал потреба за тоа? Но, државата смислила закони, казни и други механизми за да ја обезбеди едукацијата кај населението? А музеите – што се? Нели се дел од процесот на едукацијата?

Не мислам дека луѓето треба со казни и пиштоли да ги тераме во музеи, ама нема ли други начини? Како тоа го направи цел божји свет, само ние не знаеме? Или – не не интересира, не сакаме зашто тие што тоа треба да го направат не ги интересира, зашто тие се музејски односно културно неписмени ...?

10.

Знам дека некој умен ќе рече дека и музеите треба нешто да направат во таа насока! Се согласувам, ама зарем не направиле? И што можат да направат без пари и поддршка од политичките структури кои тоа, едноставно, не ги интересира? Не само овие денешниве туку во континуитет од кој-знае-колку децении?

Ама, од друга страна, како знаат што треба да се направи – и политичките структури и шутрацине во МК – кога треба да се поддржат *нивните* идеи и „проекти“ за музеите, па во државава се рекламираат само Музејот на македонската борба (што може секако да се крсти, ама музеј никако), Спомен куќата на (кутрата) Мајка Тереза (што, повторно, ги активира сомнежите во нашите музејски стандарди, ако такви воопшто постојат) и, конечно, славниот ни Музеј (или Спомен куќа) на (повторно кутриот) Тоше Проески? И како знаат таму да истурат пари со вреќи, неброени, а другите, оние вистинските, да ги држат во средновековен мрак? Ги избламираа и мајка Тереза, и Тошета Проески, и националната историја и музеологијата во Македонија ... и се' по список!

И што е тоа што нудат гореспомнатите „музеи“, а го нема во другите македонски музејски институции? Она петпарачко руско-украинско „сликарство“ (а богами и нашето во него не е ништо подобро!) во Музејот на македонската борба, платено со суво злато? Или оние смешни детски восочни фигури? Или фармерките и кошулите и што ли не на Тоше Проески во неговиот „музеј“ во Крушево? Тоа е нивната понуда, за разлика од ремек делата на македонската уметност – средновековна, модерна и современа – во Музејот на Македонија, во Музејот на современата уметност, во Националната галерија ...! Или, тие наши „структури“ тоа не го разбираат, нивното ниво е дојдено до кукли, ќе треба да поминат уште стотина години па да разберат што гледаат? Е тука – нема помош! Балканот си останува затуцан, необразован и некултурен Балкан?

11.

Меѓутоа, ако во една Македонија, со толкувековна ликовна историја сеуште се нема однос ни кон уметноста, уште помалку кон музеите како институции што се грижат за

чување и презентација на истата, тогаш за што говориме? Како е можно една група американци, уште во 1866 година, во Париз, да согледаат дека е неопходно да се создаде „национална институција и уметничка галерија“ што ќе ги доближат уметноста и уметничкото образование до американскиот народ, а ние за тоа не сме свесни ни денес? И веќе во 1870 година го основале Музејот Метрополитен, а во 1871 година во збирката имале 174 дела од европската уметност, вклучувајќи ги ван Дајк, Пусен, Тиетроло ... и многу други! А ние, цели 143 години подоцна сметаме дека треба на народот да му дадеме восочни кукличиња и шарени руско-украинско-македонски лаги на платно! И цели 143 години по почетокот на формирањето на таа вредна збирка на Метрополитен ние да сметаме дека некои ебиветри, безработници и безрбетници маскирани во „стручњаци“ на Министерството за култура треба да ни бираат дела за националните збирки?! Е тоа е балканската простачка кал од којашто не можат да излезат!

Сепак, за воља на вистината, Македонија памети еден подвиг сличен на оној на Метрополитен. Во не така далечната 1948/49, после основањето на Уметничката галерија во Скопје како прва институција од овој вид кај нас, тоа грозните партизани и црвените комунисти наполниле куфер пари и им ги дале на неколкумина уметници и историчари на уметност (Лазар Личеноски, Димче Коцо, Борко Лазески, Никола Мартиноски и Димо Тодоровски) за да купат – уметност! И овие тргнале низ тогашна РиоЈугославија и се вратиле со 170 слики, 40 скулптури и 150 графики и цртежи - вистински ремек дела од крајот на 19от век и првата половина на 20от век, вклучувајќи ги тука сите најголеми југословенски уметнички имиња, од Мештровиќ до Буковац, од Стернен до Шумановиќ, од Кршиниќ до Бијелиќ ... Фантастична збирка што, за жал, почнаа да ја крчат пулените на оној смешен „патриот“ Георгиевски, а сега се надоврзуваат други идиоти и ја остават да пропаѓа и со неа да се заебава кој како стигне! (Како впрочем во тековната мајтап-изложба на некој српски „уметник“!). И наместо за ова богатство да се направи музеј, ние си направивме куќа на стравот и ужасот со восочни човечиња, каде директорот си изложува своја филателистичка збирка и разгледници! Господ да чува и да брани!!!

12.

Но, да се вратам на актуелнава македонска музејска фарса. Имено, зачудува што тоа глупите комунисти не се нафатија самите да одат да купуваат уметнички дела (иако, меѓу нив, дури и во тоа време имало многу пописмен свет од денес!), туку тоа го препуштиле на сериозни уметници и на (в.д.) директорот на институцијата Борко Лазески. Ама овие денешниве „умни“ демократи - бирократи знаат и умеат се' сами да направат. Немаат верба ни во своите директори. (А што е право, не се многу за верување!). Како и да е', бидејќи веќе го спомнав Метрополитен, да го искористам неговото искуство уште еднаш. Еве, имено, како тие ги решаваат аквизициите (набавката) на дела.

Кај нив, се разбира, за се' има пишан документ / процедура, каде што, меѓу другото, се вели дека „аквизициите ... на дела во колекциите се спроведува на начин усогласен со мисијата на Музејот, во согласност со постоечките закони и ги отсликува највисоките етички стандарди“. Сте слушнале кај нас некој да говори за етички стандарди во музеите, за закон(и) и слично? И за кој закон кога единствениот постоечки Закон за музеите го крши самото Министерство?

И понатаму: „Комисијата за откуп формулира и донесува програма и одобрува набавка на дела ...“. И понатаму: „Кураторите треба да предлагаат исклучителни уметнички дела за откуп во колекциите, коишто особено ја унапредуваат исказаната мисија на музејот ... Музејот е посветен на принципот дека сите откупи мора да бидат направени согласно највисоките стандарди на етичката и професионалната практика“!

13.

И сега, што да правиме со нашава идна комисија на безработници и безрбетници што треба да ни ги полни музеите со испрдоци од нивните неетички и непрофесионални стандарди? Велам неетички и непрофесионални стандарди зашто, кој нормален стручњак, ако не е малоумен и забеган, би прифатил таква задача? Како тоа светот не смислил вакво нешто, туку тоа секогаш им текнува на нашиве тутурutki? Можно ли е ниту еден таму да не помисли на последиците, или на кршењето на законите што самите ги напишале?

И на крајот, ќе се чуе ли еднаш, барем еднаш гласот на музејските професионалци, на музејските асоцијации, на оние (какви-такви) директори? Имаат ли воопшто претстава што им се случува?

(30 септември / 02 октомври 2013)

Музејот Метрополитен, Њујорк, (1870)

УМЕТНИКОТ И ДИКТАТУРАТА

1.

Еве, по сугестија на Слободан (Петровиќ) – нешто позитивно. Иако тоа, се разбира, не е ни лесна ниту едноставна работа во нашево секојдневие, особено кога се во прашање културата и уметноста. И не оди по нарачка, колку и да сакам(е) да не ги гледам(е) премногу црно нештата.

Но, проектот „Уметникот и диктатурата“ на тројката агилни млади куратори (Васева, Попова, Јовановски), реализиран во рамките на овогодешната „Бела ноќ“, навистина ни го разубави секојдневието. Во секоја смисла (и особено после оној Субрата!). И како структура, и како реализација. И ни покажа дека може(ме) да сработиме и нешто сериозно во уметноста! Ако не можат институциите, нели!?

2.

Наспроти бројните проблеми од секаков вид (а главно од оној малограѓанскиот) кога се работи со македонските институции, мислам дека нивните напори беа плодносни, ни подарија мигови на потсетување, на ново читање и размислување, на нови согледувања за македонската уметност на дваесеттиот век, видена низ стручните ракурси на неколкумина ко-куратори (историчари на уметноста) и еден уметник, а сврзани со темата „Уметникот и диктатурата“. Тема којашто до сега апсолутно требаше да биде прочешлана, промислена, сработена ... токму од страна на државните институции основани (и) за таа цел. Меѓу другите и онаа горе над Калето, којашто не сакаше дури ни да позајми дела за изложбите! Правеле поставка. Држ' ме мајко!

Како и да е, во просторите на Музејот на град Скопје и Чифте амам е распослана една сериозна поставка – еден збиен краток курс – на македонската ликовна уметност којашто задира токму во вистинското битие на уметноста: нејзиниот однос кон себе и реалноста околу себе! Или, барем јас така ја гледам таа тема, зашто не гледам што друго има да се каже за и во уметноста вон *таа* и *таква* тема?! Особено на нашиве простори! Зашто, диктатурата не е само политички поим, таа е и социолошки, културолошки, естетски, уметнички ... поим. Или, ако сакате, постои ли воопшто уметност вон таа и таква тема, и со што би се занимавала таа?

3.

Она пак што во првиот миг малку ме зачуди беше релативно малото присуство на публика на отворањето во МГС, па и по отворањето, и во Чифте амам. Барем во времето кога јас бев таму!

Но, впечатокот ми се поправи кога малку ги загледав присутните луѓе. Без политичари, без нивните полтрони, без оние упикувачи без кои не се може на нашите културни манифестации. Супер! Само искрени лица, љубители и почитувачи на уметноста! Подобро – здравје. (Оние другине изгледа повторно го преслушуваа историскиот говор на Субрата? Можеби треба да го научат наизуст?).

За жал, ова задоволство е краткотрајно зашто изложбите, веројатно, ќе мора да се „симнат“ веќе денес. На „стручњаците“, особено оние во Националната галерија, им требал просторот! За што? За нивните вообичаени идиотштини?

Но, уште еднаш за поставката. Верувам дека секој од вклучените ко-куратори би направил по некоја „корекција“ – или би додал нешто свое - во видувањето на колегите. Тие во мојот дел, јас во нивниот. Мене лично ми недостасуваат некои имиња, особено од нашево „творечко“ секојдневие! На пример Шуки, или Жерновски, или Ѓорѓе Јовановиќ ... или на Исмет „јарболите“ ... или на Ботев некои инсталации / перформанси (на пример

оној за здравството!) ... Но, тоа се сепак лични видувања кои што, можеби, некогаш и ќе ги осмислиме во некаква друга прилика, и поставка!

За оние што минатата вечер не можеле да дојдат, еве кратко резиме на моето видување на македонската ситуација 1945 – 1990.

*

Темата „Уметникот и диктатурата“ во контекстот на македонското општество / уметност е смела и интригантна, ветувачка и изискувачка, скокотлива ... некој ќе помисли опасна ... но секако е - проблематична. Зашто поимот диктатура веднаш упатува на политичка конотација, а Македонија, ни формално ни фактички, нема такво политичко искуство! Што, секако, не и' го одзема специфичниот шарм и потребната дрскост на темата. Од друга страна, не смее да се заборава и поширокото, метафоричкото значење на поимот, подразбирајќи тука стилска односно естетска диктатура, диктатура на средината, на вкусот, на мнозинството ... што, впрочем, е посебно очигледно денес!

Оттука, во контекстот на македонската ситуација 1945 – 1990 година, повеќе и поразбирливо може да се говори само за аспекти на релациите уметник – општество, уметник – политика, уметник – ангажираност, како помека варијанта на темата. Но и тоа сосема условно, само во одделни и изолирани случаи! Заради тоа, безмалу единствена можна варијанта во дадениов контекст е да се посочат оние уметници и дела кои, би рекол, пливале против меинстримот, барале свои патишта, инсистирале на свој јазик и поинаква естетика, застапувале поинакви политики во уметноста. А такви имало!

Но, бајпасирањето на едниот проблем не значи надминување на сите. Вториот битен проблем во темата е *изворот* односно збирката на Националната галерија на Македонија како нагледно средство за илустрација на темата. Поточно, треба да се има предвид дека од нејзиниот почеток како Уметничка галерија „Скопје“ и прва институција од овој вид во Македонија (основана 1948 година), оваа институција е *државна* и како таква собира автори и дела блиски до официелните, етаблираните, *државните* политики во уметноста и културата!

Но, од друга страна, и за среќа, евидентно е дека во наведениот период сепак имало и слух, и чувство, и смелост и, над се', професионалност – многу повеќе отколку денес – да се нотира и сочува за иднината и таква уметност која што во дадениот миг директно се конфронтирала со званичните ставови за уметноста кај нас! И тоа е апсолутно за почит!!!

Па оттука, ако претпоставиме дека големиот Бојс не згрешил кога рекол дека “во човековата природа постојат три битија: природно, општествено и слободно”, и тоа го парафразираме на македонската ситуација во ликовната уметност во периодот 1945 – 1990 година, ќе констатираме дека македонската ликовна уметност тогаш “го живееше” општественото битие! Зашто, вкупните идеолошки / системски / политички ... трансформации во општеството ја менувале и уметноста. Но, и уметноста го менувала општеството! Уметноста отсекогаш имала карактер на дијалог помеѓу уметникот и сегментите на општеството / реалноста. Па дури и кога таа, уметноста, добива(ла) херметичен призвук на монолог, сепак станува(ло) збор за форма на дијалог!

Врз основа на претходните констатации, и ако се из земе флоскулата за т.н. „диктатура на пролетаријатот“ само како идеолошка неостварена фарса, македонската уметност во дадениот период памети само една отворена уметничка односно естетска диктатура, онаа на соцреализмот како уметнички правец. Но и тој период траел релативно кратко за

да остави подлабоки траги врз уметничкото творештво. Понатаму, некаде од втората половина на педесеттите години на минатиот век, еден дел од македонските уметници главно „војувал“ со етаблираните разбирања за уметноста, со провинцијалниот вкус на средината, со „диктатот“ на мнозинството ... посочувајќи притоа на некои нови естетски димензии веќе валидни во светот, инсистирајќи на слобода на творештвото, на мислата, фаќајќи чекор со светот!

Оттука, на пример, уметничкиот Манифест на Групата „Денес“ од 1953 година има апсолутно значење и на политички манифест против диктатурата на политиката во уметноста во времето на соцреализмот. Уметнички, па и политички шок претставува и монументалниот „кубистички ораториум“ на Борко Лазески во Железничката станица во Скопје во 1956 година. Слична силина (и) на политички став имаше и појавата на енформелот и апстракцијата – делата на Мазев, Велков, Хаџи Бошков, Калчевски, Лозановски и други – кои во тоа време (крајот на педесеттите и почетокот на шеесеттите години) од многу политичари, но и од историчари на уметноста, беа оценувани како субверзивни стилови непримерени за социјалистичкото општество! Едновремено, петнаесетина години подоцна, слично ќе бидат доживевани и некои (критички) дела на Танас Луловски, неговите „анкети“ и перформански на отворањата на неговите изложби и слично.

Од друга страна, како уметнички бунт против конформизмот во уметноста и вкусот на средината секако може да се читаат делата / творештвата на еден Грабулоски, Чемерски, Карадаре, Перчинков, Светиева ... впрочем како и појавата на помладите генерации кон крајот на осумдесеттите години, особено делата / творештвото на Глигор Стефанов и Петре Николовски.

4.

Но, како што е вообичаено кај нас, доброто никогаш не оди само. Секогаш е во пакет со лошото. Се' што малку ќе заличи на современо издание во културата / уметноста, се' што малку ќе ги поткрене стручните и професионалните стандарди, браќава ќе го расипат.

И тоа не е само низ формата на лични суети на актуелнава директорска постава во Музејот на современата уметност, во Националната галерија, во КИЦ и слично, од типот: еее, не ви давам дела; или еее, не ви давам простор, има да си платите ... како тоа да се нивни лични дворчиња па сега ќе поставуваме детски услови. Такви будалаштини се изнегледавме последниве години премногу. Иако секогаш изненадуват. На пример, ако манифестацијата е поддржана и финансирана и од Градот Скопје и од Министерството за култура, а спомнатите институции се исто така финансирани од овие два извори, тогаш како е можно некој нешто да сака, или не сака, да направи? Можно е. Кај нас е се' можно, па така и Музејот на современата уметност да не ви даде дела за изложбите зашто на домаќинката така и прднало на умот! Како да си ги донела делата од дома. А наводно – тие правеле поставка! Да, и? За два дена ќе им се урне концептот? Туку, какви што се тие горе, на Калето, ним концептите им се уриваат и за пет минути!

Или, по кој основ Националната галерија на Македонија дава дела за изложбите, ама наплатава за просторот? Да не им е тоа можеби дедовина, да не имаат тапии за него? И плаќаа(т) ли сите што таму континуирано, со години, ги редат нивните будалаштини од типот на селски „изложби“, етнички прослави, комерцијални идиотшттини? Има ли таа институција Управен одбор, има ли луѓе што гледаат што се прави таму? А она Министерството – веќе ли го „фана“ зимскиот сон?

5.

Но, нашиве (да простите) локални срања не почнуваат и не завршуваат со личните фрустрации и суети. Кај нас играат со (тие мислат) многу поголеми влогови. Барем тие

така мислат. А всушност, се сведуваат на лични нетрпеливости, на „комшијата козата“, на завидливост и неспособност самите да направат нешто квалитетно, на свеста дека нивните полуписмени пулени ни во сон не можат да сработат нешто слично, па дај ќе саботираме се' по список! Зашто, не дека ми е криво – напротив, ама што значеше она отсуство на градскиот па и на националниот културен башибозук (вклучувајќи ги тука и голееемите партиски директори) на манифестацијата? Им доаѓа као „испод чест“? Па така и треба, зашто тие се токму „испод“ идејата и случувањата (барем во ликовниот дел) на манифестацијата.

Ама, претпоставувам, сите беа на францускиот огномет. Еее, тоа го разбираат. Тоа е нивни тип на култура и уметност – да свети и да трешти, да блуе (макар и огин), да ечи на сите страни. Таква култура им е легната на срце, па сега треба и нам тоа да ни стане репер. Тие не се навикнати да гледаат и да мислат што гледаат, уште помалку да *размислуваат* за тоа што го виделе. Нивното културно ниво е – огномет, и тоа беше евидентно во саботната „Бела ноќ“!

Но, за жал, огнометот е врв на културното случување и за повеќето македонски медиуми, вклучувајќи тука и неколку интернет портали. И за нив „Бела ноќ“ беше францускиот огномет и тоа се претвори во заштитен знак на манифестацијата! Ни изложби, ни бутур!!! Тоа е културното ниво и на македонското новинарство.

6.

И после, ние ќе говориме за културно вклучување во Европа, за евроатлански интеграции? Па ние и странските делегации, вклучувајќи ги и последниве македонски конзули во странство, ги носиме во Музејот на македонската борба! Да видат – што? Восочни кукли? Па чул ли некој во Холандија да ги носат делегациите во „Мадам Тисо“?

И повторно, и не случајно, го спомнувам овој монструм од музеј, зашто дефинитивно, а по повод овогодишната „Бела ноќ“, уште еднаш се виде целосниот апсурд на македонската (не)културна „политика“!

7.

Поточно, не знам колку посетителите забележаа во каква состојба се наоѓаат делата што беа изложени во рамките на изложбата „Уметникот и диктатурата – Македонска ситуација 1945-1990“? Тие дела, 99% од нив, се дела од Постојаната поставка на Националната галерија на Македонија (зашто таков беше концептот!), структурирана и отворена во 2000-та година. И сите до едно (а добар дел се приватна сопственост или позајмени од други институции!) се безмалу во последна фаза на распаѓање. Ги јаде повеќегодишна прашина (неизбришана ни заради изложбата!), рамките се исчукани и со непрепознатлива боја, клинци штрчат на сите страни, по платната може да се сурфа како на најдобрите бранови во Мајами, од некои пак отпаѓаат (или отпаднале) цели парчиња боја ... Невиден хорор! Ама важно Националната галерија има конзерватор (и тоа виш!), има хигиеничарки, има кустоси (повторно виши) кои божем се грижат за поставката, има едно чудо „стручњаци“ на плата ... има се' што не треба да има, а го нема единственото: посветени професионалци, стручни луѓе што ја сакаат и почитуваат Уметноста!

И згора на се', таа состојба трае во континуитет со години, без вложени ни труд ниту пак средства за сериозен стручен третман на делата, а на другата страна – во Музејот на македонскиот хорор, во божемниот Музеј на Тоше Проески и слични глупости, се истураат невидени пари – за ништо! Пари со коишто во одделни *вистински* македонски музеи би можеле да се направат неодложните и неопходните професионални зафати за заштита и презентација на *вистинската* уметност и култура на оваа држава!

8,

Оттука, а врз основа на виденото пред некоја вечер, му предлагам и на претприемчивиот директор на МКЦ како директен организатор на т.н. „Бели ноќи“, а и на младата кураторска тројка која се покажува како вистинско освежување во жабурникот на македонската ликовна сцена, да ја посветат следната манифестација на *третманот* и *заштитата* на делата во ликовните институции! Па да донесат луѓе со метли, вода и џогери, да ги исчистат просторите и делата, да ги проветрат депоата, канцелариите и, конечно, главите на она кустосине залегнати до пензија во фотелјите во националните институции!

Зашто, тоа е *вистинската потреба* на македонската ликовна уметност и култура. Изложби можат да се прават и подоцна!

(06 / 08 октомври 2013)

„Бела ноќ“

10 ПРЕДЛОЗИ ДО ВЛАДАТА

1.

Како и на многумина, некако ми беа чудни оние јавни повици на Владата за предлози од граѓаните за секакви нешта – од најсериозни до прилично смешни, оние отворени денови и слично, кадешто, божем, граѓаните можеле да ги кажат своите идеи за едно чудо работи што не функционираат во државата. Многумина таквите потези брзоплето ги прогласија за популистички трикови и квазидемократски напори на власта да го чуе гласот на народот. Се разбира, гласот на народот најдобро и најсилно се слуша на избори, ама ... со таа флоскула и јас заличувам на оној буљук наши „аналитичари“ за кои врвот на демократијата се изборите, без оглед какви се.

Не ми е тоа намерата. Сакам да кажам дека некогаш е умно да се чуе што мислат граѓаните по одредени прашања. Особено ако сам ги бираш прашањата за кои бараш мислење. И ако сам избираш дали воопшто ќе ги чуеш / прочиташ предлозите што ти ги даваат! Но, „демократската“ форма да се чуе гласот на народот – секогаш пали! Особено кај народот. Овој, нашиов. И (безмалу) сите мислат дека некој ги чул / прочитал нивните предлози, дека некој ќе ги има предвид, дека тие ќе влезат во некаква процедура ... Луѓето, едноставно, сакат да бидат чуени!

2.

Друг проблем е што ние, како и обично, на се' умееме да му дадеме парадоксален шмек, да ги доведеме нештата до самите граници на растегливоста, до вистинска кулминација на глупоста. Па не можеме од народот да бараме и мислење / став за името, ама и мислење како да се води политиката во државата, преку конкурс да бараме амбасадори или да го изградиме т.н. етно село па отпосле да бараме предлози како тоа да се менаџира! Се' ли ќе решаваме преку конкурси и објави за „мислење од народот“? Нелогично е, и – непринципиелно! Не може „народот“ да биде алиби за едни нешта, а за други воопшто и да не биде прашан. Како на пример за „Скопје 2014“! На таквите просирни гафови се смее веќе цел свет. Ама, пустото, никој не може толку да те изрезали, колку што можеш да се изрезалиш самиот! Па видете само каков резил си зготвија оние од „Табернакул“. Демек тие ја даваат наградата, ама парите ги обезбедува Министерството за култура, а наградата ја врачува Премиерот! Ало табершутраци, па и баба ми умее така!!! А Ферид Мухиќ и Венко Андоновски, онака „мудро“, држат стража. Тугооо!

3.

Сепак, да се вратам на иницијалниот муабет. А тоа беше едно лично преиспитување: зошто всушност си го губам времето со ова пишување, зошто се нервирам и себе си и околината со некакви критики и предлози за ова и она кога, очигледно, од тоа нема некаква полза? Поточно, прашање е дали тоа допира до тие до коишто треба да допре, до тие на кои им е наменето, со цел барем нешто да превземат, нешто да сменат во нивните (не)културни политики?

Затоа, не чекајќи го отворениот ден со Владата, а гледајќи го и актуелното барање на Владата за предлози за функционирање и менаџирање на т.н. етно село, помислив дека е најцелисходно моите предлози за итни менаџирања за преживување на актуелната македонска (не)културна политика овојпат да ги проследам директно до Владата. Зашто, прво, очигледно е, оние во полуписмено Министерство или не знаат да читаат, или не разбираат што луѓето им пишуваат. (Или двете – заедно!). И второ, во крајна линија Владата е таа што директно одговара за политиките и состојбите во државата, па со тоа и во културата! Зашто моите предлози не одат во епски широчини и политички длабочини –

немам јас такви капацитети како „умнине“ табернакулци - тие (ќе) се држат до границите на македонската култура и нејзиното место на европската културна мапа, веќе одамна подзаборавено и подзагубено!

4.

Па оттука, еве ги предлозите за брзо и директно подобрување на состојбите (од најакутни до хронични) во македонската култура:

- Веднаш, со декрет, да се стопира Конкурсот за откуп на уметнички дела од областа на вистеулните уметности во 2014 година како незаконски, шарлатански и особено штетен за македонската музеологија и политика на откуп во македонските музејски институции;
- Веднаш, со декрет, да се поништи Законот за поддршка на домашната музичка продукција зашто се него најмалку односно воопшто *не се стимулира* вистинската домашна музичка продукција туку се фаворизира некакво ноторно и популистичко кич и шунд производство на трла-баба-лан „музика“, недостојна за компарирање со изворниот македонски фолклор и забавна музика;
- Веднаш, со декрет, да се обврзе Министерството за култура конечно да почне да пишува и *јавно да објавува* годишни извештаи за својата работа, со финансиски годишен извештај, што впрочем е и негова законска обврска, со што барем малку, формално, ќе заличи на некакво европско министетрство за култура;
- Веднаш, со декрет, да се обврзе Министерството за култура конечно да ги објавува имињата на членовите на нивните „стручни“ комисии кои делат јавни, буџетски пари во ваше и наше име;
- Веднаш, со декрет, да се забрани членовите на тие „стручни“ комисии да си доделуваат пари за свои проекти, зашто тоа со други зборови се нарекува - кражба;
- Веднаш, со декрет, да им се забрани пристап до Министерството за култура на разноразни станковци, божиновци, величковци, хаџипуљевци, мацковци и цацковци и слична братија, односно сите оние кои така „мудро“ ги советуваат дека нашиот 21 век не требал да биде ист како 21-от век на друго место, туку тој требал да биде наш 21 век како 17-от век кај другите;
- Веднаш, со декрет, да му се наложи на Министерството за култура да престане да организира македонски културни „претставувања“ во странство според теркот на некогашните соцреалистички „Денови на македонската култ-ура“ и да ангажира сериозни експерти кои ќе осмислат современа презентација на македонската култура во Европа и светот;
- Веднаш, со декрет, да му се наложи на Министерството за култура да ја повлече таканаречената Стратегија за развој на културата 2013 – 2017 заради нејзината недоквакваност, отсуство на сериозен концепт, панаѓурски третман на културата и навреда за сите кои барем малку разбираат каква култура треба да се развива во оваа држава и за изработка на нова да се ангажираат докажани (институционални но и независни) експерти;
- Веднаш, со декрет, да се распушти Советот на Министерството за култура како крајно некомпетентен, штетен, старомоден и користољубив преку конфликтот на лични и институционални интереси;
- Во вообичаените road show-а Владата да вклучи и еден сериозен експерт до областа на културата, кој би имал единствено задолжение да ги „сними“ искуствата од културните политики во државите што се посетуваат и истите (самокритички) да бидат компарирани со нашиов естраден и спектакловиден културен модел.

5.

Во наведените предлози не ја третирам кадровската политика на Министерството и на Владата во културата. Актуелните состојби говорат самите за себе, и за „кадрите“, така што некаков мој коментар или предлог е излишен! Едновремено, не сакам овде (самоиницијативно и за џабе) да навлегувам подетално во одделни (катастрофални) состојби во културните дејности, во остатокот од законската регулатива, во секојдневното манифестирање на комплетно незнаење и непознавање на културата во целина.

Без оглед на судбината на овие мои предлози, ќе сметам дека сум ја извршил мојата граѓанска и стручна должност да укажам на општите долгорочно лоши политики во македонската култура!

(14 октомври 2013)

11 ОКТОМВРИ**1.**

Текстов требаше да се совпадне со датумот, ама сеедно, не е премногу доцна. А беше / е' замислен како мало потсетување не за историското значење на датумот - веројатно суштински најбитен датум во поновата македонска историја - туку за македонската уметност, особено монументалната македонска уметност, создадена во чест на НОВ. Иако, во принцип, не бегах и од можни историски толкувања и размисли за датумот, а уште помалку се согласувам дека историјата треба да се остави (само) на историчарите! На кои историчари? Овие нашиве, новопечениве, кои не можат да одделат партија од историја, пропаганда од реалност, објективност од фикција ... Па овие ни стрипчиња не читале, толку се неписмени. Овие нашиве млади ударни историски „сили“ не се веќе ни млади, уште помалку ударни, ама се некакви сили - оние на незнаењето. (Не)знаењето е сила, (не)знаењето е моќ! Староновиве пулени - зашто овие се токму староновии, кои до вчера им носеа бурек и им собираа библиографии на оние „никаквине“ режимско комунистички историчари, а сега глатко влегоа во нивните чевли - почнаа да „утврдуваат“ нови вистини. Ама за големи (квазинаучни) пари! Па така старите чевлички им се нафатираа, ги топлат. Пишуваат детски серии и полуписмени сценарија за „филмови“, прават „музејски“ поставки, (пре)пишуваат книги ... Еден од овие актуелниве пулени одвај го знаеше македонскиот, и пелтечеше по малку на бугарски. Како ли следат странска литература? Или тоа не им треба, тие си фабрикуваат своја, а потоа ја цитираат?! Еден друг пак, подеднакво важен „историчар“, неодамна се прослави со мислата дека Илинденското востание и' припаѓа на Македонија зашто „востанието се случило на македонска територија“!(?). Алооо, шутрак, тоа ли е главниот *историски* аргумент?

2.

Но, текстов треба(ше) да биде за уметноста, за монументалната македонска уметност посветена на НОВ во Македонија и, посредно, и на 11 Октомври. И не само заради празникот туку и да се потсетат полуписменине браќа дека овде некој, некогаш, создавал вистинска Уметност!

Се разбира, прв и засега ненадминат монумент од тој тип е ремек делото што стои во паркот пред Владата на РМ, а е дело на скулпторот Иван Мирковиќ. И можеби токму заради фактот што станува збор за хрватски скулптор, овој споменик најчесто се „заборава“ и прескокнува во набројувањата на вонсериските уметнички остварувања во Македонија. Иако, формално, споменикот е посветен на ослободителите на Скопје, секогаш сум го гледал како дело посветено на НОВ и Револуцијата, на сите оние кои од 11 Октомври 1941 до 13 ноември 1944 година беа во антифашистичките редови!

Овој споменик, сосема класичен, традиционален, фигуративен ... е лекција во мало за монументална споменичка пластика, абецедар за тоа како мајсторски се конципира и изведува една голема тема! Тоа воедно е и типично социјалистичко херојско, идеализирано дело коешто треба да ги монументализира надчовечките херојства на борците во НОВ, за навек. Стабилноста на композицијата, компонирањето на масите, силната експресивност на фигурите / ликовите ... го прави овој споменик ненадминат во неговата категорија. (Во времето на поставувањето на споменикот во 1949 година, на Мирковиќ му помагал тогаш младиот Јордан Грабулоски, подоцна еден од најеминентните македонски скулптори на 20-от век).

Но, интересно, иако токму овој споменик можел да биде вистинскиот модел како се создава херојско минато и идеализирана сегашност, денешниве барокољупци не го ни погледнуваат! Секој би помислил дека, ако веќе решиле да се бават со минатото и

сегашноста во барокна варијанта, токму ова ремек дело би им било идејата водителка во нивните „концепти“. Ама - не! Тие одбрале со бедни копии на нечии копии, со смешни веќе позеленети фигурички и монтажни филмски кулиси од времето на „Бен Хур“ да создаваат национална уметност. Да се чудејте!

Иван Мирковиќ, *Споменик на ослободителите на Скопје*, 1949

3.

Вториот извонреден пример на уметничка идеја и реализација посветена на НОВ и Револуцијата несомнено е Спомен костурницата кај Велес (1979-80), дело на архитектот Саша Суботин, вајарот Љубомир Денковиќ и сликарот Петар Мазев. Ова комплексно дело едновремено е и впечатлив пример на тогаш актуелната синтеза на ликовните уметности во Македонија. Неправедно запоставувајќи го придонесот на другите двајца, сепак акцентот го ставам на импозантното ентериерно мозаичко остварување на Мазев, негово вистинско ремек дело во оваа техника во тој период. Следејќи ја неговата позната експресивност во сликарството, мозаикот во оваа Спомен костурница – низ драматично извлечен след од симболи и знаци – ја воспева епопејата на македонската историја и непокор. Безмалу во еден здив, како и неговите слики, преку нему својствените деформации и скратувања, Мазев во овој мозаик еуфорично се поклонува пред македонската историска епопеја, пред херојската саможртва на македонскиот борец за слобода.

Спомен костурница, Велес, 1979-80

4.

Третиот совршен пример на македонскиот творечки гениј е Споменикот на слободата (1981) во Кочани, дело на архитектот Ратко Раѓеновиќ и сликарот Глигор Чемерски. На површина од 330 метри квадратни Чемерски ја распослал неговата мозаична визија на македонскиот стремеж за слобода, македонската вековна борба за самостојност и самобитност.

Целиот монументален комплекс во Кочани е замислен како разрушен стар град - тврдина, остатоци од некаков можеби мистично-романтичен средновековен замок, со бетонски паравани што се креваат и спуштаат во неправилни ритмови ... некаков атипичен храм со руинирани ѕидни појаси и купола што чудно се загубила во небото! А врз ѕидовите блескаат мозаиците на расприкажаниот Чемерски, распоредени во осум хоризонтални и вертикални фризови. Од далеку, наспроти плаветнилото на небото, овие мозаици делуваат како шарени печати што раката на уметникот енергично ги удирала врз белината на бетонот. Печати на македонската приказна - страдање, непокор, победа, игра, песна ... Односно, мозаичките фризови како сигнатури на уметникот доловуваат клучни сегменти од вековната историја, со претстави - тематски целини за *Илинден*, *Револуцијата*, *Победа*, *Отпорот*, *Страдањето* итн.

Нема сомнеж дека *Споменикот на Слободата* во Кочани е синтеза на целокупното дотогашно творештво на Чемерски, негова лична Сикстинска капела без купола, монумент кој што и според својата структура и според применетиот творечки вокабулар и ангажман е вонсериско дело во македонската монументална уметност.

5.

Со овие три историски примери може и да заврши краткиот показ на само неколку извонредни ремек дела од историјата на македонската монументална уметност. И само овие три примери се доволни да појаснат, прво, дека наспроти „аналитичарон“ Клековски, постои во Македонија монументална уметност. Второ, наспроти „стручњаците“ кои сакаат да прикажат дека македонската уметност се брои од нивното време, ние сепак сме имале што да покажеме, и тоа не само во локални или регионални рамки. Трето, само овие три ремек дела од различни периоди сведочат дека, наспроти денешните „тинекс“ уметници и нивните блуткави кич копии, кај нас постоеле и постојат сериозни творечки потенцијали и одговорна средина којашто умеела истите да ги артикулира до вистинските уметнички врвови.

Овде не се спомнати комплекси од типот на „Македониумот“ на Јордан и Искра Грабул во Крушево, како уште едно ремек дело коешто, очигледно, за денешните шарлатани е тотално непознато творечко писмо. Не е спомнат ниту мозаикот на Чемерски во Претседателската вила на Водно, за да додатно не се исконкомплексираат. Нека поживеат во убедувањето дека нешто направиле за „уметноста“ во оваа земја.

А таа, сепак, видела и знае што е Уметност!

(17 октомври 2013)

Споменик на слободата, Кочани, 1981, (фрагмент)

МАРТИНОСКИ „УМРЕ“ ОД СРАМ

1.

Секогаш кога мислите дека веќе ништо не може да ве изненади, Македонија – и се' е можно!

Ми се јави вчера пријател, доста рано и некако прилично возбуден, да не речам лут, прашувајќи ме како тоа *није* (мислејќи на Националната галерија на Македонија) дозволуваме среде изложба – и тоа изложба на (ни мање ни више) Никола Мартиноски – во Даут пашин амам да се организира модна ревија. Зачуден, онака на невидено, зашто навистина ни знам ниту пак ме интересира што тие дудуци прават таму, одговорив дека не гледам причина зошто тие две нешта не би оделе заедно. Се разбира, не пропуштив да кажам дека не сум во позиција да влијаам на „политиките“ на таа институција, ниту пак имам желба, и дека е тоа взаемен избор.

Иако сето тоа добро го знае, пријателот, кој патем професионално нема директна врска со уметноста, сепак беше упорен дека тоа не смее така да се случува, дека тој како посетител на модната ревија се чувствувал непријатно и со страв да не се оштети некое дело, итн., итн.

Јас тврдоглаво останав на својот став дека во институции од таков тип може да се одвиваат и други содржини, па дури и модни ревији, дека не би требало да има опасност по делата, итн., итн. Теории о млакој води, би рекле Србите, коишто не водат сметка за времето и местото!

2.

Се разбира, и во секоја друга ситуација би го застапувал истиот став. Музеите не можат да останат херметички затворени институции, туку во нив мора да се одржуваат и други културни содржини. Дали и модните ревији спаѓаат во таа категорија, тоа е прашање за дискусија. Но, генерално, зошто да не.

Ама, кога имав прилика да ги проследам (преку медиумите) другите дневни културни настани, па да прелистам неколку весници ... за да конечно на некоја од телевизиите видам инсерти од модната ревија ... ме огреа црно сонце. Ми стана јасно што сакал да каже пријателот!

Но, да одам со ред.

3.

Прво, во музејот на хоророт, поинаку наречен музеј на македонската борба, се одржал (ни мање ни више) „симпозиум“ за некакви (божем) нови музејски поставки. Одлично. И чувме говор како Македонија се грижи за материјалното културно наследство. Уште поодлично. Не знам каде во приказнава спаѓа творештвото на Мартиноски, ама веројатно ќе е некакво наше културно наследство? Или се лажам?

Второ, во еден од нашите весници, читам (повторно) за јубилеот / изложбата на Мартиноски, повторно од нашата загрижена кустоска – куратор на изложбата – за делата на сликарот, повторно за нивната вредност, па колку слики сработил за животот и слични с.... (Нема повторно да верглам дека безмалу секоја година, по овој или оној јубилеј гледаме исти дела, со ист концепт, читаме исти будалаштини за уметникот напишани од полуписмени кустоси. На пример: „Мартиноски постепено ја менувал својата внатрешна тензија“! Алооо, вие токму ли сте?).

Трето, вечерта гледам инсерти од модната ревија на тв. Уште ден хорор: среде изложбата тие си направиле своја сценографија, над сликите на мајсторот гоордо се петели потписот на модната дизајнерка, некои слики се дури и симнати за потписот

подобро да се истакне, луѓе стојат потпрени на ѕидовите, сликите се искривиле од срам, црвени светла ...

4.

Затоа, Тодоре, имаш потполно право што си бил запрепастен, дури навреден од таквиот третман на делата на Никола Мартиноски. И што си реагирал, иако можеби мојата адреса не е вистинското место. Тоа што јас можам да го направам е ова. Да реагирам на твојата реакција. Ама од тоа немаме фајде ни ти, ни јас, а најмалку Никола Мартиноски. И џабе некој се топори колку и како ние се грижиме за културното наследство, а само на 200 метри им се случува ова. И џабе новинарине пишуваат за изложбата кога не сакаат да го видат и да напишат нешто и за нејзиниот срам.

И какви се тие идиотски семинари „Постојани музејски поставки и новите технологии“ кога, повторно, на само 200 метри од семинарциите, истиот ден, истите „стручњаци“ приредуваат хорор и со постојаната поставка во Националната галерија и дополнително со изложбата среде поставката? Па имате ли барем малку мозок бре луѓе?

(28 октомври 2013)

СЕКОЈ ДЕН, ВО СЕКОЈ ПОГЛЕД ...

1.

Не знам дали остана уште некој кој мисли дека оваа држава има Министерство за култура. Се сомневам. Освен оној културен башибозук залегнат убаво во културната ладовина, не верувам дека остана уште некој нормален кој ќе каже дека во Македонија функционира каков и да е државен орган задолжен за работите во културата.

Дека има некаква зграда во Дебар маало на која што стои таква табла, дека во неа се плеткаат некакви сподоби, дека таму нешто повремено се случува ... тоа не е спорно, ама дека тие тамошни случувања имаат некаква врска со културата, е тоа е богоми мнооогу дискутабилно. Мислам дека последниве медиокритетски изблицы на нивната веќе типизирана „култура“ на македонски начин дефинитивно ги разубеди и последните културни мохиканци во одамна навестената смрт на културата во оваа држава!

Зашто, кога едно т.н. Министерство за култура си дозволува на тој и таков начин да комуницира со културните творци во сопствената држава, оние творци кои треба да ги чува како малку вода на дланката, оние творци кои на еден или на друг начин ја промовираа македонската култура по 1990-та со нивните дела, е тогаш нема веќе за што да се разговара. Ни со нив, ниту пак за нив. Кога тие уседени и, да простите, усмрдени од седење бирократи кои немаат три благи врски со културата, никакви блиски или дури далечни допирни точки со творештвото или што и да е поврзано со него, кога тие си дозволуваат така простачки и јавно да го преиспитуваат „домашното воспитание и личната култура“ на македонските творци, е па што останува да се каже? Каде е сега таа силна професионална јавна администрација која треба(ше) да биде сервис на македонските граѓани? А кога сме кај тоа, оваа администрација, т.н. културна администрација треба барем два пати да е поуслужна, пољубезна, покултурна ... од другата. Е па ова ли е таа услужност и култура? За ова ли ги плаќа македонската култура?

2.

Ние можеме до сто и едно, и назад, да го препрочитуваме и „преиспитуваме“ исказувањето на Ориѓански, можеме како јавност да го проценуваме на различни начини, ама кој им го дава правото на тие шушумиги во Министерството за култура да му држат такви лекции? Демек некоја шефица на кабинет, некаква полусоветничка или којзнае каква друга мустра изигрува некаков културен фактор па сега ќе пљампа по весници и ќе го „учи“ на ред Ориѓански? Ма дајте ве молам, не само што не смее тоа да го прави, туку не смее ниту да помисли на такво нешто. А фактот дека нашиве некултурни глумци се распуштени до зла бога, вистината дека малтретираат се' живо во македонската култура докажувајќи дека, ете, нешто и од нив зависи, тоа е веќе секојдневие на коешто ги навикнаа сите во културата.

3.

Што толку страшно рече / праша Ориѓански? Рече дека глумците во Драмски се смрзнуваат подготвувајќи ја премиерата „Огнени јазици“, во режија на Слободан Унковски, по текст на Горан Стефановски, а по музика на Златко Ориѓански. И праша зошто? Зошто никој не им обезбедува подобри услови за работа?

Или, нашиве културни шушумиги мислат дека тој прашал:

Та нели театрите ни беа столбовите на нашата култура? Та нели на целиот театарски персонал им ги покачија платите за безмалу 50% зашто тие се, ете, крем дела крем (или можеби сèте *brulee*?) на македонската уметност? Па нели со нив раководи самиот (ете,

повторно) крем на кадровските потенцијали на нацијата? Па нели им изградивте и тооолкав и тоолку сјаен и тоолку кичест старо-нов театар, кој свети цела ноќ, ама во него не се играат претстави – сеуште? Ако Ориѓански вака го поставил прашањето, срам да му е! Не смее така малициозно да се прашува. Не ова Министерство. Ако пак мислел дека тоа што им се случува е заради фактот што Унко, или тој, не е баш по вкус на ова Министерство, е тогаш згрешил уште повеќе! И плус го спомнал омилиниот им Субрата, новиот македонски херој.

Па оттука, ако прашал така како што мислам дека прашал, тогаш Ориѓански добро поминал. Тоа што му одржаа лекција кој во Скопје и Македонија управува со парното греење е полезно да се знае. Кога – тогаш ќе му затреба. Тоа пак што го прогласија за некултурен и без домашно воспитание е сосема благ одговор за направеното злосторство. Безмалу никаков. Следниот пат, ако продолжи да прашува, веројатно ќе го тегнат за уши. Зашто тоа им е нивото.

4.

Но, Ориѓански треба убаво да си ја прочита последната реченица од нивниот „одговор“. И да ја научи наизуст. Онаа во којашто тие велат дека нивната премиера „се реализира и финансира благодарение на Годишната програма на Министерството за култура“.

Е тука лежи зајакот. Можат они – и Унко и Златко, за горан не знам – да мислат што и како сакаат за нивната премиера, можат да мислат дека се големи режисери, музичари и што ли не, ама без прославеното ни Министерство за култура тие се никој и ништо. Тие работат (а можеби и постојат?) благодарейќи на ова Министерство и нивната Годишна програма. И всушност сите ние работиме и постоиме благодарейќи на нивната програма. Се' што се случува во оваа Маусдонија на нивниот омилен Станковски наречен Сарајлија е директен производ на нивната неповторлива програма. Онаа иста програма којашто тие така „макотрпно“ ја подготвуваат цела година. Се окозија од работа. Само не знам зошто не почнат истата таа програма да ја играат по театрите, да ја изложуваат во музеите – особено во оној на македонскиот хорор, си одговараат – да ја свират по концерти ... Ете, вечерва на програмата на Македонската филхармонија ќе биде Годишната програма, точка 5 алинеја 23. Лепота! И замислете ги сите оние полуинтелигенти од омиленото ни Министерство, наредени во прв ред, слушаат ли слушаат ... Милина!

Но, замислете кога тие не би имале таква програма. Ете, така, не сакаат да ја направат. Па за каде би биле ние? За каде би бил Ориѓански? За нигде и никаде. Ниту ќе има театар, ни музика, ниту уметност ... ниту ќе не' има нас ... Ќе останат само *тие*, само тие сто-пет-шеесет „стручњаци“ во една зграда, ќе си прават што и како сакаат, никој нема да им поставува прашања, никој нема ништо да бара од нив ... Уживанција! Секој ден, во секој поглед, се' повеќе напредуваат.

(31 октомври 2013)

ГЛУПОГОВОР

1.

Веднаш да појаснам: текстот не се однесува на омилените им (на некои) теми за создавањето на македонскиот јазик, за неговата стандардизација, автентичност, големи и мали „ерови“, темни или светли вокали ... Нема врска ни со тоталното непознавање на јазикот со којшто, боже, толку се гордеат „патриотиве“, ама не знаат ниту „г“ од неговата граматика, почнувајќи од неписмениот ни претседател кој не може да погоди барем еден акцент (за ова ќе направам мала отстапка!), до пратеници кои безмалу р’жат на сите можни дијалекти. Дијалектите се богатство на јазикот, ама ... да не претеруваме! Кога човек ќе прошета низ центарот на Скопје, како да е на друга планета: ем пошандрцано д’ткав (квази)барок, ем некои не од тука чуудни говори!

Сепак, текстот има врска со македонскиот јазик, ама не до таму. Има врска само до некои врвови на политиката, судството, црквата итн. До нивниот денешен нов начин на изразување што никој нормален не го разбира, односно до некаков новосоздаден новогovor како боже таинствена шифра преку која се препознаваат и комуницираат чудни сподоби. Меѓутоа, многу бргу човек станува свесен дека тоа не е новогovor – што инаку би имал некаков (условен) позитивен предзнак – туку дека станува збор за *глупогovor* без секаква содржина и никаква смисла!

2.

На пример, кому му е разбирлив овој глупогovor: „Кој му го дал на новинарот правото по субјективна оценка да го брани јавниот интерес за нешто за кое државните органи кои го штитат јавниот интерес и ги спроведувале законите, воделе постапка“. Да не прочитате дека тоа е всушност дел од некако соопштение на Основен суд 1, Скопје, би помислиле дека е парче од ученички состав на второодделенец, кој добил кец по природа и општество (или некој сличен предмет). Кеџот би бил соодветен заради редица глупости во текстот. Но, не верувам дека нашите деца се толку глупави. Мислам дека би можеле да состават подобра и пописмена реченица. Но, зошто ни се судиите толку глупави, и неписмени? И зошто се должни медиумите да пренесат вакви соопштениеја – граматички неписмени и правно (и секако друго) глупави? Та немаат ли лектори, немаат ли уредници? Зарем лекторот не може да рече дека ова и ова е неписмено и не може да оди во медиумот, а уредникот (може и главниот и одговорниот) да објасни дека тоа е едновремено и глупаво и неиздржано и нема да оди во етерот? Зошто граѓаните се дожни да читаат / слушаат такви будалаштини? Нека си напишат бре брате ново соопштение – писмено и паметно – и тогаш нека им го објават!

3.

Или, на пример, оние повремени „обраќања“ (да не речам мисловни папазјани) на Хорхета. Тие, евентуално, со голема доза на прочистување, би можеле да одат само во печатените медиуми. Таму не се слуша акцентирањето. Затоа пак, телевизиите не би смееле да ги емитуваат. Мора некако да го натераат да научи да си го говори македонскиот јазик, кога тоа веќе не го сторил кога му било времето. Ако не – нема телевизија! Па нека му ја мисли.

4.

Или, овој глупогovor: „Главниот проблем е што таму се случуваат недолични работи, многу материјали се пуштаат кои се недостојни, со порнографија, има лица кои се занимаваат со тоа и откриваат такви нешта. Нам на свештениците ни се обраќаат лугето со доверба и заради тоа можат да бидат злоупотребени, се работи за голема мрежа“. Да

не прочитате понатаму дека тоа е владиката Петар, оној од МПЦ – ОА, главом и брадом, би претпоставиле дека е некој несреќник од Гологузица, скриен во тамошните прашуми уште од времето на Втората светска војна, и сега пронајдено и соочено со културните текови на современото општество. Нормално – шок!

А всушност, тој да ти бил владика, и да ти говорел за Фејсбук, Твитер и слично. Му пречеле, биле извор на злото, на ѓаолот, што ли ...? И со такви владици, па и онаков архивладика, сеуште се чудиме што МПЦ не е призната меѓу православните цркви?

5.

„Народот не му дал на никого мандат по белосветските метрополи да ветува промена на името. Оваа битка ќе ја извојуваме доколку, наместо во медиуми на други држави опозицијата да ја обвинува Македонија, пред македонските да даде поддршка на Владата во намерата за одбрана на името. Оваа голема препрека ќе ја извојуваме, доколку наместо да ја кодошиме својата земја, ќе ја браниме заедно со луѓето кои сега тоа го прават. Од оваа говорница подавам рака. Ве повикувам да свртите нов лист. Ве повикувам наместо по белосветските метрополи да барате поддршка ветувајќи за возврат промена на името, да ја побарате поддршката од народот стоејќи заедно со нас во одбрана на името. Зборовите 'Слобода или смрт' значат бескомпромисност во борбата за независна татковина. Овој слоган значи и желба за подобро утре кое ќе дојде после извојуваната победа“.

А, како? Ваков глупоговор не можат да откачат ни владицине! Како да сме некаде во 1902 – 1903 година, како да сме среде оние шуми, спремни за бој со тоа Турците османлии. И топчето е со нас. Кој ли војвода смисли ваков победоносен (глупо)говор?

Кога, всушност, тоа да ти бил нашион спикер, првиот меѓу еднаквите парламентарци, тој да ти сонувал дека се престорил војвода и, ете, ги повикува македонците во решавачка битка. Ама со кого? Нели тоа Османлиите сега ни се пријатели? Посебно оној Ердоган, кој веќе стигна до Косово?! Или со вразите од ЕУ? Филе и компанија? Па токму тие и на Османлиите им го загорчуваат животот толку децении. Можеби ние ќе ги одмаздиме? Со спикеров на чело. Само дали војските ќе му го разберат (глупо)говорот?

6.

„Леонардо да Винчи, најголемиот ренесансен гениј, е роден во 1452 година, во малото место Винчи во северна Италија. Името на неговото место на раѓање веднаш потсетува на некои места кои се наоѓаат на Балканот. Винча во Србија, на пример, каде што се наоѓа фамозниот Институт за атомска физика, Ваница, мало гратче во источна Македонија или, пак, Виниче, село во североисточниот дел на Скопската Котлина. Секако дека овие топоними не се случајно толку слични, а оваа чудесна подобност упатува на одредена историска припадност. Тука, пред се', мислам на древното историско наследство на Словените, кои низ вековите биле именувани на различни начини. Од Аријци, потоа Пелазги, па Етрурци (последниве го населувале северниот и централниот дел од Апенинскиот Полуостров и создале висока култура и цивилизација цели 1000 години пред појавата на Римското царство), па Венети, за подоцна овие народи да бидат именувани како Словени, име кое го носат до денешните дни. Меѓу многуте други имиња се појавува и името Анти, па оттаму, најверојатно, и произлегува поимот антика, кој означува нешто древно“, пишува омилениот ми Станковски гоа Рембрант, звани Сарајлија.

Се разбира, кој друг ако не тој. Човеков е шампион во глупоговор. Алооо, Сарајлија, ти токму ли си? Па тебе би ти позавиделе и најстручните македонски топономасти. Лебот ќе им го земеш. За историчарите муабет да не правиме. И нормално, шутрачево нема појма дека во Србија има две Винчи, и уште две во Република Српска (па сега, која е вистинската?), дека нашата Ваница си има сосема друг корен на името (турски), а во

антиката била позната под имињата Армонија, Транупара итн. Ама некој треба да седне, да чита, да мисли ... а тоа е тешко кога немаш со што ...! Па така и од Анти – ете ти антика. А од Етрурци – ете ти Словени, помоќу магије! Тугооо!!! Баш ме интересира дали знае од каде потекнува зборот – будала?!

(02 ноември 2013)

НЕМИРНИОТ ДУХ НА ХОРХЕ ПРВИ - Цртички за биографија -

1.

Стварно не верував дека ова човече ќе ми стане еден од омилените ликови последниве години. Каков Сарајлија, какви бакрачи. Па тој ти забегал во некакви „артистички“ води, се дави ли, се дави ... и мисли дека нешто ни објаснува за уметноста. Човекот дефинитивно нема појма. Ама, сепак, подобро е кога зборува за уметноста за којашто нема појма, отколку за се' друго – особено за „Ск 2014“ – за што повторно нема појма, ама многу повеќе!

Ама затоа Хорхе јури со светлосна брзина. Се натпреварува со актуелните настани, дури и побрз е од нив. Гледа унапред, у „светла будуќност“. Ама – чија?

Но, сериозно, на почетокот бев тотално рамнодушен кон него. Едноставно, како да немав став. Имав, де, ама како да го немав. Сепак, мислев, професор е, демек интелектуалец, иако веројатно од 18-та година, кога прв пат дошол во Скопје, е во културен шок (што изгледа сеуште „го држи“), не се плаши од рачна работа – поправа радија - сака џез (јеботее!) ... и редица други нешта што еден човек го прават претседател на држава. И, мислев, ај ќе отседи 5 години, ќе се издржи, не може да направи (голема) штета. Ама, испадна дека не му се седи. И стана зафатен, busy претседател. Со се' и сешто. Намигнува, се ракува, се дружи со извидници, бере калинки ... Дури оди и во Кина. Во работна посета. Каква бре работна посета? Што тоа (с)работи Хорхе? Толку зафатен што, богоми, немаше време дури ни да ја прифати оставката од оној г-дин Давитковски, кого самиот го постави на чело на онаа Комисија! Имал многу работа!? Можеби му донеле нови радија за поправка?

Сакам такви луѓе, зафатени!!!

2.

Како почна да се зафаќа со „работи“, почнаа глупостите. Но, на страна сите негови гафови што го следеа низ годиниве, сепак некако одржуваше рамнотежа. Со јавноста, мислам. И дури си го покачи(л) рејтингот, барем така велеа она македонските „институти“. (За да, според последните неодамнешни вести, угледот на Хорхе повторно се урниса на само 2%!).

Како се зафати со божемна работа, почнаа и будалаштините. Почна да ги произведува дневно по две – три. Мора да успори. Slow down Mr. President! (Како немирно дете е! Јас стварно не знам со што се бави Првата Дама, ама може барем малку да го примири? Ако треба и со тегнење уши!).

Добро, знаеме дека како Татко на Државата мора да ги подучи децата дека, на пример, после Декември доаѓа Јануари! Зашто има такви што не го знаат тоа. Такви има дури и кај

возрасните. И таткото е должен да ги подучи. Особено од позиција на Претседател! (Иако Фрчковски овде беше запнал да види некаков „политички говор“, некакви скриени пораки или умување - за што Хорхета апсолутно не го бидува - за „мирното време кое тече бесцелно во вечноста!“). За да, на крај, сепак правилно го „прочита“ во стилот на „Мали човек жели преко црте“!).

Потоа, човекот почна да се занимава со протоколи. Си има протоколи за се' и си постапува според нив. Не праќа честитки до таткото и мајката, туку директно до HRH – Кралицата! Таа му била *хомолог* (?). И бидејќи нашиов *крал* (Хорхе I) не смее да се спушти под нивото, и' честита на Кралицата на ВБ! И утре, ако треба да испрати новогодишна честитка до некој пријател во истата ВБ тој, нормално, ќе ја испрати на Кралицата, па таа нека му ја препраќа. Таа, впрочем, Британската Кралица, и онака нема поаметна работа па може да ги препраќа пораките на кралот Хорхе Први! Хомологот!!! (Како човечево бргу влезе во филмот, да се чудиш! А всушност, ако Хорхе Први е крал, нели Првата Дама е – кралица? И нели таа е поголем *хомолог* со Британскиот хомолог? Зошто тогаш таа не ја испрати честитката?).

Сега си има протокол и за Кежаровски. И не му треба мислење кога има - протокол.

3.

Си веќе нарушено чувство за ориентација, немирното Хорхе отиде и на Брдо. И пак циркус. Ем ги искара сите таму, вклучувајќи го и Оланд, ем се скара и со нашиве опозиционери тука (повторно) околу името.

Ама, брз е и на јазик и на мисла. Поточно, побрз е на јазик, мисла и така нема. Па после, повторно, некој нешто не го разбрал добро. Или тој не кажал добро? Па нели е Претседател со хомологии на Крал, ќе почне ли конечно да говори како што треба? Немирко!

Прво, на Оланд му кажа се' што му следува. И што не му следува. Му кажа и за сите други во Европа. Овој, демек, да им пренесе. Ама не кажа што Оланд му кажал нему. И нам! Не кажа дека Оланд му порачал дека „има потреба да се исполнат одреден број услови кои се многу важни за секоја од земјите. Првенствено тука мислам на реформите – политички, економски, институционални, како и реформите кои се однесуваат на владеењето на правото. Постои уште еден услов кој се однесува на целиот регион, а тој е регионална соработка и помирување. Тоа е она што вие се обидувате да го постигнете со овој процес. Ако недоразбирањата не бидат решени, посочил францускиот претседател, ако сигурноста не им биде загарантирана на сите, не може да постои европска интеграција, не може да дојде до интеграција, Европа не може да продолжи да дава поддршка и помош на сите земји“!

„Заборавен“ Хорхе. За него се битни само неговите зборови. Туѓите – не! И своите зборови веројатно ги гледа како свои победи, што ли?

4.

Празниците му се особено слаба точка. Просто експлодира. Како што беше за 2 Август оваа година. Тогаш е време за кажување на се' што не се мисли и се' што не се прави. Онака, како вистинско дете на соцреализмот! И АСНОМ, и НОВ, и борци - партизани и комити заедно, се' тогаш функционира. И историјата ти била како река (бреее, каква метафора!). Му текнува и за предрасудите, ама туѓите, главно оние на соседите и на ЕУ. Ниту тој, ниту пак ние, немаме предрасуди. Чисти сме ко' солзи. И се' така со ред, како научена првоодделенска стихотворба. Еднаш во Пелинце, после во Крушево, па пред Ченто, па повторно по истиот редослед! Абе нешто ново да гукне!!! А веќе утредента, со

новиот „работен“ ден, големите зборови се забораваат, за да повторно се влезе во дневниот шаблон на политиканството.

Но, оваа година, токму за Илинден, Хорхе изненади. Го донесе и синчето во Крушево. Онака, званично, да се ракува со гостите и дипломатскиот кор. Не знам во кое својство и според кој протокол? Можеби како престолонаследник Хорхе Втори, во духот на традициите на наследните европски монархии, светот да го види. Ама барем едно палтенце да му ставеа!

Подоцна пак, го направија библиотекар. Демек, да се запознае со сите државнички функции!

5.

Всушност, мислам дека Хорхе има физички проблем. Со ушите и очите. И со присуството, впрочем. Слуша - ама не слуша, гледа – ама не гледа! Тука е, ама како да не е. Или, ако сакате, слуша тоа што сака да чуе, гледа тоа што сака да види. И обично гледа и слуша *нанадвор*. Ориентацијата *внатре* кај него не функционира. Затоа и нема појма што (му) се случува во државата. Не знае ни за Субрата, ни за Кежаровски, ни за лустрацијата и академиците ... не знае ништо. Вистински „Крал“! Ама немирко!!!

И после се', се прашува дали ЕУ има план Б? Имаат они и план Б, и В, и Г ... ама ние немаме Претседател Б! За жал.

6.

Но, последниов штос со оние продадени души од „Либертас“ му е шлаг на тортата. Токму онака како што треба да се однесува Претседател на држава. Безмалу со пцовки, ако треба и со шлаканици, арогантно, да им се каже кој е тука шеф а кој има да слуша. Дури и кога не сака.

Им порача, онака шефовско - претседателски, дека тој, Хорхе Први Иванов, е подготвен да им одржи предавање за „... продлабочено запознавање со кинеската традиција, филозофија и култура, како и за специфичностите на Кина“. Бреее, што се' научил за три дена! Ама ако тие продадени души од „Либертас“ не го сакаат неговото предавање, е тогаш ќе ги смета за „блажени се оние кои малку знаат“.

Е па бравооо, претседателе. Типично претседателски ПР. Можете да им залепите и по еден шамар, онака попатно, да се види кој е овде шеф. Или испратете некој од Кабинетот тоа да го направи. Да се заокружи приказната!

7.

Сепак, мислам дека на крај смогна сили да им признае на дечињана (но и нам) во Валандово, среде бербата на калинки: „Кога можев јас да станам претседател, можете и вие“! Иншала!!!

8.

Но, Хорхе не е виновен. Кај нас се вовеле стандард дека Претседател на држава може да биде било кој. Ете, сега, после Хорхе, се подготвувал, велат, и Јове Кекеновски. Тој да ти сметал дека „со своите колумни, коментари и анализи“ има „исклучително важна улога во одвивањето на политичките процеси во Република Македонија“. Вистински претседателски прерогативи, нема што!

Но, така и треба. После трубата на Хорхе, следува армоника. Да се комплетира чалгијата македонска! Машала.

(06 ноември 2013)

СЛЕПИ ПРИ ОЧИ ...

1.

Човек навистина може, понекогаш, професионално да замижи пред одделни (иако не така мали) пропусти кај една изложба. Пропусти од типот: лош каталог, уште полош текст во каталогот, лоши репродукции на делата, по стоти пат видена една иста работа ... забивање 10 сантиметарски клинци во фасадата на заштитен објект ... И сето тоа може, со извесен напор, да се „оправда“ со малите средства што се одвојуваат за изложбите последниве години, што пак повлекува главно лоши каталози (или – како за кого и за што!), лоша организација, немотивирачки амбинет за работа и слично. Ама кога сето тоа ќе се собере на куп, па ќе се дуплира, а згора на тоа ќе му се даде „толкување“ дека е направено којзнае што, и по правило „за прв пат кај нас“, дури и од еден академик ... е тогаш човек тешко премолчува.

Па така, академикот вели: „ И покрај тоа што сум бил на многу изложби на профано сликарство, за мене големо изненадување е оваа изложба, бидејќи можеби ќе промени нешто во историјата на македонската ликовна уметност. За нас постоеше само уметност на преродбата и таа уметност беше религиозна, потоа црковна, но главно врзана за личноста на Дичо Зограф и неговите наследници, Мијаци од Лазарополе, Галичник, Тресонче и од Гари. Сега имаме една состојба на полицентричност, бидејќи се јавуваат и Штип и Велес и некои од велешките села во кои имало Мијаци, како Папрадишта и слично, вели академикот. И додава: „ За историчарите на уметност, пак, оваа изложба ќе придонесе за понатамошно расветлување на раниот развој на современата македонска уметност“.

Се разбира, бидејќи академикот – во случајов кој друг ако не Цветан Грозданов – е со највисока титула, тој добива предност.

2.

Значи, за нашиов академик, вистинско откритие во 21-от век се сите македонски зографи кои не се одзиваат на името Дичо Зограф, туку случајно се викаат Димитар Андонов Папрадишки, Ѓорѓи Зографски, Коста Шкодреану, Коста Вангеловиќ и редица други. Или, сите оние кои до сега стотици пати биле изложувани низ музеите и галериите во Македонија, истите оние чии (исти) дела се наоѓаат во Постојаната поставка на Националната галерија на Македонија – само, во случајов, преселени од Даут пашин амам во Чифте амам – сите оние зографи предвесници на современото македонско сликарство чии дела се наоѓаат и во галериите во Штип, во Велес, во приватни збирки во Скопје, низ Македонија итн.

За нашиов академик вистинско откритие е и фактот дека сега имаме и „една состојба на полицентричност“, што ќе рече дека освен Мијаците и Лазарополе и Галичник, тој дури сега ги осознава и другите македонски градови, пред се' Штип и Велес, како центри во кои постоеле уметници и уметност!

И сето тоа академикот го осозна од само една изложба, оваа деновиве отворена во Чифте амам, и насловена како „Македонско профано сликарство“. Тоа што претходно го работеле неговите колеги Антоние Николовски, Борис Петковски, Петар Миљковиќ Пепек и редица други, пред децении и децении, низ толку напишани книги, сето тоа е непознаница за нашиов академик. Да не беше оваа изложба тој и понатаму ќе си живееше во блажено незнаење! Ама сеуште ќе беше академик, ќе добиваше академски додаток, и ќе отвораше изложби. И можеби ќе ни откриваше уште мнооогу „нови“ работи. Којзнае!

3.

Кураторката пак на изложбата, во сличен стил како академикот, блажено ни соопштува дека историјата на сликарството од периодот на Преродбата до современата македонска уметност не е доволно истражувана и се' уште е во фаза на проучување.

Види богати! Но, добро, кога ова би го прочитал некој странец, некој кој навистина нема абер од тоа што е Македонска преродба или Македонско профано сликарство, можеби и ќе поверува. Ама такво нешто да и' кажете денес, среде Скопје, на македонската историја на уметноста, па дури и на добро едуцираната македонска ликовна публика, дека после сто и кусур години сликарството од овој период не е доволно проучено, е тоа е – подвиг. Малоумен. Или полуинтелигентен. Или обете заедно!

И пак ќе морам да ги спомнувам Антоние Николовски (кој докторираше на таа тема), Пепек, Борис Петковски, текстовите и изложбите на повеќе други помлади историчари на уметноста ... Но, за дудуци, навистина се' е во фаза на проучување. Дури и прашањето дали земјата е округла! А да не е плоча, а? А да се позанимаваат со изложбичка и на таа тема?

4.

Ако пак сакаме да се резилеме теоретизирајќи дали чашата е полупразна или полуполна, тоа е друг муабет. Тогаш, точно е дека *ништо*, ама баш ништо не е целосно истражено и проучено. И секогаш може повеќе, и подобро. Ама, токму тоа недостасува во оваа изложба. Токму таа дополнителна цртичка, токму тој дополнителен напор да се доосветлат одредени, евентуални, непознаници во дадениот период на македонската ликовна уметност. Ако воопшто ги има. Во што лично не верувам односно се сомневам дека допрва треба којзнае што да истражуваме кога компетентни колеги, одамна пред нас, поставиле не само здрави темели, туку и ги надградиле со сериозни детални проучувања. Се' што прават овие полуинтелигенти денес е да препишат тук-таму по нешто, да прераскажат, да закукуљат у закумуљат ... и да речат дека треба уште мнооогу да се проучува.

Па проучувајте, до бога, ако има што? Работете, кој ви пречи? И што сте правеле толку време? Сте спиеле? Па – разбудете се, конечно! Разбудете го и академикот!!!

5.

И уште еднаш: токму *неработата* и *незнаењето* се главното промашувањето на изложбата. Токму тоа што некој не си ги сработил домашните задачи, па ни ги (ре)презентира истите дела што сме ги виделе тооолку пати (па и во истиот простор, пред само неколку години, на ретроспективни изложби), што ни ги прераскажува истите факти за уметниците и делата на осмоодделенско ниво, без сериозна критичко – естетска валоризација, што ги повторува истите грешки ... итн., итн. Е сега, фактот дека *само* академикот сето тоа не го знаел и не го видел порано, тоа е негов проблем.

6.

Да сакаше оваа изложба малку посериозно да се позанимава со македонското профано сликарство, наместо механичкото редување слики по ѕидовите, на пример, ќе се обидеше да одговори на неколку битни прашања што со години им боцкат очи. Прво, дали, и според кои параметри, делото „Пејзаж крај езеро“ е навистина дело на Димитар Андонов Папрадишки. Делото не е сигнирано, ниту датирано (на легендата еднаш стои 1941/44, два пати 1941/42!), и најмалку личи на пејзаж крај езеро. Се знае дека Папрадишки сакал да слика и според разгледници, можеби и ова е таков случај, но, прво, за тоа ни требаат сериозни компаративни проучувања (особено зашто стилот баш и не се совпаѓа со оној на Папрадишки), и второ, кое е тоа езеро со таков светилник? Да не е *море*, случајно, ама ние по инерција, со години, си го викаме езеро?

Крај езеро (?), 1940/42

На изложбата има уште една „проблематична“ слика која со години се појавува на ваквите изложби. Тоа е делото „Пејзаж“, наводно од Папрадишки, наводно од 1910/15 година! Два пати велам наводно зашто делото не е сигнирано, ниту датирано, а според сите карактеристики на стилот, барем на прв поглед, никако не би можело да биде од Папрадишки. Ако делото навистина е од 1910/15 година, тогаш тоа е првото импресионистичко дело во македонската ликовна уметност и во многу нешта ја допишува нашата историја на уметност од тоа време! (Што, се разбира, нашиве „стручњаци“ не можат да го видат!). Ако пак навистина е од Папрадишки, тогаш тоа дело ги менува и нашите досегашни сознанија за творештвото на овој уметник. (Што, повторно, нашиве „стручњаци“ не можат да го разберат!). Ама, сето тоа треба сериозно да се истражи. (Делото е приватна сопственост, но тоа не ги отежнува премногу можностите за проверка!).

Димитар Андонов Папрадишки (?), Пејзаж, 1910/15 (?)

Понатаму, на изложбата се среќава едно дело – наводно портрет на отец Паисиј – потпишано со нешто што, можеби, наликува на „З.Г.“. И нашава „кураторка“ тоа така и’ го претставува на публиката: како некој си „З.Г.“, веројатно паднат од Марс, за кого не знаеме – ништо. Можеби публиката треба да го открие, да ни ја заврши работата?

Или, понатаму, којзнае од кое средно (или мало) уво се вадат аналогии дека „Оплакувањето на Христос“ од Вангелов(иќ), особено ликот на мајката, е работен(о) според Урош Предиќ. Жити мајка, а според кое дело од Предиќ? Да не е „Косовка девојка“? Зашто се насликани во иста година?

Какви тутуртки!

7.

Оттука, за жал, ова е уште една пропуштена можност – слично на многуте претходно, на пример за Димче Коцо, и други - здраво да се загрее столчето и да се заврши работата професионално. Но, кога целта е да се направи изложба заради изложба, резултатот е жален. Тоа што академикот навистина не знае каде и во кое време се наоѓа, тоа не е репер за изложбата. Сите други стручни, професионални, сериозни, па и етички репери говорат дека проблемите се сепак во знаењето, во ништо друго!

А врв на сета стручност, професионалност, знаење, етичност ... е оној плакат за изложбата закован директно на надворешниот ѕид на Чифте амамот – објект заштитен како културно наследство! Закован онака крвнички, право во фасадата, со шајки од десетина сантиметри, во втората деценија на дваесетипрвиот век. Браво, „стручњаџи“!

И се разбира, академикот тоа не го гледа, не го гледаат тоа ни оние од медиумите, па ни оние од Министерството за култура, па ни оние заштитарине од заводите ... Тоа ним им доаѓа као – нормално?!

(08 ноември 2013)

АПСУРДИСТАН

1.

Ние сме земја на апсурди. И народ на апсурди. Апсурдистан. Се' што е нормално, нам ни е туѓо, чудно, неразбирливо ... Ама затоа апсурдните, ненормалните нешта ни се блиски, наши, некакво разбирливо секојдневие, животна радост, огреано сонце. Се чудиме на логичното, го разбираме нелогичното, глупавото, апсурдното ... Лустрираме мртви кодоши, живите ни шетаат по улица; ја бришеме сопствената историја, увезуваме туѓа; на Ченто процесот да ти бил монтиран, ама тој немонтирано, и директно, го затворил дедо Михаил; наши фирми во странство градат патишта за 2 милиони евра километар, кај нас странци за 5 милиони; додека луѓе умираат по болници, на телевизија еден бурекојадач продава чудотворни лекови; она што нормални луѓе го сработуваат за 3-4 часа, наш министер за здравство не може ни за 19 часа ... Или, од толку уметници во државава, наградата 13 Ноември за уметност ја добива Драган Мијалковски; прва награда за проектирање на училиште е 2.500 евра, ама за песничката на Љамбета од 3 минути е дваесет илјади евра; спасителот ни Субрата дома должи четири милијарди долари, ама кај нас купува Бентли од 500.000 евра; додека во Кисела вода во сообраќајка гинат пет млади деца, градоначалничката трча кај Бејби да гаси пожар; додека ние градиме нови хорор музеи, „некој“ континуирано ни ги пљачкосуваат старите ...

2.

И нормално, сите се загрижени за последниот грабеж во Музејот на Македонија. И јавноста е загрижена. Се обидува да ги открие причините. Дури и Лилчиќ е загрижен. Дели совети, како што му прилега на директор на Управа за заштита на културното наследство. Демек, музеите не биле доволно обезбедени. Уууу, богати. Добро утро, професоре. Та ние не сме знаеле! (Кој се' стана професор во државава, и директор, да се чудиш).

Само Министерството за култура е мирно. И ладно. Шприцер. Мува не ги лази. Нема ни соопштение, ни бутур. Само ги пуштиле тоа пците што нагалено ги викаат инспектори, да извршеле, демек, увид. После смрт – болест! А што правеа до вчера? Колку години не си ја извршувале работната обврска? Појма немаат што се случува во институциите. Во оној нормален, стручен дел. Инаку, се' друго знаат. Од партиска припадност до симпатизери, од брачен статус до број на чевли на луѓето ... А всушност, тие „инспектори“ ги активираат само кога треба да сменат некој директор кој не им е по кеиф. Е тогаш ги пуштаат од ланец и бараат игла во пласт сено. Ако ја нема – ќе ја измислат. За тоа се махери. Едно цело министерство душкачи.

Барем едно извинување да напишеа, онака штуро, два – три збора, што ја раскурцаа, да простите, комплетната македонска култура. И стара и нова, и жива и мртва!

3.

Иако сето ова всушност воопшто не го амнестира Музејот „како таков“. Ама тие кутрите не ни знаат што им фали. Ни од кога им фали. Шарлатани. Сето тоа е производ на извонредно „стручната“ работа последниве години. Кадровска и стручна политика пар екселанс. Уште од времето на онаа „уметница“ пророчица – кадар на Лилето на тато Блаже – која глумеше директорка и правеше „скулптури“. Уби боже.

Велат, предметите / артефактите (колку луѓето уживаат што го научиле овој нов збор!) ги снемало при селидбата од еден (Музеј на Македонија) до друг (Археолошки музеј) музеј, одалечени не повеќе од 300 – 400 метри! Е па така ви е кога го затворивте Паско. Нему тоа немаше да му се случи. Гарантирано. Може ќе се појавеше вишок предмети, ама кусок – никако.

И како тоа ги носеле артефактите, па овие по пат се загубиле? Мануелно – рачно, во џебови? Па луѓе божји, нормални ли се овие? Кај нас, едноставно, не може да се случи ниту нормален грабеж на музеј. Онаков, како на филм, или како оние од „Пинк Пантер“ групата, па човек да ужива во спектаклот: сопираат блиндирано комбе, пукаат, фрчат куршуми, обезбедувањето мора да се предаде, има и по некоја жртва, крадците го носат пленот. Или, премостуваат сигурносни системи, успиваат стражари, отвораат сефови ... милина. Тоа е грабеж.

Кај овие нашиве не се знае ништо. Ни кој влегол, ни како влегол, ни дали воопшто влегол, ни што имале, ни што е украдено ... Сега прават списоци! А дали и дома не знаат што имаат? Ако нешто им фали од дома, ќе откријат ли после година – две? Какви дебили! Ама затоа, кога треба да си го прошетаат газот во странство, тоа знаат. Па нека е и Софија, каде во нашиот Културен центар ќе ја „претстават“ највредната збирка на неолитски и енеолитски теракотни фигурици, т.н. праисториски дами. Изложени онака, лефтерно, без каква и да е заштита. Во Културен центар наместо во музеј. Меѓу оној кичерајон на Милош Коџоман. И тоа сето со дозвола и пари и од Министерството ни и од Управата за заштита на културното наследство! Е после – леле мајко!

Ајде натерајте еден сериозен европски музеј (да не одиме подалеку) да изложи вредно археолошко богатство во некаков културен центар од 50 метри квадратни, без обезбедени витрини, без стручен персонал, онака на отворено, каде што секој може да ги допори и, случајно или намерно, да ги уништи експонатите ... Па ние самите им се нудиме на крадците, онака најбезобразно и најидиотски.

Какви се бре овие шарлатани што седат на одговорни места? И како е можно директорот на Музејот на Македонија да не е во притвор, да нема изјава, да не знае што му се случува? И како е можно директорот на Управата за заштита на културното наследство да е сеуште на работа и да соли памет? И како е можно тоа „инспекторчињата“ од Министерството, ама и некој од повисоките „глави“, уште да примаат плата? Апсурдистан – и се' е можно?!

Виновни се Грците, или Римјаните

4.

Значи, човек не смее да излезе од земјава, веднаш се раѓаат нови глупости. Ете, и бројот на украдените предмети од Музејот на Македонија „пораснал“ скоро дупло – од осумдесеттина на 166. Па тие шутраци стварно не знаеле ни што имаат, ни како го имаат тоа што го имаат, ни дали воопшто го имаат, и од кога – го немаат. А со нив заедно и „стручњаците“ во Министерството за (не)култура, сосе „инспекторите“ кои не би умееле да разликуваат ни круша од патлиџан. Ама сите упорно молчат. Се држат до старата – „молчењето е злато“. Е, ама не секогаш, и особено не кога мора да гукнеш. Сакал – нејќел. Зашто за тоа примаш плата. А златото и така ви го однесоа пред нос.

Ама овие стварно мува не ги лази. Па толку ли нема некој да одржи барем еден мал патриотски говор? Онака, за подигање на моралот на нацијата? Па ограбени сме бре луѓе, барем прогласете ден-два на жалост!? Или нема потреба зашто знаете каде се работите? И од кога се таму? Ма барем кога би знаеле, па да си направиме едно убаво филмче. Ем ќе го финансирате, ем ќе го пишувате сценариото. За режисер ви го предлагам човечено од „Утрински весник“ кое се потпишува како режисер и публицист. Абе од кога се упикува, барем нешто да му успее ...!

5.

И, се разбира, тоа што е најинтересно е дека вработените ќе ги носат на полиграф, за да истражат дали некој лаже односно не ја говори вистината. Ако судиме по америчките филмови, полиграфот веќе не е докажен материјал за на суд. Не знам како е кај нас. Ама знам дека полиграфот нема ама баш ништо да им помогне. Зашто, сигурен сум дека барем половина музеј има нешто што сака да го сокрие. Не во врска со оваа наводна кражба, туку - воопшто. И кога ќе ги седнат на таа глупава машина, којзнае што ќе излезе. Ќе затворот половина музеј, а вистинските кабаетлии по правило остануваат недопрени. Надвор.

А ќе ја седнат ли онаа претходна „директорица“, онаа „уметницата“? Или можеби и Лилето на тато Блаже зашто, демек, местото припаѓало на нејзината „партија“? Да не и’ е оставнина од татко и’? Или дедо и’? (Ако некого го бунат наводниците кај зборот партија, нека се јави, ќе му објаснам!).

И дали на тоа машината ќе ги седнат и „стручњаците“ од Министерството? Зашто, без нивно знаење ништо во македонскава култура не се прави. Па ни ова. Впрочем, нели тоа најдобро се покажа и со втората епизода од серијата „Фаланга“?

А всушност, мислам дека сите го знаат крадецот. Само не сакат да кажат, барем не јавно. Формално, тоа ќе биде „некој“, „непознат сторител“, како по обичај. А вистинскиот е само и единствено Министерството за култура. Зашто не си ја врши / вршело работата како што треба! Како што беше и во сиве изминативе години. Се’ крадеше се’ живо, гореше се’ што можеше да изгори, се упропастуваше се’ по список ... ама тие гордо опстојуваа на браникот на нашето културно богатство. За тоа не треба полиграф. (Иако, се ми се чини дека, како и обично, ќе наебе некој чувар, чистачка, во некакво злосторничко здружување ...!).

Додуша, не знам зошто никој објективно не ја разгледува можноста за ангажирање и на некои од оние бројни гатарки, или јасновидки, или како уште се викаат, во текот на истрагата. Па тие ако се добри за на националните телевизии, зошто би биле лоши во полициско – културолошка мисија? Та нели и оној Љубчо имаше една во Владата?

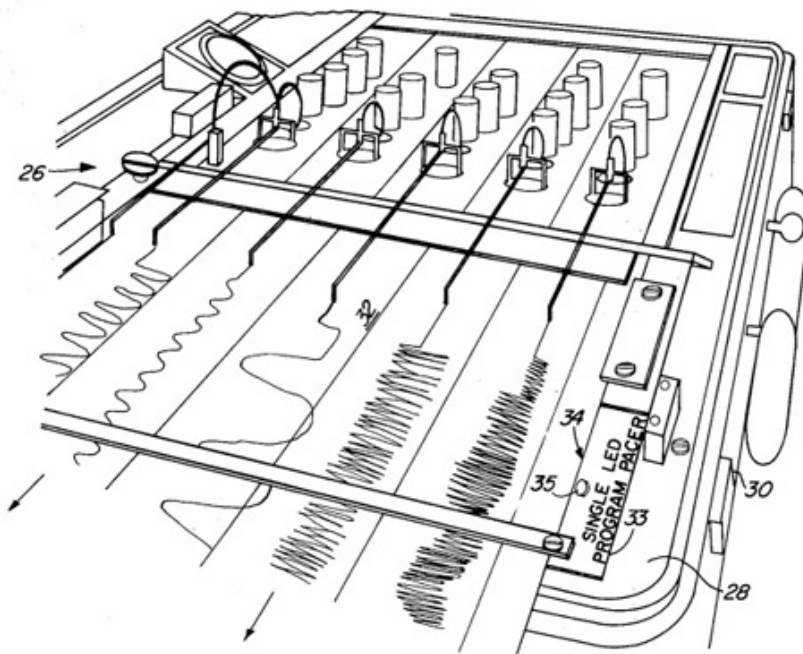
Ама мислам дека нам, всушност, наместо полиграф и јасновидки ни треба еден добар, јак *блесиметар*. Па да мери уздуж и попреко, од министри преку директори и остала боранија. Па да се види „чија мајка црну вуну преде“, што би рекле Србите. Освен ако не прегори од толкав „капацитет“ на будали?!

6.

Останува дилемата што, после ова, ќе биде изложено во новиот Археолошки музеј. Па тоа чудо остана и без врвен ментор – чувениот ни П. Кузман (па човекот го правеше за себе!) – сега останува и без огромен дел од (непроценливата) колекција. Ќе спаднат на две – три безвредни каменчиња, неколку златца како од чоколатца за да замачкаат очи и, разбира се, „чувените“ (?) мумии, неколкуте копиите на вредни експонати (како саркофагот на Ацета!) и слично. И, велат, со дузина нови восочни фигури. Меѓу кои и Аристотел. Во археолошки музеј. Браво. Но, всушност, ние станавме народ кој се задоволува со копии и сега со восочни фигури. Ене ви го цел град. А сега успешно работиме на копија на држава! Секој ден, се' повеќе напредуваме. Во секој поглед. Набргу сите ќе се повосочиме и ископираме.

(А всушност, многу ме интересира како ли ќе личи оној Аристотел? Се кладам дека ќе потсетува на Паскота. Во негово време беше порачуван. Во времето кога се упикуваше до сто и едно, и назад. Освен, ако не наредил да му дадат друг лик? Којзнае, ќе видиме! Јас, лично, би му го дал ликот на Хорхета. Иста мудрост се. Или, во најмала рака, Ацо Станковски звани Сарајлија. И тој е тука, баш наш Аристотелес).

Лисичков вели дека некаде прочитал дека овој наш новопечен Археолошки музеј ќе бил подобро чуван од некогашниот Алкатраз. Којзнае. А и цабе, кога нема да има што да се украде. Стручњаците на време завршиле работа. Инаку, кој ќе краде камен, восочни фигури или не дај боже „мумии“? И каде ќе ги носи? Па не се ни тоа лововите толку мутави. А знаат ли нашиве шутраци како заврши Алкатраз? И дека може Клинт Иствуд да им влезе и излезе во секое време?

7.

Но, замислете вакво нешто да се случело во Лувр. Прво, веќе вториот ден ќе го (с)немаше директорот, третиот ден министерот за култура, а четвртиот ден уште половина влада. А во Јапонија? Ќе течеше крв во потоци од харикири, од чувари до премиер!

Ама ние сме сепак малку. Веќе не' убива бела чума, па не можеме да бараме луѓето да се самоубиваат и заради чест. Или кражба. Мора да си ја сочуваме нацијата на број, дури и по цена на моралот, етиката, честоста, професионалноста, образот ... Не дека во Лувр немало кражби. Имало, ама крадците оделе на гооолемо, право на „Мона Лиза“. Но, тоа било во 1911 година, и кутриот Винченцо Перуѓа сепак бил фатен. Иако, велел дека ја крадел тетка Мона од „патриотски причини“!

И сериозно мислам дека тоа е добар рецепт. Мислам дека кражбата треба да им се залепи на оние никакви Грци, кои вечито ни љубоморат за нешто. Тие сигурно заплеткале прсти и во оваа кражба. Ако не се тие, тогаш се оние стари (а може и новиве) Римјани, кои исто така имаат интерес во оваа кражба. Можеби дел од украдениот материјал е од Римско време? Значи, прво, си го враќаат материјалот назад, и второ, обезбедуваат поголем број туристи кај себе зашто гледаат дека ние стануваме се' поголема конкуренција! Кај нас врие(ло), велат, од туристи да го видат македонсково културно чудо! Има и што да видат!!!

Командна одговорност

8.

Одамна немам прочитано појасна, попрецизна и пообвинувачка изјава. Опозицијата, и другите, може да имат што сакат и како сакат против министерката Јанкуловска, ама таа во „случајот“ (каков еуфемизам!) музеј на македонија (ако некому не му е јасно зошто институцијава е напишана со мали букви, нека се јави, ќе му објаснам!) е повеќе од децидна. Ваква била, онаква била, ова правела, она правела ... ама за „случајов“ таа вели: „Главниот проблем е што се соочивме со прилично лоша состојба од организациски аспект, но и од менаџерски аспект, која довела до ситуација да не постои прецизна евиденција ниту на она што го поседуваат ниту на она што недостига. Работата на овој предмет беше исклучително тешка и се' уште е. Меѓутоа, мобилизирани се сите наши капацитети во насока на откривање што точно таму се случило и поднесување соодветни пријави за лицата за кои ќе се констатира дека се на кој било начин инволвирани во случајот“!

Кој како сака нека каже, ама јас со години немам прочитано подобра дијагноза за состојбите во македонската култура. Сече како со скалпел. Ни Тодоров не може подобро. Овие неколку реченици се слика и прилика, вистинско огледало на нашето (не)културно секојдневие коешто озгора свети со фалшив златен сјај, а под него гнилеж и арамилак. Како старо-новион театар, некогашен „Краљ Александар I“!

Некои, можеби, ќе најдат забелешка дека министерката веќе пресудила во „случајот“, ама – треба ли сите да се правиме слепи шутраци ала Сарајлија и компанија и да трабуѓаме за убавините на уметноста, треба ли баш сите да глумиме дека не го гледаме очебијното и не го слушаме алармантното? Уште ли не гледаат дека се во кал до гуша?

И немам намера детално да ги анализирам зборовите на Јанкуловска. Што би значело „прилично лоша состојба“, што би значело „организациски аспект“ и слично. Но сигурно е дека министерката *свесно* искажа многу нешта. Премногу. Се' она што Министерството за култура „успешно“ го криеше од јавноста дооолги години. Сето она што нивните со шетања потплатени (и преплатени) колпортери (само)наречени новинари не сакаа да ги прашаат во наранчаните интервјуа. Сето она што кришум, ноќе, си го пришепнуваа дури и

оние нивни шутрачиња – сателитчиња, а преку ден пишуваа „колумни“ во нивна слава. Какви морални первертити!

9.

Ќе бидам нескромно и ќе потсетам дека безмалу истите зборови ги напишав пред некој ден, велејќи дека „тие шутраци стварно не знаеле ни што имаат, ни како го имаат тоа што го имаат, ни дали воопшто го имаат, и од кога – го немаат“.

И тоа е првото рамниште коешто г-ѓата Јанкуловска јасно и гласно, и јавно, го искажува. Односно, таа „прилично лоша состојба од организациски аспект, но и од менаџерски аспект“ не сака да алудира туку директно посочува на првата одговорна линија во „случајов“, и не само во него, на оние празноглави персонални решенија наречени директори, што на македонската култура со години некој и’ ги сместува. Свесно или несвесно.

Но, за повеќето од нормалниот народ, и тоа не беше никаква тајна. Освен што сега еден висок државен функционер јавно говори за тоа. Односно, и за ова, јавно, со години, се говореше низ кулоарите, како што впрочем и доликува на дворската камарила. Само малоумници од типот на ... ај ќе се воздржам ... да не ме кара Сарајлија ... значи само малоумници не прифаќаа(т) дека во, првата инстанца, сето ова што ни се случува е резултат на полуписмен народ поставен на раководни места. И уште понеписмен наоколу, за да им аплаудира! Да не се „осеќаат“ неприфатени, туѓи во туѓа средина. Па видете кои ни се директори на музеите. И оние пред нив. Па тие не знаат што е музеј, никогаш не ни знаеле. Тие музејот не го гледаат дури ни како зграда, што вели Барџиева, туку само како фотелја од каде ќе молзат пари. И ќе запослат по некој свој. И точка. И не само во музеите. Целата „култура“ во изминативе години ни е производ на извонредно „стручната“ работа на овие празноглавци кои самобендисано пловат низ топлиот македонски жабурник. И на оние кои им аплаудираат. И на оние кои коленичат пред нив за изложбичка, за претставичка, за ситна паричка, за пет дена Њујорк, за три дена Софија ... Кадровска и стручна политика пар екселанс. Та тоа ли е кадровскиот потенцијал на оваа држава? Луѓе кои не знаат подалеку од носот? Кои прв пат влегле во културна институција, и тоа веднаш како – директори? Но, повторно, наместо да пишуваат за тоа, оние глупчиња – сателитчиња грицкаа ковчиња и „го откриваа“ пенисот на Давид. Е па после, Цацко ни е крив.

10.

Сето претходно пак подразбира, се надевам, некаква натамошна претпоставена вертикална, хиерархиска – да не кажам командна – одговорност којашто логично се надоврзува во „случајот“. Односно, мислам на она второ рамниште кое подзаскриено „се чита“ кај министерката, а се препознава кај партиите како главни лиферант на овие „кадри“. И повторно, ќе ја седнат ли на фамозниот полиграф и Лилето на тато Блаже, чија што „партија“ била венчана со директорското место во музејот на македонија (ако некому не му е јасно зошто институцијава е напишана со мали букви, нека се јави, ќе му објаснам!)? И од каде тоа, и од кога, таа персона има врска со културата? Ќе ги повика ли некој на морална, политичка и хиерархиска одговорност тие политичари кои не’ усреќија со такви „кадри“? Зашто, има ли некој повиновен од нив? Објективно гледано, на директорчињата дури и можеме да им ја релативизираме одговорноста – толку им фаќа(л) умот - ама оние што ни ги наметнале, ни ги тутнале како мноогу способни, оние што дебело се платени со народни пари? Не треба ли и во таа (зелена) грмушка да се бара зајчето? Или, ќе се вадат дека нивните кадри преку ноќ се промениле? Биле умни, стручни, чесни ... ама наеднаш се исчурчиле!? Види богати. Такви приказни повеќе не поминуваат ни во Гологузица.

Третиот пак битен круг во вертикалата се управните одбори на овие институции, за коишто, повторно, никој не (сака да) говори. Ако партиите беа одговорни за директорите, кој е одговорен за управните одбори во чијашто надлежност е токму *корекцијата* на глупостите на директорите? Ама што фајда кога, најчесто, во управните одбори дремат или пензионери или персони кои појма немаат зошто се таму. Само да се добива некоја паричка. Да капе. А што и како се прави во институцијата – ги заболете, да простите. Па побарајте информации кој се' седи во нашите управни одбори. Во МСУ, во Националната галерија, во музејот на македонија ... И сите со амин од главниот ментор – Министерството за култура!

11.

Конечно, повторно, на површина излезе главниот фактор за ваквите состојби во македонската култура, државниот орган директно надлежен за таа „прилично лоша состојба од организациски аспект, но и од менаџерски аспект, која довела до ситуација да не постои прецизна евиденција ниту на она што го поседуваат ниту на она што недостига“, а којашто ја потенцира Јанкуловска. Зашто, токму во описот и пописот на тој државен орган е, помеѓу другото, следењето и анализирањето на состојбите во култура (што ќе рече и во музеите) и предлагањето мерки за нивен развој и унапредување. Вака ли ги развиваат и унапредуваат?

Токму во описот и пописот на тој државен орган стои дека ги врши работите во заштитата на културното наследство. Токму во описот и пописот на тој државен орган стои дека ги врши работите во надзорот од негова надлежност.

Е па, што и кого следел и анализираше овој орган? Е' ли музејот на македонија дел од културата или не е? Е' ли музејот на македонија дел од музејската мрежа во Македонија или не е? Вршел ли некој таму некаков надзор или не вршел? Кога последен пат? Што открил надзорот? И дали воопшто нешто открил? Премногу прашања без одговор. Премногу прашања без резултат. Односно резултатот го имаме: 166 украдени предмети! И – никому ништо? Министерството е чисто?

А што тогаш работат тие персони таму? Примаат плата – за што? Да дремат на работа, да шетаат низ град или, ако даде господ, да си ги прошетаат газовите малку во странство? (Стално се заборавам со вакви изрази, ќе ме кара Сарајлија! Ама, одговараат за состојбите. Па и за него. Целосно. Каков морон!!!). И што ли мудруваат таму тие 200 вработени, од сите можни „профили“, почнувајќи од земјоделци, манекени, неписмени уметници ... па надале? Се' има, само култура нема!

Ако постои некаква хиерархиска одговорност, ако постои некаква вертикала во одлучувањата, ако постои некаква морална и политичка одговорност, ако постои некаква – каква и да е' – командна одговорност, овие се самиот врв на скалилото. On the very top! И – ќе има ли некаква разврска?

Или, можеби, ќе се дрзне, повторно, некоја шефица на кабинет или некоја друга „стручна“ попишуља да и' с'ржи на министерката Јанкуловска, како неодамна на Ориѓански, дека тие не се полиција, дека тие не бркаат крадци, дека тие не одговараат за се' и сешто, дека тие ова или она? Е баш би сакал тоа да го видам!

(14/26 ноември 2013)

ПАРК НА ГЛУПОСТА

1.

Го читам Коле Манев во „Дневник“ и се чудам. А всушност (божем) и тој се чуди. Се прашува „која е причината што ликовната дејност е толку заборавена и запоставена, се разбира, ако ги исклучиме изработените скулптури во рамките на проектот 'Скопје 2014' ...“. За него тој кичерај е – ликовна дејност? Машала, Манев. Но тоа не ми е поентата. Зашто, веднаш потоа, Коле Манев, велејќи дека многу нешта ни недостасуваат во ликовната проблематика, особено го потенцира „немањето институција национална галерија“ (sic!).

Е сега, јес да господинот Манев е веќе во поодминати години, ама очигледно умот добро го служи штом пишува колумни. Потоа, знам дека ние таква институција што се вика Национална галерија на Македонија *имаме* зашто јас сум бил прв директор на таа институција и денес, сеуште, таму добивам плата! И понатаму, знам дека г-динот Манев знае дека едно негово (одлично и емотивно) дело – портрет на мајка му, со селото Бапчор во позадина – е дел од постојаната поставка во таа институција што се вика Национална галерија на Македонија!

Та оттука, да не сака нешто друго да каже Коле Манев? Ама, некако, во завиена форма?

2.

Како и да е', само неколку страници понатаму, истиот весник објави информација дека, по повод т.н. Ден на дрвото, токму во таа (непостоечка?) Национална галерија на Македонија, ќе биде „воспоставен“ (така вели весникот!) Парк на уметноста! Јас не сум стручњак за „воспоставување“ на нештата, ама бидејќи се работи за парк, плус на Денот на дрвото, иако во таа институција земам плата и ми беше наложено да бидам присутен (не знаејќи зошто и како!), од весникот разбрав дека нешто ќе се сади. Но, ако е Парк на уметноста, нели треба да се „садат“ уметнички дела зашто, дури и како метафора, дрвата не се и не можат да бидат – уметност. Или можат? Не знаејќи за што се работи и зошто сум повикан, а читајќи го текстот во весникот, се' си мислев дека ние дента или ќе (вос)поставуваме скулптури во земја, или можеби ќе ги закопуваме – за некоја иднина, кој ги најде, ги најде – или по тоа околните дрвја ќе закачине некоја изложбичка, како што често правиме во објектите на НГМ, итн.

По логиката дека кај нас, денес, се' е можно, изгледа дека не бев во право. Поточно, во Даут пашин амам – местото посочено во весникот како вистинската локација – човек можеше и лично да се увери дека ние навистина под уметност денес подразбираме дрвја. Во случајов – зимзелени. Засадени, се разбира, или спремни за садење. Ама, повторно, дрвјата не ги садеа кустоси односно куратори (како што ужива секоја шушумига денес да се нарекува) туку, мање – више, тоа го правеше такозвано техничко особље. Па ако е уметност, та дури и да е дрво, не треба ли тука да се ангажираат малку тоа кустосите, си велам? Божем стручни се? Ако нивните „стручни“ раце не фатат барем малку, од уметноста нема да има ни „у“.

И се мислам, оваа ли Национална галерија не ја знае Коле Манев, оваа што сади дрвца и ги нарекува – уметност? Ако е така, во право е. Да не сме и ние примени во „Македонски шуми“ на оној неодамнешен конкурс, а јас да не сум знаел?

3.

Но кога човек малку посериозно ќе прочита (во весникот, се разбира) што всушност „стручњаците“ сакале да кажат, гледа дека ѓаволот ја однел некаде шегата и дека овде станува збоер за сериозна дијагноза. Зашто, ни мање ни више, весникот не' информира дека ние, Националната галерија на Македонија, таму – значи во дворот на Даут пашин

амам – со цели 20 дрвца сме „воспоставиле“ парк на уметноста, нешто слично на перформансот на Јозеф Бојс и неговите 7.000 дабови дрвја, или мировните пораки во вид на дабови садници на Џон Ленон и Јоко Оно ... па слично дури и со „ленд-арт инсталацијата“ (така барем, можеби нагалено, ја викаат „стручњациве“) со жалнине врби во Вардар на Искра. Мама миа!

И сега, малку е и Коле Манев, малку се и стотина маневци, да ни кажат дека ние навистина немаме национална галерија. Кога може цела една институција да има такво кратко паметење и да тргне по умот на едно недораснато штипско селанче кое намислило да изигрува Бојс или Ленон, за што тогаш правиме муабет? И сум рекол, и пак ќе кажам: не е компјутер за секого, уште помалку Интернет. Зашто кога некои ќе земат да сурфаат, сериозни бранови им се креваат во мозочињата. И мислат се' што лета – се јаде. И мислат се' што некој направил, ќе направат и тие. Со дваесетина дрвца ќе станат Бојс и Ленон, можеби Искричка ...? Еден ден ќе им текне да направат и атомска бомба, за да личат на Опенхајмер!

4.

Но, кај нас најмалку е проблемот во дваесетина злоупотребени дрвца и еден недоразвиен ум кој живее на Интернет. Кај нас е проблемот во болните институции, во божем стручните луѓе без ум и разум, и интегритет, во луѓето без свое јас, во поединците спремни да аплаудираат на секоја будалаштина како она докторине околу министерон за здравство! Кај нас е проблемот во колпортерите кои себеси се нарекуваат новинари и пренесуваат секоја идиотштина добиена од болните институции. Кај нас се проблем стручните здруженија / асоцијации приватизирани до зла бога и одамна залегнати во длабок зимски сон. Кај нас веќе е проблем ... се'!

Фамозниот „Парк на уметноста“

А овие недоразвиените не се либат да злоупотребат се' што ќе им падне под рака. Дури и дрвцата. Па и навистина сериозни уметнички потфати како оној на Бојс. Па – и цели институции, кога има кој да тргне по нив. И не ме чуди што одделни персони не знаат дека уште пред 12-13 години, на истиот простор во дворот во Даут пашин амам, беше „воспоставен“ Парк на скулптури, со план, со хортикултурни решенија ... За истиот (сериозен) Парк на скулптури беа (за жал) позајмени и сериозни дела од Петар Хаџи Бошков, Драган Попоски – Дада, Стефан Маневски, Боро Митриќески ... На тој ист простор, во 2007 година, беа засадени и три дрвја од проектот „Бегалци“ на Славица Јанешлиева, за кои тоа „стручните“ куратори на Националната галерија умираа од смеење, посебно кога беше побарано за дрвцата да се постави и легенда, со сите вообичаени податоци. За жал, од многу грижа и стручност на „стручњаците“, две дрвца се исушија, а за состојбата на скулптурите, повторно за жал, и за да не опишувам, заинтересираните нека отидат да ги видат! Имаат и што да видат. Така ние се грижиме за уметничките дела! Тешко им е, дури, да стават кило-две заштитен премаз врз скулптурата на Дада, која просто гние во дворот!

И затоа не ме чуди што недоразвиени „куратори“ немаат појма што се случувало овде пред деценија и кусур. Иако би морале да знаат. Или некој би требал да им каже, наместо што застанале заедно да садат дрвца и „воспоставуват“ Парк на глупоста. Та малку ли ги имаме? Имаме Центар на глупоста, имаме периферија на глупоста, уште овој Парк ли ни фалеше! Глупост на сите рамништа и во сите форми и облици!!!

(29 ноември 2013)

Драган Попоски - Дада

МОРЕЕЕ, АРАМИИ!

1.

Секој поим, ако е сериозен, барем во македонскиот јазик, има многу варијанти и варијации, безмалу цела лепеза, во зависност од контекстот, ситуацијата, случката ... На пример поимот глупак може да има едно чудо варијации (еквивалентно на бројот на глупаците кај нас), секоја со деликатно различно значење, со финеси што му се откриваат само на добриот читател. Па така, во дадени контексти, исто или слично значење може да има и зборот шутрак или шутраче (за помал шутрак, не како оној ... да не кажам кој!); потоа зборот шапшал, па абдал (нешто слично на будала, ама со финеси), токмак, тупак, тупамарос, акмак (слично на абдал), фон, завеан, шлакнат ... Некој лингвист сигурно ќе допише уште којзнае колку. И тоа е вистинско богатство на јазикот. Да кажеш некому дека е глуп на едно чудо начини, со варијации на тема. Убавина.

2.

Истото важи и за (кај нас) се' поактуелниот збор крадец. Зборот крадец веќе никој и не го употребува, освен во исклучителни случаи, за некакви поситни прекршоци од тој тип – демек украде еден леб и литро млеко, од немајкаде – и со тој збор ги честиме обично оние кои не можеме да ги сместиме во другите категории. Лесна категорија. Но, на пример *лопов* звучи доста посериозно и по малку влева страв. А има уште едно чудо други. На пример *џебџија* карактеризира специфичен тип на крадец, оној што оперира безмалу исклучиво низ туѓи џебови. Но и тие се, уствари, веќе застарена категорија. Кој денес има пари во џебот? Нема што да џепарат!

Затоа пак, интересен е зборот *ајдук*, како стара варијанта на крадец. Само не знам зошто овој збор се трансформирал во така лоша варијанта, крадачка, кога нашите ајдучки чети сме ги учеле како нешто позитивно? Потоа, *бандит* (што е увезена англосаксонска варијанта), па *тат* (не од ТАТ, туку од крстословки), па *лева рака десен џеб* (што повторно е подваријанта, во случајов опасна, на џебџија), па можеби *неранимајко* (иако тоа е некаков деминутив), особено *апаш* (не знам дали доаѓа од Апачи?) ... итн.

Но, за мене, за мојот речник, зборот *арамија* како да ги обединува сите други. Арамијата е вистински шампион на крадците, на апашите, на џебџиите, ги има карактеристиките од сите нив заедно, и повеќе, надминува се' што можете дури и да замислите во тој „занает“. За него нема дефиниција, нема опис, нема само една карактеристика. Тој е крал на крадците, најдолното суштество на човечката скала, од него се срамат дури и оние ситни лопови, бандити и остала братија. Зашто арамијата е спремен на се': ќе ви брцне рака во џеб, ќе ви украде новчаник од палто, ќе обие аутомат за пари, ќе ограби банка, ќе изврши вооружен грабеж ... ќе направи се' за да дојде до пари. И не е важно чии се парите и не е важно дали воопшто му требаат баш толку пари. Колку повеќе, толку подобро, вели тој, или таа!

3.

Арамијата како најдолен можен човечки вид, по правило успева да се инфилтрира секаде зашто нема ни физички ниту други особени карактеристики по кои би го препознале. Тој, едноставно, е – арамија, и може да се појави секаде, во секаков облик. Не носи маска, такозвана фантомка, нема оружје, често но не задолжително е во модерен костум, со актен чанта итн. Односно, прилагодлив е според приликите. Чиста мимикрија. Омилена му е политичката сцена, зашто таму најлесно се крие. Ги има премногу како него, па ептен добро може да се сокрие. Нема шанси да го видите! *Chameleonus Macedonikus!*

Арамијата умее да се приспособи на сите услови. И да чека. Ама кога ќе дочека – плаче мајка! На се'. Сакате осум милиони евра, сакате осумдесет, за него е сеедно. Што е право, не сака премногу да си ги валка рацете. Тоа го прави само на почетокот на кариерата, додека да стекне (само)доверба. Потоа, ужива во тендери. Тие му се хит рекреација. Додека кажеш пиксла – отишле осум милиони. Евра, се разбира. Толку успеале да откријат. А којзнае колку се. Ќе се види кога келнерот ќе дојде со сметката. Или шумарот со пушката.

4.

Оттука, не сум многу убеден дека ќе ги најдеме нашиве арамии. Мислам на оние во Центар. Со осумте или господ знае колку милиони евра. Зашто нема ни келнер, а богами шумарот се загубил во сопствената шума. Иако Жерновски се труди да биде добар келнер, ама не му ги признаваат сметките. Бараат Oberkellner! Ама тој обекелнер не се одзива(л) на името Жерновски туку, велат, на некое друго. Ама никој не кажува на кое, но сеедно, и така го нема никаде. Не може ни шумарот да го најде.

Иако, всушност, не ни треба ни келнер, ни обекелнер, не ни треба ни Жерновски ниту оној непознатион, зашто се' е толку јасно и транспарентно, што појасно не може ни да биде. И сите ги знаат арамиите. По име и презиме. И по количината на пленот. И што тука има некој да се дума?

И, нормално, сите велат дека се невини. Па тоа го говорат 99% од луѓето во затворите. Така барем велат во филмовите. А јас на филмови им верувам. Како на оној на Даркота Митревски за „Macedonia Timeless“ (читај „Скопје 2014“), за којшто сега добил цееела една награда во Баку, Азербејџан. Јеботе! Ама, што ти е филм. Како по обичај, нема врска со реалноста. Таму не се говори за осум милиони евра. А сепак, човеков и претходно си беше награден, само со наши пари за „Трето полувреме“. И за добро завршена работа. Па си ојде во Америките, од таму да ни соли памет. Абе, како си ги редат работите! А шумарот го нема, па го нема.(Да не се загубил помеѓу оние 50-тина милиони новозасадени дрвца?).

5.

Да се вратам на невините. Јас им верувам. Тие едноставно биле всисани во таква арамиска машина, не биле ни свесни. Или биле?

Жерновски вели дека се виновни вработените во Општина „Центар“. Кои? Чуварот и чистачката, тие ли ги потпишувале тендерите, ги префрлувале парите? А градоначалникот, што правел, шетал низ Фиренца? Со кого? И тоа остана нерасчистено.

Додуша, само уметничката вели дека „почиста од неа нема“. Другите – молчат! И човек мора да и' верува. Да ти исплати некој милион и половина евра и да ти рече ај сега бркај работа е чисто како солза. Тоа као да ти било вообичаена работа последниве години кај нас. Иако нешто не штима во математиките што таа ги прави. Зашто, за лавовите кај Ацета таа вели: „Трошоците за еден лав од 2.5 метри изнесуваат 15.000 евра од кој за мене за авторски хонорар се 1.500 евра. Вкупно за двата лава имам земено 3.000 евра авторски хонорар“. Ама после, кај Филип односно кај истите лавови, само за 1 метар повисоки, се случува нешто чудно, односно: „За двата лава по 3.5 метри хонорарот изнесуваше 34.000 евра, што значи еден лав е 17.000 евра“. Е па сега, колку е всушност хонорарот за еден лав, 1.500 евра или 17.000 евра? И како тоа нашиве пресметуваат хонорари, по парче, по кило, по цртка ...? Ама сеедно, и тоа влегува во доменот на познатите (и јавно прифатени) македонски уметнички слободи и интерпретации! Како кај Станковски алиас Сарајлија, кога безочно лаже. И башка, на кој уметник му оди математика? А тука требало да се справува со цели 1.5 милиони евра!

6.

И на крај, како по обичај, главната улога во сево ова, ја игра нашено Министерство за култура. Па тоа ти делело милиони (евра, се разбира) „капом и шаком“. И не ги интересирало каде и како се трошат. Важно да се потрошат. Не дај боже да остане некое евро во касата. Тодоровиќ фактурирал, овие исплаќале. А уметниците изигрувале сметководствени фирми. Исплаќале евра и собирале фискални сметки. Иако не им требаат, никој не им ги бара. И самите себеси си исплаќале авторски хонорари. Милина. И затоа секогаш ми биле сумњиви некои „уметници“. Па тие всушност ти биле – сметководители! Подобро им оди тоа од уметноста.

Па после не' чудат оние 166 парчиња златен накит од музејот на македонија! Колку може да чинат тие (божем) непроценливи нешта? Илјада евра парче, две ... ? Пута 166 тоа му доаѓа 332.000 евра. Ај нека бидат 500.000 евра, куќа (односно Министерство) части! Што е тоа спрема 8 милиони? Кој ти гледа ситнурии.

А всушност, да не е смешно, ќе беше трагично. Можеби и за тоа го возобновија театарон „Краљ Александар I Караѓорѓевиќ“, за да се играат вакви комедии? Ама ова не е ни кралска ујдурма. Ова вреди и за крал и за цар! Како и да е', ваквите арамиски претстави изгледа ни стануваат секојдневие. Можеби и тоа ќе привлече нов бран туристи, како што смета едно шутраче во „Утрински“!? Но, за таа супер-тема во следната прилика.

(02 декември 2013)

МОРЕЕЕ, АПАШЕ!

1.

По се изгледа, барем според одделни добронамерни укажувања, дека должам извинување на сите арамии кои се нашле засегнати со минатиот запис. Луѓе ми кажуваат дека арамиите всушност биле мали деца, безмалу првачиња или сосема невини душички во однос на – апашите. И тоа оние со акцент на второто „а“, а во множина со „е“ наместо „и“. Апаше! Тие ти биле вистинскиот крем на лоповлукот, или бандитизмот, овде на Балканите. Та тие ти брцале не една туку три раце во туѓ џеб, можеле да украдат цицалче од градите на мајката, јагне уште неродено, јајце под кокошка, мед директно од пчеларникот. Што ќе рече, нашиве од Центар да ти биле апаше, а не арамии. Арамии за нив да ти било – комплимент! Зашто, апашето се професори на сите останати категории бандити, особено на арамиите. Тие всушност крадат заради крадење. Крадат се', од игла до локомотива!

А за оние кои не веруваат, проверив и на седниците на Собранието. Токму така се нарекуваат меѓу себе. Само што во нашиов „случај“, односно во кражбата на векот во Општина „Центар“, вели (вториот) Извештај, станувало збор за еден вид посософистицирана апашана, онаа со „уметнички“ происход.

2.

Спомнатиот (втор) Извештај за кражбата на векот сосема точно го определува нивниот карактер. До цртка, или до последното влакно на главата. Или – до последниот грам вградена бронза! Па таму ти има цел апашки учебник, дајцестиран, инстант, со кратко упатство за употреба. Не дека на овие во Центар упатство им треба(ло), ама да се најде, за новите млади кадри.

Па така, апашиве работеле баш – апашки. За нив не важеле ни закони ни прописи, ни постапки ни процедури, ни образ ни чест. Кај нив немало ни сметка ни пресметка, ни пазарност ни логика, само општа дрпачина. Се' одело ѓутуре, од око, како ним им одговарало, посебно зашто немало ни отчет ни контрола. А и да имало, пак таму седеле некои други апаше (со акцент на второто „а“)! Тие, се разбира, мислеле дека се' ќе се затскрие зад превезот на „уметничкото“, без оглед на меркантилноста, лукративноста односно најбезочната злоупотреба на поимот уметност и уметничко. Безобразието и дрскоста, велат, оделе дотаму да се наплатувало изнајмување на простор три пати поскапо од нормалните цени, во пресметките се калкулирал дури и алатот што скулпторот (оној „еминентниот“!) требал да го набави, се наткачувале количини (килограми) и должини (метри), се фактурирал веројатно и воздухот што го дишеле за време на изработката на кичерајот. Без око да им трепне. И Општината сето тоа го аминувала и го испраќала на исплата во Министерството. Човек ќе се запраша дали според истите „принципи“ стопанисуваат и дома, или во оној „Тинекс“?

Да купуваат од најскапото иако има двократно поевтино, да не гледаат што и како плаќаат, и зошто, да не ги проверуваат сметките ...? И дали барем малку ги гризе совеста? Ако воопшто некогаш ја имале? Но, нејзиното височество парата се престори во главна икона на нивната неморална религија, денес претставена како конзервативна. Што ли тука има конзервативно, би го прашал она „филозофон“ што креваше рака за апашлаков? Наместо на квалитетот тие се воодушевуваат на апашаната, наместо на професионализмот му се клањаат на шарлатанството, а честа за нив е еднаква на минхаузенштина!

3.

За воља на вистината, нововремениов апашлак не е од вчера. Кај нас е познат уште од почетокот на транзицијата. Расадник сме на апаше, од секаков вид. Двојносуратни сељанчиња со апашлак станаа џезери, шарлатани без професија се наметнаа како организатори и менаџери (што ли менаџираат, туѓи пари?), уличари - апаше се прешалтуваа и станаа новинари, молери станаа сликари ... па после се чудиме зошто сме на ова дереџе. И сите инсталирани апашки „кадри“ од почетокот на деведесеттите, успешно продолжија да опстојуваат. До денес. Со сите министри се на п.м., јазикот им лепи кога говорат со нив, а рацете уште повеќе. Сега дури седат и во министерски совети, низ разни комисији, делат ум што го немаат. Апашки систем за сва времена! Сабајле свршават на „барок“, навечер се преоблекуваат во авангардисти и џезери. Постмодерна апашана. Апашлакот ни стана начин на живот, малтене државна професија, некои изградија цел (квази)вредносен систем врз марифетлукот на пикање рака во туѓ џеб. Една бараба ме убедува дека не земала ни денар државна плата - а јас, еве, како задњи морон живеам од неа - ама ги заборава милионите државни субвенции темелени на апашлак што секоја година ги врти низ рацете! Па не сме сите создадени за апашлак бе, сељачино!

4.

Не дека сите центарски (божемни) небулози а всушност ординарен апашлак нема некогаш да се расчистат. И те како! И не само тие. Зарем ќе остане сокриено зошто некој избирал (неовластени) фондерији за дупло поголеми пари од домашните? Зарем „уметниците“ навистина мислат дека ќе ги прошверцуваат засекогаш тие милиони преплатени евра и образот изгубен засекогаш? Зарем надуените ко цепелин сметки туку-така ќе исчезнат? Некој, некогаш, веројатно ќе се заинтересира за нив. Е па, вредеше ли, ќе праша некој? Којзнае, тие си знаат. Но уметност никогаш не се создавала со лаги и превари. Дури ни кај нас. Не се создавала ни со апашлак. Ни „делата“ не станале подобри од толку пари, ниту пак некој сериозен ги смета за уметност. Што ако оној „рокококо“ артист допишал неколку метри релјеф и се збогатил за не-знам-колку евра? Да не станаа тоа лево-лавовите малку подобри? Не, исто ѓубре. Или оној што му купиле алат со државни пари? А ги погледнал ли некој на што личат оние такозвани скулптури - Олимпија со Ацета, Аце со Олимпија и така натаму - позеленети и побелени од срам? После само пет-шест месеци? Оттука, потребни се многу повеќе, и поумни, стручњаци од нашиве новинари да ни кажат кое е, навистина, „најдобро скулпторско име на Балканот“. Тие работи не се решаваат по телевизии и во весници. И токму во тоа е проблемот што нашата велеуметничка смета дека „за првпат во историјата македонските уметници имаат шанса да ги докажат способностите“! Да, првпат во македонската историја се појавуваат вака теледиригирани и неписмени „уметници“. И толку (пре)платени. Оние другине сметаа дека е чест да се работи и создава за македонската култура и држава. Овие сметаат дека честа е во парите. Различни аршини! (Затоа, Сарајлија, наместо она тртљање за Дирер, Микеланџело, Рубенс ... па за чест и чесност, коишто за тебе се целосно непознати поими ... ајде гукни збор-два за „најдобриве“ скулптори на Балканот, за можностите македонскиот уметник за првпат „слободно“ да се изрази и покаже што знае!).

И кога веќе во јавноста се покренува прашањето дали копијата на Августинчиќ (на споменикот на Тито) е подобра од нашиве оригинали, одговорот секогаш и безрезервно е - да! Зашто и копијата на уметничко дело (а во случајов станува збор за ремек дело!) е по правило повредна од кичот. Особено од кичот што е исто така (одвратна) копија на одделни уметнички дела, на што до сега многу пати било укажано. И токму заради тоа нашиов кич, без оглед колку и како е (пре)платен, нема да остане таму каде што е. Времето ќе го збрише. И некои нови млади умни деца.

((05 декември 2013))

ШАМПИОНИ И ГЛУВЦИ

1.

Искрено, ме заинтригира неодамнешното телевизиско рангирање на нашиве „уметници“ како најдобри на Балканите. Извонреден потег, и актуелен. И сеопфатен, зашто ако „корифејот“ (според заработката) е најдобар, тогаш и сите други се меѓу првенците. Само, не сум сигурен дали е ова продолжението на оној нов вредносен систем што (некако тивко, дури нечујно) бил воспоставен во Македонија, како што тврдеа партизанкана и оној „аналитичарон“ во „Нова Македонија“? И редица други „аналитичари“ и „филозофи“ од секаква (најчесто маалска) провиниенција. А ние не сме знаеле.

Веројатно е', зашто ако тие тоа го пропагираат во весник, телевизиие им се секогаш барем достоин пандан. Работат координирано. Заради гласноста. Повеќето луѓе гледаат телевизија и полесно ќе се запознаат со новиот „систем“ на вредности. Особено овој – уметничкиов. Па и културниот, ако сакате. Еве, прогласија и нови носители на национални пензии. „Вредностите“ се очигледни, да не речам очебијни. И системот.

Од друга страна, ако нашиве медиуми се толку ербапи и толку потковани во секој поглед (еве, сега, и во уметноста), тогаш навистина не гледам причина од постоењето на какви и да се други механизми, репери, контроли, филтери, процедури ... за прогласување на вистините во земјава. Треба само да се гледаат и слушаат гласноговорниците на единствената можна (сега и уметничка) вистина и така да се постапува. Дури, би рекол, не ни требаат ни избори. Тоа се цабе фрлени пари. Овие нека прогласат кој е најдобар според нивниот вредносен систем и мирна бачка! И сите ќе се придржуваме до тоа.

2.

Лично, верувам дека тие би уживале во тоа. И, некако, како да го посакуваат. Еееј, колку би биле важни. Што ќе кажат тие – закон! Милина.

Од друга страна, мислам дека и ова е дел од нашата вкупна стратегија да покажеме дека сме најбољи во се'. На сите можни светски листи сме на прво место, или барем меѓу првите – сакаш инвестиции, сакаш среќа, сакаш богатство, сакаш кражба и корупција (пардон, тоа не спаѓа тука), сакаш реформи – така што мора нешто да направиме и за уметноста. За културата веќе направивме, тука сме неприкосновени, за спортот исто (нели стратешки го пративме Перо Антиќ во САД да игра за Македонија?), ама во уметноста стоевме / стоиме малку килаво. Без оглед што на Биеналето во Венеција секогаш постигнува(в)ме невидени успеси и цел свет говореше за нас. Како за оние глумцине. Башка, не може Станковски алиас Сарајлија сам да постигне да ги возвишува нашите уметнички „концепти“ и „потфати“, или она човечено – упикувач што се потпишува како „режисер и публицист“. Малку се и тоа спотовите ала Лени Рифенштал што освојуваат награди во Азербејџан (без намера за какво и да е' потценување!), кои не' убедуваат во каква убавина живееме. Треба ударно, гласноговорнички да го увериме народот дека, конечно, стигнавме до првите места и во уметноста. Така ќе се заокружи нашиот шампионски од!

3.

И верувам дека многумина се подготвени сето ова да го проголтаат како уште една вистина во низот. А зошто да не, кога голтнаа и поголеми „вистини“? Особено оние што им ги сервираат весниците и телевизиите, плус „аналитичарите“. Гладен народ голта се'! Кога нема храна, голта пропаганда. Дури и (нај)црна. Така преживува. Некогаш ни корења не се потребни.

И јас би бил подготвен да поверувам. Би бил подготвен да поверувам дека сме богати зашто навистина има такви, ги гледам; би бил подготвен да поверувам дека сме среќни

зашто и нив секојдневно ги гледам на Камениот мост; би поверувал и дека сме реформатори зашто ги гледам реформите на дело, без оглед какви се. Ама, ги гледам и „најдобриве уметници на Балканот“. Поточно, им ги гледам „делата“. Е тука нема лага. Најбољи сме! Ако ништо друго, тогаш според димензиите на „делата“, според неукоста на нивните творци, според алаш-веришот или алаш-аплакот, според глупоста, според компетентноста на оценувачите ... според се'!

И кога на тоа реформски ќе се надгради клучната „мисла“ дека, всушност, македонските уметници до сега немале можност да ги изразат своите творечки способности туку, ете, морала да се чека оваа генерација торковци, пардон „творци“, сликата однадеж станува целосна. Недостасува уште по некој од главните актери, ама за нив малку подолу.

4.

Ко за белџа, пред некоја вечер бев на изложбата „Остен биенале“ и се' ме „јадеше“ чувството дека таму ќе ги видам и овие новиве торковци, пардон „творци“. Се' ми се чинеше дека преку ноќ се примени и во МАНУ, зашто најдобрите на Балканите тоа би го заслужувале. Се зачудив, признавам, кога ги немаше, дури ниту како посетители. А таму и претседателот на Парламентот. Па тие обично одат заедно со власта?! Но, всушност, знам дека тие не ни одат на изложби. Не оделе ни на сопствените, зашто ги немале. Нула, празно, луѓе без биографија. А најбољи?!

Од друга страна, гранд при на изложбата добива Гиче Чемерски! Човек - Уметност, творец просто вграден во самата ДНК на македонската ликовна уметност. Со стотици изложби во земјата и во странство. Е тој, според нашиве новооценувачи, не ти бил меѓу најдобрите на Балканот. Ни Хаџи Бошков, на пример, ни Танас Луловски, ни Петар Мазев, ниту Душан Перчинков ... Ама ова торковците се. Сите до еден. Све бољи до бољега. Со рахитични или лево лавови, со волови директно импортирани од Wall Street, со луѓе – дрвја, со сериозни македонски дејци седнати ко дечиња на кујнски столчиња среде центарот на градот, со расприкажани приказни како Олимпија го родила Ацета и го доела безмалу до 6 години (зашто детето прикажано во таа приказна има барем толку години!), со Триумфални порти со машински режани релјефи, со Карев со киклопска главурда, со ... што не! Е во тоа сме навистина најбољи. На Балканите тоа никој друг не би си го дозволил! Не би смеел ниту да го помисли, а камо ли да го направи. Со државни пари, плус хонорари!

Дури, очекувам, во догледно време да биде (барем) лустрирана целата онаа генерација која со години ја верглавме како пресвртничка, како генерација што ја внесе Македонија на голема врата во Европската уметност, онаа генерација која сеуште ја изложуваме на историските изложби, онаа генерација со којашто ги лажевме децата и македонската публика. Најмалку лустрирана, ако не и избришана од сите книги и каталози, од архивите на ДЛУМ и институциите, зашто всушност тие се оние кои ги спречувале торковците, пардон „творци“, да се искажат. Уметнички. Е ама денес, кога сеуште живите претставници на тие генерации се веќе во поодминати години, кога не можат сите како Гиче сеуште да творат, кога никој не ги ни спомнува – освен во ретки случаи како овој со „Остен Биеналето“ – младиве торковци можат да цутат. Како цветови од тикви!

5.

Ама, по којзнае кој пат, „најбољиве“ ни се најмал проблем. Па и тоа новооценувачите со „1-“ по уметност. А ни по другите предмети не се покажаа подобри. Но, тие од тоа не можат да избегат, таква им е генетиката. Не се проблем ни она пушачине (како што со право ги нарекува еден колумнист) зашто и тие, сепак, мора некако да преживеат. Иако, во принцип, од пушење главно се умира. Физички, ама и морално.

Но, кога и да помислам на новопечениве „шампиони“ – а не можеш да не помислиш зашто се распслале низ цел град, окупирале се' што можело да се окупира ко бугарскине фашисти во 1941 година – се' ми се чини дека тие не ни се најголемото зло во уметноста. Тие, кутрите, толку знаеле и толку можеле. Гревчиња. Ама, повешти и попрофесионални се во броењето евра. А и мобилни се. Нивниот кич-отпад може да се рециклира. Некогаш. Но, се' ми се чини дека поголем проблем ни се оние октроиранине „стручњаџи“ кои во вакви и слични ситуации, по правило, „мудро“ молчат. Ним им е под честа да се занимаваат со такви ежедневни и прозаични ситуации, нели. На пример, „професорон“ со најголем број книги, ни да гукне. Да не спрема книга и за торковциве, пардон „творциве“? Да им подготви биографии, за во иднина? Или оние „стручњаџине“ од МСУ, бивши и актуелни, толку беа смели во минатото, жареа и палеа, глави летаа? Сега, мањи од макова зрна, што би рекле Србите. Или оние од АИКА, можеби од ИКОМ, имаат нешто да кажат? А успанине убавици, пардон професори, на ФЛУ? Не, се разбира. Сите тие се престоиле според новите правила, кој во пушачи, кој во ракоплескачи, некој во експрес патриоти ... ги има секакви. Само во професијата ги нема, онаа професија во којашто се колнеа и во гради се удираа, држеа лекции лево и десно, магистрираа и божем докторираа. Ги нема ни меѓу луѓето. Се престоорија во глувци. Слични на оние што не' претставуваа неодамна така добро во Венеција. Онака одрани, зашиени еден за друг, една прекрасна глувчешка композиција. Дури сега, впрочем, почнувам да ја разбираам таа наша презентација пред меѓународната публика на Биеналето. Та тоа да ти била – уметничка Македонија, како поднаслов на делото „Silentio Pathologia“. Токму патологија, токму молчалива. Браво, Хаџи Василева!

(08 декември 2013)

СОМОВИТЕ НА МЕДИУМСКАТА (НЕ)КУЛТУРА

1.

Кој вели дека во Македонија нема сомови? Па не ги видовте ли оние во Собрание, пред некој ден, кои ги претставија како божем новинари? Исти како овој сом што сега го извадиле кај Стење - 95 кила и 230 сантиметри должина! И, богами, не може човек да рече дека не личи на некои од овие нашиве, новинарските водоземци. Посебно во суратот. Од глуп, поглуп. Какви црни бројлери, сомови ли се сомови, новинарски маки големи. Само не знам зошто во Собранието не беше претставена целата македонска сомовска ихтиологија. Онака, да ги наредea еден до друг - една прекрасна разнополова сомовска дружина! Додуша, не знам сомон од Стење дали е машко или женско? Има ли воопшто женски сомови? Зашто сомови „новинарки“ има, тоа го видовме. И сомови жртви, илити современо – дисиденти. Ама и тие ги ловат, кога-тогаш. Како оној кај Стење.

2.

Елем, се' си мислев дека нашето (божем неочекувано) чудо наречено медиумска култура како нов предуслов во нашиве маки на патот кон Европската унија, како и секое друго обично чудо, ќе биде за три дена. Малку мрmoreње, малку бунење, малку чудење ... Излезе дека после речиси седумдесет години новинарство, кај нас никој не знае што означува поимот медиумска култура!? Да не беа тоа бројлерите, пардон сомовите, во Собрание, навистина и не ќе знаевме.

Иако некои уште веднаш побрзаа да ни кажат дека тие знаат. Отсекогаш знаеле. Како човечено кое се потпишува како режисер и публицист (sic!), и кое од петни жили некако успева да извлече „ставови“ за се' и сешто. По правило, се разбира, погрешни. Оваа кусогледа шушумига веднаш не' предупреди дека „... денонојно се заговара некакво демократско право на слобода на изразување, а во суштина продолжување на дивиот либерализам и беззаконие во медиумската дејност“. Пази богати, каков мудрец. Ист како она сомовине. Ама, по димензии – мал. Сомче. И понатаму, за шарлатанов „... редовните извештаи на „Фридом хаус“, „Репортери без граници“, па и овие најнови забелешки и „услови“ за културата во медиумите – всушност, тоа е брз и едноставен начин да им се помогне на нашите соседи, во напорите да не „скршат“, дисциплинираат и стават во ред!“ Бре, бре, бреее, каква дијареа!

3.

Се разбира, не можам за себе да кажам дека сум којзнае каков познавач на медиумите. Ама попат се собрало некакво искуство, и знаење, практично и теориско. За разлика од горечитиранана шушумига, поблизок ми е ставот на Ерол Ризаов: „Кај тие измамници одат на јавно беседење со часови претседателот на државата, премиери сегашни и поранешни, министри, интелектуалци, новинари, таму огласуваат компании кои имаат растеглив морал колку и учесниците во дебатите на истомислениците. И газдите се гордеат со својата ѕвезда. Ете, тоа политичко шоу е пример за медиумска култура за што изминативе денови некои колеги се обидуваа да објаснат што значи и дека одамна ја имаме само не можеме да ја препознаеме. Да се дебатира и морализира кај измамник кај нас стана врвна и политичка и комуникациска и општа култура“. Не знам на кои измамници мислел? На тоа сомовите? Тие по природа (и општество) се измамници. Мимикрично се притајуваат во тињите, се кријат, молчат и – демнат. Некои попатно јадат и бурек. Го чекаат вистинскиот миг, и – цап! Фаќаат нешто. Кој што стигне. Некој џип, некој стан, некој кеш ... И се гојат, богами. Ама, на крај, и нив ги фаќаат. Кога – тогаш. Е, после ги печат, или ги држат на (присилна) диета.

Кога човек ќе се потсети што се' видовме, чувме и прочитавме низ македонските медиуми во изминативе години – па, па, пааа! Каква Азија, каква Африка ... па ние сме шампиони во медиумската сомовштина. Светски медиумски жабурник на деценијата низ кој пливаат полноглавци и сомови! Можеме да се кандидираме и за Нобелова награда. Само во некоја ваква категорија би можеле да ја добиеме.

Некој можеби ќе рече: видете ја групната (или „семејната“, како што ја нарекоа) фотографија од посетата на Хорхе на Кина и се' ќе ви биде јасно за нашата медиумска култура. Ќе биде во право.

4.

Но, медиумската култура е премногу сериозен проблем, денес и овде, за да човек туку-така го прескокне со некаква будалеста фотографија од парадоксално шеговитиот албум на оној Хорхе. Ил пресиденте за мајтап! Премногу сериозен и премногу комплексен – како што впрочем видовме и деновиве - за да се сведе на ниското ниво на интелигенција и (политичка и секаква друга) некултура на божемните политички елити, на „носечките“ уредници и новинари на македонските електронски и пишани медиуми и слични парамедиуми. Премногу сериозен и премногу комплексен зашто не се ограничува само и единствено на веќе етаблираниот говор на омраза, на одомаќеното плукање и омаловажување на сите што мислат поинаку, на секојдневното перење на мозокот на народот ... Кај нас недостатокот на медиумската култура е веќе долгорочен, перфидно испланиран и одлично исфинансиран процес на заглупување на нацијата за политички цели! И тука немам на ум *само едни* актуелни политички субјекти, туку македонските политички субјекти како целина, како едно шумоглаво тело со различни идеолошки матрици, но една заедничка стратегија. Погледнете само кој (и што) говори во нивно име? Полуписмени изжвакани фаци кои мислат дека биле или се' новинари. Нешто како она човечено од почетокот на текстов, кој едно време се беше видел дури и како претседател

на Здружението на новинари, па ги собра околу себе сите хигиеничарки и кафекуварки да гласаат за него!

И сите себеси се гледаат како аманпури и андерсони, како кронкајти и кинговци ... да ти пукне душата. Тие божем бистрат сомовска „висока политика“, а народот нека гледа турски и индиски серии и национално-романтичарски „документарци“ од полуписмени историчари! Да не е така, ќе бевме ли на ова дереџе?

5.

Не мислам дека и порано беше многу поарно. Ама имаше по некој писмен новинар. (Не дека ги нема и денес, ама главно не им даваат да работат!). И имаше со кого да се споредуваат. Односно, *ни*е можевме да ги споредуваме со нивните колеги од Белград, Загреб, Љубљана, Сараево ... па на нашиве им беше срам да бидат премногу полоши. Сега – можат да се споредуваат со оној од „Златна зора“ што млатеше жени „во живо“ низ студијата во Атина. До таму дојдовме. Уште тоа ни фали. Да се нема репер, да се нема срам, да се нема човечки и професионален интегритет! Телевизиите (со чесни исклучоци) ни се претворија во кутии за плукање по „предавниците“ и заглупување на народот, а весниците во пригодна хартија за виткање на тегли за зимница. Ајвар, лутеница, жива туршија ... се' по список. Можете да виткате и сомови, ако затреба.

Моќта на медиумите денес несомнено е преголема. И беше преголема. Многумина експерти сметаат – веројатно со право – дека токму медиумите ги почнаа убиствените војни во некогашна Југославија. Или, во секој случај, допринесоа за нивната крволочност! Моќта на нашиве медиуми, за среќа, не е таква. Ниту може да биде. Немаат такви потенцијали. Па ни цели. Нивна очигледна краткорочна цел е да одржуваат меѓупартиска и меѓуетничка тензија до рабовите на распирување на омраза. И да ги полнат џебовите! Тоа е долгорочна цел. И играат со сите. Ко да више! Нема образ, нема професионалност, нема морал ... Медиумски морони, скопски сомови!

6.

За жал, какви и да се, не можеме да им го негираме влијанието. И тие, впрочем, тоа го знаат и играат на таа карта. Особено електронските медиуми. Ги знаат податоците дека народов, од немајкаде, седи цел ден пред телевизор и голта што му се сервира. Ги клукаат како мисирки. Особено со онаа „храна“ со која што народов може да се идентификува. Затоа, дајте им леб и игри, и малку политика. Онаа национално-романтичарска, бајата но бајковита, завиткана во целофан и стокмена од полуписмени „историчари“. За да му се крене моралот. Зашто нашиов народ веќе не е гледач, туку е *консумент* во најлошата смисла на зборот. Оној типичен, уште од времето на Адорно. Затоа она шутрачено од почетокот на текстот вели дека слободните медиуми и особено меѓународните асоцијации ќе не „скршат“ и „дисциплинираат“. Зашто слободномислечки поединци тешко се држат под контрола и константна манипулација. Затоа наклукајте го народот со срцепарателни серии, лото извлекувања и квизови, реалити емисии, секојдневни тривијалности ... дајте му најдолна забава, велат и Арент и Сонтаг, за да ги поништите сите сериозни стандарди. Дајте им ги Ацо и Мирка, Бато и оној блејачон (пардон, пејачон) Гиш, дајте им сомови од сите димензии за да се задоволат апетитите.

Кај нас, по правило, има барем две вистини: едната во (пре)малкуте сеуште не(строго)контролирани медиуми, и другата во оние другите. И не е проблем што има две вистини. Проблем е што не се рамноправни во натпреварот на докажување на вистинитоста на вистината. Вториве се побројни, побогати, и заради тоа подоминантни. Што не значи дека се – вистинити! Напротив.

7.

„Им се извинувам на сите Американци заради неуспехот на оваа емисија, додека јас ја водев, во информирањето и едуцирањето на гласачкото тело. Не се извинувам во името на сите новинари, ниту сите новинари должат извинување. Зборувам во свое име.

Во индустрија сум што прогласи погрешни резултати на избори, поттикнуваше страв од тероризам, не известуваше за промените од колапсот на финансискиот ситем до опасностите што се закануваат. Лидер сум во индустрија што го пренасочи вашето внимание, како Хари Худини, праќајќи стотици илјади млади луѓе во војна без никаква проверка. Причината за неуспехот не е тајна. Сакавме поголема гледаност. Може не знаете дека некои од најголемите Американски новинари работат токму сега. Одлични услови со многу искуство и предаденост на вестите. Денес тие гласови се малцинство, па немаат шанси против циркусот. Тој ги надвлададе.

Јас си одам од циркусот, преоѓам во другата екипа. Ќе заставам со оние што губат. Тие сеуште мислат дека можат да победат, а јас се надевам дека ќе ме научат нешто. Отсега ќе решаваме што ќе се емитува само врз основа на вистината. Во демократијата е најважно добро известено гласачко тело. Ќе се трудиме да им дадеме поширок контекст на информациите ... Ќе бидеме прваци во фактите и непријатели на алузии, шпекулации, хиперболи и бесмислици. Не сме келнери што ви носат приказна каква што ја сакате зготвена, а не сме ни компјутери што пренесуваат факти, зашто вестите се полезни само во контекст на човештвото. Нема да се трудам да ги изнесувам своите мислења, туку втемелени мислења што се разликуваат од моето. Можеби се прашувате кои сме ние да донесуваме такви одлуки. Ние сме Х и У ... ние сме медиумска елита“, вели еден измислен лик.

И ликот можеби е измислен, ама зборовите му се конкретни. И те како! И удираат како Кличко!!!

8.

Можете ли да замислите некој од македонскава медиумска „елита“ да излезе со ваков став? Не. Медиумски цуциња! А барем да се некакви фактори – регионални, европски, светски ... барем нешто од нив да зависи ... па да не ти е криво. Локална маалска мангупарија. Се намерачиле на два милиони сиромав и обездуховен народ и го пердашат до сто и едно, и назад. Му продаваат муда за бубрези како најдолни калкуланти и хохштаплери. Спинот им е татко, лагата мајка! Во нивни раце се' изгледа ефтино: и медиумите, и џиповите со коишто се прчат, и – вистината.

9.

„Не е лесно. Сте ја избрале последната робовладетелска професија на свет. Секогаш зависите од некој уредник кој на вас ги лечи сите комплекси на својот, исто така беден живот. Секако, ги има и поинакви во оваа работа. Некои се мртви. Некои убиени, затоа што биле поинакви. Други тврдоглаво се држат до својата суета; поради себичност, болна желба да се издвојат, да бидат воочени, запаметени, влијателни - несакајќи го загрозуваат мирот, физичката сигурност и финансиската стабилност на нивните семејства. За да разберете како функционираат работите за кои ќе пишувате, пожелно е барем јасно да ги видите. На Балканот секое богатство е, главно, плод на снаоѓање, непослушност, корупција, на Алцхајмер („не се сеќавам од каде ми се парите“) или државна милост. Во средиштето на превртената општествена пирамида, која на глава ја држат губитниците на транзицијата и покојната средна класа, функционираат парите“.

Е овие зборови не се на измислен лик. Тие се на Александар Тијаниќ, неодамна починатиот бард на некогашното југословенско новинарство. Колку да се види дека и на Балканов има(ло) некаква медиумска елита!

(17 декември 2013)

НЕ Е ЗЛАТО СЕ' ШТО СЈАЕ

1.

Не е. Особено не оние поединци кои со сите сили се обидуваат да ни се претстават како златни. Но, текстов, се разбира, можеше да биде насловен и поинаку. На пример, „Што си мислеа Памук и Ермофеев кога доаѓаа во Македонија?“. Или, „Колку трае лажниот златен сјај врз ореолот на одделни луѓе?“. Или пак, „Бунтовници за по дома, златољубци за по надвор“! Ама првичниот наслов некако подобро соодветствува на приликата, има некаква убава релација и со објектот на случувањето, со режијата на целиот хепенинг, со логистиката и слично. Што е комбинација „пар екселанс“, би рекле некои. Замислете: Памук во злато, или дисидентот Ермофеев во позлата! Заедно на сцената со, велат некои, кремот на македонската интелигенција (sic). И тоа после Субрата и неговата „Сахара“ - каква симболика. И само да е заради таа симболика, па не би требало да влезат таму. Но, човекот е само човек. Расиплива материја!

2.

Оттука, „случкава“ – ајде да ја викаме нагалено – навистина заслужува сериозно внимание од повеќе аспекти. На пример, знаеле ли „дисидентиве“ каде доаѓаат? Веројатно, а можеби и не им било гајле, што е исто така можна теза. Зашто, инаку, ќе дојдеа ли? Или толку им затребаа тие пет илјади евра? Па овие од „Табернакул“ се покажаа доволно способни за разни лупинзи и вратоломии, та оттука ќе успеаа и да им ги испратат парите. Преку банка, или со Money transfer. Или пак условот за да ги добијат парите беше „свездите“ да се појават во Скопје како дел од „националниот проект“ на престолнината на кичот? А табернакулци, што ќе имаат тие од тоа?

Можеби нашиве гости навистина се дисиденти, бунтовници, ама само за по дома? Таму ги познаваат / препознаваат, таму ги галат, таму може полесно да се одржува имиџот за „бунтовник и херој“, таму проблемите се поблиски па заради тоа и попрепознатливи ...? Таму може да се крева гласот до небеса, таму може да се разговара за политика, ама во Скопје не смее да има политички прашања. Од кога тоа дисидентите и бунтовниците се плашат од политички прашања? Како тоа дома може да се одговара на политички прашања, дури истите се особено посакувани, а надвор не може. Особено не во Скопје? Како тоа дома може да се крева гласот против се' и сешто, ама истите принципи не важат и надвор? Или, која е цената на дисидентството и бунтовништвото? Пет илјади евра?!

Дали прашањето „Зошто дојдовте во Скопје?“ би било политичко прашање? Веројатно не, а веројатниот одговор би бил: „Па да си ги земам парите“. И тука навистина не би имало никаква политика.

3.

Каде навистина би биле светските демократски процеси кога дисидентите и бунтовниците како нашиве ценети гости би биле слепи и глуви за се' што не ја тангира директно нивната земја? Или нив лично? И дали воопшто би постоеле тие зборови во нашите речници? Кога сите би имале само едноглед, а не и комплексен светоглед, кога сите би имале чувства само за себе и своите, а не и за другите, кога сите тооолку би ги сакале тие пусти евра? Колку ли се златни политичките зборови на Памук? Можеби износот на наградата е премал за да отвори уста и за политика? Ако наградата беше, на пример, педесет илјади евра, ќе можеше ли да го прашаеме и нешто за политиката. Не нашава, зашто тој очигледно нема поим каде се наоѓа, туку за онаа неговата, нивната, турската? И руската? Или американската? Или, дали е политика ако некоја „будала“ го праша дали знае колку

пати по пет илјади евра чинел театарот во којшто му ја даваат наградата и колку пати по пет илјади евра му се зголемила цената од проект до конечна реализација? Или, тоа би било непристојно кон „гостинот“? А (преплатениот) гостин еден пристоен, до немајкаде! Па нели го „интересираат темите за изолираните, отфрлените луѓе кои не можат да се интегрираат во општеството, оние кои не можат да стигнат во Европа“? А ние да не сме веќе во Европа, а да не сме знаеле? И можно ли е и овој човек да гледа толку стереотипно на Македонија само како на „земја во којашто се родил Ататурк и во чиј јазик има бројни турцизми“? Та тоа ли е интелектуалец за Нобелова награда?

4.

И каква е таа просирна грижа на нашиве домаќини табернакулци за гостите, не баре станува збор за малоумници. Те не правите ова, не правите она, не прашувајте ова, не прашувајте она. Па гостите не се ни малолетни ни малоумни. Памук има 61 година и зарем навистина му треба заштита од нашиве? Или – гостинот е светост? Ма није ваљда! Што е право, вториот гостин, Ермофеев, како однапред да се согласил да биде втора виолина. Можеби зашто нема Нобелова награда? Ама нели е дисидент? Па, кога веќе Памук има памук во устата, можеби тој ќе не' просветли со нешто остро за Русија, за Путин (ако ништо друго барем да му направи кеиф на Хорхе), за Ходорковски, за ... Или, и тој ќе биде слика без тон? Иако, морам да признаам, малку ме бунува фактот дека дисидент, денес во Русија, може да има своја емисија на државна телевизија. И да го критикува Путин? Па зошто на Солженицин не му дадоа барем радио, или транзистор,

туку го фрлија некаде во Сибирскана пустелија? И илјадници други како него. Или, ни Русија веќе не е тоа што беше, ни дисидентите не се веќе тоа што беа? Сега, наместо во Сибир ги праќаат директно на телевизија, со своја емисија!? Или пак светот толку се смени па постојат контролирани дисиденти, раководени бунтовници, домашни критичари во памучни влечки ...? Иако, божем да биде искрен, нему Скопје му „заличе на гробница. Но, во позитивна смисла“, вели Ерофеев. Каков циркузант!

Па кај отиде светов, по фаволите? Оној дисидентскиот, и интелектуалниот?

5.

Всушност, во целиов циркус – зашто сето ова не може поинаку да се иманува, со или без Памук и Ерофеев – не е сосема јасно кому ова му требаше? И зошто? Односно – јасно е, ама што ролји играат овие странциве, и нашиве „интелектуалци“? Да нема недоразбирања, јас воопшто не се сомневам во литературните квалитети на Памук и Ерофеев. За Памук самиот сум се убедил, за другиот, еве, им верувам на табернакулци и „кремот“ на македонската интелигенција што (ќе) ги промовира. Но, зошто тогаш сето ова се прави паралелно со таламбасите на дисидентството и бунтовништвото? Или, уште повеќе, зошто сето ова се прави со таламбасите на власта? Та зарем „кремот“ на македонската интелигенција, сосе табернакулци во истиот кош, не можеа сето ова да го изведат некаде низ скопските меани и кафеани, да не речам ресторани. Што ќе фалеше ова да се направи во „Пелистер“ како градска кафеана, или нека биде во „Лондон“, или ајде нека е и во „Aleksandar Palace“ (ќе му текне ли на некој конечно, после толку години, да ја поправи оваа идиотштина)? Или, немаше да биде „на нивоу“? А старо – новиот театар од шеесетина милиони евра е’ „на нивоу“? И на чије ниво, дозволете да прашам? На „кремот“? Или на шизофренијата?

И дали тоа нашиот „крем“ низ вакви маскаради се нафатил да инсценира „... нова свест, нова генерација на припаѓањето кон Европа“? Меѓутоа, нашата културна инфериорност со тоа не се надминува, а нивниот комплекс дека постојано некому нешто треба да докажуваат, низ „злато“ и лажен сјај, останува наш проблем. Сега, денес, и овде. И тоа нема да ни го решат ни Памук ниту Ерофеев.

Ако ова воопшто беше за нив. И за литературата. Во што искрено се сомневам.

И конечно, едно признание. И табернакулци и „кремот“ го одбраа вистинското место за зборовите дека „доделувањето на наградата сакаме да биде и еруптивна побуна против општиот пад на моралот и темелните вредности“. Е’ побуна, ама онаа лицемерна! Опточена со сјајот на фалшивото злато!!!

*

6.

Можеби и се понадевав (глупо, нели?) дека во последен миг нешто ќе се случи, нешто ќе се преврти кај Нобеловецон и русчено, дека кај нив ќе „избие“ некој од оние скапо платени осигурувачи и тие ќе откажат да седнат на лажното злато во старо – новиот театар. Наивно помислив дека кај такви (велат големи) луѓе секогаш на крај надвладува честа, куражот, образот, совеста да се направи не само очекуваниот туку единствено исправниот чекор. Ама нашиве големи биле гоолеми само во џебовите. Погледнете ја фотографијана (focus.mk) кадешто „дисидентот“ Ерофеев се слика со чекот од пет илјади евра, не баре го фатил Сталина за таквото. Да ти се згади!

А сепак, кој друг ако не Саше Политико се најде да им ја расипе забавата. И нема да го коментирам неговиот настап среде „националниот проект“ зашто сега ќе има лавина од секакви коментари. Но, им стана ли малку појасно на гостине за што се работи? Се засрамија ли барем малку? А тоа „кремот“ на македонската интелигенција, заседнати околу памучните дисиденти? А она табернакулците? Око не им трепнува. Пуни себе!

7.

Но, всушност, ќе беше претерано да се очекува од гостите каков и да е' гест во насоката што (барем) јас ја очекував. Тие секако знаеле каде доаѓаат. И што тука ги чека. Зошто инаку Нобеловецот би одбивал прашања за политика? А за што всушност ја доби Нобеловата награда? За Курдското или Ерменското прашање, за човековите слободи и права во Турција, за протестите ... или баш за неговата литературна активност? Ако некоја награда денес, и наназад дваесеттина години, е (ис)политизирана до зла бога, тогаш тоа е токму Нобеловата награда за литература. И за мир, се разбира. Или памучниот ни Орхан тоа не го знаел? Или ние не сме го знаеле?

И, повторно, не дека со тоа сакам да ги намалам неговите пишувачки квалитети. Напротив. Уживав – не знам дали тоа ќе го правам и во иднина – во неговите книги. Безмалу сите што се достапни кај нас. Ама, Памук во Скопје се престори во памучно човече, во украс за елка, во холивудска таблоидска ѕвезда која сака да ја прашуваат каква облека носи, што јаде, дали знае да готви, има ли љубовница ... вградувал ли силикони ... што ли? Зашто новинарите не смееле да го прашуваат за политика! Впрочем, таквите нешта, како и сите други идиотшттини, успеваат само кај нас, со такви послушни новинари. Ајде нека го каже тоа во Германија, во Британија, во САД ... и ајде да видиме дали новинарите ќе го послушаат! Или Ванчо и Цветан ќе ги исфрлеа од пресот? „Славните“ табернакулци, да се чудеши!

8.

“Идејата беше да почнеме да создаваме пријатели на македонската литература. Македонија да стекне книжевни пријатели ширум светот, тие да се заинтересираат за нашата култура, а ние нив ги чествуваме со награда и со превод на нивни дела“, вели еден од „кремот“. И стварно, кога ќе чујам дека ние со сите вакви идиотшттини всушност сакаме да стекнуваме пријатели и да ја шириме нашата култура низ светот, е па простете ама – ми се повраќа. Како тоа се прават пријатели преку „национални проекти“ на два-тројца луѓе? Па ние правиме пријатели веќе толку години и – никако да ги направиме. Та сега вас ли ве чекавме да почнете, одново и одново, да го правите истото. Со парите од Министерството за леб и игри!? Колку ли не' чини вашето создавање вакви пријателства? И колку не' чинеше до сега? Македонската култура се шири и пријатели се стекнуваат на сосема други начини, со други луѓе, со поинакви намери. И на други места, а не таму кадешто „брат“ Субрата држеше малоумни предавања за сексуалните односи, за нашата „среќа“ со него и слично. Пријателства, „кремави“ господа, се шират на места каде што владее добар дух и хармонија, а не сеништата на анекси на тендери и лажно злато. Пријателства се зацврстуваат со дружба со творци, со уметници, со обични луѓе, на улица, во кафеана, а не во тесен „кремав“ круг, на бина, пред замолчени новинари. Или нобеловецот и дисидентот, кои ги претворивте во „национален проект“, воопшто и немаат појма што им се случило? Им кажавте ли дека се „национален проект“? Онаков против какви што, едно време, пред неколку години, и „кремот“ и табернакулци се бунтуваа и врескаа против истото Министерство? Што ли од тогаш се смени па се претворивте во стари баби кои поддржуваат вакви „национални проекти“? Кој е вашиот / нашиот „кар“ од сето ова??? Тоа што нобеловецот рече дека Македонија е негова омилена земја? Па дајте ве молам, белки сте малку посериозни, зашто умни не сте!

9.

Или, ако сакате, за кого всушност ова беше „национален проект“ – за вас, за Министерството за леб и игри или, можеби, за гостите? Ама никаде во странските медиуми не сретнавме вест дека еве, вие, или некоја ваша (ама не наша) Македонија, им дала некаква награда на овие гости? Никој не објави дека македонскиот „крем“, во

соработка со Министерството за леб и игри, сплотило пријателство со Памук и Ерофеев и дека од сега па натаму ќе ни цветаат рози? И какво ви е тоа пријателство со русчето што така лакомо го стега чекот со петте илјади евра, кога официелниот претставник (амбасадор) на Русија не ви дошол на фештата? Или, ако сакате, отворете го официелниот сајт на Орхан Памук и погледнете дали навистина сте склопиле пријателство со него, зашто таму нема никаква трага од „наградата“ што му ја дадовте!

Па аман те, возрасни сте веќе, сите побелени во главите и брадите. За какви „епохални значења“ говорите, како да народот е паднат од Марс? Та вие ли сте тие одбраните што ќе ни објасните што е „национален проект“ и „епохално значење“? Па кај нас проект стана и чистењето на спомениците – оние за коишто не смеете да зуцнете и пред коишто веројатно се сликите – од птичјиот измет. За таков ли проект говорите? И што има епохално во него? Што изманипулиравте двајца угледни писатели, ги направивте малоумни деца (иако, очигледно, тие подобро и не заслужиле) само да угодите некому? И каде се резултатите од претходните ваши „склучени пријателства“ и „епохални значења“? Во вашите џебови? Да не очекувате можеби и ордени од Хорхе? Орлова м... со златни крилја?

10.

И како тоа за „Табернакул“, само пред некоја година, тендерите за издавачка дејност (на пример за едицијата „Нобеловци“) на истото Министерство за леб и игри беа наместени и незаконски, како истото тоа Министерство ја „ограничуваше пазарната конкуренција“ (2009); и како тоа и проектот „Македонска книжевност“ едно време беше „изграден на гнили темели“ (2008); та нели по повод истиот проект, луѓе од истото тоа Министерство, едно време, ги нарекувавте „просечен манипулатор и голем лажго“; како тоа едно време фрчеа тужби и до Управниот суд за учебниците (2009); чија беше изјавата дека „Со ваквото однесување и ваквото решение донесено за Проектот „Македонска книжевност“, Министерството за култура и Владата на Република Македонија, наместо да го поттикнат, се на најдобар пат да го уништат издаваштвото во Македонија“?

Како тоа, одеднаш, сите здружено се најдовте во „националниот проект“ и веќе ништо не ви пречи?

И зошто памучниот нобеловец веднеше глава пред зборовите на Саше Политико? Па и ред беше барем некој да се засрами, зашто тоа вам не може да ви се случи. Оперирани сте од такви дребулии!

(28 декември 2013)

ГЕНИЈАЛЦИ

1.

Нашиот т.н. „случај музеј на македонија“ полека но сигурно се трансформира во скандал на векот. Зашто тоа што тие шапшали таму го правеле, не се среќава ни во Тунгузија. Во фиоки си чувале нерегистриран археолошки материјал стар дури и шеесетина години, како да чуваат џамлии или некакви меморабилии! И повторно – никому ништо? Па ставете бре се' тоа таму кадешто им е местото, сосе оние претходни „директори“ кои се шетаа како пауни низ музејот и солеа памет. Од почеток до крај. Од конзулон, преку оној што неодамна му дадоа дури и национална пензија (да не гладува, кутриот), па оној муз(е)ологон што седи во Советот на Министерството, до последниве шутраци!

2.

Ама, нам памет не ни иде. Џабе се и апели, џабе се и совети, се' ни е џабе кога ние не учиме од грешките. И покрај тоа што се „случи“ – сеуште за тоа говориме како за временска непогода, а не најдрска апашана - во музејот на македонија, и покрај разноразни повеќецифрени „Фаланги“, нашиве музеалци и заштитари упорно си тераат по свое. Ене, Музејот на град Скопје отвора изложба на археолошки артефакти од ископувањата во 2013 година, Музејот во Велес – оној истиот од кадешто директорот си „позајми“ две монети па заработи затвор – отворил изложба на стари монети (па зарем уште им останаа?), итн. И сето тоа – зошто, господ да ги праша? Да им покажат на апашето дека има уште за крадење? Да им допрецизираат „што, каде, и како“ би можело да се дислоцира од музејските депоа во приватните џебови? Што е тој мерак да се дразни апашкиот сој, да му се поттура под нос иритирачки материјал, нешто на коешто тие едноставно не можат да оддолеат? Како на дете да му мавташ пред носот со чоколадо! И после – виновно ти било Министерството за култура. Како да не, како што ги обвинуваа и за царон Душан, а после се испостави дека таму биле заплеткани цели големи „четири С“, а не само она (малона) на Стоилковиќ! (Апропо, како, и зошто, г-ѓа Мехмети и останатите не отидоа пред две години со токмаци на Зебрњак, кога пола српска влада и „сви наши Срби“ си ја славеа Кумановска битка?).

3.

Но, дека нашиот генијален иновативен дух никогаш не дреме, дури и наспроти сите секојдневни пречки, покажува примерот на еден друг македонски музеј. Пример што, велат, треба да се следи.

Имено, исплашени од некогашните и сегашните се' поагилни апаше, луѓево во Музејот во Струга смислиле „ефектен“ штос: ги бутнале највредните експонати во сефови во банка! И појаснуваат дека „веќе со години, се` што е вредно во музејот го имаме ставено во изнајмени банкарски сефови. Се` што е највредно, сите предмети од особено значење се депонирани во банката. Последна ревизија на сефовите правевме во јануари, годинава“. Алал вера. И уште си прават ревизија. Онака, најнормално. Е па ајде сега да ве видиме, арамии и апаше. Можат да крадат некои безвезни дребулии, нешто намештај или по некој стар компјутер итн. Генијално!

Се разбира, весникот што ова го сервира на јавноста – еден особено „јак“ и „ценет“ весник – ја смета идејата за оригинална и интересна. Нормално, ни „весникот“ ни „музејот“ – зашто, навистина, во обата случаи станува збор за сурогати – не појаснуваат што ќе се случи кога посетителите ќе посакаат да ги видат тие експонати? Ги праќаат во банката во придружба на одговорниот кустос? Или со нив оди и директорот? Па таму отвораат сефови, ги вадат предметите, а посетителите среќни и радосни. Ем гледаат експонати, ем

можат да си подзавршат некоја работа во банката. Да земат кредит, на пример. Жирант би им бил музејот, се разбира!

4.

И сега, не знам зошто оваа генијална идеја не се патентира од страна на „музејот“, може и на „весникот“, а Министерството ни за леб и игри, пардон, за култура, не го промовира на некој од оние вообичаени меѓуминистерски конференции? Или оние „стручњацине“ во Музејон на хоророт веднаш да организираат стручна трибина: „Нови современи идеи во чувањето и презентацијата на културното наследство во 21-от век“! Главен реферат – директорот на музејот во Струга. Кореферати? Цврц, немет! Луѓето допрва треба да свикнат на таквата генијална идеја и да разработат елаборати за новиот начин на работа. Но, кога ќе им тргне ... Замислете, наместо во музеј на македонија, одите во Народна банка на РМ. Ви отвораат тоа сефовите, ви носат парче по парче, гледате, се шеткате ... милина. Може и кафе ќе ви направат. Или наместо да одите во Даут пашин амам да ја гледате Постојаната поставка (којашто и така е раскупусана), одите во некоја од банките, во подземните огромни сефеви наредена цела изложба, се' е климатизирано, делата како под конец ... Па што би сакале повеќе?

Народна банка - можеби идниот најважен македонски музеј?

Дури, мислам дека на тој начин многу ќе се заштеди. Ќе се затворат музеите (освен оној на хоророт, се разбира, тој е незаменлив!), ќе се заштедат средства за одржување и плати, ќе има повеќе пари за споменици. Или за откуп на дела, според „идејата“ на Сарајлија, коишто повторно би завршиле во сефовите. Да бидеме искрени, и така во нашите музеи не влегуваат повеќе од 20-30 посетители годишно. Па нека одат во банка, што ќе им фали!

Понатаму, нашата нова музејска генијалност ќе им ја продадеме на европските и светските музеи, дури и на најголемите (од типот на Лувр, Ријкс, Британскиот музеј итн.), коишто исто така ќе бидат среќни да се куртулат од посетителите. И те како, зашто кај нив

НОВОГОДИШЕН КАРВАН НА ГЛУПОСТИ

1.

Не дека и преку годината немаме еден тон глупости, ама околу Нова Година како да побудалуваме. Во се', секаде, и начисто. Некои, што е право, не ги фаќа лудилото. А и нема зошто, ги држи перманентно, во континуитет. Константна состојба на умот. Би било чудно кога би било поинаку. На пример, некогашното Министерство за култура, денес камуфлирано во Министерство за леб и игри да се уозбили, да се зафати со сериозна работа, да седнат да подготват (барем) еден годишен извештај за тоа што сработиле. Ако воопшто нешто сработиле, во што сите (со право) се сомневаат. Ама луѓето таму, барем оние што мислат дека раководат со македонската (не)култура не се навикнати да (с)работат. Тие се таму да земаат плата. И да прават глупости!

Последната ступидарија во албумот за вечност, нормално, пак е врзана за забавата како нивна основна и единствена преокупација, па „стручњаците“, ете, решиле дека македонската култура не ќе биде „на нивоу“ ако на „Макфест“ не му се даде еден шлепер пари. А, впрочем, што и би била македонската култура без сите такви фестивали, што друго би правеле луѓево освен да слушаат распеани тралалајки? Та книги ли ќе читаат, на изложби ли ќе одат, можеби во театар, не дај боже во библиотека да стапнат, или на концерт ...? Впрочем, според „стандардите“ на нашево Министерство за леб и игри тие безвезни нешта и не треба да се вбројуваат во сериозната култура. Тоа ќе да се некакви второкласни заебанции измислени во времето на комуњарите, кои со сила го тераа народот на изложби, во театар, на концерти ...! Затоа, удри бригу на веселје, што би рекле Србите (ама не и оној Стоилковиќ, Србин над Србите, кој сака да е „свој на своето“), пеј и зло (не) мисли. Искрено се надевам дека Троицки, кого го почитувам како вреден човек, нема да го разбере ова како удар на „Макфест“. Ама, сериозно, немаме ли поаметни нешта во културата каде што треба да ги насочиме парите? Не знам како е измолена онаа поддршка за класичната музика, ама и таа доаѓа *post festum*, *после* „славниот“ указ за делење пари „капом и шаком“ на фолкерите и тралалајките како заштитени бели мечки на македонското општество.

2.

Но, ако случајно го прашате славниот ни Синдикат – оној што никако не можете да го видите - тие се на иста бранова должина со Министерството за леб и игри, барем што се однесува на културата. Да не се состануваат навечер, тајно, па разглабаат културни стратегии и тактики? Зашто, гледаш дека идентично мислат. Поточно – не мислат. А можат и да си ги сменат местата. Оние од Синдикатот да одат во Министерството, а оние од Министерството во Синдикатот. Никој нема да ја забележи разликата. Дури, овие од Министерството ќе пополнат некоја дупка во другите гранковни синдикати, како на пример во земјоделие, во здравство, во манекенство ... и пациентажа, секако!

Или, ако некому не му е јасно, треба да прочита што нашиве страобално глупави синдикалци подразбираат под култура. Е па, кога три илјади културњаци прифатија тутуруткана Дојчин – има слика нема глас, а се' повеќе нема ни слика ни глас – да им биде претставник, или пак онаа сурија околу оној битолчанецон, па, па пааа. Та тие „стручњаци“ да ти сметаат дека во македонската потрошувачка кошничка, во делот култура, биле битни три ставки: еднаш месечно одење во кино, плус претплата на еден дневен весник и едно месечно списание! Бравооо, „стручњаци“. Ама мислам дека сте претерале. Сте се надминале и себеси. Сте вклучиле дури и читање на месечно списание, што за вас му доаѓа како напор еднаков како да сте го прочитале „Војна и мир“, во цели три тома. А во кино што гледате? „Ивица и Марица“ или „Јованче и Марица“?

До таа буква ли сте дошле или и тоа е прекомплицирано за кикиритките во вашите глави?

Е па, ако и Министерството за леб и игри и Синдикатот заедно мислат дека македонскиот граѓанин не заслужува повеќе од едно одење во кино и читање на весници, а на националните телевизии освен турските серии може да му се даде и по некое домашно фестивалче, тогаш за која и каква култура говориме? Па и во пусто турско имале подобра понуда, за српското да не говорам. (Она српско за коешто солзи рони Стоиљковиќ и сака да си / ни го врати. Во што, додуша, и успева, наспроти патриотите. Го има Театарот „Краљ Александар Први“, го смести и Душан, милина). И повторно ќе прашам: за таква култура на леб и игри се залага ли и Советот на Министерството за леб и игри, составен од „еминентни“ претставници на лебот и игрите во Македонија? Зошто седат тие персони таму, почнувајќи од академикон, па преку џезерон-опинчар, авангардистон-антиквизатор и остала боранија? На нивен крипто критериум и суд ли спадна македонската култура, којашто секој ден ја гледаме на дело? А ќе гукне ли некој од гулапчињава – можеби оној Драгиша како „еминентен“ музОалец – за кражбата во музејот на македонија? (Ни „о“-то во музеалец ни малите букви кај музејот не се техничка грешка!). Или тоа е над нивното ниво, та не седат тие за тоа таму!? Иако, всушност, никој до денес не разбра за што седи таа уфитилена сенишна компанија таму? За да молзат пари за лични проекти?

3.

И, се разбира, новогодишниот карван на глупоста не би бил тоа што треба да биде без – вистински карван. А за тој е одговорен кој друг ако не онаа гооолема и пооозната пиљара чиј сопственик така помпезно и самобендисано се престори во главен архитект и ни го украсуваше градов во изминативе години.

Е тие, како општествено одговорна фирма (sic!), тргнале во вистински карван и делат подароци. А бе луѓе, зошто арчите свои тешко спечалени паре? Па вие веќе ни го дадовте најубавиот подарок што може да се замисли. И тоа купен со наши пари! Ни го

стокмивте градов според вашите пиљарски параметри и патолошките соништа на нашион Сарајлија, Вангел и компанија, ни ги подаривте Ацета, Филипа и целото им семејство, Гоце и Даме, киклопон Карев, оној Ченто што апсел луѓе па како благодарност му направивме споменик, ни ги посеавте низ центарот оние грозоморни нешта кои Министерството за леб и игри ги нарекува скулптури, не' „облагородивте“ со оние филмски кулиси покрај Вардар и да не ги спомнувам трине „генијални“ во идиотштината (такозвана „ленд-арт инсталација“, според нашана непрежалена Национална галерија) врби среде реката ... Та вие не' „просветливте“ во сознанието со каков всушност „творечки“ потенцијал располага оваа земја, почнувајќи од оние „архитектине“ кои градат мостови што не водат никаде, кои од восхит по јајцето наречено Универзална сала почнаа да ја барат кокошката, кои од калливите опинци влегоа директно во македонскиот Версај ... Па ние вечно ќе ви бидеме благодарни што ни ги откривте „најдобрите“ балкански преваранти, пардон „уметници“, кои наплатуваат се' живо и диво, дури и алатот што се подразбира дека (треба да) го имаат! Ама не е лошо да се наплати уште еднаш, нели? Особено кога шефот е така дарезлив, со туѓи пари?!

4.

Но финалниот шлаг на новогодишната торта на идиотштината го филува нашата духовна братија. Зашто, не може профаното без духовното. А кај нас духовното е – најпрофано. Испрофанисано до зла бога!

Елем, нашиве „владици“ (ако некого го интересира зошто служат наводниците, нека се јави, ќе му објаснам), намислиле да ја редат со мозаици новата црква Св. Цар Константин и Елена, онаа што се гради од донации што луѓето не ни знаат дека ги дале, и што така ревносно ја чуваше едно „здружение“ на хистерични баби, коешто прво ја уриваше Општина „Центар“ а потоа ги бранеше темелите на црквата . (Инаку, патем, оваа денешнава црква нема три блага везе со таа што треба да ја имитира, ама нека им биде! На тоа „владичите“ ништо не им пречи се' додека „капе“).

Како и да е', намислено – сторено, па МПЦ си објавила конкурс за избор на уметник кој ќе ги изведе мозаиците во црквата. Конкурс ко конкурс, ама не е. Зашто ѓаволестиве „владици“, од што им е досадно, намислиле прво да си помуабетат со уметниците што ќе се пријават, односно прво доообро да ги испрашаат(?) како и колку тие знаат за византиската иконографија, што сработиле во животот, дали можеби се верници, пушат ли, какви се нивните размислувања за добрите / лошите мозаици во православниот свет, можеби ќе ги потпрашаат и за нивните размислувања за истополните бракови, за абортусот можеби и сл. Е ако уметникот го помине овој прв (тие велат теоретски) дел, го чека вториот дел: „изработка на парче мозаик, на точно зададен лик од светител, (Св. Климент од Перивлепта), допојасна претстава во природна големина, со природни камчиња, без отстапки од цртежот, а со сопствена интерпретација во претворањето на зададената фреска во мозаична форма“. Шампиони!

Ама и тоа не е се'. Има уште, има и еден предуслов, којшто вели: „ПРЕДУСЛОВ за избор на уметникот е претходно во целост да ги познава каноните на православната иконографија, традициите и православната духовност, да го работел тоа, да се занимавал со фрескоживопис (кој би имале можност да го видиме во живо), како и да има искуство во изработка на мозаици во византиски стил (истиот како продолжение на традицијата на нашите цркви). Технички и технолошки да е образован и да има преглед врз историјата на православната уметност како низ вековите така и денес. Секој кандидат треба да ги презентира своите размислувања и на според него светски добри примери од мозаици со православен карактер, да ги презентира своите знаења и размислувања и да ги сподели со одговорниот тим“. Бре, бре, брее! Ама има уште, односно „владичиве“ појаснуваат дека „станува збор за огромни површини кои временски не би можел еден уметник сам да ги сработи“, па „би се направил избор на Тајфа од

уметници – мајстори во која одговорен ќе биде најдобриот и најспособниот уметник“! Сполај ви на глупоста, неизмерлива е!

Барем мене, сега, многу појасна ми станува претставата зошто всушност МПЦ е на ова дереџе и другите едноставно не ја играат. Па кој може да се разбере со вакви сезнајковци кои сеуште живеат некаде длабоко во средниот век? И со свеќи ги бараат Михајло и Евтихиј за да ги ангажираат за новата црква. Ама тие не работеле мозаик, ниту пак го работеле тајфите на Папрадишки и другите. Како ли ќе ја склепаат оваа тајфа, а особено како ли ќе го изберат „најдобриот и најспособниот уметник“? Замислете ги наредени неколку „владици“ – веројатно сосе Петар, како стручњак за се’, па Тимотеј, по охридска христијанска линија, па некој од помладине турбосезнајковци – како ги испрашуваат уметниците (кои се, што се, што знаат и умеат), па им ги оценуваат делата ... па, па, пааа! И замислете го еден Чемерски, на пример, како маестро на македонскиот мозаик, ако реши да се појави на конкурсот, седнат пред нив и им одговара на глупавите прашања. А знае повеќе од сите нив заедно, сосе останатите „владици“ и попови, сосе целата МПЦ, топтан. И им ја објаснува сопствената уметност, сопствените погледи на византиската иконографија (за којашто пишувал цели есеи), а дудуциве немаат појма што говори. Кој ли смисли таква перверзија, или и овде важи типично македонското правилото: тоа што можеш сам да си го направиш, никој не може да ти го направи!

Елем, карваниве се кинисани, велат. Ама – ќе стасаат ли? И каде?

(30 декември 2013)

ПАДНАТИ ЛУЃЕ

1.

Не бев сигурен како да ја завршам годината. Не дека има некој посебен белег. Иста е како и претходната, и претходната, и претходната ... Ама, ми остана во уво она на Ѓунер за паднатите луѓе. И имено: и оваа, како и претходните, беше година на паднати луѓе! И не мислел Ѓунер, веројатно, а ни јас не мислам, на оние кутри душички кои ќе ги видите низ трговските центри, на Камениот мост и други прометни локации, кои Животот ги паднал. Ги паднала сопствената земја, да не речам држава, ги паднале крволочните услови на преживувањето и грабањето, ги паднала немаштијата ... Не мислам на тие на кои им градат народни кујни и со тоа се фалат пред светот!

Мислам на оние паднати (не)луѓе кои најчесто ги гледате насекаде во т.н. јавен живот: по телевизииве, низ весниците, на разноразни сцени. Најчесто се од културата, од редовите на (квази)интелектуалците – бивши и сегашни, т.н. јавни фаци. Коленичат, поткривнуват, се сопнуваат, некои и се валкаат ... пелтечат, булазнат, тртљаат за некакви „славни“ истории и сегашности, за некакви умрени идеологии, одработуваат кој колку може и колку Господ му дал. По правило – Севишниот им дал малку. Ама тие надокнадуваат на друг начин. И многу. Паднати луѓе. И од ден во ден како да се множат. Ги има се' повеќе, дури и таму каде што не сте ги очекувале. Уметници, филозофи, глумци и драматурзи, режисери и писатели, архитекти, новинари ... академици. Едно чудо (вештачка) интелигенција!

Иако, се обидувам да не ги гледам, не сакам да ги видам. Преминувам на другата страна на улицата. Гадно ми е и да поминам покрај нив. Одбивам да одам таму каде што знам дека ќе ги има. Ми мириса, да не речам – смрди.

2.

Никогаш не сум мислел дека животот е (само) розов. Особено не овде, во Македонија. Ама добро е кога, одвреме навреме, би бил убав. И е'. Дури и денес. Одвреме навреме, ако самиот го поставиш така. Особено кога не си блиску до тоа, да не речам, смрдливите. Велат дека животот носи (и) лоши мигови, некогаш баш долготрајни. И човек потклекнува. Нема таков што не потклекнал, на еден или на друг начин. Ама – се издржува. Без коленичење. Година, две, пет ... колку треба, колку мора. Потклекнатите секогаш се исправаат. „Кој не згрешил нека го фрли првиот камен“.

Да, звучи (по малку) патетично, ама само за тие што не го почувствувале притисокот. Само за тие кои дома чуваат неколку слоеви кожи и образи и ги менуваат по потреба. Дебелокожци и безобразовци! Паднати луѓе. Ним не им се чека, не им се трпи, не се гледаат како „епизодисти“ ни за кратко. Мора да се на „врвот“, дури и по цена на честа. Целта ги оправдува средствата. Ама, која, и каква е целта? И чија? Или целта е money makes the world go around? Всушност, како во детскине боенки – стрпливо чекаат во ред да бидат соодветно обоени од газдите!

И секогаш имаат објаснување и оправдување за сите нивни идиотщини, за сите професионални лупинзи и морални вратоломии, за сите нивни валкања во современата кал наречена македонско (политичко, животно, секакво) секојдневие. Тие по правило се валкаат во името на „повисоки државни интереси“, заради „љубов кон татковината“ и „патриотизмот“, „промоција на културата“, „епохалните значења“, „градењето мостови на пријателството“, и тако даље и тако ближе. И ги полнат џебовите, се разбира. Зашто магарето е натоварено - претоварено, веќе нема место. Дури ни за опинците. Си ги полнат џебовите со истата љубов со којашто и се валкаат во калта. Дури и со поголема! И

како да забораваат кои и што биле до вчера, со кого и каде седеле, по какви се' не каучи и софи години поминале, кому се' говори пишувале и совети делеле. И тогаш, се разбира, од љубов. И за пари. И за идеологија, се разбира. Која што се менува, нормално. И вообичаено. „Ко да више“, вели поговорката. Што ќе рече, народот ја измислил, значи - ја оправдал!

3.

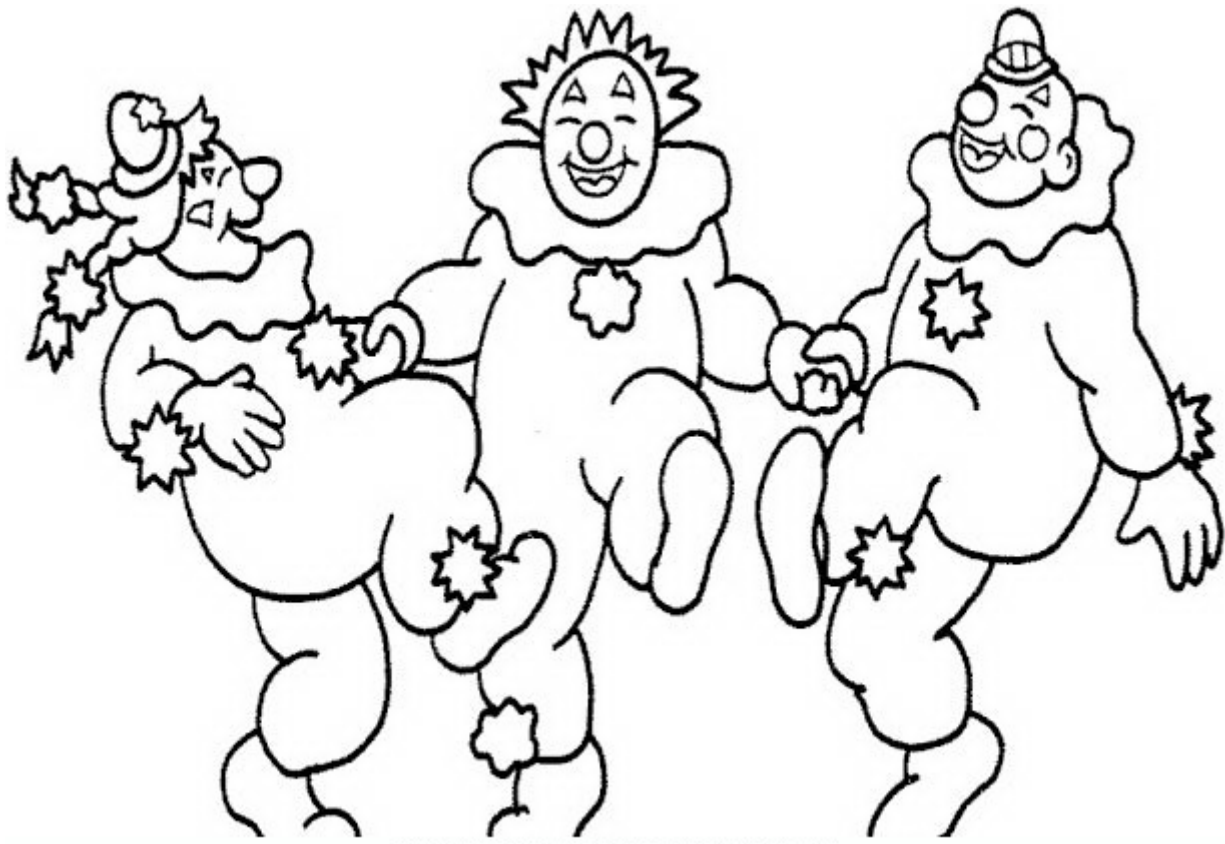
Денес паднатите ни се все и всја. Ижи јеси на небеси ... Се молат по кабинетите, а сребрениците ги калапат дома. Без нив немаме ни ден ни ноќ. Сеприсутни се. Ја пакуваат и историјата и уметноста, и литературата и архитектурата, и новинарството ... и се' по списокот на буџетската пиљара. И грабаат од таму тоа што им треба – за национални и епохални лажги со опашки. Често го грабаат и тоа што не им треба, ама е џабе, па го миксуваат во нивните празни глави и му го нудат на народот како бел леб. И моралот, и етиката, и свеста и совеста ги сведоа на пиљара. Но најчесто празна, веќе потрошена. И нема од каде да се грабне. А утре не ќе може ни да се купи!

Но, не е толку тажно што секојдневно ги гледаме паднативе како де коленичат, де се валкаат. Нивна работа, и на нивните семејства, ако можат да им објаснат што прават. Меѓутоа, се инфилтрираа секаде и ја паднаа и целата култура. Србите велат „ја срозаа“, не ми текнува на соодветен македонски израз. Почнаа тие да наметнуваат мислење, да кажуваат што е што, да советуваат, да проценуваат, да командуваат. Едни минхаузени продаваат шизофрена магла на уметничката и антиквизациската сцена, други циркузанти блујат измет по тв екраните и низ весниците, трети (си) садат липи во умот за да ја убијат реата на сопствените геризи ... петти изигруват дворски шутови и се сликаат пред лавовите да привлечат туристи, шести се камуфлирале во кокошки несилки и ги реди кукавичјите јајца низ градов ... И одново, едни жар црвени ерофеевски дисидентствуваат низ министерски кабинети, други маалски филозофи и говоропишувачи сонуваат за златни гирланди во властелински постели, трети измеќарат низ издавачките подруми ловејќи лажни награди, четврти џезираат во зачадените фолкерски шупи ... Тркало на паднати луѓе, чекаат на ред да се закачат на буџетскиот рингишпил. А всушност, сите до еден побелени во главите, кљафнати во газовите, наместо да шетаат внуци во парк изигруваат примадони низ скопскава (не)културна и со лажно злато накитена канализација!

4.

Но, колку и човек да сака, ако не повеќе тогаш барем за миг, и ако не од друго тогаш од христијанска сомилост, да ги согледа сериозно, ќе падне во стапицата на другиот образ. Тоа, за жал, се само бедни протуви кои не заслужуваат внимание, апаше што постојано се позиционираат и репозиционираат заради профит, заради патологија, заради болни амбиции. Цел живот веслаат низ струјата, за да не' превеслаат. И (по некогаш) успеваат. Но за кратко. Зашто нивните аргументи се жив песок во којашто самите тонат, нивните страобални лаги жежат само по нивните лица, тезите им се т'нки ко пајажина. Овие никогаш не биле, што вели Фрчковски, „мумии на транзицијата“. Напротив – ова се шутовите на нашето секојдневие и минатост, оние со свонци на главата и носови од црвени пинг-понг топчиња. И (повторно Фрчковски) кај нив не игра факторот ИМТ (има ли мене тамо), туку само и исклучиво ЈИНД (јас и никој друг). Тие се вечните тур-оператори на бедата на македонската некултура, едни за сите времиња, за сите властелини, за сите режими. Само ги менуваат свонците на шутрачките капи во духот / слухот на актуелната мелодија. Нека им е вечен пеколот!

(31 декември 2013)

WWW.GIOCHIEDISEGNIDACOLORARE.IT

Златко Теодосиевски
Записи од подземјето 2

Скопје
јули 2015

Издавач
Нова линија, Скопје

За издавачот
Евгенија Теодосиевска

Корица
Илија Кочовски

Дизајн
Златко Теодосиевски

ISBN 978-9989-2986-4-6